τὸν διάλογον κατὰ Λουκιφεριανῶν ὀλίγον πρὸ τοῦ τέλους, ὃν Ἱερώνυμον μὴ ἐγνωκέναι ταύτην τὴν τῆς παπικῆς διαδοχῆς ἀνισότητα φανερῶς παριστῶσιν ὅσα εἴρηται ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω. καὶ δὴ καὶ Αὐγουστῖνος τὰ τοῦ Κυπριανοῦ ἐν τῇ Συνόδῳ τῶν ὀγδοηκονταπέντε Ἐπισκόπων, βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ τετάρτῳ περὶ βαπτίσματος κατὰ Δονατιστῶν, λέξιν πρὸς λέξιν ἀναγινώσκει, καὶ λέγει περὶ αὐτῶν, ὅτι ἐκ στόματος τῆς ἀληθείας προῆλθον. Ἐπιφάνιος γράφων περὶ τοῦ Ἀδελφοθέου, Αἱρέσει ἑβδομηκοστῇ πέμπτῃ Παραγράφῳ τρίτῳ φησίν, Ἐξ οὗπερ Ἐπισκόπου, καὶ τῶν προειρημένων Ἀποστόλων κατεστάθησαν διαδοχαὶ Ἐπισκόπων καὶ Πρεσβυτέρων ἐν οἴκῳ Θεοῦ, καὶ οὕτω γίνεται πασίδηλον, ὅτι πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῇ ἀξίᾳ καὶ τῇ ἐξουσίᾳ ἴσοι, ὡς διδάσκει ὁ Κυπριανὸς καὶ οἱ ὀπαδοί. Ἰούλιος Ῥώμης Πάπας ἐπιστολῇ πρὸς Εὐσεβιανούς, ὡς φαίνεται εἰς τὴν δευτέραν ἀπολογίαν τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου, γινώσκει καὶ μαρτυρεῖ ταύτην τὴν ἰσότητα, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ πέμπτῳ, οἷς ἀκολουθήσαντες Ἱερώνυμος καὶ Αὐγουστῖνος, φασὶν ἐν πολλοῖς, ἐν τῇ πολιτείᾳ τῆς Ἐκκλησίας τὴν Ἐπισκοπὴν εἶναι ἄκρον βαθμόν, ἣν ὁμοφρόνως πίστει ἡ καθολικὴ παλαιότης ἐπαγγέλλεται κρατεῖν. καὶ ἐντεῦθεν συμπεραίνεται κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην, μηδένα Ἐπίσκοπον Ῥώμης, ἢ Κωνσταντινουπόλεως, οὔτε ἄλλον τινὰ διαδεχθῆναι τὸν Πέτρον εἰς ἰδικήν τινὰ ἐξουσίαν, ἢ Ἡγεμονίαν, ὥστε διὰ τοῦτο προτερεύειν τῆς Ἐπισκοπῆς, ἣν πάντες καὶ ἅπασαι οἱ Ἐπίσκοποι κατέχουσιν ἴσῃ τιμῇ καὶ ἐξουσίᾳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Ἀπόδειξις πέμπτη ἐκ τοῦ Ἰγνατίου τοῦ Θεοφόρου, ὅτι πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐπέκεινα ὁ Ἐπίσκοπος, πάντων κρατῶν, καὶ τί Πρεσβυτέριον καὶ Διάκονοι.

Ἰγνάτιος ὁ Θεοφόρος ἐπιστολῇ πρὸς Τραλλιανοὺς τάδε φησί, Τί γάρ ἐστιν Ἐπίσκοπος; ἀλλ' ἢ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐπέκεινα, πάντων κρατῶν, ὡς οἷόν τε ἄνθρωπον κρατεῖν, μιμητὴν γινόμενον κατὰ δύναμιν Χριστοῦ τοῦ Θεοῦ. τί δὲ Πρεσβυτέριον; ἀλλ' ἢ σύστημα ἱερόν, σύμβουλοι καὶ συνεδρευταὶ τοῦ Ἐπισκόπου. τί Διάκονοι; ἀλλ' ἢ μιμηταὶ τῶν ἀγγελικῶν δυνάμεων, λειτουργοῦντες αὐτῷ λειτουργίαν καθαρὰν καὶ ἄμωμον, ὡς Στέφανος ὁ ἅγιος Ἰακώβῳ τῷ μακαρίῳ, καὶ Τιμόθεος καὶ Λῖνος Παύλῳ, καὶ Ἀνάκλητος καὶ Κλήμης Πέτρῳ. σημείωσαι τὸν Θεοφόρον λέγοντα τὴν Ἐπισκοπικὴν μηδένα ἔχειν ἕτερον βαθμὸν ἀνώτερον, ἀλλὰ τὴν αὐτὴν εἶναι ἴσην ἐν πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Ἀπόδειξις ἕκτη ἐκ τοῦ Διονυσίου Ἀρεοπαγίτου, ὅτι ἡ τῶν Ἱεραρχῶν τάξις πρώτη καὶ ἀκροτάτη καὶ ἐσχάτη ἡ αὐτή, ὧν μόνος προεστὼς ὁ Χριστός.

Συνῳδὰ τούτῳ φάσκει καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης βιβλίῳ περὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας κεφαλαίῳ πέμπτῳ, Ἡ θεία τῶν Ἱεραρχῶν τάξις πρώτη μέν ἐστι τῶν θεοπτικῶν τάξεων, ἀκροτάτη δὲ καὶ ἐσχάτη ἡ αὐτή, καὶ γὰρ εἰς αὐτὴν ἀποτελεῖται καὶ ἀποπληροῦται πᾶσα ἡ τῆς καθ' ἡμᾶς Ἱεραρχίας διακόσμησις, ὡς γὰρ ἅπασαν ἱεραρχίαν ὁρῶμεν εἰς τὸν Ἰησοῦν ἀποπερατουμένην, οὕτως ἑκάστην εἰς τὸν οἰκεῖον ἔνθεον ἱεράρχην. Ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ὁ Διονύσιος οὐδένα ἔγνω ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προεστῶτα Ἐπίσκοπον ὁποιασδήποτε πόλεως, ἕνα καὶ μόνον διδάσκων προεστῶτα τῶν Ἐπισκόπων τὸν Κύριον ἡμῶν Ἰησοῦν Χριστόν, ὃν ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ καλεῖ, Τὸν Θεαρχικὸν ἡμῶν καὶ πρῶτον Ἱεροτελεστήν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

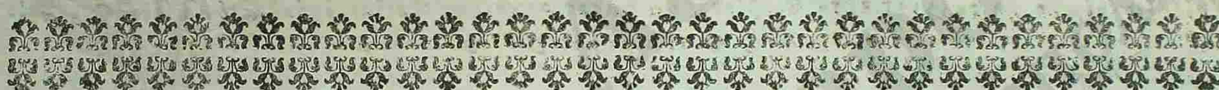
Ἀπεδείχθη ἄρα, ὅτι πάντες οἱ Ἐπίσκοποι πάντων τῶν Ἀποστόλων εἰσὶ διάδοχοι καὶ κατὰ πάντα ἴσοι.

Ἔτι σαφέστατα ἀπεδείχθη ἡ ἰσότης τῶν Ἐπισκόπων καὶ τῆς ἐξουσίας αὐτῶν, καὶ ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι κατὰ τὸν αὐτὸν τρόπον εἰσὶ πάντες πάντων τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω, καὶ ἰδιαίτερον βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ καὶ εἰκοστῷ δευτέρῳ, καὶ βιβλίου δευτέρου κεφαλαίῳ πέμπτῳ, καὶ μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ πρώτῳ καὶ ἐσχάτῳ, καὶ μέρους τρίτου κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, καὶ ἔτι λαμπρῶς ἀπὸ τῆς πρὸς τὴν τρίτην Σύνοδον ἐπιστολῆς τοῦ Πάπα Κελεστίνου. καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παράγραφον τριακοστόν, καὶ μέρους τρίτου κεφαλαίου τρίτου τμήματος τετάρτου Παράγραφον τέταρτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θʹ.

Ὅτι οὐ δύναταί τις τῶν Ἐπισκόπων, κἂν Πατριάρχης ᾖ, ἔχειν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν, ὅθεν ἡ νῦν ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴ τοῦ Πάπα πλάσμα καὶ παιζόμενον σφαιρεῖον καὶ διαβολικῆς σκηνῆς μυθάριον.

Εἰ δὲ καὶ προβάλλουσιν οἱ παπισταὶ ἐγκώμιά τινα καὶ ὀνόματα ὑπέρογκα ῥηθέντα τῷ Ἐπισκόπῳ Ῥώμης, ἀλλ' οὐδὲ τοῦτο βοηθεῖ αὐτοῖς εἰς σύστασιν τῆς ἀνύπαρκτου διαδοχῆς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοῦ δευτέρου μέρους τὸ ἔσχατον κεφάλαιον. Ἀλλὰ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος, εἰ καὶ ἔχει τὸν ἄκρον βαθμὸν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, οὐ δύναται ὅμως ἔχειν αὐτοκρατορικὴν ἐξουσίαν ἐν τῇ Ἐπαρχίᾳ αὐτοῦ, ἀλλὰ τὰ πάντα πράττει μετὰ τῆς βουλῆς καὶ ἐπικρίσεως τοῦ πρεσβυτερίου, ἤτοι τῶν Κληρικῶν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. Εἰ δὲ καὶ εἰσὶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Πατριάρχαι, ἀλλ' οὐκ εἰσὶ παρὰ τῶν Ἀποστόλων, ἀλλὰ παρὰ τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, οὐχ οὕτως ὅμως ὥστε ἔχειν αὐτοὺς ἕτερόν τινα βαθμὸν Ἐπισκοπικῆς παρὰ τὸν κοινὸν, ὡς εἴρηται, εἰ δὲ καὶ ἔχουσιν ἀξίωμα μείζονος τάξεως καὶ διοικήσεως, οὐ μέντοιγε μετὰ γενικῆς τινὸς ἐξουσίας εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν, ἀλλ' εἴς τινας τόπους διωρισμένους παρὰ τῶν Κανόνων, καὶ οὐδὲ ἐν τούτοις ἐνεργοῦσιν ἀπολελυμένως, ἢ αὐτοκρατορικῶς, ἀλλὰ κατὰ τὴν γραφὴν, κατὰ τοὺς Κανόνας, κατὰ τὴν κοινὴν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν καὶ συνοδικῶς. Φανερὸν οὖν ὅτι ἡ τοῦ Πάπα φημιζομένη διαδοχὴ ἐν τῇ Ῥώμῃ παρὰ τοῦ Πέτρου, ἐστὶ πλάσμα, καὶ παρὰ ἀθλίοις ἀνθρώποις καὶ δεισιδαίμοσι παιζόμενον σφαιρεῖον, καὶ ἐν σκηνῇ διαβολικῇ διαβοώμενον μυθάριον.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ιʹ. ΜΕΡΟΣ Εʹ. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Βʹ.

Ἐπειδὴ ἐνταῦθα ὁ λόγος ἐστὶ περὶ ἐκκλησιαστικῆς διαδοχῆς, ἧς ἡ ἐνέργεια αἱ Κλεῖδες τῆς βασιλείας τῶν οὐρανῶν, διοριστέον ἐν ὀλίγοις περὶ αὐτῶν, ὧν τῆς ἐξουσίας τρεῖς τάξεις τίθενται οἱ Σχολαστικοὶ, διαφόρως ἀποκαλοῦντες καὶ διαιροῦντες.

Τρεῖς τάξεις ἐξουσίας τίθενται οἱ Σχολαστικοὶ εἰς τὸν Πάπαν καὶ τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους, πρώτην τὴν τοῦ βαθμοῦ, δευτέραν διοικήσεως ἐσωτερικῆς, τρίτην διοικήσεως ἐξωτερικῆς, ὧν ἡ μὲν πρώτη ἀναφέρεται εἰς τὸ ἐπιτελεῖν τὰ Μυστήρια, ἡ δὲ δευτέρα ἀναφέρεται πρὸς τὸν λαὸν τοῦ Θεοῦ, εἰς τὸ κυβερνᾶν δηλαδὴ τὴν ἐσωτερικὴν τῶν πιστῶν συνείδησιν, ἡ δὲ τρίτη εἰς αὐτὸν τὸν λαὸν, εἰς τὰ ἔξω μέντοι ἤθη. Εἰς ταύτην δὲ τὴν τρίτην βούλονται εἶναι ἀνισότητα τῆς διαδοχῆς, καθ' ἧς ἐροῦμεν μεταταῦτα. Ἔτι ῥητέον σαφέστερον, ἐσωτερικὴν διοίκησιν καλοῦσιν ἐκείνην, δι' ἧς ὁ Ἱερεὺς δύναται συγχωρῆσαι τῷ ἐξομολογουμένῳ πρὸς αὐτὸν ἁμαρτωλῷ, μιγνύων καὶ τὴν ἱκανοποίησιν. Ἐξωτερικὴν δὲ διοίκησιν λέγουσιν ἐκείνην, δι' ἧς οἱ Ἱερεῖς τοὺς φανερῶς ἁμαρτάνοντας τῷ ἀφορισμῷ δεσμοῦσι, παρέχοντες αὐτοῖς κανόνας καὶ ἄλλας ἐξωτερικὰς παιδείας, ἀφ' ὧν καὶ συγχωροῦσιν αὐτοῖς ὅταν βούλωνται. Καὶ ἐκείνην μὲν τὴν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καλοῦσι διοίκησιν Ἱερατικὴν, ταύτην δὲ τὴν ἐξωτερικὴν διοίκησιν λέγουσι διοίκησιν Ἐπισκοπικήν. Ἕτεροι δὲ τὴν μὲν ἐσωτερικὴν διοίκησιν καλοῦσιν ἐξουσίαν τῶν Κλειδῶν τῆς τάξεως ἐν τῷ φόρῳ τῆς συνειδήσεως, ἤτοι τῆς μετανοίας, ταύτην δὲ τὴν ἐξωτερικὴν καλοῦσιν ἐξουσίαν τῶν Κλειδῶν τῆς διοικήσεως ἐν τῷ κριτηρίῳ τῷ ἐλεγκτικῷ εἰς τὸ δεσμεῖν διὰ τοῦ ἀφορισμοῦ καὶ λύειν ἀπὸ τοῦ ἀφορισμοῦ. Ἄλλοι δὲ καλοῦσιν ἐκείνην μὲν, δηλονότι τὴν ἐσωτερικὴν Κλεῖδα τάξεως, ταύτην δὲ τὴν ἐξωτερικὴν Κλεῖδα δικαιολογίας, ὅπου γε τοὔνομα τῆς δικαιολογίας ἐγγίζει τῇ κριτικῇ ἐξωτερικῇ ἐξουσίᾳ. Ἐν δὲ ἄλλῃ διαιρέσει διαιροῦνται αἱ Κλεῖδες εἰς τὴν Κλεῖδα τῆς γνώσεως καὶ τῆς διακρίσεως, καὶ εἰς τὴν Κλεῖδα τῆς γνώσεως ἢ τῆς ἰσχύος. Οἱ αὐτοὶ τὸ τῆς δυνάμεως ὄνομα, ὅπερ ἄλλως ἐστὶ κοινὸν, συνάπτουσι τῇ δυνάμει τοῦ κρίνειν, ἢ τοῦ ἀποφαίνεσθαι, οὕτως αὐτὴν τὴν Κλεῖδα διαιροῦντες ἀπὸ τῆς δυνάμεως τοῦ γινώσκειν καὶ διακρίνειν πρὶν τῆς ἀποφάσεως, ἀμφοτέραν δὲ ταύτην τὴν Κλεῖδα λέγουσιν εἶναι ἀναγκαίαν ἀμφοτέρῳ τῷ βήματι, τῷ τε τῆς συνειδήσεως, ὅπου τάττουσι τὸ ὄνομα τῶν Κλειδῶν τῆς τάξεως, καὶ τῷ βήματι τῆς αἰτίας, ὅπου λέγοντες Κλεῖς δικαιολογίας, διότι εἰς πᾶν ὀρθὸν κριτήριον ζητεῖται ἡ γνῶσις τοῦ πράγματος καὶ ἡ ἀπόφασις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Βʹ.

Ὅτι μιᾶς οὔσης ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐξωτερικῷ βήματι τῆς Κλειδὸς καὶ ἰδιαιτάτης τῷ Ἐπισκόπῳ, βλάσφημον δείκνυται τὸ καλεῖσθαι παρὰ τῶν Λατίνων τὴν μὲν δευτέραν τάξιν Ἱερατικὴν, τὴν δὲ τρίτην Ἐπισκοπικήν. Καὶ περὶ τῶν ποσαχῶς ἐνεργούντων ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι.

Ἄγνωστα ἦσαν τοῖς πάλαι ἁγίοις πατράσι ταῦτα τὰ καινοφανῆ ὀνόματα, καὶ αὗται αἱ ἀσαφεῖς καὶ σοφιστικαὶ διαιρέσεις, πλὴν ὀρθῶς ἀγνοουμένας ταύτας εἰ δεξόμεθα, οὐδὲν ἡμῖν ἐμποδών ἐστιν, Οὐκ ἔστι δὲ ὀρθὸν τό, Ὁ ἱερεὺς δύναται συγχωρῆσαι τῷ ἐξομολογουμένῳ πρὸς αὐτὸν ἁμαρτωλῷ· ἔδει γὰρ αὐτοὺς εἰπεῖν, Ὁ Ἐπίσκοπος, ἢ ὁ παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου λαβὼν ἐξουσίαν ἱερεύς· ὅπερ καὶ ἡ ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος, καίτοι παντόλμος οὖσα, οὐκ ἐδυνήθη φυγεῖν, ἀλλ' ἀνέδωκεν εἰποῦσα, Ὁ ἱερεὺς κατ' ἐπιτροπὴν τοῦ Ἐπισκόπου ἔχει τὸ δικαστήριον· πρᾶξει τετκότη. Οὐκ ὀρθόν ἐστιν ἔτι καὶ τό, Ἡ μὲν ἐσωτερικὴ διοίκησις ἐστὶν Ἱερατική, ἡ δὲ ἐξωτερικὴ διοίκησις ἐστὶν Ἐπισκοπική· καὶ γὰρ βλάσφημον οὕτω πως χωρὶς διορισμοῦ ἀπονέμειν τὴν μὲν τῷ ἱερεῖ, τὴν δὲ τῷ Ἐπισκόπῳ, μία γάρ ἐστιν ἡ Κλεὶς καὶ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι ἰδιαιτάτη τῷ Ἐπισκόπῳ, ὁ μὲν γὰρ Ἐπίσκοπος ἔχει ἀκοινώνητα ἴδια, τὸ χειροτονεῖν Ἐπισκόπους, Πρεσβυτέρους, Διακόνους· καὶ τοὺς λοιποὺς ἐκκλησιαστικοὺς βαθμοὺς διδόναι οἷς δέον ἐστὶ δίδοσθαι, καὶ τὸ ἅγιον Μύρον ἐπιτελεῖν, ὁ δὲ Ἱερεὺς λαβὼν ἐκ τοῦ Ἐπισκόπου τὸν βαθμόν, ἱερουργεῖ τὰ διορισθέντα αὐτῷ παρὰ τῆς γραφῆς καὶ τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ μετὰ ἐπιτροπῆς τοῦ Ἀρχιερέως, οὐχ οὕτως ὅμως ὥστε ἀφορίζεσθαι τῷ Ἱερεῖ τὸ ἔνδον βῆμα, τῷ Ἐπισκόπῳ δὲ τὸ ἔξω, ἀλλὰ τὸν μὲν Ἐπίσκοπον ἐπιτελεῖν πάντα τὰ Μυστήρια ὡς ἔχοντα ἐν αὐτῷ τὸ πλήρωμα τῆς Ἱερωσύνης, καὶ ὄντα Ἄρχοντα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ Νυμφίον τῆς Ἐκκλησίας, τὸν δὲ ἱερέα ἐνεργεῖν τὰ ἀνήκοντα αὐτῷ οὐ μόνον ἐν τῷ ἔνδον καὶ μετανοητικῷ βήματι, ἀλλὰ καὶ ἐν τῷ ἐξωτερικῷ καὶ κριτικῷ τῇ διαταγῇ καὶ δοθείσῃ αὐτῷ ἐξουσίᾳ παρὰ τοῦ Ἀρχιερέως, εἰ δὲ καὶ Διάκονοι καὶ ἄλλοι Ὀφφικιάλιοι ἀφορίζουσι καὶ συγχωροῦσιν, ἀλλ' οὐκ ἐν τῷ ἐσωτερικῷ βήματι, ἐν ᾧ ἀνενδεκτόν ἐστι δύνασθαι τὸν μὴ ὄντα ἱερέα ἐνεργῆσαί τι κατ' οὐδένα τρόπον, ἀλλ' ἐν μόνῳ τῷ ἐξωτερικῷ βήματι, καὶ τοῦτο ποσαχῶς, ἢ ἐξ ἰδικῆς ἐπιταγῆς, ὥσπερ οἱ Τοποτηρηταὶ καὶ Λεγάτοι ἐνήργησαν ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς καὶ ἄλλαις Συνόδοις ἐκεῖνα ἅπερ ἔδει ἐνεργῆσαι τοὺς πέμψαντας αὐτοὺς Ἐπισκόπους, ἢ ἐκ διαθέσεως εἰς ἕτερον, ὡς ἐν ταῖς μερικαῖς Ἐκκλησίαις ἐνεργοῦσιν ἐκεῖνα, ἅπερ αὐτοῖς προσετάγησαν, ὡς εἴρηται, παρὰ τοῦ Ἐπισκόπου, ἢ ἐκ διαθέσεως τοῦ κοινοῦ Νόμου, δίδοται γὰρ ἐξουσία τοῖς προεδρεύουσι τῆς Ἐκκλησίας παρὰ τῆς γραφῆς, ὅσα γὰρ ἂν φησι λύσητε καὶ δήσητε, ὅπερ καὶ αὐτὸ ἐκ τοῦ Ἐπισκόπου κρέμαται, καὶ γὰρ προεδρεύοντες οὐκ εἰσί τινες γέροντες ἁπλῶς καὶ λαϊκοί, ἀλλ' οἱ τῶν Ἐκκλησιῶν Πρεσβύτεροι. ἢ ἀπὸ συνηθείας, ὥσπερ οἱ ἐνορῖται Ἱερεῖς ἐν ταῖς κλοπαῖς καὶ ἐν ταῖς ἁρπαγαῖς καὶ ἐν ἄλλαις φανεραῖς τοιαύταις ἁμαρτίαις ἀφορίζουσι καὶ συγχωροῦσιν. ἢ ἐκ τοῦ ἰδίου δικαίου, ὡς ἕκαστος τῶν Χριστιανῶν ἔχει δικαίωμα ἐκ Θεοῦ συγχωρεῖν τῷ εἰς αὐτὸν ἁμαρτήσαντι, ὅπερ ἐστὶν ἔξωθεν τοῦ μετανοητικοῦ καὶ κριτικοῦ βήματος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Δόγμα Παπῶν καὶ παπιστῶν, ὅτι οἱ ὑποψήφιοι εἰς Ἐπισκοπὴν πρὶν ἢ χειροτονηθῆναι Ἐπισκόπους, ἢ καν Ἱερεῖς, δύνανται πάντα τὰ τοῦ Ἐπισκόπου ποιεῖν. καί, ὁ Πάπας οὐκ ἔστιν ὄνομα βαθμοῦ, ἀλλὰ δικαιολογίας καὶ ἐπαγγέλματος. καί, ἡ Πάπας οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἐπιτελεῖν τὸ ἀληθὲς σῶμα τοῦ Κυρίου, μὴ ὢν ἱερεύς, εἰ καὶ δύναται διοικεῖν αὐτὸ καὶ μὴ ὢν ἱερεύς.

Μεγάλους ἀγῶνας ἔδωκε τοῖς Σχολαστικοῖς ἐκείνη ἡ συνήθεια ἣν ἔβλεπον ἐν τῇ Ῥωμαϊκῇ Ἐκκλησίᾳ, ἄγνωστον μὲν οὖσαν ἐν τῇ παλαιότητι τῶν ὀρθοδόξων, ἐν δὲ τοῖς μεταγενεστέροις καιροῖς εἰσπηδήσασαν. Θεωροῦντες οὖν τοὺς Πάπας βεβαιοῦντας ταύτην, κατακρῖναι φανερῶς οὐκ ἐτόλμων, ἀλλ' οὔτε τρόπον τινὰ συμβιβάσαι μετὰ τῆς διδασκαλίας τῶν Κλειδῶν εὕρισκον. Ἔστι δὲ αὕτη ἡ συνήθεια ἐκείνη ἥτις καὶ σήμερον ὑπὸ τῶν Παπῶν καὶ παπιστῶν ἐνεργεῖται, πολλοὶ γὰρ μήτε καν Ἱερεῖς ὄντες κεχειροτονημένοι, ἀλλ' ὑποψήφιοι λαβόντες τὴν ἐκλογήν, καὶ τὰς ψήφους πρὸς τὴν Ἐπισκοπήν, πρὸ τοῦ χειροτονηθῆναι αὐτοὺς οὐ μόνον Ἐπισκόπους, ἀλλ' οὐδὲ καν Ἱερεῖς, ἀφορίζουσι, καὶ ὅλως κρίνουσι, καὶ ἐξουσιάζουσι τῷ κριτικῷ βήματι κατὰ τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην τὴν Ἐκκλησιαστικήν, τὴν μόναις ἀνήκουσαν ταῖς Κλεισίν. ὅθεν καί φασι, δύνασθαί τινα μὴ ὄντα μὲν Ἱερέα, ἐκλεγόντα δὲ εἶναι Πάπαν, ἐνεργεῖν καὶ πρὸ τῆς χειροτονίας τὰ πάντα, ὡς ἂν εἴη κεχειροτονημένος Ἐπίσκοπος Ῥώμης. ἕπεται δὲ ἐκ τούτου τὸν Πάπαν ᾗ Πάπαν δύνασθαι μὴ εἶναι Ἐπίσκοπον, καὶ λοιπὸν οὐδὲ καθολικὸν Ἐπίσκοπον. τὸ δὲ δύνασθαι τὸν Πάπαν εἶναι Πάπαν ἄνευ τοῦ βαθμοῦ τῆς Ἱερωσύνης, καὶ τῆς χειροτονίας τοῦ Ἐπισκόπου, ἐσημείωσε σοφὸς ἀνήρ, ὅτι πρὸ τριακοσίων σχεδὸν ἐτῶν ἐδίδαξεν Αὐγουστῖνος Τρίομφος ὁ Ἀγκωνιτανός, ὡς μαρτυρεῖ Ἐνρῖκος Καλτέϊζεν ὁ Δομινικανὸς Διδάσκαλος Θεολόγος ἐν τῇ Ἀκαδημίᾳ τῆς Κολωνίας, ὅστις καὶ τὴν διδασκαλίαν τοῦ αὐτοῦ Αὐγουστίνου ἐβεβαίου ἐν τῷ λόγῳ αὐτοῦ, ὃν εἶπεν ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Βασιλείας κατὰ τὸ τρίτον ἄρθρον τῶν Ποέμων, ἐν ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ τριακοστῷ τρίτῳ, ὅπου ὑπὲρ τῆς ἐξουσίας τοῦ Πάπα λογοποιούμενος φησίν, ὁ Πάπας οὐκ ἔστιν ὄνομα βαθμοῦ, ἀλλὰ μόνον δικαιολογίας καὶ ἐπαγγέλματος, δηλονότι ὁ Πάπας δύναται ἀπέχειν τοῦ παπάτου, τοσοῦτον ὥστε μὴ εἶναι πλέον Πάπαν, ὅμως οὐ δύναται ἀπέχειν τοῦ ἱεροῦ βαθμοῦ, ὥστε μετὰ τὴν χειροτονίαν μὴ ἔχειν πάντοτε τὸν χαρακτῆρα τῆς Ἱερωσύνης. καὶ τοῦτο μὲν ἀνεκτόν,

τὸ δὲ μετὰ ταῦτα, βλάσφημον, ἐπιλέγει γάρ, ὅτι ὁ Πάπας ἢ Πάπας οὐκ ἔχει ἐξουσίαν ἐπιτελεῖν τὸ ἀληθὲς τοῦ Κυρίου σῶμα, ἐὰν μὴ χειροτονηθῇ Πρεσβύτερος, εἰ καὶ δύναται διοικεῖν τὸ μυστικὸν σῶμα τοῦ Χριστοῦ, κἂν μὴ ἔχῃ τὸν βαθμὸν τῆς Ἱερωσύνης, ὡς συμπεραίνει ὁ ἀπὸ Ἀγκῶνος Αὐγουστῖνος ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας, ζητήματι τετάρτῳ, ἄρθρῳ δευτέρῳ. ταῦτα ὁ Καλτέϊζεν τόμῳ ὀγδόῳ τῶν Συνόδων, τύπῳ τοῦ Παρισίου, ἀριθμῷ τριακοστῷ τεσσαρακοστῷ πρώτῳ, ἐν τῇ Κολωνίᾳ, ἐν τῇ πράξει τῆς πρώτης ἡμέρας, καὶ γὰρ ἐν τρισὶν ἡμέραις μόλις κατεπαύσατο τοῦ λόγου,

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ Δ´.

Ὅτι πρὸς τῷ ἀντικεῖσθαι τῇ γραφῇ τὸ ἀνωτέρω παπικὸν δόγμα, ἀναιρεῖται ὑπὸ Νικολάου Κουζάνου Καρδηνάλεως, καὶ Στοσάτου Ἀβουλίας Ἐπισκόπου, ὡς τῆς Κλειδὸς καὶ οὐ τῆς δικαιολογίας ἐν βαθμῷ διδομένης.

Καὶ τοῦτο τὸ δόγμα τῶν παπιστῶν ἀντίκειται τῇ γραφῇ καὶ τοῖς Κανόσι καὶ τῇ πράξει καὶ παραδόσει τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀρκεῖ ὅμως εἰς ἀναίρεσιν αὐτοῦ Νικόλαος Κουζάνος ὁ Καρδηνάλις, ἐν τῷ περὶ συμφωνίας κεφαλαίῳ δεκάτῳ λέγων, Δύναται ψηφισθῆναί τις Πάπας μὴ ὢν Ἱερεύς, καθὼς ψηφίζεται καὶ Ἐπίσκοπος, καὶ ἀρκεῖ εἰς παράδειγμα ὁ Κωνσταντινουπόλεως Νεκτάριος, ὅμως οὐ δύναται ὀνομασθῆναι Πατριάρχης τῆς Ῥώμης, εἰ οὐ λάβῃ τοὺς βαθμοὺς τῆς Ἱερωσύνης καὶ Ἀρχιερωσύνης. καὶ εἰ καὶ ὑπὸ τῶν ψήφων ἔχει τὸ δικαιολόγημα, ἀλλὰ παρὰ τῆς χειροτονίας αἰεπίδεκτος ἐστιν ἐξουσίας. συνᾴδει τῷ Νικολάῳ καὶ Τοσάτος Ἀβουλίας Ἐπίσκοπος, φησὶ γάρ, Ἡ Κλείς, ἥτις ἐστὶν ἡ ἐξουσία ἡ πνευματική, ἐν βαθμῷ δίδοται. δικαιολογία δὲ οὐ δίδοται ἐν βαθμῷ, ἀλλὰ τότε, ὅτε μετὰ τὸν βαθμὸν δίδοται αὐτῷ ἡ ὕλη, τουτέστιν ὁ ὑποκείμενος λαός. παρὰ τοῦ λαβεῖν ἄρα τὴν ὑποκειμένην ὕλην, εἰ λάβῃ τὸν βαθμόν, ἔχει μὲν τὰς Κλεῖς, ἀλλ' οὐκ ἔχει τοῦ ἐνεργῆσαι αὐτάς, ὡς οὐκ ἔχει καὶ ὅταν ἀφαιρεθῇ παρ' αὐτοῦ ἡ ὕλη, ὡς δηλονότι συμβέβηκεν Εὐσταθίῳ τῷ Παμφυλίας, καὶ Στεφάνῳ καὶ Βασσιανῷ τοῖς Μητροπολίταις Ἐφέσου, ὧν τῷ μὲν Εὐσταθίῳ ἡ τρίτη Σύνοδος, τοῖς δέ, ἡ ἐν Χαλκηδόνι ἀφῆκαν μὲν τὸν βαθμόν, ὅσοι τοῦ ἱερατεύειν περὶ ἑαυτῶν μόνων, μὴ δύνασθαι δὲ ἐνεργεῖν τοῦτον ἐν ἄλλῳ τινὶ ἄνευ ἐπιτροπῆς Ἐπισκόπου τινός· καὶ τοῦτο, ἐν διωρισμένῃ αἰτίᾳ τοῦ παρέχοντος τὴν ἐπιτροπὴν Ἐπισκόπου δηλονότι.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ Ε´.

Περὶ τοῦ πῶς ἑρμηνεύει τὰς Κλεῖς ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος, καὶ πῶς οἱ Λατῖνοι μετὰ τῆς παραθήκης τοῦ Πέτρου.

Τὰς Κλεῖς φησὶν ὁ Ἀλεξανδρείας Μελέτιος, δύο δὲ ταύτας φαμέν, εἴτουν διπλᾶς, τὸ κήρυγμα τοῦ Εὐαγγελίου, δηλοῦν, δι' οὗ τοῖς πιστεύουσι σωτηρία προσγίνεται. τοῦτό ἐστιν ἡ ἄνοιξις τῶν Κλειδῶν αἱ θάτεραι. οἱ δὲ ἀπειθοῦντες κατακρίνονται, καὶ κατ' αὐτῶν ἡ Βασιλεία τοῦ Θεοῦ κέκλεισται, αἵδε αἱ θάτεραι. δυσσεβὴς ἡ ἐκδοχή, καὶ γὰρ τῷ ὄντι ὁ λόγος τοῦ Σταυροῦ τοῖς μὲν ἀπολλυμένοις ἐστὶ μωρία, διὸ καὶ ἀπειθοῦσι, καὶ ἀπόλλυνται, τοῖς δὲ σωζομένοις ἡμῖν δύναμις Θεοῦ ἐστιν. ὅθεν ἔλεγεν ὁ Ἀπόστολος, Χριστοῦ εὐωδία ἐσμὲν ἐν τοῖς ἀπολλυμένοις καὶ ἐν τοῖς σωζομένοις, οἷς μὲν ὀσμὴ ζωῆς εἰς ζωήν, οἷς δὲ ὀσμὴ θανάτου εἰς θάνατον. ὁ δὲ Σωτὴρ φησί, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε τὸ Εὐαγγέλιον πάσῃ τῇ κτίσει. ὁ πιστεύσας, καὶ βαπτισθείς, σωθήσεται, Η ΚΛΕΙΣ Η ΜΙΑ, ὁ δὲ ἀπιστήσας, κατακριθήσεται, Η ΚΛΕΙΣ Η ΔΕΥΤΕΡΑ, Κλεῖδες εἰσὶ κατὰ τοὺς Λατίνους, ἡ μέν, τῆς γνώσεως, ἡ δέ, τῆς ἐξουσίας, ἃς καὶ φασὶ τὴν Ἐκκλησίαν εἰληφέναι, ὥστε δύνασθαι ἐπιγινώσκειν μὲν τὰ ἁμαρτήματα τῶν μετανοούντων, δύνασθαι δὲ πρὸς τὰ ἐγνωσμένα καὶ τὴν ψῆφον ἐξενεγκεῖν, λῦσαι τὰ λύσεως καὶ δεσμῆσαι τὰ δεσμοῦ ἄξια. οὐκ ἀπεικότως δὲ ταῦτα ἐφρόνουν, εἰ μὴ προσετίθουν, Διὰ Πέτρου μόνου ταῦτα εἰληφέναι τὴν Ἐκκλησίαν. ταῦτα ἐπιστολῇ πρὸς τὸν Κωνσταντινουπόλεως Ἱερεμίαν ὑπὲρ τοῦ, Τίς ἐστιν ἡ ἀληθὴς Ἐκκλησία.

ΠΑΡΑ´ΓΡΑΦΟΝ ς´.

Περὶ ἐξηγήσεως τῶν Κλειδῶν διαφόρως παρὰ τοῖς θείοις πατράσι, καὶ τοῦ διορισμοῦ αὐτῶν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν, καὶ τῆς τελείας δόσεως αὐτῶν εἰς τοὺς Ἀποστόλους.

Ἰστέον λοιπὸν πρῶτον, ὅτι αἱ Κλεῖδες αἱ καθυποσχεθεῖσαι τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ καὶ τοῖς Ἀποστόλοις καὶ παντὶ εὐσεβεῖ, διαφόρως ἐξηγοῦνται παρὰ τοῖς θείοις πατράσι, συναρμολογουμένοις ὅλοις εἰς τὴν μίαν ἁρμονίαν τῆς ἐξουσιοποιοῦ καὶ κλειδοποιοῦ χάριτος τοῦ τελεταρχικοῦ Πνεύματος, καὶ γὰρ οἱ μὲν αὐτῶν σημαίνειν αὐτάς φασι τὴν πίστιν τοῦ μακαρίου Πέτρου, ὡς ἔχει ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος. οἱ δέ, τοῦ λόγου τὴν

δύναμιν,

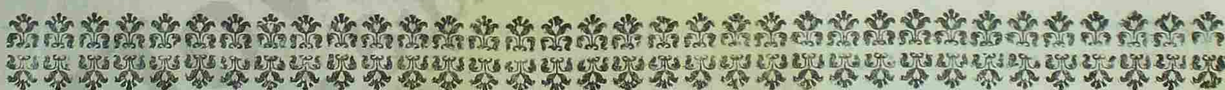
δύναμιν, ὡς ὁ Στουδίτης Θεόδωρος. οἱ δὲ τὴν ἄφεσιν καὶ τὴν δέσιν τῶν ἁμαρτημάτων, ὡς ὁ ἱερὸς Ἀμβρόσιος εἰς τὴν ἐξήγησιν τοῦ τριακοστοῦ ἐνάτου ψαλμοῦ. οἱ δὲ τὸ βάπτισμα, ὡς ὁ Θεολόγος Γρηγόριος λόγῳ εἰς τὰ φῶτα λέγων, Φωτισμὸς Κλεὶς Οὐρανῶν, ἣν πάντες ἔχουσιν ἐξουσίαν εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τῶν Οὐρανῶν, καὶ γὰρ κοινῶς διδάσκει ἡ Αὐτοκλεὶς καὶ ὁ Αὐτοφωτισμὸς πάντας τοὺς προσιόντας αὐτῷ, λέγων, ποτὲ μὲν, Ὁ πιστεύσας, καὶ βαπτισθεὶς σωθήσεται, ποτὲ δὲ, Οὐδεὶς δύναται εἰσελθεῖν εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ὅτι μὴ ὁ γεννηθεὶς ἄνωθεν, ποτὲ δὲ, Ἄφετε, καὶ ἀφεθήσεται ὑμῖν, ποτὲ δὲ, Πάντα δυνατὰ τῷ πιστεύοντι. Ἐδόθη δὲ ἡ Κλεὶς, εἴτ' οὖν Κλεῖδες, τριττῶς, τὸ μὲν πρῶτον, ἤγουν πρὸ τοῦ πάθους τοῦ Χριστοῦ ἀμυδρῶς, ἡνίκα ἔδωκε τοῖς Ἀποστόλοις ὁ Κύριος ἐξουσίαν κατὰ πνευμάτων ἀκαθάρτων, καὶ τὸ θεραπεύειν τὰ ἀρρωστήματα, καὶ ἐκβάλλειν τὰ δαιμόνια, ὅτι τοσοῦτον ἠδύναντο τότε κατὰ τὸν Χρυσορρήμονα καὶ τὸν Βουλγαρίας οἱ αὐτόπται τοῦ Λόγου. τὸ δὲ δεύτερον, τελεώτερον, ἀμέλει λύειν καὶ δεσμεῖν ἁμαρτίας, ὅπερ ἐστὶ τὸ ἐπάγγελμα καὶ ἡ ὑπόσχεσις ἡ πρὸς Πέτρον μὲν συνεκδοχικῶς προσωποποιηθεῖσα, ἐπὶ πάντας δὲ τοὺς Ἀποστόλους περατουμένη κατὰ τὴν τοῦ Χρυσοστόμου ἐξήγησιν, καὶ τὴν τῆς ἐπαγγελίας ἔκβασιν διὰ τοῦ, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. τὸ δὲ τρίτον, κατὰ πάντα ἐνεργούμενον, ἐνυπάρχοντος τοῖς Ἀποστόλοις διὰ τῆς αὐτοῦ δυνάμεως καὶ οὐσιώδους ὡς ἂν εἴποι τις ἐνεργείας τοῦ παναγίου Πνεύματος, τοῦ τὰ πάντα ἰσχύοντος καὶ ἐνδυναμοῦντος, ὥστε τότε μὲν λαβεῖν αὐτοὺς τὸ καθαίρειν καὶ θεραπεύειν νόσους, ἐπὶ δὲ τούτοις τὸ ἀφιέναι καὶ δεσμεύειν τῇ τοῦ Κυρίου ἐμφυσήσει ἁμαρτίας, νῦν δὲ πληρέστατα καὶ τελειότατα τὸ σημειοποιεῖν καὶ θαυματουργεῖν, καὶ ἔχειν τὴν Κλεῖδα τῆς ζωῆς καὶ τοῦ θανάτου, ὥστε καὶ νεκροὺς ἐγείρειν καὶ ζῶντας καταδικάζειν, ὡς φαίνεται ἐν ταῖς Ἀποστολικαῖς πράξεσι τῇ ἐπιτιμήσει κατὰ τοῦ ψευσαμένου τὸ πανάγιον Πνεῦμα, καθὰ Πέτρος καὶ Ἰωάννης καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἐπράξαντο μετὰ τὴν ἐπ' αὐτοὺς κάθοδον τοῦ παναγίου Πνεύματος, ὡς αἱ πράξεις καὶ τὰ θεῖα, καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ ὑπομνήματα ἐξιστοροῦσι. ταῦτα Νικόλαος ὁ Κεραμεὺς ἐν τῷ κατὰ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα αὐτοῦ βιβλίῳ. τὰ αὐτὰ φησὶ καὶ Γαβριὴλ ὁ Φιλαδελφείας ἐν τῇ δευτέρᾳ διαφορᾷ. Κείσθω ὅτι Κλεὶς κατὰ τὸν Χρυσόστομον ἡ ἐπιστήμη ἐστὶ τῶν γραφῶν, κατὰ δὲ Τερτυλλιανὸν ἡ τοῦ Νόμου ἐξήγησις, κατὰ δὲ Εὐσέβιον τὸ ῥῆμα τοῦ Θεοῦ. ἐνταῦθα δὲ ὁ λόγος ἐστὶ περὶ τῶν Κλειδῶν καθὸ δεσμοῦσι καὶ λύουσιν οἱ προεστῶτες τῆς Ἐκκλησίας πάντα τὰ δεσμοῦ καὶ λύσεως ἄξια ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ διακονικῶς καὶ ὑπουργικῶς, καὶ ἐξίσου πάντες, ὡς ῥηθήσεται. ἴδε ἀνωτέρω μέρους τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον ὄγδοον.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Ε΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ΄.

Περὶ διαιρέσεως τῆς τῶν Κλειδῶν ἐξουσίας παρὰ τῶν Σχολαστικῶν εἰς τρία, καὶ ὧν ἐν τούτοις ματαιολογοῦσι, καὶ περὶ τῆς Κλειδὸς τῆς διακονίας κατὰ τὸν θεῖον Ἀμβρόσιον, καὶ αὐτὸν τὸν Κύριον ἡμῶν, καὶ τὸν Ἀπόστολον, ὅτι εἰ καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἔχει τὸν ἄκρον βαθμὸν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀλλ' ἡ δοθεῖσα αὐτῇ ἐξουσία οὐκ ἔστιν αὐτοκρατορική, ἀλλὰ διακονική. καὶ ὁ Πέτρος κατὰ Κλήμεντα παρ' Εὐσεβίῳ ἴσος κατὰ πάντα τοῖς Ἀποστόλοις. καὶ κατεδαφίσας καὶ ἐνταῦθα τὸ σοφισμάτιον τῆς μοναρχίας τοῦ ἐνυποθέτου τῷ Κυρίῳ Πάπα.

Τὴν ἐξουσίαν τῶν Κλειδῶν, ἢ τὴν Κλεῖδα διαιροῦσιν οἱ Σχολαστικοὶ εἰς Κλεῖδα ἐξουσίας, εἰς Κλεῖδα ὑπεροχῆς, καὶ εἰς Κλεῖδα διακονίας. ἡ πρώτη μόνῳ τῷ Θεῷ τῇ ἀδιαιρέτῳ Τριάδι ἐστὶν οἰκεία. ἡ δευτέρα μόνῳ τῷ μεσίτῃ Ἰησοῦ Χριστῷ πρέπει. ἡ τρίτη τῇ Ἐκκλησίᾳ δέδοται. διὰ τῆς πρώτης λέγουσιν ἀφίεσθαι τὴν ἁμαρτίαν, ἐξαλειφομένης τῆς ἐνοχῆς τῆς αἰωνίου τιμωρίας καὶ τοῦ μώμου τῆς ἁμαρτίας. διὰ δὲ τῆς δευτέρας λέγουσιν ἀφίεσθαι τὴν ἁμαρτίαν τῇ πληρωμῇ τῆς ποινῆς. διὰ δὲ τὸ μόνον τὸν Θεὸν δύνασθαι ἀφιέναι τὴν ἁμαρτίαν, καὶ μόνον τὸν Χριστὸν τῇ πληρωμῇ τῆς δικαίας ποινῆς συγχωρεῖν τὴν ἁμαρτίαν, διὰ τοῦτο μόνος ὁ Θεὸς λέγεται ἔχειν τὴν Κλεῖδα τῆς ἐξουσίας, καὶ ὁ Χριστὸς τὴν Κλεῖδα τῆς ὑπεροχῆς. περὶ δὲ τῆς Κλειδὸς τῆς διακονίας φησὶν ὁ Ἀμβρόσιος, Οἱ ἄνθρωποι ἐν τῇ ἀφέσει τῶν ἁμαρτιῶν προσφέρουσι τὴν διακονίαν αὐτῶν, ἀλλ' οὐκ ἐνεργοῦσι δίκαιον τινὸς ἑτέρας ἐξουσίας, καὶ οὐκ ἐν τῷ αὐτῷ, ἀλλ' ἐν τῷ τοῦ Πατρὸς, καὶ Υἱοῦ, καὶ ἁγίου Πνεύματος ὀνόματι ἀφίουσι τὰ ἁμαρτήματα. οὗτοι αἰτοῦσιν, ὁ δὲ Θεὸς χαρίζεται. καὶ γὰρ οὐκ ἔστιν ἀνθρωπίνη ἡ ἐπιταγὴ, ἀλλὰ τῆς ἄνωθεν ἐξουσίας ἡ εὐεργεσία, βιβλίῳ τρίτῳ περὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος, κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ. τοῦτο βεβαιοῖ καὶ ὁ Κύριος λέγων, Οἱ δοκοῦντες ἄρχειν τῶν ἐθνῶν, κατακυριεύουσιν αὐτῶν, ὑμεῖς δὲ οὐχ οὕτως, ἀλλ' ὁ θέλων εἶναι πρῶτος, ἔσω πάντων διάκονος. διὰ τῶν ῥημάτων ὁ Κύριος οὐ κυρίους καθίστησι τοὺς ἐπιστάτας τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ διακόνους ὀφείλοντας, οὐχ ὡς ἀκρίτους τινὰς τυράννους, ὡς ὑπηρετοῦντας Δεσπότῃ, οὐχ ἁπλῶς, ἀλλ' ὡς προσετάγησαν, Μακάριος γάρ φησιν ὁ Κύριος, ὁ δοῦλος ἐκεῖνος, ὃν ἐλθὼν ὁ Κύριος εὑρήσει γρηγοροῦντα οὕτως, οὕτω φησὶ, καὶ οὐκ ἄλλως. ἀπέστειλε δὲ αὐτοὺς εἰς διακονίαν

κονίαν ὡς ὁ Ἀπόστολος λέγει πρὸς Κορινθίους, Οὕτω λογιζέσθω ἡμᾶς ἄνθρωπος, ὡς ὑπηρέτας Χριστοῦ, καὶ Οἰκονόμους Μυστηρίων Θεοῦ. οὐχ ὥστε νομοθετεῖν ἀφ᾽ ἑαυτῶν, ὡς ἐφαντάσθη ἡ ἐν Τριδέντῳ Σύνοδος κεφαλαίῳ πρώτῳ περὶ τῆς Εὐχαριστίας τὸν λόγον ποιουμένη, ἵνα δηλαδὴ οἱ λαϊκοὶ κοινωνῶσι μόνου τοῦ ἑνὸς εἴδους, τοῦτο γὰρ ἐστὶν ἀντινομοθετεῖν τῷ Θεῷ, ἀλλ᾽ ὥστε νομοθετουμένους ὑπὸ Θεοῦ, ὑποφητικῶς ὑπαγορεύειν, διὸ φησὶ, Πορευθέντες κηρύξατε ὅσα ἐνετειλάμην ὑμῖν. εἰ δὲ καὶ ἡ Ἐκκλησία ἑρμηνεύουσα τὴν γραφὴν, ἐν πολλοῖς νομοθετεῖ, ἀλλὰ διὰ τῆς κοινότητος, ὡς ἐπηγγείλατο ὁ Κύριος, ἣ ὀφείλουσιν οἱ πάντες ἀκολουθεῖν. κρίνει γὰρ ἡ Ἐκκλησία ἀπταίστῳ κλειδὶ, καὶ ἀεὶ ὀρθῶς κρίνει κατὰ τὸν θεῖον Νόμον. ὁ δὲ εἷς ἁμαρτῆσαι ἐνδέχεται, ὡς πεπόνθασι καὶ πολλοὶ Ἐπίσκοποι Ῥώμης. Ἔπεσθαι λοιπὸν δεῖ καὶ τοὺς Πάπας ταῖς τῆς κοινότητος ἀποφάσεσιν, ἵν᾽ ὦσι καὶ αὐτοὶ διάκονοι Θεοῦ, καὶ οὐχὶ λέγειν αὐτοὺς ῥωμαϊκὴν τὴν καθολικὴν, καὶ οὕτως ἀναιρεῖν καὶ τὴν καθολικήν. ὅθεν καὶ οὐ διάδοχοι τοῦ Πέτρου οἱ ταῦτα λέγοντες Πάπαι, ἀλλ᾽ ἀντίθεοι, παρέχουσι γὰρ ἑαυτοῖς οὐχ ὑπηρεσίαν καὶ διακονίαν, ἀλλ᾽ ἐξουσίαν αὐτοκρατορικὴν κυρίαν, ἰσχύουσαν καὶ τοῦ Εὐαγγελίου, καὶ αὐτῆς τῆς αὐθεντίας τοῦ Χριστοῦ ὑπερανέχουσαν, καὶ ποῦ τὸ ἔσω διάκονος; Καὶ, ἔδοξε τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ, καὶ ἡμῖν; ὁ Πέτρος ἐλέγχεται, στέλλεται, κρίνεται, ἀπολογεῖται, καὶ πῶς τούτου διάδοχος ὁ ἀνέλεγκτος; μαθητὴς ὑπερέχει μαθητοῦ, καὶ Ἐπίσκοπος Ἐπισκόπου, ἀλλ᾽ ὡς ὁ Ἄρχων τάξει, καὶ οὐκ ἀξίᾳ. ἄλλο τάξις, καὶ ἄλλο ἀξία. τίνα γὰρ τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος ἐδίδαξεν, ἢ ἐκάλεσεν, ἢ ἔπεμψεν, ἢ ἔκρινεν, ἢ προσέταξεν, ἢ ἐπετίμησε; Σύνοδος γέγονεν ἐν Ἱερουσαλὴμ, ὁ Πέτρος ἐδημηγόρησεν, ὁ Ἰάκωβος ἔκρινεν, ἀλλ᾽ ἡ κοινότης διώρισε, καὶ ἔγραψεν, οὐκ αὐθεντικῶς, οὐδὲ ἀρχικῶς, ἀλλὰ διακονικῶς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον πέμπτον. ὥστε ὁ Πάπας ἀπολύτῳ ἐξουσίᾳ κρίνων, ἀντίθετός ἐστι τοῖς πατράσι, τοῖς Ἀποστόλοις, καὶ πρὸ πάντων τῷ ἁγίῳ Πνεύματι, καὶ γὰρ καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ ἀντιπίπτει αὐτῷ. πρόσθες, εἰ ὅλως συγχωρήσομεν, ὅτι Ἀπόστολος ἐδίδαξεν Ἀπόστολον. Ῥητέον ὅτι ὁ Κλήμης ἐν τῷ ἑβδόμῳ τῶν ὑποτυπώσεων λέγει, Ἰακώβῳ τῷ δικαίῳ, καὶ Ἰωάννῃ, καὶ Πέτρῳ μετὰ τὴν Ἀνάστασιν παρέδωκε τὴν γνῶσιν ὁ Κύριος, οὗτοι δὲ τοῖς λοιποῖς παρέδωκαν, οὐδεὶς δὲ πώποτε ἀρχαῖος καὶ ἔγκριτος εἶπεν ὅτι μόνῳ τῷ Πέτρῳ ὁ Κύριος ἔδωκέ τι. εἰ δὲ εἴποι τὶς πάλιν τὸ, ΣΟΙ ΔΩ´ΣΩ ΤΑ`Σ ΚΛΕΙ῀Σ, ΚΑ`Ι ΤΟ´, ΠΟ´ΙΜΑΙΝΕ, ῥητέον σὺν τοῖς ἄλλοις οἷς εἴπομεν ἀνωτέρω, τὸ, ὃ Πέτρῳ λέγεται, καὶ τοῖς Ἀποστόλοις λέγεται. ἔτι ὡς αὐτὸς φησὶν ἐν τῷ αὐτῷ τῆς αὐτῆς ὑποθέσεως παρ᾽ Εὐσεβίῳ, βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ, Πέτρον, καὶ Ἰάκωβον, καὶ Ἰωάννην μετὰ τὴν Ἀνάληψιν τοῦ Σωτῆρος ὡς ἂν καὶ ὑπὸ Κυρίου τετιμημένους, μὴ ἐπιδικάζεσθαι δόξης, ἀλλ᾽ Ἰάκωβον τὸν δίκαιον Ἐπίσκοπον Ἱεροσολύμων ἑλέσθαι. οὐδεὶς δὲ πώποτε εἶπεν ὅτι μόνον τὸν Πέτρον προετίμησεν ὁ Κύριος πάντων τῶν Ἀποστόλων, ὥστε εἶναι αὐτὸν μονάρχην ἐπ᾽ αὐτῶν, ἢ ἀπολυτόν τινα ἐξουσίαν ἔχειν αὐτὸν παρὰ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους. Κατηδάφισαι ἄρα καὶ ἐνταῦθα τὸ τῆς ἀπολύτου ἐξουσίας ἐλεεινὸν σοφισμάτιον, ἐπειδὴ γὰρ λέγουσι Κλήμης καὶ Εὐσέβιος, ὅτι ἐξίσου ἦσαν οἱ τρεῖς προτετιμημένοι ὑπὸ Κυρίου, καὶ ὅτι καὶ οἱ τρεῖς δόξης κατεφρόνουν, ἐξ ὧν ἕπεται τὴν ζητοῦσαν δόξαν προτιμήσεως καὶ ἀπολύτου ἐξουσίας ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἀντίθετον εἶναι καὶ τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τῷ Κυρίῳ, ὡς εἴρηται.

ΒΙΒΛΙ´ΟΥ Ι´. ΜΕ´ΡΟΣ Ε´. ΚΕΦΑ´ΛΑΙΟΝ Δ´.

Ὅτι αἱ κλεῖδες ἐξίσου ἐδόθησαν τοῖς Ἀποστόλοις καὶ ἀμέσως, καὶ οὕτω δίδονται καὶ τοῖς Ἐπισκόποις, ὡς Χρυσόστομος, Ἀμβρόσιος, Κυπριανὸς, καὶ Αὐγουστῖνος τὸ, σοὶ δώσω τὰς κλεῖς, καὶ τὸ, ὅσα ἂν δήσῃς καὶ λύσῃς, οὐ τῷ Πέτρῳ μόνῳ εἰρῆσθαι λέγουσιν, ἀλλὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣν ὁ Πέτρος μυστικῶς ἐσήμαινε.

Ταύτης τῆς προτάσεως ἡ ἀλήθεια ὅσον πρὸς τοὺς Ἀποστόλους ἐδείχθη ἀνωτέρω ἐν τῷ προσεχεῖ μέρει, ὅσον δὲ καὶ πρὸς πάντας τοὺς Ἐπισκόπους τοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων ἀρκετῶς φανεροῦται ἐξ ὧν ἐδείξαμεν εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον τοῦ παρόντος μέρους, πλέον ὅμως προσθήσομεν ἐνταῦθα διὰ τὴν φιλόνεικον τῶν ἀντικειμένων γνώμην, δεικνύντες τὴν ἰσότητα οὐ κατὰ τὴν τάξιν μόνην, ἀλλὰ καὶ κατὰ τὴν δικαιολογίαν. Ἐκ τούτου τοῦ τόπου τοῦ Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ, ἡ ἐξουσία τοῦ ἀφορίζειν καὶ τε τὸν ἀφορισμὸν λύειν ἐδόθη πᾶσι τοῖς Ἱερεῦσι, δηλονότι τοῖς Ἐπισκόποις, ὅπερ δεικνύουσιν ὁ Χρυσόστομος βιβλίῳ τρίτῳ περὶ Ἱερωσύνης κεφαλαίῳ πέμπτῳ, καὶ ὁ Ἱερώνυμος εἰς τὸ δέκατον ἕκτον τοῦ Ματθαίου, καὶ ὁ Ἀμβρόσιος εἰς τὸν τριακοστὸν ὄγδοον ψαλμὸν, στίχῳ ὑστάτῳ φησὶν, Ὃ δὲ τῷ Πέτρῳ λέγεται, τοῖς Ἀποστόλοις λέγεται, καὶ διὰ τοῦτο τὴν ἐξουσίαν ἐκείνην διὰ ἐπιτάγματος τοῦ Χριστοῦ ἐνεργοῦσιν οἱ Ἐπίσκοποι. Ὁ αὐτὸς βιβλίῳ περὶ τῆς ἱερατικῆς ἀξίας κεφαλαίῳ πρώτῳ φησὶ, Τὰς κλεῖς ἐκείνας τῆς τῶν Οὐρανῶν Βασιλείας ἐν τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ πάντες ἐλάβομεν οἱ Ἱερεῖς, δηλονότι οἱ Ἐπίσκοποι. Κυπριανὸς κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ τοῦ Ματθαίου, Ἡ οἰκοδομὴ τὴν ἐξουσίαν

πάντων

πάντων τῶν Ἀποστόλων Νόμῳ θείῳ τεθεμελιωμένην, ἐπιστολῇ εἰκοστῇ ἑβδόμῃ, ἤτοι βιβλίῳ πέμπτῳ ἐπιστολῇ ἕκτῃ πρὸς τοὺς Παρατεταμένας. Αὐγουστῖνος πραγματείᾳ πεντηκοστῇ εἰς τὸν Ἰωάννην. Ὅτι λέχθη τῷ Πέτρῳ, σοὶ δώσω τὰς κλεῖς, καὶ ὅσα ἂν δήσῃς καὶ λύσῃς, οὐ τῷ Πέτρῳ μόνῳ εἴρηται, ἀλλὰ τῇ Ἐκκλησίᾳ, ἣν ὁ Πέτρος μυστικῶς ἐσήμαινε. Καὶ πραγματείᾳ ὑστάτῃ εἰς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Ἰωάννου ὁμιλῶν περὶ τῆς εἰς τὴν οἰκουμένην διεσπαρμένης Ἐκκλησίας λέγει, ὅτι ταῦτ' εἴρηται, ὅσα ἂν δήσῃς καὶ λύσῃς, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Ὅτι τοῦ Βελλαρμίνου ἰσοδυναμικῶς μόνον λέγοντος τὸν Πέτρον σημαίνειν τὴν Ἐκκλησίαν καὶ οὐ παραβολικῶς, δείκνυται ὅτι καὶ ἰσοδυναμικῶς ἔλαβε τὰς κλεῖς ὡς οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ παραβολικῶς μόνος κατὰ τὸν Αὐγουστῖνον ὡς τύπος τῆς Ἐκκλησίας.

Ἐξαιρεῖ ὁ Βελλαρμῖνος, ὅτι ὁ Πέτρος ἐσήμαινε τὴν Ἐκκλησίαν ἰσοδυναμικῶς, καὶ οὐχὶ παραβολικῶς, βιβλίῳ πρώτῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ. Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι οὐ προσέχομεν τοῖς Σχολαστικοῖς, ἀλλὰ τοῖς ἁγίοις χρώμεθα ἑρμηνευταῖς τῆς γραφῆς, ὡς ἐποίησεν ἀεὶ ἡ Ἐκκλησία. δεύτερον, ὅτι οὐδεὶς ἀρνεῖται ἰσοδυναμικῶς τὸν Πέτρον εἰληφέναι τὰς κλεῖς, ἀλλ' ἔτι ἰσοδυναμικῶς ἔλαβον πάντες οἱ Ἀπόστολοι, καὶ πάντες ἔλαβον καὶ λαμβάνουσιν οἱ Ἐπίσκοποι. ὁ Πέτρος δὲ οὐ μόνον ἰσοδυναμικῶς ἔλαβε τὰς κλεῖς μετὰ τῶν ἄλλων, ἀλλὰ καὶ παραβολικῶς, ὡς τύπος τῆς Ἐκκλησίας, διὸ καὶ ἐρρέθη αὐτῷ ἑνί, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ, ἑνὶ δὲ λέγω οὐκ ἰσοδυναμικῶς, ἀλλὰ παραβολικῶς νοουμένῳ, εἰ γὰρ ἐν τῷ Πέτρῳ οὐκ ἦν τὸ μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, οὐκ ἂν εἶπεν αὐτῷ ὁ Κύριος, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ, ὡς λέγει ὁ Αὐγουστῖνος πράξει πεντηκοστῇ εἰς τὸν Ἰωάννην, τουτέστιν οὐκ αὐτῷ ἰδίως εἴρηκεν, ἀλλὰ μετὰ τῶν λοιπῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ.

Ἔνστασις Βελλαρμίνου σοφιστικὴ ἀπὸ λόγου τοῦ Αὐγουστίνου, ὅτι ὁ Πέτρος ἐσχημάτισε τὴν Ἐκκλησίαν ὡς αὐτῆς Ἡγεμών. καὶ ἀπάντησις ἀπὸ τοῦ αὐτοῦ λόγου, ὅτι οὐχ ὡς Ἡγεμών, ἀλλ' ὡς τύπος αὐτῆς κατὰ τὸ, Σοὶ δώσω τὰς κλεῖς, οὗ τὸ πρωτεῖον ἰσοδυναμικὸν ἦν, οἷόν ἐστι καὶ τῶν Ἐπισκόπων κατὰ Κυπριανόν, καὶ τακτικὸν ἀδιάδοχον, τὸ δ' ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πρωτεῖον, ἴδιον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων.

Ἀνθίσταται ὁ αὐτὸς, καί φησι, ὅτι ὁ Πέτρος ἐσχημάτισε τὴν Ἐκκλησίαν ὡς Ἡγεμὼν τῆς Ἐκκλησίας, ὥσπερ ὁ Βασιλεὺς φέρει τὸ πρόσωπον τῆς Βασιλείας. παραβάλλει δὲ εἰς βεβαίωσιν αὐτοῦ τοὺς λόγους τοῦ Αὐγουστίνου γράφοντος, ὅτι ὁ Πέτρος διὰ τὸ πρωτεῖον τῆς ἀποστολῆς αὐτοῦ ἐβάστασεν ἐσχηματισμένῃ γενικότητι τὸ πρόσωπον τῆς Ἐκκλησίας, πράξει ὑστάτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην. τὰ ὅμοια ἔτι γε φέρει ἐκ τοῦ Αὐγουστίνου εἰς τὸν ἑκατοστὸν ὄγδοον ψαλμὸν, καὶ ὁμιλίᾳ δεκάτῃ τρίτῃ. Ῥητέον ὅμως, ὅτι τὴν σοφιστικὴν ταύτην ἑρμηνείαν τῶν παπιστῶν φανερῶς ἀποβάλλει ὁ λόγος τοῦ Αὐγουστίνου, καὶ γὰρ ἡ Ἡγεμονία καὶ τὸ πρωτεῖον τοῦ Πέτρου οὐκ ἦν σχηματικὸν, ἀλλ' ἰσοδυναμικὸν, εἰ καὶ ἕνεκα τούτου τοῦ ἰσοδυναμικοῦ πρωτείου ἠθέλησεν ὁ Κύριος ἐν ἐκείνῳ συντάξαι τὸ σχῆμα τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ, ἧς τινος τὸ πρόσωπον ἐβάστασεν οὐχ ὡς μονάρχης αὐτῆς, ἀλλ' ὡς αὐτῆς μυστικὸν σχῆμα, οὗ μυστηρίου εἰ ἦν χωρὶς, οὐκ ἂν εἶπεν αὐτῷ περὶ Ἡγεμονίας τινὸς τὸ, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ. ὥστε ἦν ἐκεῖνο τὸ πρωτεῖον τοῦ Πέτρου μοναρχικὴ ἐξουσία εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ἀλλὰ πρωτεῖον τῆς τάξεως μεταξὺ τῶν Συναποστόλων, ἴσης τιμῆς καὶ ἐξουσίας ἠξιωμένων, πρωτεῖον δέ φημι μόνῳ τῷ Πέτρῳ πρέπον, ἀλλ' οὐ καὶ κατὰ διαδοχὴν μεταβαῖνον, καθάπερ ὁ Ἰούδας διὰ τὴν ἀσεβεστάτην αὐτοῦ κακίαν λέγεται βαστάσαι τὸ πρόσωπον πάντων τῶν κακῶν, οὐχ ὡς αὐτῶν Ἡγεμὼν, ἢ Βασιλεὺς, ἀλλ' ὡς εἷς καὶ μελλὸς, καὶ εἰς τὰ κακὰ ἀρκετὸς, ὥστε βαστάσαι τὸν τύπον πάντων τῶν πονηρῶν. καὶ κατ' αὐτὸν τὸν Αὐγουστῖνον ὁ Ἰούδας ὁ πονηρὸς τὸ σῶμα τῶν πονηρῶν σημαίνει, ὥσπερ ὁ Πέτρος τὸ σῶμα τῶν ἀγαθῶν, καὶ μάλιστα τὸ σῶμα τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἐν τοῖς ἀγαθοῖς, εἰ γὰρ οὐκ ἦν ἐν τῷ Πέτρῳ τὸ Μυστήριον τῆς Ἐκκλησίας, οὐκ ἂν εἶπεν αὐτῷ ὁ Κύριος, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ. Καὶ πράξει πεντηκοστῇ εἰς τὸν Ἰωάννην ὁ αὐτὸς, Ἧς Ἐκκλησίας ὁ Ἀπόστολος Πέτρος διὰ τὸ πρωτεῖον τῆς αὐτοῦ ἀποστολῆς ἐσχηματισμένῃ καθολικότητι ἐβάστασε τὸ πρόσωπον, ὁ γὰρ ἰδίως ἦν αὐτοῦ, τῇ φύσει εἷς ἦν ἄνθρωπος, τῇ χάριτι εἷς Χριστιανὸς, τῷ περισσεύματι τῆς χάριτος εἷς καὶ ὁ αὐτὸς πρῶτος Ἀπόστολος, ἀλλ' ὅτε ἐρρέθη αὐτῷ, ΣΟΙ ΔΩΣΩ ΤΑΣ ΚΛΕΙΣ, ἅπασαν ἐσήμαινε τὴν Ἐκκλησίαν. ταῦτα πράξει ἑκατοστῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην. Ἔτι γὰρ κατὰ ἀλήθειαν οὐ μικρὰ αἰσχύνη τοῦτο τὸ μοναρχικὸν ἐνύπνιον προσεῖπεν τῷ Αὐγουστίνῳ, θερμοτάτῳ ὄντι τῆς Ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας ἀνταγωνιστῇ ἐν τῇ αἰτίᾳ τοῦ Ἀπιαρίου, ἐν τῇ ἐν Καρθαγένῃ ἐπὶ Αὐρηλίου Συνόδῳ, καὶ ἄκρῳ ἐπαινέτῃ τῶν λόγων τοῦ Κυπριανοῦ, οἷς λόγοις ὁ Κυπριανὸς

οὐ

ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῆς ἐξωτερικῆς δικαιολογίας, ἤτοι ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τοῦ κρίνειν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι καὶ ἀφορίζειν, διϊσχυρίζεται πάντας τοὺς Ἐπισκόπους ἴσους εἶναι θείῳ Κανόνι, ὡς ἔκρινεν ἐκεῖνος εἰς τὴν ἐν Καρθαγένῃ τῶν ὀγδοηκονταπέντε Ἐπισκόπων σύνοδον, καὶ μαρτυρεῖ Αὐγουστῖνος βιβλίῳ τρίτῳ περὶ βαπτίσματος κατὰ Δονατιστῶν, κεφαλαίῳ τρίτῳ. καὶ ἴδε ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, ἤτοι τὸ πρωτεῖον ἐν τῇ ἐκκλησίᾳ καὶ ἐπὶ τοῦ Πάπα καὶ ἐπὶ πάντων, ἐστὶν ἴδιον τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, καὶ ἴδε μέρους τρίτου κεφαλαίου τρίτου τμήματος τρίτου Παράγραφον ἕκτον. ὁ αὐτὸς ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ φησίν, Ἐὰν κακῶς κρίνωσιν οἱ ῥωμαῖοι Ἐπίσκοποι, δεῖν τῇ κρίσει Οἰκουμενικῆς Συνόδου. Καὶ ἐν τῷ ἀνωτέρῳ τόπῳ, ἤτοι βιβλίῳ τρίτῳ περὶ βαπτίσματος, διαφερομένων τοῦ Πάπα Στεφάνου καὶ τοῦ Κυπριανοῦ, ἔφη, Δύνασθαι αὐτοὺς διαφωνεῖν σωζομένης τῆς ἀγάπης μέχρι διορισμοῦ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον δέκατον ἕκτον. ταῦτα δὲ πάντα ἀπαραλόγιστά εἰσι ξίφη κατακερματίζοντα τὴν ἀδολεσχίαν τοῦ σοφιστοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι τό, Ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε δύο δηλοῖ· ὧν τὸ ἕτερον τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς πρεσβεύοντας δηλοῖ. ὧν ὁ παρακούων, ἐστὶ τῷ Ἐπισκόπῳ ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ τελώνης κατὰ Χρυσόστομον καὶ τοὺς ἐνταῦθα λοιποὺς πατέρας, ὥστε εἰ οἱ Ἐπίσκοποι ἔχουσι τὸ πλήρωμα τῶν κλειδῶν κρίνοντες οὐ μόνοι ἀλλὰ μετὰ τῶν Ἐπισκόπων, εἶχον τοῦτο καὶ οἱ Ἀπόστολοι καὶ οὐ μόνος ὁ Πέτρος, ὡς οὐδὲ μόνος ὁ Ῥώμης.

Τὰ κυριακὰ λόγια, Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ὀγδόῳ, Ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε, ποτὲ μὲν δηλοῦσιν ἕκαστον Χριστιανὸν δεσμοῦντα καὶ λύοντα τὸν ἀντικείμενον αὐτῷ, ὅμως τοῦτο οὐκ ἀνάγεται εἰς τὸ ἐξωτερικὸν βῆμα, ἐπειδὴ ὁ ἁπλῶς Χριστιανὸς οὐ δύναται ἐκβάλλειν, ἢ εἰσάγειν τινὰ εἰς τὴν Ἐκκλησίαν. ποτὲ δὲ δηλοῦσι τὸν Ἐπίσκοπον καὶ τοὺς πρεσβεύοντας, ὡς φησιν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, ὧν ὁ παρακούων, ἐστὶ τῷ Ἐπισκόπῳ ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ τελώνης, τουτέστι κρίνεται ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι, καὶ ἐκβάλλεται τῆς Ἐκκλησίας. ἰδοὺ λοιπὸν κατὰ τὸν Χρυσόστομον πολλοὶ μετὰ τοῦ Ἐπισκόπου κρίνουσι, καὶ οὐ μόνος, ἀλλὰ συνοδικῶς κρίνει, ὡς εἴρηται ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω. εἰ δὲ πᾶς Ἐπίσκοπος ἔχει τὸ πλήρωμα τῶν Κλειδῶν, ἄρα καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι εἶχον αὐτό, καὶ οὐ μόνος ὁ Πέτρος, ὥστε οὐδὲ μόνος ὁ Ῥώμης, ὅθεν οὐδεμίαν ἀπόφασιν δεχθεῖσαν ὑπὸ τῆς κοινότητος αὐτοῦ Συνόδου ἐπαίνησέ ποτε. διὸ ὁ Ἱερώνυμος πλῆθος καλεῖ εἰς τὸν τόπον τοῦτον τοὺς κρίνοντας, οὓς ἑρμηνεύει εἶναι τοὺς Ἀποστόλους. Καὶ Ἱλάριος ἐν τῷ δὲ τῷ τόπῳ λέγει, Ἀσάλευτον τῆς ἀποστολικῆς σοβαρότητος κρίμα παραπέσειλεν, ἵνα ὦσιν ἐν τῇ γῇ οἱ δεσμοῦντες. Καὶ δὴ καὶ οἱ Σχολαστικοὶ ἀπὸ τούτου τοῦ τόπου τὴν ἐξουσίαν τῶν Κλειδῶν ἐν τῷ δημοσίῳ βήματι τῇ Ἐκκλησίᾳ δεδόσθαι δεικνύουσιν, ἐν οἷς ἰδίως φησὶν ὁ Δουράνδος ζητήματι δευτέρῳ ἀριθμῷ πέμπτῳ, Τὴν ἀπόφασιν τοῦ ἀφορισμοῦ ἔχειν τὴν ἀρχὴν ἐξ ἐκείνων τῶν λόγων, Εἰ δὲ καὶ τῆς Ἐκκλησίας παρακούσῃ, ἔστω σοι ὡς ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης. σημείωσαι ὅτι ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ πρώτῳ Τόμῳ τῆς σειρᾶς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ λέγει, προϊσταμένους τῆς Ἐκκλησίας εἶναι τοὺς Ἐπισκόπους, φησὶ γάρ, Δημοσίευσον αὐτοὺς ἐπὶ τῶν τῆς Ἐκκλησίας προϊσταμένων. ἐὰν δὲ καὶ αὐτῶν, τῶν Ἀρχιερέων δηλαδή, παρακούσωσιν, ἔστωσάν σοι ὥσπερ ὁ ἐθνικὸς καὶ ὁ τελώνης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι ἐν τῷ, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ κατὰ Ἰωάννην, λέγοντος τοῦ Βελλαρμίνου μὴ δεδόσθαι πᾶσαν τὴν ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον ὑποσχεθεῖσαν ἐξουσίαν, ἀλλὰ μόνον ἐξουσίαν τάξεως, δείκνυται ἐνταῦθα τὸ ἐν τῷ κατὰ Ματθαῖον ὑποσχεθὲν τῆς ἐξουσίας πλήρωμα τῶν Κλειδῶν δεδόσθαι ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς διαδόχοις αὐτῶν ἐξίσου, ὡς μετὰ τοῦ Ἀμβροσίου ὁ Χρυσόστομος συμπεραίνει.

Περὶ τῶν λόγων τοῦ Κυρίου, Ἰωάννου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίονται, καὶ ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται, ὁ σοφιστὴς φησί, βιβλίῳ πρώτῳ περὶ τοῦ Πάπα κεφαλαίῳ πρώτῳ, Βέβαιον εἶναι μὴ δίδοσθαι ἐκείνοις τοῖς ῥήμασι πᾶσαν τῶν Κλειδῶν τὴν ἐξουσίαν, ἣν ὑπέσχετο ἐν τῷ δεκάτῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τοῦ Ματθαίου, ἀλλὰ μόνον ἐξουσίαν τάξεως πρὸς τὸ ἀφιέναι τὰς ἁμαρτίας διὰ τῶν Μυστηρίων τοῦ βαπτισμοῦ καὶ τῆς μετανοίας, καὶ πέμπει τὸν ἀναγνώστην εἰς τὸν Χρυσόστομον καὶ Κύριλλον ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ. Ἡμεῖς δὲ ἐὰν καὶ εἴπωμεν ἐννοεῖσθαι τὸν λόγον καὶ περὶ τῶν βαπτιζομένων καὶ μετανοούντων, οὐδὲν ἄτοπόν ἐστι, μᾶλλον δὲ καὶ ἀναγκαῖον, ἐπειδὴ καὶ ἐκεῖ ἀφίονται ἁμαρτίαι, ἀλλ' ὁ λόγος οὐκ ἔστι περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς μετανοίας μόνον, ἐν ᾧ οὐκ ἔχει χώραν ὁ ἀβάπτιστος ἵνα κριθῇ ἀνάξιος βαπτίσματος, τὸ γὰρ τοιοῦτον Μυστήριον τοὺς μετὰ τὸ βάπτισμα ἁμαρτάνοντας μόνους οἶδεν, ἀλλὰ περὶ τοῦ βαπτίσματος καὶ τῶν ἁμαρτημάτων, ἅτινα διὰ τῆς διδασκαλίας τῶν Ἀπο-

σόλων

στόλων καὶ Ἐπισκόπων κρινόμενα, ἢ δεσμοῦσιν ἢ λύουσι τοὺς ἐνόχους. ὅθεν οἱ λόγοι εἰσὶ καθόλου, ὅτι καὶ περὶ πάντες ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ πράγματος δεόμενον δεσμοῦ ἢ λύσεως ἐννοοῦνται, ταὐτόν ἐστιν εἰπεῖν, ὅτι ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ δέδοται τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς αὐτῶν διαδόχοις ἐκεῖνο τὸ πλήρωμα τῆς ἐξουσίας τῶν Κλειδῶν, ὅπερ ὑπέσχετο Ματθαίου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἕκτῳ, καὶ διὰ τοῦτο καὶ ἡ ἐξουσία τοῦ δεσμεῖν διὰ τοῦ δημοσίου ἀφορισμοῦ, καὶ τοῦ λύειν ἀπὸ τῶν αὐτοῦ, τουτέστι περὶ τοῦ Μυστηρίου τοῦ βαπτίσματος, καὶ περὶ τοῦ Μυστηρίου τῆς μετανοίας, καὶ περὶ τῆς δημοσίου ἐξουσίας τῶν Κλειδῶν τοῦ ἀφορίζειν, καὶ ἀπὸ τοῦ δεσμοῦ λύειν. ἐκτείνονται δὲ οἱ λόγοι, καὶ ἡ δι᾽ αὐτῶν διδομένη ἐξουσία ἐξίσου κοινῶς εἰς πάντας τοὺς Ἀποστόλους, ὡς γὰρ Βασιλεὺς ἔστειλεν ὁ Χριστὸς τοὺς Ἀποστόλους πάντας Ἄρχοντας, ἵνα βάλλωσιν εἰς φυλακὴν καὶ ἐκβάλλωσιν, ὥς φησιν ὁ Χρυσόστομος εἰς τὸν τόπον, ὅπου συμπεραίνει ἐν τῷ ἠθικῷ καὶ τοὺς Ἱερεῖς, τουτέστι τοὺς Ἐπισκόπους ἔχειν τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν, ἣν ἔδωκεν ὁ Κύριος τοῖς Ἀποστόλοις. συγκαταλέγει δὲ ὁ Χρυσόστομος εἰς τὴν ἔννοιαν τῶν Κλειδῶν φανερώτατα, ὡς εἰπόμεν εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ τὸ εἶδος τῆς διδασκαλίας, ὡς καὶ ὁ Ἀμβρόσιος βιβλίῳ περὶ ἱερατικῆς ἀξίας κεφαλαίῳ πρώτῳ φησίν, Οὐαὶ ἤδη μοι ἐστίν, εἰ οὐ διδάξω, τάς τε θύρας τῆς ἀνθρωπίνης ἀμαθίας δι᾽ ἐκείνων τῶν Κλειδῶν τῆς τῶν Οὐρανῶν Βασιλείας, ἃς τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ τῷ Ἀποστόλῳ οἱ Ἱερεῖς πάντες ἐλάβομεν, οὐκ ἀνοίξω.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς΄.

Ὅτι τὰς Κλεῖς τῆς Βασιλείας οὐ μόνος ὁ Πέτρος, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ Ἀπόστολοι ἔλαβον ἐν τῷ, Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, καὶ οἱ Ἀρχιερεῖς κατὰ Χρυσόστομον.

Ὁ Χρυσόστομος ἐν τῷ πρώτῳ Τόμῳ τῆς σειρᾶς, Ὥσπερ γὰρ ὁ Πατήρ μου, φησί, δέδωκέ σοι τὴν γνῶσιν τοῦ Μυστηρίου, οὕτω κἀγὼ δώσω σοι τὰς Κλεῖς τῆς Βασιλείας, τουτέστι τὸ δεσμεῖν τε καὶ λύειν τὰ τῶν ἀνθρώπων σφάλματα, ἔχουσι γὰρ ἐξουσίαν τοῦ συγχωρεῖν καὶ δεσμεῖν καὶ οἱ κατὰ Πέτρον τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἀξιωθέντες χαρίσματος. οὐ μόνῳ δὲ τῷ Πέτρῳ τοῦτο δεδώρηται, ἀλλὰ καὶ τοῖς λοιποῖς μαθηταῖς, ὅτε εἶπεν αὐτοῖς, Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται αὐτοῖς, ἄν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται. Ὁ αὐτὸς, ἐν τῷ δεκάτῳ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ Τόμου, προηγουμένως τοῦ, ὅσα ἂν δήσητε καὶ λύσητε ἐπὶ τῆς γῆς, φησίν, Ὁ Θεὸς τὸ θεοπρεπὲς ἀξίωμα δίδωσι τοῖς μαθηταῖς, καὶ φησί, τὰ ὑφ᾽ ὑμῶν δεδεμένα τε καὶ λελυμένα, τοιαῦτα καὶ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς ἔσται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ΄.

Ὅτι ὁ τοῦ Δώσω σοι τὰς Κλεῖς καιρὸς κατὰ τὸν Ἀλεξανδρείας Κύριλλον ἦν ἡ τῆς ἀναστάσεως ὥρα, ὅτε εἶπεν ὁ Κύριος τοῖς Ἀποστόλοις, Λάβετε Πνεῦμα ἅγιον, ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ κατὰ πόσους τρόπους ἀφίενται αἱ ἁμαρτίαι. ὅθεν τὰ ἐν διαφόροις τόποις ὑπὸ τοῦ Κυρίου εἰρημένα διὰ πᾶσαν κρίσιν ὑποκειμένην τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Ἐπισκόπων ἐννοοῦνται.

Κύριλλος Ἀλεξανδρείας ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, Τόμῳ ὅμως δευτέρῳ τῆς σειρᾶς, Ἄθρει πῶς Κύριον ἑαυτὸν συλλήβδην ἀποφαίνει Οὐρανοῦ τε καὶ γῆς, ὑπισχνεῖται γὰρ τὰ ὑπὲρ φύσιν, ὅσα μόνῳ Θεῷ πρέπει, χαρίζεσθαι. πρῶτον μὲν γάρ φησιν ἑαυτοῦ εἶναι τὴν Ἐκκλησίαν, ἣν καὶ θεμελιοῦν ἐπαγγέλλεται, τὸ ἀκατάσειστον αὐτῇ προσνέμων, ἢ ὡς αὐτὸς ὑπάρχων ὁ τῶν δυνάμεων Κύριος, καὶ ταύτης Ποιμένα τὸν Πέτρον ἐφίστησιν, εἶτα ἔφη, Καὶ δώσω σοι τὰς Κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν. ταύτην δὲ τὴν φωνὴν οὐκ Ἄγγελος, οὐκ ἄλλη τις λογικὴ δύναμις φθέγξασθαι δύναται, πρέπει γὰρ μᾶλλον τῷ πάντων κρατοῦντι Θεῷ, καὶ ἐξουσίαν ἔχοντι γῆς καὶ Οὐρανοῦ, πλὴν ὁ τοῦ δώρου καιρὸς ἦν ἡ τῆς Ἀναστάσεως ὥρα, ὅτε εἶπε, ΛΆΒΕΤΕ ΠΝΕΥ͂ΜΑ ἍΓΙΟΝ, ἌΝ ΤΙΝΩΝ ἈΦΗ͂ΤΕ ΤᾺΣ ἉΜΑΡΤΊΑΣ, ἈΦΊΕΝΤΑΙ ΑὐΤΟΙ͂Σ, ἌΝ ΤΙΝΩΝ ΚΡΑΤΗ͂ΤΕ, ΚΕΚΡΆΤΗΝΤΑΙ. Ὁ αὐτὸς Ἰωάννου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ταῦτά φησι, Δοθέντος γοῦν τοῦ ἁγίου Πνεύματος τοῖς μαθηταῖς, Ἄν τινων ἀφῆτε, φησί, τὰς ἁμαρτίας, ἀφίενται. καὶ ἀληθῶς μόνου τοῦ ἀληθινοῦ Θεοῦ ἐστὶν ἵνα δύνηται ἀφιέναι τὰς ἁμαρτίας τῶν ἀνθρώπων, τίνι γὰρ ἑτέρῳ τοὺς παραβάτας τοῦ Νόμου ἔξεστιν ἀπὸ τῆς ἁμαρτίας αὐτῶν ἐλευθερῶσαι, εἰ μὴ τῷ ποιητῇ τοῦ αὐτοῦ Νόμου, οὕτω γὰρ καὶ ἐν τοῖς ἀνθρωπίνοις πράγμασι γίνεσθαι ὁρῶμεν, διότι οὐδεὶς τοὺς Νόμους τῶν Βασιλέων ἄνευ ποινῆς ἀποδοκιμάζει, εἰ μὴ αὐτοὶ οἱ Βασιλεῖς, ἐν οἷς τῆς παραβάσεως τὸ ἔγκλημα τόπον οὐκ ἔχει, σαφῶς γὰρ εἴρηται ἀσεβῆ εἶναι τὸν λέγοντα τῷ Βασιλεῖ κακῶς ποιεῖς. τίνι οὖν λόγῳ τὴν ἀξίαν τῆς θείας φύσεως καὶ τὴν ἐξουσίαν τοῖς μαθηταῖς ὁ Σωτὴρ ἐδωρήσατο, ὅτι ἀληθῶς οὐκ ἄτοπόν ἐστι δύνασθαι ἀφιέναι τὰς ἁμαρτίας ἐκείνους, οἵτινες ἐν ἑαυτοῖς ἔχουσι τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, ὅτε γὰρ αὐτοὶ ἀφίουσιν, ἢ κρατοῦσι, τὸ ἐν αὐτοῖς κατοικοῦν Πνεῦμα δι᾽ αὐτῶν κρατεῖ, καὶ ἀφίησιν. ἕπεται δὲ τοῦτο δι᾽ αὐτῶν δυσὶν οἶμαι τρόποις, πρῶτον τῷ βαπτίσματι, ἔπειτα τῇ μετανοίᾳ, καὶ γὰρ ἢ τοὺς πιστοὺς καὶ

τῇ

τῇ τῆς ζωῆς ἀγνωσίᾳ μαρτυρουμένους ἄνδρας πρὸς τὸ βάπτισμα ἕλκουσι, καὶ τοὺς ἐκεῖθεν ἀναξίους ἐμμελῶς ἐκδιώκουσιν, ἢ τοὺς υἱοὺς τῆς ἐκκλησίας ἁμαρτωλοὺς μὲν ἐλέγχουσι, μετανοοῦσι δὲ συγχωροῦσιν, ὥσπερ ὁ Παῦλος ποτὲ τὸν ἐκπορνεύσαντα παρὰ Κορινθίοις εἰς φθορὰν τῆς σαρκὸς παραδέδωκεν, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ, καὶ πάλιν μετακαλεῖ, ἵνα μὴ μείζονι πόνῳ καταποθῇ. ἰδοὺ λοιπὸν καὶ ὁ Χρυσόστομος καὶ ὁ ἅγιος Κύριλλος οὐχ ἑρμηνεύουσι τὰ λόγια τοῦ Κυρίου εἰρημένα ἐν διαφόροις τόποις ὅτι ἐννοοῦνται διὰ μόνην ἐξουσίαν τάξεως πρὸς τὸ ἀφιέναι τὰς ἁμαρτίας διὰ τοῦ βαπτισμοῦ καὶ τῆς μετανοίας, ἀλλὰ διὰ πᾶσαν κρίσιν ἀποκειμένην τῇ διδασκαλίᾳ τῶν Ἀποστόλων καὶ Ἐπισκόπων, εἴτε ἐν τῷ μετανοητικῷ, εἴτε ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι εἴη, καὶ ἀπαιτοῦσαν δεσμὸν ἢ λύσιν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η΄.

Ὅτι κατὰ τὸν μέγαν Ἀθανάσιον, Εὐτυχιανὸν Ῥώμης, Ἀμβρόσιον καὶ Ἀνώνυμόν τινα, τὴν ἐξουσίαν τοῦ λύειν καὶ δεσμεῖν καὶ τὴν ποίμανσιν παρὰ τοῦ Σωτῆρος οἱ Ἀρχιερεῖς ἔλαβον, καὶ κατὰ πόσους τρόπους ἀφιᾶσι τὰς ἁμαρτίας.

Ἀθανάσιος ὁ μέγας ὁμιλίᾳ εἰς τὸν Ἄσωτον, Εἰ γὰρ οὐδέπω ἐλύθησάν σου οἱ δεσμοί, δὸς σαυτὸν τοῖς μαθηταῖς τοῦ Ἰησοῦ, πάρεισι γὰρ οἱ λύοντες ἡμεῖς, τὴν ἐξουσίαν ταύτην λαβόντες παρὰ τοῦ Σωτῆρος, ὅσα γὰρ ἂν φησι δήσητε καὶ λύσητε ἐν τῇ γῇ, ἔσται δεδεμένα καὶ λελυμένα ἐν τοῖς οὐρανοῖς. Εὐτυχιανὸς ὁ Πάπας πρὸς Σικελοὺς Ἐπισκόπους ἐπιστολῇ δευτέρᾳ φησίν, Ὁ Κύριος ἐν τῷ Εὐαγγελίῳ τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς αὐτῶν διαδόχοις εὐαγγελιζόμενος φησίν, Ὧν ἂν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, καὶ τὰ ἑξῆς. Ἀμβρόσιος εἰς τό, ποίμαινε τὰ πρόβατά μου φησίν, Ἣν ποίμνην οὐ μόνον τότε ὁ μακάριος ἔλαβε Πέτρος, ἀλλὰ καὶ πάντες ἡμεῖς ἐν αὐτῷ ἐλάβομεν, ὅθεν τοῖς ἱερεῦσι τοῦ ποιμαίνειν αὐτὰ παραδέδονται, βιβλίῳ περὶ Ἱερατικῆς ἀξίας, κεφαλαίῳ δευτέρῳ. Ἀνώνυμος δέ τις κείμενος παρὰ τῇ σειρᾷ ἐν τῷ κατὰ Ἰωάννην Εὐαγγελίῳ φησί, Δοὺς δὲ τὸ Πνεῦμα Χριστός, ὧν τινων φησὶν ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφέωνται, ὧν τινων κρατῆτε, κεκράτηνται, τοῦτο μόνου Θεοῦ ποιεῖν ἰσχύοντος, τίς γὰρ δύναται ἀφιέναι ἁμαρτίας, εἰ μὴ μόνος ὁ Θεός. ἔδει δὲ τοῦτο καὶ σφόδρα καλῶς, ὥσπερ γὰρ δεῖν τοὺς ἔχοντας ἐν αὐτοῖς ἤδη τὸ θεῖον καὶ δεσποτικὸν Πνεῦμα, καὶ τοῦ διαφεῖναι τάς τινων ἁμαρτίας εἶναι κυρίους. Ἀφιᾶσί γε μὴν ἁμαρτίας, ἤτοι κατέχουσιν οἱ πνευματοφόροι κατὰ δύο τρόπους, ἢ γὰρ καλοῦσιν ἐπὶ τὸ βάπτισμα τοὺς σεμνότητι βίου καὶ πίστει δεδοκιμασμένους, ἢ διακωλύουσί τινας καὶ τῆς θείας χάριτος ἐξείργουσιν οὔπω τέως γεγονότας ἀξίους, ἢ καθ' ἕτερον τρόπον ἐπιτιμῶντες τοῖς ἁμαρτάνουσι τοῖς τῆς Ἐκκλησίας τέκνοις, καὶ μετανοοῦσι συγγινώσκοντες, καθάπερ Παῦλος τὸν ἐν Κορίνθῳ πορνεύσαντα παρεδίδου μὲν εἰς ὄλεθρον τῆς σαρκός, ἵνα τὸ πνεῦμα σωθῇ, προσίετο δέ, ἵνα μὴ τῇ περισσοτέρᾳ λύπῃ καταποθῇ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Θ΄.

Ὅτι κατὰ Φώτιον, Θεοφύλακτον, Βασίλειον τὸν μέγαν καὶ Αὐγουστῖνον τό, δώσω σοι τὰς κλεῖς ἐν προσώπῳ τοῦ Πέτρου καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν Μαθητῶν δέδοται ἐν τῷ, Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις, πρόσωπον ἐπέχουσι τοῦ Σωτῆρος τοῦ τὴν τοῦ ποιμαίνειν αὐτοῖς ἐξουσίαν παρέχοντος.

Εὐλογίου τοῦ Ἀλεξανδρείας Πατριάρχου, παρὰ τῇ Βιβλιοθήκῃ τοῦ Φωτίου, ἀναγνώσει διακοσιοστῇ ὀγδοηκοστῇ, εἰπόντος, ὅτι διὰ τοῦτο οὔτε πρὸς Ἰωάννην, οὔτε πρὸς ἕτερόν τινα τῶν μαθητῶν ἔφη ὁ Σωτὴρ τό, Δώσω σοι τὰς κλεῖς τῆς Βασιλείας τῶν Οὐρανῶν, καὶ τὰ ἑξῆς, ἀλλ' ἢ πρὸς τὸν Πέτρον, ὃς ἔμελλε τῷ τῆς ἀρνήσεως περιπίπτειν ὀλισθήματι, καὶ διὰ δακρύων καὶ μετανοίας ἀπονίπτειν τὸ ἁμάρτημα, ἵνα τῷ καθ' ἑαυτὸν ὑποδείγματι πρὸς τοὺς ἁμαρτάνοντας φιλανθρωπότερον διατίθηται, οἱ γὰρ ἄλλοι ἀπείρατοι μεμενηκότες, τάχα ἂν ἀποτομώτερον αὐτοῖς διακέχρηνται. πρὸς ταῦτα τοῦ Εὐλογίου ἀπαρεσκόμενος ὁ Φώτιος, ἐσημειώσατο εἰς τὸν αὐτὸν τόπον, καὶ εἶπε, τοῦτο μὲν φησὶν ὁ Εὐλόγιος πιθανώτερον μᾶλλον ἢ ἀληθέστερον λέγων, εἰ γὰρ καὶ πρὸς Πέτρον εἴρηται, ἀλλ' οὖν ἐν προσώπῳ τοῦ κορυφαίου καὶ τοῖς λοιποῖς τῶν μαθητῶν ἡ τοιαύτη ἐξουσία ἐδέδοτο, ὅπου γε καὶ τοῖς ἀπ' ἐκείνων τὸ ἀρχιερατικὸν κατὰ διαδοχὴν περιβεβλημένοις ἀξίωμα τὴν αὐτὴν προσεῖναι τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐξουσίαν πιστεύομεν. Ὁ Θεοφύλακτος ἐν τῷ δεκάτῳ ὀκτὼ κεφαλαίῳ τοῦ Ματθαίου φησί, Κλεῖδας νοήσεις τὰς δεσμούσας καὶ λυούσας τὰς τῶν σφαλμάτων ἢ συγχωρήσεις ἢ ἐπιτιμήσεις, ἔχουσι γὰρ ἐξουσίαν ἀφιέναι καὶ δεσμεῖν οἱ μετὰ Πέτρον τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξιωθέντες χάριτος, εἰ γὰρ καὶ πρὸς Πέτρον εἴρηται τό, ΔΩΣΩ ΣΟΙ, ἀλλὰ καὶ πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις δέδοται, πότε; ὅτε εἶπον, Ἄν τινων ἀφῆτε τὰς ἁμαρτίας, ἀφίονται. Ὁ αὐτὸς ἐκ τῆς ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας Διονυσίου τοῦ Ἀρεοπαγίτου κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ ἀριθμῷ ἑβδόμῳ, Τῷ τὰς θείας ἀποκαλύψεις τοῦ παναγεστάτου Πατρὸς ἐκλαμπομένῳ τὰ λόγια φησίν, Ὃ ἐὰν λύσῃς ἐπὶ τῆς γῆς, ἔσται λελυμένον ἐν τοῖς οὐρανοῖς, ὡς ἐκείνου καὶ παντὸς τοῦ κατ' αὐτὸν ἱεράρχου κατὰ τὰς ἐν αὐτῷ γενομένας

μένους τῶν πατρικῶν δικαιωμάτων ἀποκαλύψεως ἐκφαντορικῶς καὶ διαπορθμευτικῶς τούς τε θεοφιλεῖς προσιεμένου καὶ τοὺς ἀθέους ἀποκληροῦντος. Βασίλειος ὁ μέγας ἐν ταῖς διαταγαῖς τῶν Μοναχῶν κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ, Ὁ Καθηγούμενος οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, ἢ ὅτι τοῦ Σωτῆρος ἐπέχων πρόσωπον, καὶ μεσίτης Θεοῦ καὶ ἀνθρώπων γενόμενος, καὶ ἱερουργῶν τῷ Θεῷ τὴν τῶν πειθομένων αὐτῷ σωτηρίαν, καὶ τοῦτο παρ' αὐτοῦ τοῦ Χριστοῦ παιδευόμεθα, Πέτρον Ποιμένα μεθ' ἑαυτὸν τῆς Ἐκκλησίας αὐτοῦ καθιστῶντος, Πέτρε γάρ φησι, φιλεῖς με πλεῖον τούτων; ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, καὶ πᾶσι δὲ τοῖς ἐφεξῆς Ποιμέσι καὶ Διδασκάλοις τὴν ἴσην παρέχοντος ἐξουσίαν, καὶ τούτου σημεῖον, τὸ δεσμεῖν ἅπαντας ὁμοίως καὶ λύειν ὥσπερ ἐκεῖνος. τὰ αὐτὰ καὶ λόγῳ περὶ ὑπακοῆς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον τέταρτον. τούτῳ συμφωνεῖ ὁ Αὐγουστῖνος ἐξηγήσει εἰκοστῇ δευτέρᾳ καὶ τεσσαρακοστῇ τρίτῃ εἰς τὸν Ἰωάννην λέγων, Ἡ ἐξουσία ἐστὶν αἱ κλεῖδες, δι' ὧν οἱ Ἀπόστολοι καὶ οἱ ἐκείνων διάδοχοι δεσμεύουσι τοὺς ἁμαρτωλοὺς, ἢ λύουσιν. Ἐν τούτοις σημείωσαι ὅτι καὶ ἄλλοι πατέρες, καὶ μάλιστα τῶν ἐγκρίτων καὶ ἐπιδόξων συμφώνως τοῖς τὰ πάντα ἁγίοις Χρυσοστόμῳ καὶ Κυρίλλῳ ἑρμηνεύουσι τὰ κυριακὰ λόγια, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω. καὶ ἀναμφιβόλως οἱ φίλοι Λατῖνοι παρερμηνευταὶ δεικνύονται λαμπρῶς τούτων τῶν κυριακῶν λογίων, ὥσπερ καὶ ἄλλων πολλῶν.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι'. ΜΕΡΟΣ Ε'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ε'.

Ὅτι πᾶσα ἐξουσία ἐπισκοπικὴ καὶ ἱερατικὴ ἀμέσως δίδοται παρὰ Θεοῦ, καὶ πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἴσοι τῇ ἐξουσίᾳ.

Οὐ διὰ τοῦτο ἠξίωταί τις μείζονος ἐξουσίας τῆς ἑτέρῳ δοθείσης, οὔτε διὰ τοῦτο διτηρεῖ τῆς ἑτέρῳ δοθείσης, ὅτι γε αὐτὸς ἐπιτίθησι τὰ ὀργανικὰ μέσα ὧν αὐτῷ ἡ ἐξουσία ἐκείνη οὐ δίδοται, εἰ μὴ διὰ τῶν τοιούτων, ὡς βούλονται οἱ παπισταὶ, ἵνα δείξωσι τὸν μὲν Πάπαν χειροτονούμενον παρὰ Θεοῦ, τοὺς δὲ Ἐπισκόπους ἐμμέσως δι' αὐτοῦ. Ἀλλὰ καίπερ τούτων οὕτως ἐχόντων, ἀμφοτέρα ἡ ἐξουσία ἥ τε τῆς τάξεως ἥ τε τῆς ἐξωτερικῆς ἐκκλησιαστικῆς δικαιολογίας παρὰ Θεοῦ δίδοται ἀμέσως, καὶ γὰρ ὁ χειροτονῶν Ἐπίσκοπος τὸν ἱερέα οὐκ ἔστι ποιητὴς τῆς ἐξουσίας τοῦ βαθμοῦ, ἐπειδὴ ἡ τοιαύτη ἐξουσία δίδοται παρὰ Θεοῦ ἀμέσως, καθὼς καὶ πᾶσα ἐξουσία, ἡ διὰ τῆς χειροτονίας τῶν Ἐπισκόπων θεόθεν διαταχθεῖσα δίδοται, ὥστε καὶ ὁ χειροτονηθεὶς παρὰ τοῦ Ἀρχιεπισκόπου, ἢ τοῦ Πάπα, ἢ τινὸς τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν Ἐπίσκοπος, ἔχει τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς τάξεως ἰσορρόπως μετὰ τοῦ χειροτονήσαντος, καὶ ἴσως, καὶ ἀμέσως παρὰ τοῦ Θεοῦ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι ὁ Θεὸς κατὰ τὸν Ἀμβρόσιον δίδωσι μόνος διὰ τοῦ χειροτονοῦντος τῷ χειροτονουμένῳ τὴν τάξιν, τὴν τιμὴν καὶ ἀξίαν.

Ὁ Ἀμβρόσιος περὶ ἱερατικῆς ἀξίας κεφαλαίῳ πέμπτῳ, Τίς δίδωσί φησι τὴν Ἐπισκοπικὴν χάριν, ὁ Θεὸς, ἢ ἄνθρωπος; καὶ ἀποκρίνεται ὅτι ἀναμφιβόλως ὁ Θεός. ὁ Θεὸς διὰ τοῦ ἀνθρώπου δίδωσιν, ὁ ἄνθρωπος ἐπιτίθησι τὰς χεῖρας, ὁ Θεὸς δωρεῖται τὴν χάριν, ὁ ἱερεὺς ἐπιτίθησι τὴν δεομένην δεξιὰν, καὶ ὁ Θεὸς εὐλογεῖ τῇ κραταιᾷ δεξιᾷ, ὁ Ἐπίσκοπος ἑορτάζει τὴν τάξιν, καὶ ὁ Θεὸς δίδωσι τὴν ἀξίαν. ταῦτα ὁ Ἀμβρόσιος, δεικνύων ὅτι μόνος ὁ Θεὸς δίδωσι διὰ τοῦ χειροτονοῦντος Ἐπισκόπου τὴν τάξιν, τὴν τιμὴν καὶ τὴν ἀξίαν· ἥτις ἐπιφέρει τὴν ἐξουσίαν τῶν Κλειδῶν κατὰ τὸ πλήρωμα καὶ κατὰ τὴν ἐνέργειαν τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ κριτικῷ βήματι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι κατὰ Δέδρον ἡ ἱερατικὴ καὶ Ἀρχιερατικὴ ἐξουσία τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἔργα.

Ἡ ἱερατικὴ ἐξουσία καὶ ἡ Ἀρχιερατικὴ φησὶν ὁ Δρέδος, οὔτε ἐστὶν ἐξ ἀνθρωπίνης ἐπινοίας γεγενημένη, οὔτε διὰ μόνης τῆς κοινῆς τῶν ἀνθρώπων συμφωνίας, ἀλλὰ διὰ Χριστοῦ καὶ Πνεύματος ἁγίου διαταχθεῖσα καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τοῖς Ἀποστόλοις δοθεῖσα, ἐπεὶ ὁμοίας ἐξουσίας τὰ τέλη εἰσὶν ἔργα τοῦ ἁγίου Πνεύματος, καὶ ὑπὲρ τὴν δύναμιν τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι καὶ κατὰ Βελλαρμῖνον παρὰ Θεοῦ δίδοται ἡ δικαιολογία τῷ Ἀρχιερεῖ.

Βοηθεῖ ἡμῖν καὶ ὁ Ῥωμαϊκὸς Γολιὰθ Βελλαρμῖνος, παρέχων καὶ ἄκων τὴν ῥομφαίαν αὐτοῦ πρὸς σφαγὴν αὐτοῦ, λέγει γὰρ βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ τοῦ Πάπα κεφαλαίῳ τριακοστῷ, ὅτι ἡ δικαιολογία δίδοται μὲν τῷ Ἀρχιερεῖ παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ τῇ συνδρομῇ τῶν ἀνθρώπων, καὶ δῆλον, καθότι ἀπὸ τῶν ἀνθρώπων ἔχει τοῦτο ὁ ἄνθρωπος, ὃς πρώην οὐκ ἦν Πάπας, τὸ ἄρχεσθαι εἶναι Πάπας. Εἰ δὲ ὁ Πάπας ὡς δι᾽ ὀργάνων τῶν Ἐπισκόπων λαμβάνει τὸ εἶναι Πάπας, καὶ οὐκ ἐμμέσως παρ᾽ αὐτῶν, ἀλλ᾽ ἀμέσως παρὰ Θεοῦ, δῆλον ὅτι καὶ οἱ Ἐπίσκοποι ὡς δι᾽ ὀργάνων τῶν χειροτονούντων γίνονται, καὶ οὐκ ἐμμέσως, ἀλλ᾽ ἀμέσως παρὰ Θεοῦ. καὶ οὕτω φυεῖσα καὶ ἡ παροῦσα παπικὴ τρίβολος, ἀνατείλαντος τοῦ Ἡλίου τῆς ἀληθείας, κατεφλογίσθη.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

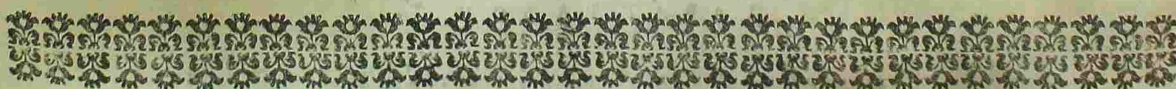
Ὅτι κατὰ Χρυσόστομον, Αὐγουστῖνον καὶ Ζωναρᾶν ὁ Θεὸς ἐν ταῖς χειροτονίαις τὸ πᾶν ἐργάζεται, κατὰ τό, Ἡ θεία χάρις προχειρίζεται καὶ τὰ ἑξῆς, καὶ πάντας τοὺς Ἀποστόλους Ἐπισκόπους κατέστησε.

Ὁ Χρυσόστομος λόγῳ τετάρτῳ εἰς τὰς πράξεις περὶ Παύλου καὶ Βαρνάβα φησίν, Ὅρα δὲ πῶς οὐκ ἔστι περιττὸς ὁ συγγραφεύς, οὐ γὰρ λέγει πῶς, ἀλλ᾽ ἁπλῶς ὅτι ἐχειροτονήθησαν διὰ προσευχῆς, τοῦτο γὰρ ἡ χειροτονία ἐστίν. ἡ χεὶρ ἐπίκειται τοῦ ἀνδρός, τὸ δὲ πᾶν ὁ Θεὸς ἐργάζεται, καὶ ἡ αὐτοῦ χείρ ἐστιν ἡ ἁπτομένη τῆς κεφαλῆς τοῦ χειροτονουμένου, ἐὰν ὡς δεῖ χειροτονῆται. Καὶ λόγῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, Τὸ μὲν οὐκ ἀπ᾽ ἀνθρώπων εἶπεν, ἵνα δηλώσῃ ὅτι οὐκ ἄνθρωπος αὐτὸν ἐκάλεσεν, οὐδὲ προσηγάγετο. τὸ δὲ οὐδὲ δι᾽ ἀνθρώπου, ὅτι οὐχ ὑπὸ τούτου ἐπέμφθη, ἀλλ᾽ ὑπὸ τοῦ Πνεύματος. Καὶ πρώτῃ πρὸς Τιμόθεον κεφαλαίῳ πρώτῳ, λόγῳ πέμπτῳ, Διανιστὰς τοίνυν αὐτόν, καὶ νήφειν παρασκευάζων καὶ ἐγρηγορέναι, ἀναμιμνήσκει τοῦ ἑλομένου καὶ χειροτονήσαντος, ὡσεὶ ἔλεγεν, ὁ Θεός σε ἐξελέξατο, αὐτός σοι ἐνεπίστευσεν, οὐκ ἀνθρωπίνῃ γέγονας ψήφῳ. Καὶ δευτέρᾳ πρὸς Τιμόθεον, λόγῳ δευτέρῳ, Οὐκ αὐτοῦ τοῦ Ἱερέως καταφρονεῖς, ἀλλὰ τοῦ χειροτονήσαντος αὐτὸν Θεοῦ. Καὶ ὁ Αὐγουστῖνος ζητήματι ἐνενηκοστῷ ἑβδόμῳ περὶ τῶν ὀνομάτων τῆς Διαθήκης, Πάντας τοὺς Ἀποστόλους ὁ Χριστὸς Ἐπισκόπους κατέστησε φησί. Καὶ ὁ Ζωναρᾶς ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ πρώτου Ἀποστολικοῦ Κανόνος φησί, Νῦν μὲν χειροτονία καλεῖται ἡ τῆς καθιερώσεως τοῦ ἱερᾶσθαι λαχόντος τελεσιουργία τῶν Εὐχῶν, καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ἐπίκλησις ἀπὸ τοῦ τὸν Ἀρχιερέα τείνειν τὴν χεῖρα εὐλογοῦντα τὸν χειροτονούμενον, Ἡ θεία χάρις προχειρίζεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς'.

Ὅτι καὶ ἀπὸ τῆς ἐπικλήσεως καὶ τῶν εὐχῶν συνάγεται ἀμέσως παρὰ Θεοῦ τὰς χειροτονίας γίνεσθαι, καὶ ψεῦδος προφανέστατον τὸ ἐμμέσως παρὰ τοῦ Πάπα.

Ἐν τῇ χειροτονίᾳ. Ἡ θεία χάρις ἡ τὰ ἀσθενῆ θεραπεύουσα, καὶ τὰ ἐλλείποντα ἀναπληροῦσα προχειρίζεται. ἀλλὰ δὴ καὶ ἀπὸ τῶν Εὐχῶν τῶν ἐν ταῖς χειροτονίαις Διακόνων, Πρεσβυτέρων καὶ Ἐπισκόπων τοῦτο συνάγεται ἀριδήλως. σημείωσαι ἄρα ὅτι προφανέστατόν ἐστι ψεῦδος τὸ τὸν μὲν Πάπαν χειροτονεῖσθαι ἀμέσως ἐκ Θεοῦ, τοὺς δὲ λοιποὺς Ἐπισκόπους ἐμμέσως δι᾽ αὐτοῦ, καὶ πασίδηλον ὅτι καὶ Ἐπίσκοποι καὶ Πρεσβύτεροι, εἰ καὶ διὰ Ἐπισκόπων ὡς ὀργάνων χειροτονοῦνται, ἀμέσως ὅμως οἱ πάντες ἐκ Θεοῦ λαμβάνουσι τὸ χάρισμα τῆς Ἱερωσύνης. καὶ κατεστράφη καὶ ἡ παροῦσα θέσις τῶν παπιστῶν.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι'. ΜΕΡΟΣ Ε'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ς'.

Ὅτι τὸ μεγαλεῖον τῆς ἐξουσίας, ἢ τάξεως δηλονότι, ἢ δικαιολογίας, ἢ νοεῖται ἐξηπλωμένως, καὶ πρὸς τὰς ἐνεργείας ἐκείνης τῆς ἐξουσίας, ἢ καθὸ πρὸς τὴν ὑποκειμένην ὕλην, εἰς ἣν ἀποτελοῦνται ἐκείνης αἱ ἐνέργειαι.

Τὸ πρῶτον μεγαλεῖον ἐστὶν ἐσωτερικὸν καὶ ἐξουσιαστικόν, τὸ δεύτερον ἐξωτερικόν, καὶ κατὰ συμβεβηκός. κατὰ τὸ πρῶτον σημαινόμενον πάντες ἴσοι εἰσὶ τῇ ἐξουσίᾳ ὅσοι ἔχουσι τὴν αὐτὴν τῷ εἴδει ἐξουσίαν τῷ ἴσῳ συμπληρώματι καθὸ πρὸς τὰς ὁμοίας ἐνεργείας, καὶ οὕτως ἐν πᾶσι τοῖς ὀρείταις

Πρεσβυ-

Πρεσβυτέροις ἴση ἐστὶν ἡ ἐξουσία, τοσοῦτον ὡς ἐδόθησαν διακόσιαι ψυχαί, ὅσον ὡς ἐδόθησαν μυρίαι, πάσας γὰρ τὰς ἐνεργείας τῆς Ἱερατικῆς ἀξίας δύναται ἐκτελεῖν ἐν ταῖς διακοσίαις αὐτοῦ, φέρε εἰπεῖν, ὁ Πέτρος, ἃς ἐκτελεῖ ὁ Παῦλος ἐν ταῖς μυρίαις, καὶ τῶν αὐτῶν ἁπασῶν ἐνεργειῶν χρεία τῷ Πέτρῳ εἰς διοίκησιν τῶν διακοσίων, ὅσαις χρῆται καὶ ὁ Παῦλος εἰς διοίκησιν τῶν μυρίων, ὅθεν καὶ εἰ ἀσθενείᾳ τινὶ κατὰ συμβεβηκὸς ἐπεισελθούσῃ, καὶ κατὰ τύχην, ἢ ἄλλῃ τινὶ δυστυχίᾳ συσχεθέντος τοῦ ποιμνίου τοῦ Πέτρου, ἀποθάνωσιν ἐκ τοῦ ποιμνίου αὐτοῦ οἱ ἑκατὸν πεντήκοντα, καὶ μείνωσι μόνοι πεντήκοντα, ὁ δὲ Παῦλος ἔχει σῶας τὰς μυρίας, ἢ καὶ πλείονας ἐπικτήσηται, οὐδὲν μειοῦται κατὰ τὴν ἐσωτερικὴν καὶ οὐσιαστικὴν μεγαλειότητα τῆς ἑαυτοῦ ἐξουσίας ὁ Πέτρος τοῦ Παύλου. οὕτω πάντες οἱ Βασιλεῖς τῆς αὐτῆς εἰσὶν ἐξουσίας καὶ ἴσοι κατὰ τὰς ἐνεργείας τῆς Βασιλείας, εἰ καὶ μὴ πάντες ἔχουσιν ὑποκειμένους ἴσους τῷ ἀριθμῷ, ὅθεν καὶ Μανουὴλ ὁ Κομνηνὸς στενοχωρουμένην ἔχων τὴν ὑποκειμένην ὕλην, καὶ σχεδὸν μήτε πεντηκοστὸν μέρος ἧς ἐκράτει ὁ μέγας Κωνσταντῖνος, διάδοχος τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου γράφεται εἰς τὴν Σάκραν, ἣν ἔγραψε βεβαιῶν τὴν περὶ τοῦ, ὁ Πατήρ μου μείζων μού ἐστι Σύνοδον, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον ἔνατον. Καὶ αὐτὸς ὁ ἔσχατος τῶν Ῥωμαίων Βασιλέων Κωνσταντῖνος στενοχωρούμενα ἔχων τῆς βασιλείας τὰ ὅρια τοῖς τείχεσι τοῦ Βυζαντίου, Αὐτοκράτωρ Ῥωμαίων ὑπὸ τοῦ Πάπα Μαρτίνου ἐγράφετο. κατὰ τοῦτο οὖν ἴσοι οἱ Πατριάρχαι ἀλλήλοις, Πατριάρχην γάρ φημι καὶ τὸν Πάπαν ὀρθοδοξοῦντα, ἐπειδὴ τὰς αὐτὰς χρῶνται οὐσιαστικὰς ἐνεργείας, εἰ καὶ τὸ ὑποκείμενον τινῶν ἠλάττωται, καὶ οὐδεὶς τοῦ ἑτέρου μείζων ἔν τινι τὸ παράπαν, εἰ μὴ ἐν τῇ τῆς πρωτοκαθεδρίας τάξει, ὡς οἱ τῶν Συνόδων διώρισαν Κανόνες, καὶ εἴρηται ἀνωτέρω πολλάκις. ἴσοι δὲ καὶ οἱ Ἐπίσκοποι πάντες κατὰ τὴν οὐσιαστικὴν ἐξουσίαν, ὥστε ἴσος ἐστὶν ὁ Πάπας καὶ ἕκαστος τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, καὶ ὁ ἐν Εὐγουβίῳ Ἐπίσκοπος, ὡς εἴρηται εἰς τὸ πρῶτον κεφάλαιον.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ζ.

Οὐ μὴν, ἀλλὰ καὶ τὸ πλήρωμα τῆς ἐξουσίας τῶν Κλειδῶν, καὶ τὴν δικαιολογίαν ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι καθ' ὅσον πρὸς πάσας τὰς ἐνεργείας ὁμοίως ἔχουσι πάντες οἱ Ἐπίσκοποι κατὰ Κυπριανόν.

Τοῦτο τὸ πλήρωμα τῆς ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας καλεῖ ὁ Κυπριανὸς ἰσχὺν πληρεστάτην, ἣν δεῖ τὸν Ἐπίσκοπον ἐνεργεῖν τῆς Ἐπισκοπῆς τὴν ἰσχύν, καὶ διοικεῖν τὸ ὕψος τῆς Ἐκκλησίας καὶ τὴν θείαν ἐξουσίαν, ἢ ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ κριτὴς νοεῖται {ἐπιτροπικῶς τοῦ Χριστοῦ, ἐπιστολῇ πεντηκοστῇ πρώτῃ, ἤτοι βιβλίῳ πρώτῳ ἐπιστολῇ τρίτῃ πρὸς Κορνήλιον, ὁμοίως τὴν ἐξουσίαν τῆς καθέδρας, τὴν ἰσχὺν τῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ τὴν δύναμιν τῆς ἐπισκοπικῆς τιμῆς, ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ πέμπτῃ, ἤτοι βιβλίῳ τρίτῳ, ἐπιστολῇ ἐνάτῃ, ὅθεν καὶ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ καὶ ἀλλαχοῦ τὸν Ἐπίσκοπον καλεῖ τῆς Ἐκκλησίας προϊστάμενον, τοὺς Ἐπισκόπους λέγων ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ προΐστασθαι, βιβλίῳ περὶ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. ὅτι δὲ τὸ προΐστασθαι καὶ προεδρεύειν ἴδιον ἐστὶ πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις, εἴρηται καὶ ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ τετάρτῳ, καὶ μέρους δευτέρου κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Ὅτι πᾶς Ἐπίσκοπος κατὰ Αὐγουστῖνον, Γρατιανὸν καὶ Ἰσίδωρον Πηλουσιώτην ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ κρίνειν τοὺς αὐτῷ ὑποκειμένους καὶ κατακρίνειν καὶ ἀφορίζειν ὡς καὶ οἱ Ἀπόστολοι, πλὴν τῆς καθολικότητος τῆς ὕλης, ἣ οὐδενὶ ἐν ἀνθρώπῳ μετὰ τοὺς Ἀποστόλους πρέπει.

Ἐπὶ τούτοις καὶ Αὐγουστῖνος παρὰ Γρατιανῷ, Διορθούσθωσάν φησιν οἱ ὑποκείμενοι ὑπὸ τῶν προϊσταμένων αὐτῶν διορθώσεσι προερχομέναις ἐξ ἀγάπης κατὰ τὴν διαφορὰν τῶν ἐγκλημάτων διαφόροις, ἢ μείζοσιν, ἢ ἐλάττοσι, διότι καὶ αὐτὴ ἥτις καλεῖται κατάκρισις ἣν ἡ κρίσις τοῦ Ἐπισκόπου ποιεῖ, ἧς ποινῆς οὐ δὲ μία μείζων ἐστὶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ (Θεοῦ εὐδοκοῦντος) ἐν διορθώσει σωτηριώδει μεταβληθῆναι καὶ προκόψαι δύναται, αἰτίᾳ εἰκοστῇ τετάρτῃ, ζητήματι τρίτῳ, κανόνι ΔΙΟΡΘΟΥΣΘΩΣΑΝ, ὅπου ὁ Γρατιανὸς συμπεραίνει τὸν ἀφορισμὸν ἴδιον εἶναι τοῦ Ἐπισκόπου, προστεθέντος καὶ ἑτέρου ἐπιχειρήματος, ὅτι δηλαδὴ ὁ ἀφορισμὸς λέγεται ῥομφαία τοῦ Ἐπισκόπου, ἡ δὲ καθολικότης μετὰ τοὺς Ἀποστόλους οὐκ ἔστιν, εἰ γὰρ καὶ ἴσον τὸ ἀξίωμα, ἀλλ' οὐκ ἔστιν ἡ ἐνέργεια. καὶ ὁ Πηλουσιώτης Ἰσίδωρος βιβλίῳ τρίτῳ ἐπιστολῇ διακοσιοστῇ δεκάτῃ ἕκτῃ, λειτουργίαν ὑπεύθυνον, οὐκ ἀρχὴν ἀνεξέταστον λέγει τὴν Ἐπισκοπήν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι τὸ τινὰς ὁμολογητὰς καλέσαι τὸν Ῥώμης Κορνήλιον καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον, οὐκ ὠφελεῖ τὴν ἣν διδόασιν οἱ παπισταὶ τῷ Πάπᾳ μοναρχίαν, οὔτε ἀποβάλλει τὸ τῶν Ἐπισκόπων πλῆθος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ τῆς μερικῆς, φράσις γὰρ παλαιὰ ἦν καὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου λέγεσθαι ἑκάστην Ἐκκλησίαν ὀρθόδοξον καθολικήν, ὡς ἐνταῦθα δείκνυται.

Ἐκεῖνο δὲ ὅπερ τινὲς τῶν Ῥωμαίων ἀπὸ τῆς Αἱρέσεως τοῦ Νοβατιανοῦ ἐπιστρέφοντες ἔγραψαν πρὸς Κορνήλιον, καλέσαντες αὐτὸν τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον (διηγεῖται δὲ τοῦτο δι' ἐπιστολῆς ὁ Κορνήλιος πρὸς Κυπριανόν, ἥτις ἐστὶ τούτου τοῦ Κυπριανοῦ ἐπιστολὴ τεσσαρακοστὴ ἐνάτη, ἤτοι βιβλίου τρίτου ἐπιστολὴ ἑνδεκάτη) οὐκ ὠφελεῖ τὴν μοναρχίαν ἣν διδόασιν οἱ παπισταὶ τῷ Πάπᾳ, καὶ δὴ καὶ Βίνιος καὶ Παμμέλιος ματαίως καὶ ἀδίκως κοπιῶσι δεῖξαι ἐκ τούτου ὃ βούλονται. Ἔτι περὶ τοῦ προσφέρουσι τὴν ἐπιστολὴν Κορνηλίου πρὸς Φάβιον τὸν Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας Τόμῳ πρώτῳ τῶν Συνόδων, ὅμως οὐδὲν ἕτερον ἔλεγον ἐκεῖνοι οἱ ὁμολογηταί, εἰ μὴ τοῦτον εἶναι Νόμον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἵνα ἐν μιᾷ πόλει εἷς μόνος Ἐπίσκοπος προκαθέζηται. εἶτα παλαιὰ φράσις ἦν καὶ τοῦ καιροῦ ἐκείνου ἑκάστην Ἐκκλησίαν ὀρθόδοξον καλεῖν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, τόν τε Ἐπίσκοπον αὐτῆς Ἐπίσκοπον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὀνομάζειν. ὅθεν ὁ Εὐσέβιος ἱστορίας ἐκκλησιαστικῆς βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ, εἰκοστῷ ὀγδόῳ, εἰκοστῷ ἐνάτῳ καὶ τριακοστῷ, διηγούμενος τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ κατὰ Παύλου τοῦ Σαμοσατέως Σύνοδον, λέγει, Οἱ λοιποὶ τῆς Ἐκκλησίας Ποιμένες ἄλλος ἄλλοθεν ὡς ἐπὶ λυμεῶνα τῆς τοῦ Χριστοῦ ποίμνης συνέστησαν ἐπὶ τὴν Ἀντιόχειαν, σπεύδοντες ἕτερον ἀντ' αὐτοῦ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ καταστῆσαι Ἐπίσκοπον. καὶ δὴ καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Σύνοδος Κανόνι ὀγδόῳ λέγει, Τοῦ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπισκόπου. Καὶ ἐν τῇ ἐπιστολῇ τῆς ἐπὶ Μαρτίνου Συνόδου γίνεται μνήμη τῶν πρὸς πάντας τοὺς πιστοὺς τοῦ Χριστοῦ ἁγίων τοῦ Θεοῦ καθολικῶν Ἐκκλησιῶν. μία δέ ἐστι τῶν οὕτω λεγομένων καθολικῶν Ἐκκλησιῶν καὶ ἡ Ἐκκλησία Ῥώμης. ὅθεν ἐν τῇ κατ' αὐτὸν Συνόδῳ ὁ Πάπας Μαρτῖνος γράφεται, Μαρτῖνος Ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας πόλεως Ῥώμης. καὶ ὁ Πάπας Ἀγάθων ἐν τῇ πρὸς Κωνσταντῖνον Βασιλέα τὸν Πωγωνάτον ἀναφορᾷ τῆς κατ' αὐτὸν Συνόδου γράφει, Ἀγάθων Ἐπίσκοπος τῆς ἁγίας τοῦ Χριστοῦ καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς Ἐκκλησίας πόλεως Ῥώμης, ταύτῃ τῇ ἀναφορᾷ ἅμα τῷ κοινῷ ὅλης τῆς Συνόδου τοῦ ἀποστολικοῦ θρόνου. καὶ ἐπὶ Λέοντος αὐγούστου τοῦ μεγάλου οἱ Ἐπίσκοποι Ἀλεξανδρείας ἔγραφον τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἀνατολίῳ, Καὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἀρχιεπισκόπῳ. οὐκ ἐβούλοντο οὖν οἱ ὁμολογηταί, λέγοντες τὸν Κορνήλιον Ἐπίσκοπον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀποβάλλειν τὸ πλῆθος τῶν Ἐπισκόπων ἀπὸ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ἀλλ' ἀπὸ τῆς μερικῆς Ἐκκλησίας ἑκάστης Διοικήσεως, γινώσκοντες δηλαδὴ καὶ νοοῦντες (ὡς ἐξηγεῖται ὁ Κυπριανὸς κατ' ἐκείνου τοῦ σχίσματος) μὴ δύνασθαι εἶναι ἐν ἑνὶ τόπῳ ἢ πολλοὺς Ποιμένας, ἢ πολλὰ ποίμνια, βιβλίῳ περὶ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας. Καὶ ἅπαξ γενομένου τοῦ Ἐπισκόπου καὶ τῇ μαρτυρίᾳ τοῦ λαοῦ, τῇ τε κρίσει τῶν ὁπαδῶν βεβαιωθέντος, ζῶντος ἐκείνου, κατ' οὐδένα τρόπον ἕτερος δύναται εἰς τὸν τόπον αὐτοῦ εἰσελθεῖν, ἐπιστολῇ τεσσαρακοστῇ πρώτῃ, ὅπου ἔτι γράφει, τινὲς ἀπεσταλμένοι εἰς Καρχηδόνα παρὰ τοῦ Νοβατιανοῦ, ἐδοκίμασαν κἀκεῖ τὸ σῶμα τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας σχίσαι καὶ διαρρῆξαι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ὅτι ἐκ τῶν πρὸς Ἀντωνιανὸν καὶ Φλωρέντιον ἐπιστολῶν τοῦ Κυπριανοῦ, δείκνυται εἶναι ἐν ἑκάστῃ κατὰ τὴν Οἰκουμένην μερικῇ Ἐκκλησίᾳ ἀνὰ ἕνα μερικὸν Ἐπίσκοπον προϊστάμενον αὐτῆς ὡς τὸν Κορνήλιον τὸν Ῥώμης δηλονότι.

Καὶ περὶ αὐτοῦ τοῦ Νοβατιανοῦ γράφων πρὸς Ἀντωνιανὸν λέγει, Ἃ δέ ἐστιν ἰδεῖν περὶ τοῦ Ἐπισκόπου τοῦ Νοβατιανοῦ ἀδελφὲ περιπόθητε, οὔτε ἀδελφικὴν ἀγάπην, οὔτε ἐκκλησιαστικὴν ἑνότητα ἐκράτησεν, ὅθεν καὶ ὃ ἦν πρώην ἀπώλεσεν, εἰ μὴ δόξασοι Ἐπίσκοπος ὁ μοιχός, ὅστις Ἐπίσκοπον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρὰ δεκαὲξ Ἐπισκόπων χειροτονηθέντα ἐκβάλλειν σπουδάζει, καὶ οὔσης μιᾶς παρὰ τοῦ Χριστοῦ κατὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην ἐν πολλοῖς μέρεσι διῃρημένης τῆς Ἐκκλησίας, ὁμοίως καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς πολλῶν Ἐπισκόπων συμφώνῳ ἀριθμότητι διακεχωρισμένης, ἐκεῖνος μετὰ τὴν παράδοσιν τοῦ Θεοῦ, καὶ μετὰ τὴν πανταχοῦ γενομένην τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἑνότητα, ἀνθρωπίνην Ἐκκλησίαν ποιῆσαι σπουδάζει, ἀποστέλλων νέους δι' αὐτοῦ ἀποστόλους εἰς διαφόρους πόλεις, ἵνα τοὺς νεωτερισμοὺς αὐτοῦ θεμελιώσωσι, καὶ πρὸ πολλοῦ κατὰ πάσας τὰς Ἐπαρχίας καὶ ἐν πάσαις ταῖς πόλεσιν ὄντων κεχειροτονημένων Ἐπισκόπων τῇ ἡλικίᾳ γηραλαίων, τῇ πίστει σώων, τοῖς διωγμοῖς δοκίμων, καὶ τοῖς ἄλλοις πᾶσι χαρίσμασιν εὐδοκιμούντων, ἐκεῖνος ἐπ' αὐτοὺς ἄλλους ψευδεπισκόπους χειροτονῆ-

σαι

σαι ἀποτολμᾷ, ἐπιστολῇ εἰκοστῇ πέμπτῃ πρὸς Ἀντωνιανόν. καὶ ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἐνάτῃ πρὸς Φλωρέντιον Πουπιανὸν γράφει, ἔνθεν γὰρ τὰ σχίσματα καὶ αἱ Αἱρέσεις ἤρξαντο, καὶ ἄρχονται, ἐπειδὴ ὁ Ἐπίσκοπος ὅστις εἷς ἐστι, καὶ τῆς Ἐκκλησίας προΐσταται, ὑπερηφάνῳ τινῶν δοκησισοφίᾳ καταφρονεῖται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε.

Ὅτι ἐκ τῆς πρὸς Φάβιον ἐπιστολῆς τοῦ Κορνηλίου Ῥώμης δείκνυται λέγεσθαι καθολικὴν Ἐκκλησίαν τὴν μερικὴν τῆς Ῥώμης.

Ὁ Κορνήλιος πρὸς Φάβιον Ἀντιοχείας, ὡς φησιν Εὐσέβιος βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ περὶ τῆς ἐπανόδου αὐτῶν τῶν ὁμολογητῶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἀπὸ Ναυάτου, καὶ τοῦ Νοβατιανοῦ τὴν τόλμαν κατ' αὐτοῦ τοῦ Κορνηλίου, διὰ τὸ τὸν Νοβατιανὸν αὐτὸν νομίσαι ἑαυτὸν Ἐπίσκοπον, καὶ χειροτονεῖν καὶ ἄλλους, φησίν, ἕνα Ἐπίσκοπον δεῖν εἶναι ἐν καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἐν ᾗ οὐκ ἠγνόει, πῶς γάρ, εἶναι Πρεσβυτέρους τεσσαρακονταέξ, Διακόνους ἑπτά, Ὑποδιακόνους ἑπτά, Ἀκολούθους τεσσαρακονταδύο, Ἐξορκιστὰς καὶ Ἀναγνώστας μετὰ τῶν Ὀστιαρίων πεντηκονταδύο, χήρας μετὰ ἄλλων τινῶν πενήτων πλείους ἢ ἑκατὸν πεντήκοντα.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ς.

Ὅτι καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Σύνοδος Κανόνι ὀγδόῳ περὶ τῶν Ναυατιανῶν Ἐπισκόπων νομοθετοῦσα, τὴν μερικὴν Ἐκκλησίαν καθολικὴν εἶπε κατὰ τοὺς ἀνωτέρω ὁμολογητάς.

Κατὰ τὴν ἔκθεσιν ἐκείνων τῶν ῥημάτων ὧν ἐχρήσαντο οἱ ὁμολογηταὶ πρὸς Κορνήλιον λέγοντες, Μὴ ἀγνοεῖν ἕνα δεῖν εἶναι Ἐπίσκοπον ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, τουτέστιν ἐν ἐκείνῃ τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, ἧς ἦν ἡ Ῥώμη. καὶ οὕτω περὶ τῶν καθολικῶν Ἐκκλησιῶν τῶν λοιπῶν πόλεων. τούτοις τοῖς λόγοις παρακινηθέντες καὶ οἱ ἐν Νικαίᾳ ἅγιοι πατέρες περὶ τῶν Ἐπισκόπων τῶν Ναυατιανῶν, εἰς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐπανερχομένων, ἀπεφήναντο, ὅτι πανταχοῦ ὅπου γε ἂν εὑρεθῶσιν αὐτοὶ μόνοι, ἐν τῷ αὐτῷ σχήματι καὶ ἐν τῇ αὐτῇ τάξει μένωσιν. ὅπου δὲ ὑπῆρχε καὶ καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπος, ἡ τιμὴ τοῦ Ἐπισκόπου μένει παρὰ τῷ Ἐπισκόπῳ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, εἰ μὴ ἄρα τὸ ὄνομα τῆς τιμῆς ἑτέρῳ κοινωνῆσαι αὐτὸς βούλοιτο. εἰ δὲ τοῦτο αὐτῷ μὴ ἀρέσκοι, ἐπινοήσει τόπον, ἵνα μὴ ἐν μιᾷ πόλει δύο Ἐπίσκοποι ὦσι, Κανόνι ὀγδόῳ. τούτῳ τῷ ἐπιχειρήματι ἐχρήσατο καὶ Ἰωάννης ὁ Χρυσόστομος κατὰ Σισινίου τοῦ Νοβατιανῶν Ἐπισκόπου, ὡς Σωκράτης βιβλίου ἕκτου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ, ὅτι οὐκ ἔχει μία πόλις δύο Ἐπισκόπους. ἴδε τὰ περὶ τούτων πλατύτερον ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ.

Ὅτι δίδοσθαι παρὰ Χριστοῦ ἀμέσως τοῖς Ἐπισκόποις καὶ οὐ παρὰ τοῦ Πάπα πᾶσαν ἐξουσίαν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ὡς καὶ τοῖς Ἀποστόλοις, πλὴν τῆς καθολικότητος τῆς ὕλης, ἀπεδείχθη.

Ἐδείχθη οὖν ἱκανῶς τὸ πλήρωμα τῆς Ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας, ὅσον πρὸς πάσας τὰς ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι ἐνεργείας, καὶ ὅσον πρὸς τὴν ἐνέργειαν τοῦ ἀφορισμοῦ δίδοσθαι πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις παρὰ Χριστοῦ, οὐχὶ δὲ παρὰ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης. τὸ δὲ πλήρωμα τῆς Ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας, ὅσον πρὸς τὴν καθολικότητα τῆς ὕλης, τουτέστι πρὸς πάντας τοὺς Χριστιανούς, οὐδένι ποτε ἀνθρώπων μετὰ τοὺς χρόνους τῶν Ἀποστόλων θείᾳ ψήφῳ ἢ δέδοται, ἢ κεκράτηται, καὶ διὰ τοῦτο τὰ παπιστίδια ταύτην τὴν ἐξουσίαν παρὰ Χριστοῦ τῷ Πάπᾳ δοθῆναι οἰόμενα, ἀθλίως πλανῶνται.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Η.

Ἐν ᾧ ἔτι πλατύτερον δείκνυται ὅτι οἱ ζητοῦντες τὴν ἄμεσον διαδοχήν, ματαίαν ἐρευνῶσι καταφυγὴν τὴν διαίρεσιν τῆς τάξεως καὶ τῆς δικαιολογίας, ἣν τὸν Πάπαν ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ λαμβάνειν τοὺς δ' Ἐπισκόπους ἐμμέσως φασὶ Λαϊνέζιος Γονεράλης Γιεζουβιτῶν καὶ Βελλαρμῖνος.

Ὁμολογοῦσιν οἱ Λατῖνοι, ὅτι ὅλοι οἱ Ἐπίσκοποι εἰσὶν ἴσοι τῷ λόγῳ τῆς τάξεως, λέγουσιν ὅμως μὴ

εἶναι ἴσους τῷ λόγῳ τῆς δικαιολογίας, καὶ συγχωροῦσι τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης μὴ ἔχειν ἀξίαν, ἢ χειροτονίαν ἐπισκοπικὴν μείζονα, θέλουσιν ὅμως ἔχειν αὐτὸν τὴν ἐπισκοπικὴν δικαιολογίαν, ἐκείνην δηλονότι τὴν ἐξωτερικήν, τὴν ἐν τῷ βήματι τῆς αἰτίας, καὶ ταύτην οὐκ ἐκείνην εἶναι ἣν ἔχουσι καὶ οἱ ἰσότιμοι αὐτῷ λοιποὶ Πατριάρχαι, καὶ ὅσην διορίζουσιν οἱ Κανόνες, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, ἀλλ' εὐρυχωροτάτην τοσοῦτον, ὥστε αὐτὸν περιΐστασθαι πάντων καὶ μηδενὶ ὑποκείμενον εἶναι, καὶ μόνον ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ λαμβάνειν τὴν ἐπισκοπικὴν δικαιολογίαν, τοὺς δὲ λοιποὺς Ἐπισκόπους μὴ λαμβάνειν αὐτὴν ἀπὸ Χριστοῦ ἄλλως, εἰ μὴ ἐμμέσως, παρὰ δὲ τοῦ Πάπα ἀμέσως, ὡς ἀπὸ καθολικοῦ μονάρχου πάσης τῆς Ἐκκλησίας θείᾳ ψήφῳ χειροτονηθέντος. οὕτω Λαϊνέζιος Γενεράλης τῶν Ἰεζουβιτῶν εἰς τὴν διατριβὴν αὐτοῦ ἣν εἶχε περὶ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος ἐνώπιον τῆς ἐν Τριδέντῳ συναγωγῆς ἠδολέσχησεν ἐν ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ δευτέρῳ, Ὀκτωβρίου εἰκοστῇ. μέμνηται δὲ τῶν ῥημάτων τούτων ὁ συγγραφεὺς τῶν πρακτικῶν τῆς Συνόδου εἰς βιβλίον ἕβδομον, ὅπου γε προσέτι γράφει τὰς συμβουλὰς καὶ φροντίδας καὶ ἄλλων Θεολόγων τῆς συμμορίας ταύτης, ἵνα συστήσωσι τὴν διδασκαλίαν ταύτην· ἣν καὶ ὁ Βελλαρμῖνος ἐπαναλαμβάνει, καὶ ἀκολουθεῖ, καὶ διαυθεντεύειν βιάζεται ἐν τοῖς περὶ τοῦ Πάπα βιβλίοις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Ὅτι κατὰ Φραντζίσκον Βιτόριαν καὶ Ἀλφόνσον Ἀκάστρο τοὺς περιφήμους Θεολόγους, καὶ τοὺς ἐν τῇ ἱστορίᾳ τῆς ἐν Τριδέντῳ Συνόδου Θεολόγους καὶ Ἐπισκόπους, οἱ Ἐπίσκοποι ὡς καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ λαμβάνουσι τὴν δικαιολογίαν, τὴν ἐξωτερικὴν δηλονότι, καὶ οὐ παρὰ τοῦ Πάπα, καὶ ἡ Σύνοδος ἐστὶν ὑπεράνω τοῦ Πάπα.

Τῆς τοιαύτης διηγήσεως τοῦ Βελλαρμίνου, βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ δευτέρῳ, τὴν ἐναντίαν γνώμην κρατοῦσι δύο περίφημοι Θεολόγοι παπισταὶ Φραντζίσκος ὁ Βιτόριας ἐν τῇ δευτέρᾳ ἐπαναγνώσει περὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ζητήματι δευτέρῳ, καὶ Ἀλφόνσος Ἀκάστρο βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ εἰκοστῷ τετάρτῳ περὶ τῆς δικαίας τῶν Αἱρετικῶν παιδείας, ὅπου διδάσκουσι τούς τε Ἀποστόλους καὶ τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους ἀμέσως παρὰ Θεοῦ λαβεῖν καὶ λαμβάνειν τὴν δικαιολογίαν (τουτέστι ταύτην τὴν ἐξωτερικὴν περὶ ἧς ὁ λόγος) οἷς πρόσθες ἐκ τῆς ἱστορίας τῆς ἐν Τριδέντῳ βιβλίῳ ἑβδόμῳ Ἀντώνιον Ντεμόντε Ἀλκῖνο Θεολόγον Φραντζεσκάνον, Μιχαῆλον Ὀρουρῦσσον Θεολόγον Πομπηϊοπολιτάνον, Ἰωάννην Φουσέκα Θεολόγον Γραβετάνσον, Ἰωάννην Γροστέπον Θεολόγον Δομινικᾶνον, Πέτρον Ζῶτον τῆς αὐτῆς τάξεως Θεολόγον, καὶ τῆς Ἱσπανίας, καὶ ἑτέρων ἐθνῶν ἐν ἐκείνῃ τῇ Συνόδῳ πεντηκονταεννέα Ἐπισκόπους πρὸ τῆς ἐπανόδου τῶν Γάλλων Ἐπισκόπων, οἵτινες τὸν ἀριθμὸν ηὔξησαν, πάντας κρατοῦντας τὴν αὐτὴν γνώμην τῷ παλαιῷ καὶ συνήθει παρὰ Γάλλοις ἀξιώματι, ἤτοι διαβεβαιοῦντας τὴν Σύνοδον εἶναι ὑπεράνω τοῦ Πάπα, ἐχόντων δηλαδὴ τῶν Ἐπισκόπων τὴν δικαιολογητικὴν ἐξουσίαν ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ, οὐχὶ δὲ παρὰ τοῦ Πάπα. τούτῳ τῷ ἐπιχειρήματι ἐν Τριδέντῳ ἐχρήσατο Γεώργιος Σιγκούτζιος ὁ Μινορίτης Ἐπίσκοπος Σανάσης, Ἡ Σύνοδος ἔχει τὴν δικαιολογητικὴν ἐξουσίαν ἀμέσως παρὰ Θεοῦ, διὰ τοῦτο χρὴ ἕκαστον τῶν Ἐπισκόπων ἀφ' ὧν συνίσταται ἡ Σύνοδος ἔχειν τὴν δικαιολογητικὴν ἐξουσίαν ἀμέσως παρὰ Θεοῦ, ἀλλοτρόπως γὰρ οὐ δύναται λέγεσθαι τὴν Σύνοδον ἔχειν ταύτην ἀμέσως παρὰ Θεοῦ, ἀλλὰ μόνον ἀμέσως παρὰ ἀνθρώπων, ὅπερ οὐκ ἔρρωται. διηγεῖται δὲ ταῦτα Παῦλος ὁ συγγραφεὺς τῆς Συνόδου βιβλίῳ ἑβδόμῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Ὅτι τῆς ἀνωτέρω ἐννοίας εἰσὶ καὶ πάντες οἱ ὀρθόδοξοι πατέρες, Βασιλεῖς, Σύνοδοι, Πάπαι, Πατριάρχαι, Μητροπολῖται, καὶ οἱ πάσης τάξεως ἄνθρωποι, ὅτι δηλαδὴ ἡ Σύνοδος ἐστὶν ὑπεράνω τοῦ Ῥώμης καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, καὶ ἀμέσως ἔχει παρὰ Θεοῦ τὴν δικαιολογίαν, καὶ κρίνει πάντας καὶ τὸν Πάπαν.

Τῆς αὐτῆς ἐννοίας εἰσὶ πάντες οἱ ὀρθόδοξοι πατέρες, ὅτι δηλονότι ἡ Σύνοδος ἐστὶν ὑπεράνω καὶ τοῦ Ῥώμης, καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, καὶ παρὰ Θεοῦ ἀμέσως ἔχει τὴν ἐξουσίαν τοῦ παραβαίνειν δικαιολογητικῶς, κἂν καὶ ἀντιλέγῃ καὶ οὐ θέλῃ ὁ Ῥώμης, ἥτις καὶ αὐτὸν τὸν Πάπαν κρίνει. ἐν ᾗ γνώμῃ ἦσαν πάντες οἱ ἅγιοι πατέρες, Πατριάρχαι, Μητροπολῖται, Ἐπίσκοποι, Ἀρχιμανδρῖται, Ἡγούμενοι καὶ ἄλλως κληρικοί, καὶ αὐτοὶ οἱ Ἀσκηταὶ καὶ Στυλῖται ἐν ἰδίοις συγγράμμασι καὶ ἐπιστολαῖς καὶ συγκαταθέσεσι, καὶ ἐν ταῖς συνοδικαῖς Οἰκουμενικαῖς καὶ μερικαῖς συνελεύσεσι, καὶ οἱ ὀρθόδοξοι Αὐτοκράτορες καὶ αἱ Σύγκλητοι καὶ οἱ Ἄρχοντες καὶ πάντες οἱ ὀρθόδοξοι λαοί, ὡς ἀποδέδεικται ἀφηγηματικῶς καὶ ἑρμηνευτικῶς ἐν πάσῃ τῇ παρούσῃ συγγραφῇ, καὶ ῥητῶς ἐν τῷ τρίτῳ μέρει, ἀλλὰ δὴ καὶ οἱ ἔγκριτοι Πάπαι τῆς Ῥώμης τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, ὡς ἐσημειώσαμεν ἐν τῷ ἐσχάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ τρίτου μέρους, καὶ πρὸς τούτοις, καὶ διὰ Κανόνων καὶ ἐκθέσεων ἰσχυρῶν καὶ ἐν παντὶ τῷ κόσμῳ πασιδήλων

οἱ

οἱ ἑξακόσιοι τριάκοντα πατέρες τῆς Οἰκουμενικῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, οἵτινες τὸν Κωνσταντινουπόλεως προέταξαν τοῦ Ἀλεξανδρείας καὶ μὴ θέλοντος τοῦ Λέοντος Ῥώμης, καὶ οἱ ἑκατὸν καὶ ἑξήκοντα καὶ πέντε πατέρες τῆς πέμπτης Οἰκουμενικῆς, οἵτινες παρόντα τὸν Πάπαν Βιγίλιον καὶ ἀντιτεινόμενον αὐτοῖς ἐξώρισαν, καὶ τέλος πάντων ὑπέταξαν εἰς τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν, καὶ οἱ διακόσιοι δεκαεπτὰ ἐν τῇ Ἀφρικῇ, οἵτινες ἰσχυρῶς ἀντέστησαν τοῖς Πάπαις διὰ τὴν αἰτίαν τοῦ Ἀπιαρίου, καὶ Κανόνα ἐξέθεντο κατὰ τῆς Ἐκκλήτου τοῦ Ῥώμης, ἐν οἷς καὶ ὁ μακάριος Αὐγουστῖνος, καὶ ἔτι οἱ πατέρες τῆς ἐπὶ Φωτίου Συνόδου, οὓς δέχονται ἐξολοκλήρου καὶ οἱ Λατῖνοι, ἀποφαίνονται ἐν Κανόνι αὐτῶν δεκάτῳ τρίτῳ κρίνεσθαι καὶ τὸν Πάπαν ἐπὶ Οἰκουμενικῆς Συνόδου. κρίνει δὲ κατὰ τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Νικολάου ὁ μείζων τὸν ἐλάττονα, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἐννάτου κεφάλαιον ἕκτον. λαμπρῶς δὲ ἀπεφήνατο καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ὁ ἕκτος ἐν τῷ περὶ τοῦ χρίσματος ζητήματι τὴν ἀσφάλειαν τῆς κρίσεως περὶ τῶν δογμάτων μὴ εἶναι ἐν τῷ Πάπᾳ, ἀλλ' ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῇ Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ.

Ὡσαύτως τῆς αὐτῆς γνώμης ἦσαν, ὅτι δηλονότι ἡ Σύνοδος ἐπὶ πάντων καὶ τοῦ Πάπα, καὶ οἱ καθήραντες Γρηγόριον τὸν δωδέκατον ἐν τῇ ἐν Πίσῃ Συνόδῳ.

Ἐν τῇ αὐτῇ γνώμῃ ἦσαν ἐκεῖνοι οἱ Καρδινάλεις, καὶ οἱ καλούμενοι παρὰ Λατίνοις Πατριάρχαι, Ἀρχιεπίσκοποι, καὶ Ἀββάδες μετὰ ἀπείρου πλήθους τῆς Θεολογίας, καὶ ἀμφοτέρων τῶν Νόμων, οἵτινες πάντες ἐν τῇ παρὰ Λατίνοις Οἰκουμενικῇ Συνόδῳ, ἀθροισθείσῃ εἰς Πίσαν, ὡς ἐδηλώθη ἀνωτέρω βιβλίῳ ἐννάτῳ κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ, ἐκάθηραν Γρηγόριον δωδέκατον τὸν Πάπαν (ὃν οἱ Ῥωμαῖοι τάττουσιν ἐν τοῖς νομίμοις) ἄκοντα καὶ μὴ βουλόμενον, πρᾶξις τῆς Συνόδου τεσσαρεσκαιδεκάτη, κατὰ τὸ χιλιοστὸν τετρακοσιοστὸν ἔννατον ἔτος. λέγουσι δὲ εὑρεθῆναι ἐν τῇ παρούσῃ Συνόδῳ Καρδινάλεις εἰκοσιτρεῖς, Πατριάρχας τοὺς παρὰ Λατίνοις τρεῖς, Ἀρχιεπισκόπους καὶ Ἐπισκόπους τριάκοντα, Μοναστηρίων Ἡγουμένους διακοσίους ὀγδοήκοντα, Θεολόγους καὶ Πρέσβεις τῶν Ἡγεμόνων τῆς Εὐρώπης ἔτι πλείονας, ὡς διηγεῖται ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ παρὰ Ἀζωρίου ὁ Βίνιος, πλὴν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν νομικῶν Διδασκάλων. οἵτινες πάντες συμφώνως ἐξέθεντο τὴν καθαίρεσιν τοῦ Πάπα Γρηγορίου, ὡς καὶ αἱ πράξεις ταύτης τῆς Συνόδου μαρτυροῦσι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε.

Ὁμοίως τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχεν ἡ τὸν εἰκοστὸν τρίτον Ἰωάννην καταδικάσασα ἐν Κωνσταντίᾳ Σύνοδος, καὶ τὸν Μαρτῖνον τὸν πέμπτον ψηφισαμένη Πάπαν, ὅτι πᾶσα Οἰκουμενικὴ νόμιμος Σύνοδος ἐπιφέρει τόπον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, κρίνουσα καὶ κατακρίνουσα παρακούοντα καὶ τὸν Πάπαν.

Τὴν αὐτὴν γνώμην εἶχε καὶ ἡ ἐν Κωνσταντίᾳ Σύνοδος, ἀληθεῦσα ἐν ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ περὶ Βενεδίκτου τοῦ ἀντιπάπα, ὡς ἐξεθέμεθα ἀνωτέρω βιβλίου ἐννάτου κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. ἦσαν δὲ εἰς τὴν ἐν Κωνσταντίᾳ ταύτην Σύνοδον πολὺ πλῆθος τῆς Οἰκουμένης, ὡς μαρτυρεῖ ὁ Ὀνοφρούειος εἰς τὸν βίον Ἰωάννου εἰκοστοῦ τετάρτου παρὰ Πλάτινα. ὁ δὲ Βελλαρμῖνος φησὶν ἐν ταύτῃ τῇ Συνόδῳ εὑρεθῆναι σχεδὸν χιλίους πατέρας, ἐξ ὧν τριακόσιοι ἦσαν Ἐπίσκοποι, βιβλίῳ πρώτῳ περὶ τῶν Συνόδων, κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ. αὕτη ἡ Σύνοδος τὴν ἀπόφασιν τῆς ἐν Πίσῃ βεβαιοῦσα, καὶ κηρύττουσα, διωρίσατο, ὅτι πᾶσα Οἰκουμενικὴ νόμιμος καὶ ἁγία Σύνοδος ἐπιφέρει τόπον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἔχει τὴν ἐξουσίαν ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ, καὶ ὅτι ὁ Πάπας ἵνα πείθηται καὶ ὑπακούῃ τῇ Συνόδῳ ἐν τοῖς περὶ πίστεως εἰς ἐκρίζωσιν τοῦ σχίσματος, [illegible] διόρθωσιν τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι ὁ Πάπας πᾶσι τοῖς διωρισμένοις προστάγμασι καὶ ταῖς ἐπαγγελίαις ὁποιασοῦν Οἰκουμενικῆς Συνόδου κανονικῆς γενομένης, ἢ γενησομένης ἵνα πείθηται, εἰ δὲ καὶ οὐχ ὑπακούσῃ, ἢ οὐ μεταμεληθῇ, ἵνα κατακρίνηται καὶ παιδεύηται κατ' ἀξίαν. ὅλους δὲ τοὺς ἀφορισμοὺς καὶ τὰς κατάρας, ἃς ἡ Σύνοδος μὲν οὐ θέλει, οὔτε νομίζει εἶναι εὐλόγους, ὁ δὲ Πάπας θέλει αὐτὰς ἐνεργεῖν, πάσας εἶναι ἀκύρους, κενὰς καὶ ματαίας καὶ εἰς οὐδὲν λογιζομένας, πρᾶξις τετάρτη, πέμπτη, καὶ τεσσαρακοστὴ πέμπτη. τὸν δὲ εἰκοστὸν τρίτον Ἰωάννην καὶ ἄκοντα πάσης παπικῆς πράξεως ἤργησε, καὶ διώρισεν ἐξεταθῆναι καὶ τὰ ἐγκλήματα αὐτοῦ πάντα, ἵνα ὑστερηθῇ καὶ τοῦ ἀξιώματος τῆς Ἀρχιερωσύνης, πρᾶξις δεκάτη, ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ πεντεκαιδεκάτῳ. παρὰ τῆς Συνόδου ταύτης ἐψηφίσθη Πάπας Μαρτῖνος ὁ πέμπτος, ὃς ἐνώπιον πάντων πάντα καὶ ἕκαστα τὰ διορισθέντα καὶ κριθέντα καὶ συμπερανθέντα διὰ τῆς παρούσης ἐν Κωνσταντίᾳ Συνόδου ὡμολόγησε φυλάττειν ἀναμφιβόλως καὶ ἀβιάστως πᾶσι τούτοις συγκατέθετο, καὶ ἵνα μηδέποτε κατ' οὐδένα τρόπον ἀντείπῃ, πρᾶξις τεσσαρακοστὴ πέμπτη, ἤτοι ὑστάτη, ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ ἑπτακαιδεκάτῳ. ὅθεν δῆλον, ὅτι καὶ ὁ Πάπας [illegible]

τίθ

τινὸς συνεφώνει τῇ ἀποφάσει τῆς Συνόδου περὶ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ, ἣν καὶ ἐνώπιον πάντων ὡμολόγει κρατεῖν, καὶ μάλιστα ἐγγράφως εἰς τὴν βοῦλλαν τῆς κατακρίσεως τῶν ἐγκλημάτων Ἰωάννου τοῦ Βίγελφ, καὶ Ἰωάννου τοῦ Χοῦς ἐν τοῖς ἐρωτήμασιν, ἅτινα ὑποτίθενται τῷ ἀριθμῷ τῶν ἄρθρων. εὑρίσκεται δὲ ἡ βοῦλλα αὕτη περὶ τὸ τέλος τῶν πράξεων τῆς Συνόδου. ἔτι δὲ αὕτη ἡ διδασκαλία περὶ πίστεως, συνεχομένη τῷ περὶ Ἐκκλησίας ἄρθρῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛʹ.

Ὁμοίως καὶ ἡ τὸν τέταρτον Εὐγένιον καθαιρέσει ὑποβαλοῦσα ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδος τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν ἀποφαντικῶς διδάσκει, ὅτι ἡ ἐξουσία τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ἐστὶν ὑπεράνω καὶ Πάπα καὶ παντὸς ἑτέρου προσώπου.

Τὴν αὐτὴν διδασκαλίαν περὶ τῆς ἐξουσίας τῆς Συνόδου ἰσχυρὰν διδάσκει καὶ ἀποφαίνεται καὶ ἡ ἐν Βασιλείᾳ Σύνοδος πράξει δευτέρᾳ, τρίτῃ καὶ ὀγδόῃ, κατὰ τὸ χιλιοστὸν τετρακοσιοστὸν τριακοστὸν δεύτερον ἔτος, καὶ πράξει πεντεκαιδεκάτῃ, κατὰ τὸ χιλιοστὸν τετρακοσιοστὸν τριακοστὸν τρίτον ἔτος, ὡς διείληπται ἀνωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. καὶ μεταταῦτα δὲ περὶ τῆς ἀργίας Εὐγενίου Πάπα τοῦ τετάρτου, πράξει τριακοστῇ πρώτῃ, ἐν ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐνάτῳ, καὶ ἐν τῇ ἀποφάσει τῆς καθαιρέσεως τοῦ αὐτοῦ ἐκφωνηθείσης πράξει τριακοστῇ τετάρτῃ τῷ αὐτῷ ἔτει, καὶ ταύτην διδάσκουσιν εἶναι τὴν ἀλήθειαν τῆς καθολικῆς πίστεως, ἧς ὁ πεισματικῶς ἀνθιστάμενος, καὶ ἀντιταττόμενος, Αἱρετικὸς νομίζεται, πράξει τριακοστῇ τρίτῃ, ὅπου ἐπαναληφθεισῶν τῶν ἀποφάσεων ἐκείνων τῆς Συνόδου περὶ τῆς ἐξουσίας φασὶν οἱ πατέρες τῆς Συνόδου, ὅτι τοῦτο, ἤτοι ἡ ἀπόφασις τῶν Συνόδων ἐστὶν ἀλήθεια τῆς καθολικῆς πίστεως. βεβαιοῦται καὶ ἐκ πολλῶν δημηγοριῶν τόσον τῆς ἐν Κωνσταντίᾳ Συνόδου, ὅσον καὶ ἀπὸ ταύτης τῆς ἐν Βασιλείᾳ, πρὸς μείζονα ὅμως στερέωσιν καὶ βεβαίωσιν πάντων τῶν ὀρθοδόξων, τῇ ὁμοψύχῳ ὁμολογίᾳ αὐτῶν τῶν ἀληθειῶν, ταῦτα ἡ ἁγία Σύνοδος ὁρίζει, καὶ ἀποφαίνει ὥσπερ ἕπεται, Ἡ ἀλήθεια περὶ τῆς ἐξουσίας τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου, τῆς τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν ἐπιφερούσης, ὑπεράνω τοῦ Πάπα, καὶ παντὸς ἑτέρου προσώπου ἀποφανθεῖσα διὰ τῆς ἐν Κωνσταντίᾳ, καὶ ταύτης τῆς ἐν Βασιλείᾳ τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων, ἐστὶν ἀλήθεια τῆς καθολικῆς πίστεως. Αὕτη ἡ ἀλήθεια, τὸ τὸν Πάπαν τὴν Οἰκουμενικὴν Σύνοδον ἐπιφέρουσαν τὴν καθολικὴν Ἐκκλησίαν, πράγματι Κανονικῷ ἀθροισθεῖσαν, οὐδὲ τῶν ἀνωτέρω ἀποφανθέντων ἐν τῇ προλεχθείσῃ ἀληθείᾳ ἄνευ τῆς γνώμης ἐκείνης τῆς Συνόδου ὁρίσασαν, οὐδὲ ποσῶς ἐξουσιαστικῶς διαλῦσαι, ἢ εἰς ἕτερον καιρὸν παρεκτεῖναι, ἢ ἀπὸ τόπου εἰς τόπον μεταφέρειν, ἐστὶν ἀλήθεια τῆς καθολικῆς πίστεως. ταύταις ταῖς δυσὶν ἀληθείαις ὁ πεισματικῶς ἀνθιστάμενος, καὶ ἀντιταττόμενος, Αἱρετικὸς νομίζεται. Ἐδόθη ἐν δημοσίᾳ ἡμετέρᾳ πράξει, ἐν τῇ μείζονι Ἐκκλησίᾳ τῆς Βασιλείας δημοσίως ἑορτασθείσῃ Μηνὶ Ἰουλίῳ, ἔτει χιλιοστῷ τετρακοσιοστῷ τριακοστῷ ἐνάτῳ. ταύτην τὴν ἀπόφασιν αὐτῶν οἱ πατέρες πάλιν ἀποφαίνονται εἶναι βεβαίαν, καὶ τὰ ἀντικείμενα σφάλματα ἀποβάλλουσι τῷ αὐτῷ ἔτει ἐν τῇ ἀποφάσει τῶν τριῶν συμπερασμάτων, ἥτις ἀναγινώσκεται μετὰ τὰς πράξεις τῆς ἐσχάτης συνελεύσεως τῆς Συνόδου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζʹ.

Ὅτι καὶ τάγματα Καρδηναλέων, Ἐπισκόπων, Θεολόγων, Κανονιστῶν, καὶ Ἀκαδημιῶν Λατινικῶν μετὰ τῶν ἑρμηνευτῶν, καὶ ἄλλων πολλῶν οὓς καταλέγει Βελλαρμῖνος, κρατοῦσι τὴν διδασκαλίαν ταύτην, ὅτι δηλαδὴ ἡ Σύνοδος ἐστὶν ὑπὲρ τοῦ Πάπα.

Ἐνταῦθα συναχθήτω τὸ τάγμα τῶν Καρδηναλέων καὶ Ἐπισκόπων, καὶ Θεολόγων, καὶ Κανονιστῶν, καὶ πολλῶν περιφήμων Ἀκαδημιῶν λατινικῶν, καὶ ταύτην τὴν διδασκαλίαν ὁμοψύχως κρατούντων, καὶ οἱ ἑρμηνευταὶ ἐν τῇ τεσσαρακοστῇ διαιρέσει, ἧς ἡ ἀρχή, ΕΙ Ο ΠΑΠΑΣ, καὶ αἰτίᾳ πρώτῃ ζητήματι πρώτῳ, Κανόνι, οὗ ἡ ἀρχή, ΟΤΙ ΤΙΣ, καὶ περὶ τῆς ἀποβολῆς ἐν τῷ ἐσχάτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ, καὶ ἐν τῇ περιγραφῇ τοῦ συμβάντος τμήματος, σημείῳ, ΕΠΙ ΠΛΕΙΟΝ, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐστὶν ὑπεράνω τοῦ Πάπα. τοῦτο διδάσκουσι (φησὶν ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ τῶν Συνόδων κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ) Καρδηνάλεις ὁ Καμερατούσης, Ἰωάννης ὁ Γέρσων, Ἰάκωβος Ἀλμαῖνος, καὶ ἄλλοι πολλοὶ ἐν ταῖς πραγματείαις αὐτῶν περὶ τῶν Ἐκκλησιῶν. ὁμοίως Νικόλαος ὁ Κουζᾶνος πραγματείᾳ περὶ συμφωνίας κανονικῆς, βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ ὑστάτῳ. ὁ Πανορμιτανὸς ἐν κεφαλαίῳ, ΕΣΗΜΕΙΩΣΑΣ, ΕΞΩ ΨΗΦΩΝ, καὶ αὐτόθι ὁ Διδάσκαλος αὐτοῦ Καρδηνάλις ὁ Φλωρεντῖνος. ὁμοίως ὁ Ἀβουλένσης εἰς τὸ δέκατον ὄγδοον κεφάλαιον τοῦ Ματθαίου ζητήματι ἑκατοστῷ ὀγδόῳ, καὶ τινες ἄλλοι. ταῦτα ἐκεῖνος.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Η'.

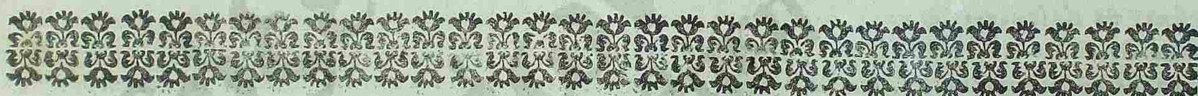
Ὅτι καὶ ἐκ τῶν ὑπὸ τῶν τριῶν τούτων Συνόδων χειροτονηθέντων Παπῶν, ἢ βεβαιωσάντων τὰς αὐτῶν πράξεις, καὶ τῶν καθαιρεθέντων, δείκνυται ἡ ἐξουσία τῆς Συνόδου ὑπερέχειν τοῦ Πάπα, τῆς Συνόδου δηλονότι χωρὶς τοῦ Πάπα.

Ἔπρεπεν ὅμως τὸν αὐτὸν εἰπεῖν καὶ παμπόλλους ἄλλους, ἐν οἷς καὶ Ἀλέξανδρον τὸν πέμπτον ἀπὸ τῆς ἐν Πίσῃ Συνόδου, καὶ Μαρτῖνον τὸν πέμπτον ἀπὸ τῆς ἐν Κωνσταντίᾳ Συνόδου ψηφισθέντας καὶ χειροτονηθέντας, καὶ ἀναδεχθέντας, καὶ βεβαιώσαντας τὰς πράξεις τῶν Συνόδων. καὶ ἔτι εἰπεῖν ταύτην εἶναι τὴν κοινὴν ἀπόφασιν τοῦ Χριστιανικοῦ πληρώματος περὶ Εὐγενίου Πάπα τοῦ τετάρτου, ἔλεγχος κατὰ τῶν σφαλμάτων καὶ τῆς φανερᾶς (ὡς ἐκεῖνοι καλοῦσιν) ἀποστασίας οἱ ἐν Βασιλείᾳ πατέρες ὥρισαν, καὶ διώρισαν ταύτην τὴν ἀλήθειαν περὶ τῆς ἐξουσίας τῆς Οἰκουμενικῆς Συνόδου ὑπεράνω τοῦ Πάπα (τῆς Συνόδου δηλονότι χωρὶς τοῦ Πάπα) εἶναι ἀλήθειαν τῆς καθολικῆς πίστεως, ἣ ἀλήθεια προσετέθη καὶ Φίλιξ ὁ πέμπτος, ψηφισθεὶς καὶ χειροτονηθεὶς παρ' αὐτῆς τῆς Συνόδου.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Ὅτι ἐκ τῶν τῆς ἀνατολικῆς καὶ Λατινικῆς Ἐκκλησίας ἀρχαίων πατέρων καὶ συγγραμμάτων συμπεραίνεται ὑπερανέχειν τὰς Συνόδους τοῦ Πάπα, καὶ πάντας τοὺς Ἐπισκόπους ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ λαμβάνειν τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας καὶ τῆς τάξεως, καὶ ἴσους εἶναι τῷ Πάπᾳ ὀρθοδοξοῦντι.

Οὐ μόνοι ἄρα οἱ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀρχαῖοι πατέρες, καὶ τὸ ἀρχαῖον πλήρωμα αὐτῆς, ἀλλὰ καὶ τὰ τῶν παρὰ Λατίνοις ἐγκρίτων σοφῶν, καὶ πολυπληθῶν Ποιμένων καὶ Διδασκάλων συγγράμματα, αὐτοί τε οἱ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεῖς μετὰ τῶν Οἰκουμενικῶν παρὰ Λατίνοις Συνόδων ταύτης ὑπερασπίζονται τῆς γνώμης τῆς, ὅτι αἱ Σύνοδοι ὑπερανέχουσι τοῦ Πάπα ὡς καὶ τῶν λοιπῶν Πατριαρχῶν, καὶ ἀκολούθως ὅτι οἱ Ἐπίσκοποι οὐκ ἀπὸ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, ἀλλ' ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἀμέσως λαμβάνουσι τὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας. ὅθεν συμπεραίνεται πάντας τοὺς Ἐπισκόπους εἶναι ἴσους τῇ ἐξουσίᾳ ταύτῃ, ὥσπερ καὶ ἴσοι εἰσὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῆς τάξεως, τόν τε Ἐπίσκοπον τῆς Ῥώμης, ὅτε ὀρθοδοξεῖ θείᾳ ψήφῳ ἴσον εἶναι ὡς καὶ ἕκαστον ἕτερον ἀληθῆ Ἐπίσκοπον καθ' ὅσον πρὸς ἀμφοτέρας τὰς ἐξουσίας, καὶ ἀκολούθως πρὸς πᾶσαν τὴν Ἐπισκοπικὴν ἐξουσίαν, ἥτις γνώμη βεβαιοῦται καὶ διὰ λόγων ἀναντιρρήτων.

ΒΙΒΛΙ'ΟΥ Ι'. ΜΕ'ΡΟΣ Ε'. ΚΕΦΑ'ΛΑΙΟΝ Θ'.

Ὅτι καὶ διὰ λόγων ἀναντιρρήτων δείκνυται ἕκαστον ἄλλον ἀληθῆ Ἐπίσκοπον ἴσον εἶναι τῷ Ῥώμης τῷ λόγῳ τῆς ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας, ἥτις ἐνεργεῖται ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι. Λόγος Α'.

Τὴν οὐσιαστικὴν ἐξουσίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς ἔχουσιν ἐξ ἴσου καὶ ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ πάντες οἱ Ἐπίσκοποι. ἀλλὰ μὴν ἡ ἐξουσία τῆς Ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας ἐν τῷ ἐξωτερικῷ βήματι ἐστὶν ἐξουσία τῆς Ἐπισκοπῆς οὐσιαστική, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ἕκτῳ καὶ ἑβδόμῳ, ἄρα.

Λόγος Β'. καὶ τί τὸ μένον καὶ τὸ μεταβαλλόμενον ἐν τῇ τῶν Ἀρχιερέων μεταθέσει.

Ἡ ἐξουσία ἡ διδομένη διὰ τῆς ἱερολογίας, εἴτε ἐν τῇ χειροτονίᾳ, εἴτε μετὰ τὴν χειροτονίαν θείᾳ ψήφῳ, αὕτη πᾶσι τοῖς τῇ αὐτῇ χειροτονίᾳ χειροτονηθεῖσιν ἐξ ἴσου καὶ ἀμέσως δίδοται παρὰ Θεοῦ. ἀλλὰ μὴν ἡ ἐξουσία τῆς ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας δίδοται διὰ τῆς ἱερολογίας, ἄρα. ἡ μείζων δείκνυται πράξεων κεφαλαίῳ εἰκοστῷ, Ἐν ᾧ ἔθετο ὑμᾶς Ἐπισκόπους τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον. Καὶ πρώτης πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, Οὓς ἔθετο ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. Καὶ τῆς πρὸς Ἑβραίους κεφαλαίῳ πέμπτῳ, Ὁ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ. Καὶ περὶ τοῦ Ἀντιοχείας λέγει Λέων ὁ Πάπας, ὅτι ἐστὶ προέδρος ὑπὸ Θεοῦ γενόμενος. Καὶ τῆς πρὸς Ἐφεσίους κεφαλαίῳ τετάρτῳ, Αὐτὸς ἔδωκε, τοὺς μὲν, Ἀποστόλους. τοὺς δὲ, Εὐαγγελιστάς, καὶ ἀνωτέρω εἴρηται περὶ τούτου κεφαλαίῳ πέμπτῳ, ἀλλὰ μὴν καὶ ἐκ τῶν αὐτῶν κειμένων δείκνυται, οἱ γὰρ Λατῖνοι δέχονται καὶ τὸν Αἱρετικὸν Ἐπίσκοπον, ὃς οὐκ ἐστὶν ὑπὸ τοῦ Πάπα οὔτε ἀμέσως οὔτε ἐμμέσως κεχειροτονημένος δηλονότι, ἔχειν ἐξουσίαν τοῦ δεσμεῖν τε καὶ λύειν παπιστὴν γενόμενον, ἥν φασιν εἰληφέναι ἀπὸ τοῦ καιροῦ τῆς χειροτονίας, ὡς λέγει ὁ Γρατιανὸς αἰτίᾳ πρώτῃ, ζητήματι πρώτῳ, κανόνι, ΟΤΙ ΤΙΣ. ἔτι ὁ Βελλαρμῖνος ὁμολογεῖ τὸν Πάπαν μὴ ἔχειν ἀξίαν, ἢ χειροτονίαν τῆς Ἐπισκοπικῆς μείζονα, βιβλίῳ περὶ τοῦ Πάπα κεφαλαίῳ εἰκοστῷ ἑβδόμῳ, καὶ καλῶς φησίν, ἐπειδὴ ὁ Πάπας οὐ λαμβάνει τὸ ἀξίωμα τῆς Ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας παρ' ὧν χειροτονεῖται, ἀλλ'

ἀμέσως

ἀμέσως παρὰ Θεοῦ, ὡς λαμβάνουσιν αὐτὴν καὶ οἱ λοιποὶ ἐπίσκοποι χειροτονούμενοι. ἐπειδὴ ἄρα ἡ ἐξουσία τῆς ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας δίδοται τῷ Πάπᾳ διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς χειροτονίας, ἥτις ἐστὶ κοινὴ πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις, δῆλον ἐστὶ τὴν αὐτὴν ἐξουσίαν δίδοσθαι πᾶσι τοῖς Ἐπισκόποις διὰ τῆς ἐπισκοπικῆς χειροτονίας. Εἰ δὲ καὶ γίνεται μετάθεσις ἐξ ἑνὸς εἰς ἕτερον θρόνον, οὐδίδοται νέα ἐξουσία, ἀλλὰ μόνον γίνεται μεταβολὴ ὅσον πρὸς τὴν ὕλην, μένει δὲ ἡ αὐτὴ ἐξουσία ἅπαξ ληφθεῖσα διὰ τῆς χειροτονίας.

Λόγος Γ'. καὶ ἀπόκρισις Βελλαρμίνου εἰς τοῦτον τὸν λόγον. καὶ ἀναίρεσις αὐτῆς.

Ὁ Διονύσιος βιβλίῳ περὶ ἐκκλησιαστικῆς Ἱεραρχίας, κεφαλαίῳ πέμπτῳ, λέγει τὴν τῶν Ἐπισκόπων Ἱεραρχίαν ἀμέσως τελειοῦσθαι εἰς τὸν Ἰησοῦν, ἄρα πάντες οἱ Ἐπίσκοποι πᾶσαν τὴν ἐπισκοπικὴν αὐτῶν ἐξουσίαν ἀμέσως λαμβάνουσι παρὰ τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ. ὁ δὲ Βελλαρμῖνος ἀποκρίνεται βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ ὑστάτῳ πρὸς τὸν λόγον τοῦτον, ὅτι ὁ Διονύσιος ὁμιλεῖ περὶ τῆς τάξεως τῶν Ἐπισκόπων, καὶ οὐχὶ περὶ τῆς δικαιολογίας. Ἀλλ' ἡ ἀπόκρισις αὕτη ἀναίσχυντός ἐστιν, ἐπειδὴ μᾶλλον ἐστὶν ἀπειρία ἢ λύσις ἐκείνου περὶ οὗ ζητεῖται, ὁ γὰρ Διονύσιος ἁπλῶς ὁμιλεῖ, καὶ χωρὶς τινὸς διαιρέσεως, καὶ καθὼς ὑπέσχετο ἀπ' ἀρχῆς εἰπεῖν περὶ τῶν ἱερατικῶν τάξεων, καὶ περὶ τῶν ἀποπληρώσεων, καὶ δυνάμεων αὐτῶν, καὶ τελειώσεων, οὕτω δὴ καὶ λαλεῖ. εἶτα αὐτὸς ὁ Βελλαρμῖνος ἵνα δείξῃ ἀλλαχοῦ κατὰ τῶν νέων Αἱρετικῶν μείζονας τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Πρεσβυτέρων, καλῶς καὶ θεολογικῶς ποιῶν, χρᾶται τοῖς ῥήμασι τούτοις τοῦ Διονυσίου, βιβλίῳ περὶ τῶν Κληρικῶν, κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. τὸν αὐτὸν εἶχε σκοπὸν καὶ Ἰγνάτιος ἐπιστολῇ πρὸς Τραλλιανούς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφάλαιον πρῶτον. διὰ τοῦτο καὶ ἐν ἑτέραις αὐτοῦ ἐπιστολαῖς ὁ Ἰγνάτιος ἐπιτίθησι πρῶτον τὸν Ἐπίσκοπον ἐν πάσῃ ἐκκλησιαστικῇ ἐξουσίᾳ καὶ δικαιολογητικῇ, καὶ ἐν πάσῃ διοικήσει, νουθετεῖ δὲ καὶ τοὺς Μαγνησίους, ἵνα σπουδάζωσι τὰ πάντα ποιεῖν ἐν ὁμονοίᾳ Θεοῦ, λέγει γάρ, Προκαθημένου τοῦ Ἐπισκόπου εἰς τόπον Θεοῦ, καὶ τῶν πρεσβυτέρων εἰς τόπον τοῦ συνεδρίου τῶν Ἀποστόλων. ἀλλὰ δὴ καὶ τοὺς ἐν Φιλαδελφείᾳ νουθετεῖ, ἵνα ἄνευ Ἐπισκόπου μηδὲν ποιῶσι, μηδὲν δηλαδὴ τῶν ἀνηκόντων εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς φησιν ἐπιστολῇ ἕκτῃ πρὸς Σμυρναίους. τοῦ αὐτοῦ σκοποῦ ἦν καὶ ὁ Κυπριανός, ὅπου τὸν ἑκάστης Ἐκκλησίας Ἐπίσκοπον καλεῖ κριτὴν εἰς τόπον Χριστοῦ, καὶ εἰς ἐκεῖνον τὸν ἴδιον ἀριθμὸν τίθησιν ἑαυτὸν καὶ τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης Κορνήλιον, ἐπιστολῇ τεσσαρακοστῇ πέμπτῃ, ἤτοι βιβλίῳ πρώτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ, οὔσῃ τρίτῃ πρὸς τὸν αὐτὸν Κορνήλιον, καὶ μεταταῦτα ἐν τῇ αὐτῇ ἐπιστολῇ φανερῶς χορηγεῖ ἑκάστοις Ἐπισκόποις ἄκραν ὑπὸ Χριστοῦ ἐξουσίαν, καὶ δύναμιν δικαιολογητικὴν τοῦ διοικεῖν, καὶ ποιμαίνειν, καὶ κυβερνᾶν τὸ μέρος τοῦ δοθέντος αὐτοῖς ποιμνίου. οὕτω καὶ ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἑβδόμῃ, ἤτοι βιβλίῳ τρίτῳ, ἐπιστολῇ τρισκαιδεκάτῃ, καὶ βιβλίῳ περὶ ἑνότητος Ἐκκλησίας, καὶ ἀλλαχοῦ, ὧν τὴν διδασκαλίαν ἀνδρείως ἐκράτησαν οἱ ὀρθόδοξοι πατέρες, ὡς ἀνωτέρω κεφαλαίῳ πρώτῳ. ἐν ταύτῃ τῇ διδασκαλίᾳ συντρέχει καὶ ἐκεῖνο τῶν ἀποστολικῶν Διαταγῶν, ὅπου τὸν Ἐπίσκοπον καλοῦσι τύπον Θεοῦ ἐν ἀνθρώποις, Ἄρχοντα ἱερέων, Βασιλέων, Ἀρχόντων, Πατέρα, Ἄρχοντα, Ἡγούμενον, Βασιλέα, καὶ Δυνάστην τῶν Χριστιανῶν, καὶ Θεὸν ἐπὶ τῆς γῆς, καὶ ἔχοντα ἐξουσίαν τοῦ κρίνειν τοὺς ἡμαρτηκότας, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον ἐκτόν.

Λόγος Δ'.

Οἱ τῇ ἐξουσίᾳ τῶν κλειδῶν τῆς Οὐρανῶν Βασιλείας, τῷ Πέτρῳ ὑποσχεθεισῶν Ματθαίου κεφαλαίῳ ἑκκαιδεκάτῳ, ἴσοι ὄντες, οἱ αὐτοὶ τῇ ἐξουσίᾳ τῆς ἐπισκοπικῆς δικαιολογίας ἴσοι εἰσίν. ἀλλὰ μὴν πάντες οἱ Ἐπίσκοποι τῇ ἐξουσίᾳ τούτων τῶν κλειδῶν ἴσοι, ἄρα. τὴν μείζονα βεβαιοῦσιν οἱ πατέρες, πάντες γὰρ διδάσκουσι πᾶσαν τὴν ἐκκλησιαστικὴν ἐξουσίαν, ἔτι καὶ τὴν ἄκραν δικαιολογητικὴν συνέχεσθαι τῇ ἐξουσίᾳ τούτων τῶν κλειδῶν (ὅπερ ἐστὶν ἡ ἐλάττων) διδάσκει ὁ Κυπριανὸς βιβλίῳ περὶ ἑνότητος τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἐν τῷ προοιμίῳ τῆς ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἑβδόμῃ, καὶ εἰς ἄλλους τόπους ἀνωτέρω σημειωθέντας, καὶ ἡ ἐν Νικαίᾳ πρώτη Κανόνι πέμπτῳ, οὗτινος Κανόνος τῇ ἐξουσίᾳ ὑποκεῖσθαι καὶ τὸν Πάπαν διδάσκει ἡ ἐν Ἀφρικῇ Σύνοδος (ἐν ᾗ ἦν καὶ Αὐγουστῖνος) ἐπιστολῇ πρὸς Κελεστῖνον τὸν Ῥώμης, ἐπ' αἰτίᾳ τοῦ Ἀπιαρίου γραφείσῃ. τὴν αὐτὴν ἐλάττονα βεβαιοῦσι καὶ οἱ πατέρες τῆς δευτέρας Οἰκουμενικῆς Συνόδου, καὶ τὰ ἀνωτέρω εἰρημένα.

Λόγος Ε'.

Οἱ ἀπόστολοι ἔλαβον ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ τὴν ἐξουσίαν αὐτῶν, ἄρα καὶ οἱ Ἐπίσκοποι λαμβάνουσι καὶ αὐτοὶ ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ τὴν δικαιολογίαν αὐτῶν, οὐχὶ δὲ ὑπὸ τοῦ Πάπα, ἀλλ' ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ, καθ' ὃν τρόπον λαμβάνει καὶ ἔλαβε τὴν δικαιολογίαν αὐτοῦ ὁ Ῥώμης. ὁ λόγος τῆς ἀκολουθίας οὗτος ἐστίν, ὁ διάδοχος ἀπ' ἐκείνου ἔχει τὴν δικαιολογίαν, ἀφ' οὗ ἔχων αὐτὴν καὶ ὁ προκάτοχος αὐτοῦ, ἄλλως γὰρ ἄν, οὐκ ἀληθής ἐστι διάδοχος, οὐκ ἀληθῶς διαδέχεται, ἀλλ' ἐν ἑτέρᾳ τάξει διατάττεται. οἱ δὲ Ἐπίσκοποι διάδοχοί εἰσι τῶν Ἀποστόλων, ὥσπερ ὁ Ῥώμης τοῦ Πέτρου. ὅθεν ὁ Αὐγουστῖνος ἐν τεσσαρακοστῷ τετάρτῳ ψαλμῷ ἐκτιθέμενος τό, Ἀντὶ τῶν πατέρων σου ἐγεννήθησαν οἱ υἱοί σου, πατέρες ἀπεστάλμενοι φησίν, εἰσὶν οἱ Ἀπόστολοι, ἀντὶ τῶν πατέρων υἱοὶ ἐγεννήθησαν, τουτέστιν Ἐπίσκοποι διετάχθησαν. ἔνθεν καὶ ἡ Φλωρεντινὴ Σύνοδος ἐν τῇ νουθετήσει τῶν Ἀρμενίων, καὶ ἡ ἐν Τριδέντῳ πρᾶξις τρίτη, κεφαλαίῳ τετάρτῳ.

ἄκουσαι καὶ βιαζόμενοι ὑπὸ τῆς φανερᾶς ἀληθείας τοὺς Ἐπισκόπους διδάσκουσι διαδόχους εἶναι τῶν Ἀποστόλων, καὶ κρατεῖν τὸν τόπον αὐτῶν.

Ἀπόκρισις Βελλαρμίνου εἰς τὸ ἀνωτέρω συμπέρασμα.

Ἀλλ᾽ ὁ Βελλαρμῖνος μαχόμενος ἀναιδῶς τῇ ἀληθείᾳ, ἀποκρίνεται πρὸς τοῦτο τὸ συμπέρασμα βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ, Τὸν Πάπαν διάδοχον μὲν εἶναι τοῦ Πέτρου ἰδίως, ἀλλ᾽ οὐχ ὡς Ἀποστόλου, ἀλλ᾽ ὡς κοινοῦ Ποιμένος, καὶ διὰ τοῦτο ἀπ᾽ ἐκείνου ἔχειν τὸν Πάπαν τὴν δικαιολογίαν, ἀφ᾽ οὗ εἶχεν αὐτὴν ὁ Πέτρος, τοὺς δὲ Ἐπισκόπους μὴ διαδέχεσθαι τοὺς Ἀποστόλους ὃν τρόπον εἷς Ἐπίσκοπος διαδέχεται ἕτερον, καὶ εἷς Βασιλεὺς διαδέχεται ἕτερον, οἱ γὰρ Ἀπόστολοι οὐκ ἦσαν Ὀρδινάριοι, ἀλλ᾽ Ἐξτραορδινάριοι, καὶ σχεδὸν ἀπεσταλμένοι Ποιμένες ὡς Λεγᾶτοι, ὧν διαδοχὴ οὐκ ἔστιν, οὐ γάρ τις αὐτοὺς διαδέχεται.

Ἀπάντησις πρώτη τετραχῶς εἰς τὸ χθιζὸν τουτὶ μυθάριον τοῦ Βελλαρμίνου.

Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι τὸ χθιζὸν τοῦτο μυθάριον ἀρκετῶς ἀπεβλήθη ἀνωτέρω, ἀπεδείξαμεν γὰρ τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν εἶναι ἄκραν, ἧς ἀπὸ Χριστοῦ οὐδὲ μίαν μείζονα εἶναι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. δεύτερον, ὅτι ἐν τῇ ἀποστολικῇ συμπεριλαμβάνεται πᾶσα τάξις τῶν κατωτέρω, καὶ αὐτὴ ἡ τῶν Ὀρδιναρίων ἐξουσία. τρίτον, ταύτην τὴν εὐρυχωροτάτην ἐξουσίαν τὴν ἀποστολικὴν, κοινὴν εἶναι πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις, τῆς αὐτῆς τιμῆς καὶ ἐξουσίας οὖσι. τέταρτον, ὅ ἐν τῷ ἀποστολικῷ χαρίσματι ἦν Ὀρδινάριον, τοῦτ᾽ αὐτὸ εἰς τοὺς διαδόχους αὐτῶν κυριακῇ διαταγῇ διὰ νομίμου χειροτονίας μετενεχθῆναι, καὶ ἴσως καὶ ἰδίως τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους διαδεχθῆναι τοὺς Ἀποστόλους καὶ τὸν Πέτρον, ὥσπερ καὶ ὁ Ῥώμης τὸν Πέτρον καὶ τοὺς λοιποὺς Ἀποστόλους.

Ἀπάντησις δευτέρα ἐκ τοῦ Εἰρηναίου καὶ τοῦ Τερτυλλιανοῦ εἰς τὸ αὐτὸ μυθάριον τοῦ Βελλαρμίνου.

Ἔχομεν λέγει ὁ Εἰρηναῖος ἀριθμεῖν ἐκείνους, οἳ παρὰ τῶν Ἀποστόλων Ἐπίσκοποι διετάχθησαν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις, καὶ διαδόχους αὐτῶν μέχρις ἡμῶν, οἷς καὶ αὐτὰς τὰς Ἐκκλησίας παραδεδώκασιν, οὓς καὶ διαδόχους κατέλιπον, τὸν ἑαυτῶν αὐτοῖς τόπον καὶ τῆς αὐτῶν διακονίας παραδιδόντες. ταῦτα βιβλίῳ τρίτῳ κατὰ Αἱρέσεων, κεφαλαίῳ τρίτῳ, διδάσκων οὐκ ἔλαττον ἰδίως ἐν τῇ ἐξουσίᾳ τῇ ἐπισκοπικῇ τοὺς Ἐπισκόπους διαδεχθῆναι τοὺς Ἀποστόλους ἀφ᾽ ὧν διετάχθησαν, οὓς καὶ διαδόχους κατέλιπον, ἢ ἐκείνους τοὺς Ἐπισκόπους οὓς ἕτεροι Ἐπίσκοποι μετὰ ταῦτα διεδέχοντο. ὁ δὲ Τερτυλλιανὸς, Ἐκθέτωσαν ἄρα, φησὶ, τὰς ἀρχὰς τῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν, θεολογείτωσαν τὴν τάξιν τῶν ἑαυτῶν Ἐπισκόπων οὕτω κατὰ διαδοχὰς ὕστερον αὐτῶν διατρέχουσαν. ὥστε ὁ πρῶτος ἐκεῖνος Ἐπίσκοπος ἔχει ἀρχηγὸν αὐτοῦ καὶ προκάτοχον τινὰ τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν, ὅστις μέχρι τέλους μετὰ τῶν Ἀποστόλων διέμεινε, βιβλίῳ τῶν παραγραφῶν, κεφαλαίῳ τριακοστῷ δευτέρῳ. καὶ ἰδοὺ, οἱ προκάτοχοι, Ἀπόστολοι, οἱ δὲ διάδοχοι, Ἐπίσκοποι.

Ἀπάντησις τρίτη ἐκ τοῦ Κυπριανοῦ καὶ Ἰακώβου τοῦ Παμμελίου εἰς τὸ αὐτὸ μυθάριον τοῦ Βελλαρμίνου.

Μνημονεῦσαι δὲ χρὴ τῶν Διακόνων φησὶν ὁ Κυπριανὸς, ὅτι τοὺς Ἀποστόλους, τουτέστι τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ προϊσταμένους ὁ Κύριος ἐξελέξατο, τοὺς δὲ Διακόνους μετὰ τὴν τοῦ Κυρίου εἰς Οὐρανοὺς Ἀνάληψιν οἱ Ἀπόστολοι κατέστησαν τῆς Ἐκκλησίας καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς αὐτῶν Διακόνους, εἰ γὰρ ἡμεῖς τι κατὰ Θεοῦ δυνάμεθα ἀποτολμᾶν, ὅστις ποιεῖ τοὺς Ἐπισκόπους, δύνανται καὶ καθ᾽ ἡμῶν ἀποτολμᾶν οἱ Διάκονοι. ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ πέμπτῃ, ἤτοι βιβλίῳ τρίτῳ ἐπιστολῇ ἐνάτῃ, πρὸς Ῥογατιανὸν τὸν Ἐπίσκοπον περὶ τοῦ ὑπερηφάνου Διακόνου. ὅπου ὁρᾷς παρὰ τῷ Κυπριανῷ αὐτοὺς τοὺς Ἀποστόλους πρώτους εἶναι ἐπισκόπους, καὶ οὐκ ἔλαττον ἰδίως τοὺς ἄλλους Ἐπισκόπους διαδέχεσθαι τοὺς Ἀποστόλους ὅσον τοὺς καταδεεστέρους Διακόνους τοὺς πρώτους Διακόνους. Ἰάκωβος Παμμέλιος σημειώσει τρίτῃ ἐν ταύτῃ τῇ τοῦ Κυπριανοῦ ἑξηκοστῇ πέμπτῃ ἐπιστολῇ φησὶν, Ὀρθῶς τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Ἀποστόλων διαδόχους ἀποκαλεῖ ὧδε καὶ ἀλλαχοῦ ὁ Κυπριανός. καὶ σημειώσει ὀγδόῃ εἰς τὴν πεντηκοστὴν πέμπτην ἐπιστολὴν τοῦ αὐτοῦ, Θεία φησὶ τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν διαδόχων αὐτῶν Ἐπισκόπων ἐξουσία διατάττεται.

Ἀπάντησις τετάρτη ἐκ τοῦ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου καὶ Ἰωάννου τοῦ Δελέδου εἰς τὸ αὐτὸ μυθάριον τοῦ αὐτοῦ.

Γρηγόριος ὁ Διάλογος Ὁμιλίᾳ εἰκοστῇ ἕκτῃ εἰς τὰ Εὐαγγέλια, Ἰδοὺ, φησὶ, κριταὶ τῶν ψυχῶν γίνονται οἱ Ἀπόστολοι, τούτων ἀληθῶς νῦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοὺς τόπους κρατοῦσιν οἱ Ἐπίσκοποι, τοῦ δεσμεῖν καὶ λύειν τὴν ἐξουσίαν λαμβάνουσιν οἱ λαχόντες τὴν τάξιν τῆς Διοικήσεως. ζήτει καὶ τὰ εἰρημένα τῷ Πάπα Εὐτυχιανῷ ἀνωτέρω κεφαλαίῳ τετάρτῳ, καὶ τὰ εἰρημένα τῷ Πάπᾳ Κελεστίνῳ μέρους τρίτου τμήματος τετάρτου Παραγράφῳ τετάρτῳ. καὶ Ἰωάννης ὁ Δελέδος φησὶ, Κατέστησαν οἱ Ἀπόστολοι Διακόνους, Πρεσβυτέρους καὶ Ἐπισκόπους κατὰ τόπους καὶ πόλεις, ἀλλ᾽ οὐ διετάξαντο ἱερατικὴν ἐξουσίαν, ἢ ἀρχιερατικὴν παρ᾽ ἣν μόνος ὁ Χριστὸς διετάξατο, δωρούμενος αὐτοῖς τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον, χαριζόμενός τε αὐτὴν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐν τῷ Πέτρῳ καὶ τοῖς λοιποῖς Ἀποστόλοις ἕως τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος, τὴν αὐτὴν χορηγῶν αὐτοῖς, οἵτινες ἐχειροτονήθησαν παρὰ τῶν Ἀποστόλων, ἢ ἀπὸ τῶν διαδόχων αὐτῶν. Ὁ αὐτὸς, Ἐκεῖ ἡ Ἐπισκοπὴ ἀπὸ τῆς ἑνότητος κατάγεται, ὅπου οἱ Ἐπίσκοποι κανονικῇ χειροτονίᾳ ἀλλήλοις εἰσὶ διάδοχοι παρὰ Χριστοῦ διὰ τῶν Ἀποστόλων, καὶ παρὰ τῶν Ἀποστόλων πρὸς τοὺς διαδόχους ἄχρις ἡμῶν. ταῦτα Ἰωάννης ὁ Δελέδος βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ εὐαγγελικῶν δογμάτων, κεφαλαίῳ τρίτῳ, μέρει πρώτῳ. ἄρα ἰδίως ἐν τῇ ποιμαν-

ποιμαντικῇ ἀρχιερατικῇ ἐξουσίᾳ, μέχρι τῆς συντελείας τοῦ αἰῶνος οἱ Ἐπίσκοποι διαδέχονται τοὺς Ἀποστόλους.

Λόγος ς'.

Οἱ ὄντες ἀλλήλοις ἴσοι ἐν τῇ διαδοχῇ παρὰ τῶν Ἀποστόλων, οἱ αὐτοὶ ἴσοι εἰσὶν ἀλλήλοις τῇ ἐξουσίᾳ τῆς ποιμαντικῆς δικαιολογίας. ἀλλὰ μὴν οἱ Ἐπίσκοποι ἢ ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἐν Εὐγουβίῳ ἀλλήλοις εἰσὶν ἴσοι ἐν τῇ διαδοχῇ παρὰ τῶν Ἀποστόλων, ἡ πρότασις δήλη ἐκ τῶν ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς εἰρημένων.

Λόγος Ζ'. καὶ ἀπόκρισις εἰς τοῦτον Βελλαρμίνου, καὶ ἀποβολὴ αὐτῆς.

Ἐπὶ τῷ ἐνεργεῖν τὰ τῆς τάξεως τῆς Ἐπισκοπῆς, ἀναγκαία ἐστὶν ἡ δικαιολογία, ἄρα ὁ Θεὸς συναφέρων τὴν τάξιν, συναφέρει καὶ τὴν δικαιολογίαν. Πρὸς τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα ἀποκρίνεται ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ ὑστάτῳ λέγων, Παρὰ Θεοῦ ἀμφότερα δίδονται, ἀλλὰ τὸ μὲν ἐμμέσως, τὸ δὲ ἕτερον ἀμέσως, διὸ τὸ μὲν, τουτέστιν ἡ ἐξουσία τῆς τάξεως ἐπιζητεῖ τὸν χαρακτῆρα καὶ τὴν χάριν, ἣν μόνος ὁ Θεὸς ἐπιτελέσαι δύναται, τὸ δὲ ἕτερον, τουτέστιν ἡ δικαιολογία ἐπιζητεῖ μόνον τὸ θέλημα τοῦ προεστῶτος. ταῦτα ἐκεῖνος. Ἡμεῖς ὅμως ταύτην τὴν ἀπόκρισιν ἀνωτέρω ἀπεβάλομεν κεφαλαίῳ τρίτῳ, καὶ ἤδη ῥητέον, ὅτι τὸ πνευματικὸν χάρισμα, καὶ αὐτὴ ἡ πνευματικὴ ἀμφοτέρα ἐξουσία μετὰ δίδοται παρὰ μόνου τοῦ Θεοῦ ἀμέσως, ὥσπερ εἴρηται πλατύτερον ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω.

Λόγος Η'. καὶ ἀπόκρισις εἰς αὐτὸν Βελλαρμίνου, ὅτι καὶ ἐμμέσως ὁ Πάπας δύναται χειροτονεῖν Ἐπισκόπους δι' ὧν ὁ Πέτρος κατ' ἀρχὰς κατέστησεν Ἀντιοχείας καὶ Ἀλεξανδρείας Πατριαρχῶν, καὶ ἀπαίτησις πρὸς ταύτην ἀπὸ πολλῶν ἁγίων πατέρων καὶ τοῦ Ῥώμης Δαμάσου, ὅτι πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἐξίσου εἰσὶ πάντων τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι.

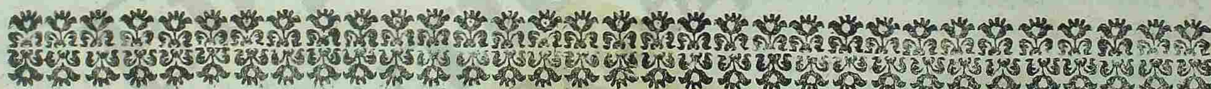
Εἰ δὲ πάντες οἱ Ἐπίσκοποι λαμβάνουσι τὴν δικαιολογίαν παρὰ τοῦ Πάπα, πολλοὶ Ἐπίσκοποι οὐκ ἦσαν ἀληθεῖς Ἐπίσκοποι, καὶ γὰρ οὐ πάντας τοὺς Ἐπισκόπους, καὶ μάλιστα τοὺς τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς ἐψηφίσατο, ἢ ἐχειροτόνησεν ὁ Πάπας. Τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα τοσούτοις ῥήμασιν ἀναιρῆσαι σπουδάζει ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ ὑστάτῳ, ὅπου ταύτην προτίθησι τὴν ἀπόκρισιν, λέγει γάρ, ὅτι οὐκ ἔστιν ἀναγκαῖον ἵνα ψηφίζηται ὁ Πάπας ἀμέσως τοὺς Ἐπισκόπους, ἀλλ' ἀρκεῖ καὶ ἐμμέσως διὰ τῶν Πατριαρχῶν καὶ Ἀρχιεπισκόπων τοῦτο ποιεῖν, διὰ τοῦτο κατ' ἀρχὰς ὁ Πέτρος κατέστησε Πατριάρχην Ἀντιοχείας, καὶ Ἀλεξανδρείας, οἵτινες λαβόντες τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Πέτρου, σχεδὸν πάσης τῆς Ἀσίας καὶ Ἀφρικῆς προέστησαντο, καὶ ἐδύναντο χειροτονεῖν Ἀρχιεπισκόπους, οἵτινες μετὰ ταῦτα χειροτονοῦσιν Ἐπισκόπους. Ὅμως ἀποκρίνεσθαι οὐκ ἀδύνατον εἰς ταῦτα, Τιμόθεος γὰρ καὶ Ὀνήσιμος καὶ οἱ διάδοχοι αὐτῶν Ἐπίσκοποι Ἐφέσου, περὶ ὧν ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ πράξει ἑνδεκάτῃ, Λεόντιος Μαγνησίας εἶπεν, Ἀπὸ τοῦ ἁγίου Τιμοθέου μέχρι νῦν εἰκοσιεπτὰ Ἐπίσκοποι ἐγένοντο, καὶ πάντες ἐν Ἐφέσῳ ἐχειροτονήθησαν. ὅτι δὲ ὁ Ὀνήσιμος διεδέξατο τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς Ἐφέσου μετὰ τὸν θάνατον τοῦ Τιμοθέου, φανεροῦται ἐκ τῆς ἐπιστολῆς Ἰγνατίου πρὸς Ἐφεσίους, ὁμοίως καὶ περὶ τοῦ Σμύρνης Πολυκάρπου καὶ τῶν αὐτοῦ διαδόχων, λέγει γὰρ ὁ Εὐσέβιος περὶ αὐτοῦ, Ἀλλὰ καὶ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων κατασταθεὶς εἰς τὴν Ἀσίαν ἐν τῇ ἐν Σμύρνῃ Ἐκκλησίᾳ Ἐπίσκοπος, καὶ ταῦτα διδάξας ἀεὶ ἃ καὶ παρὰ τῶν Ἀποστόλων ἔμαθε, καὶ οἱ μέχρι νῦν διαδεδεγμένοι τὸν Πολυκάρπου θρόνον, βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ πεντεκαιδεκάτῳ. Ὁ αὐτός, Τηνικαῦτα ἐπὶ τῆς Ἀντιοχέων Ἐκκλησίας Θεόφιλος ἕκτος ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων ἐγνωρίζετο, βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ. Ὁ αὐτός, Κοδράτος, καὶ ἄλλοι ἐπὶ τούτοις πλείονες ἐγνωρίζοντο κατὰ τήνδε τὴν πρώτην τάξιν τῆς τῶν Ἀποστόλων ἐπέχοντες διαδοχῆς, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ τριακοστῷ ἑβδόμῳ. Ὁ αὐτὸς καταλέγων τοὺς ἀπὸ ἐθνῶν Ἐπισκόπους Ἱεροσολύμων φησί, Καὶ ἐπὶ πᾶσι τὸν Νάρκισσον τριακοστὸν ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὴν τῶν ἑξῆς διαδοχὴν γεγενημένον, βιβλίῳ πέμπτῳ, κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ. Καὶ ὁ Ἐπιφάνιος φησίν, Ὁ Κέρδων ἐν χρόνοις γέγονεν Ὑγίνου Ἐπισκόπου τὸν ἔνατον κλῆρον ἄγοντος ἀπὸ τῆς τῶν περὶ τὸν Ἰάκωβον καὶ Πέτρον καὶ Παῦλον Ἀποστόλων διαδοχῆς, Αἱρέσει τεσσαρακοστῇ πρώτῃ. Ὁ αὐτός, Ὧν τοὺς χρόνους καθεξῆς καὶ καθ' εἱρμὸν ἀπὸ τοῦ Ἰακώβου τοῦ Ἐπισκόπου, τοὺς κατὰ διαδοχὴν Ἐπισκόπους ἐν Ἱεροσολύμοις, Αἱρέσει ἑξηκοστῇ πέμπτῃ. καὶ ὁ Αὐγουστῖνος ἑρμηνεύων τὸν τεσσαρακοστὸν τέταρτον ψαλμόν, φησὶ γενέσθαι ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων Ἐπισκόπους. Καὶ ὁ Ἱερώνυμος ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ, Ἀπόντων, ἔφη, τῶν πατέρων, ἤγουν τῶν Ἀποστόλων, ἀντ' ἐκείνων υἱοί εἰσιν οἱ Ἐπίσκοποι. καὶ Διονύσιος ἐν τῇ πρὸς Δημόφιλον ἐπιστολῇ λέγων περὶ Ἐπισκόπων καὶ τῶν διαδόχων τῶν Ἀποστόλων, ὑποτίθησι πολλοὺς διαδόχους τῶν Ἀποστόλων, ὅπερ ἑρμηνεύων ὁ θεῖος Μάξιμος, οὐδ' ὅλως μνημονεύει τοῦ Πάπα, ἀλλὰ φησί, Διαδόχους δὲ τῶν Ἀποστόλων οἶμαι λέγειν τοὺς νῦν Πατριάρχας. καὶ Δάμασος ἐπιστολῇ τετάρτῃ πρὸς τοὺς Ἐπισκόπους, Τοῖς Ἐπισκόποις, ἔφη, τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν γενικῶς ἐπιτετράφθαι. καὶ ὁ Τερτυλλιανὸς φησί, Τοὺς Ἀποστόλους τὴν Ἐκκλησίαν κατασκευάσασθαι, καὶ τὰς ὑστέρας Ἐκκλησίας ἀποστολικὰς προσαγορεύεσθαι τῆς πρώτης Ἐκκλησίας πραχθείσας. Καί, οὐκ ἀπ' ἀνθρώπων, οὐδὲ δι' ἀνθρώπων λαβὼν τὸ χάρισμα τῆς ἀποστολικῆς ἀξίας Παῦλος. Καί, μὴ δεόμενος Πέτρου, μήτε τῆς ἐκείνου φωνῆς, ἀλλ' ἰσότιμος ὢν αὐτῷ, ἔπεμψεν εἰς Κρήτην τὸν Τίτον, καὶ ἐπι-

τάττε

τάττει αὐτῷ καταστῆσαι κατὰ πόλιν Πρεσβυτέρους, ἤτοι Ἐπισκόπους. καὶ οἱ Ἀπόστολοι ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ λαβόντες τὴν ἀποστολικὴν ἐξουσίαν καὶ δύναμιν καὶ ἐνέργειαν, ἕκαστος ἐχειροτόνει ὅπου ἐκήρυττεν Ἐπισκόπους ἐξ οἰκείας δυνάμεως, εἰ καὶ ὀργανικῶς ὡς εἴρηται ἐν πολλοῖς ἀνωτέρω κατὰ τοὺς ἁγίους πατέρας. Ἐπιλείψει ἡμᾶς διηγουμένους ὁ χρόνος ἵνα κατ' εἶδος γράφωμεν μίαν πρὸς μίαν τὰς μαρτυρίας τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τῶν ἐκκλησιαστικῶν ἱστορικῶν περὶ τοῦ ὅτι οὐδὲ μίαν ἐξουσίαν ἔλαβον οἱ Ἀπόστολοι παρὰ τοῦ Πέτρου, καὶ ὅτι ἕκαστος τῶν Ἀποστόλων ἐχειροτόνει ὅπου ἐδίδαξεν Ἐπισκόπους ἰδίᾳ αὐθεντίᾳ, καὶ ὅτι πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἐξ ἴσου εἰσὶ πάντων τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον εἰκοστὸν τρίτον, καὶ κεφαλαίου δεκάτου ἐνάτου τοῦ αὐτοῦ βιβλίου παράγραφον πέμπτον.

Ἀπάντησις ἑτέρα εἰς τὴν ἀναίσχυντον ἀπόκρισιν τοῦ Βελλαρμίνου, λέγοντος τοὺς Πατριάρχας Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας λαβεῖν τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Πάπα.

Παλιλλογητέον ὅμως, καὶ ῥητέον ὅτι καταγέλαστόν ἐστιν καὶ διόλου ἀναίσχυντον, ὅτι οἱ Πατριάρχαι Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας ἔλαβον τὴν ἐξουσίαν παρὰ τοῦ Πάπα, φανερῶς γὰρ μάχεται τῇ καθολικῇ ἀρχαιότητι περὶ ἰσότητος πάντων τῶν Ἐπισκόπων, ὡς δέδεικται, καὶ ταῖς ἀποφάσεσι τῆς πρώτης καὶ δευτέρας καὶ τετάρτης τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων περὶ τῶν προνομιῶν τῶν ἄνω εἰρημένων θρόνων, καὶ τῇ γνώμῃ τῆς πέμπτης Οἰκουμενικῆς, ἐν ᾗ οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς μετὰ τῶν ὑπ' αὐτοὺς Ἐπισκόπων τὰς συνοδικὰς πράξεις ἐπράξαντο, καὶ ἀπεφήναντο, καὶ ἔκρισαν, ματαίως ἐπιβοῶντες τοῦ Βιγιλίου, καθάπερ ματαίως ἠγωνίζετο Λέων ὁ Πάπας περὶ τῆς ἀποφάσεως τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου περὶ τῶν πρεσβείων τοῦ θρόνου Κωνσταντινουπόλεως, ἐπειδὴ ὁ λόγος τῆς Συνόδου ἴσχυσεν ἐν πᾶσι, καὶ δὴ καὶ αἱ μεταγενέστεραι Σύνοδοι ἔδειξαν καθεξῆς κατὰ πλάτος καὶ καθαρῶς τὴν ἰσότητα ἣν ἔχουσιν ἀλλήλοις πάντες οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ ἀκολούθως ὅτι ἑκάστη Ἐπισκοπὴ ἴση ἐστὶ μετὰ τῆς Ἐπισκοπῆς τοῦ Ῥώμης ἐν τῇ ἀποστολικῇ διαδοχῇ καὶ ἐπισκοπικῇ ἐξουσίᾳ τῆς τε τάξεως καὶ τῆς δικαιολογίας. ὅθεν κενὸν καὶ γέλωτος ἄξιον ὡς εἴρηται τὸ πλάσμα τῆς αὐτοῦ διαδοχῆς, ᾧ ὁ τῆς Ῥώμης ὀγκοειδῶς καὶ ὑπὲρ τοὺς ἄλλους ὑψοῦται, ἀλλ' ὁ βάτραχος φησὶν ἡ παροιμία ὅσον ἂν φυσηθῇ, οὐδέποτε γενήσεται ταῦρος. πρὸς πληρεστέραν ὅμως ἀποβολὴν τῆς πεπλασμένης ταύτης καὶ βεβήλου τοῦ Ῥώμης διαδοχῆς ῥητέον, ὅτι ἡ ἐν Ῥώμῃ διαδοχὴ οὐκ ἦν μόνου τοῦ Πέτρου, ἀλλ' ὡσαύτως καὶ τοῦ Παύλου, καὶ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ τῶν αὐτῶν, καὶ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων. ἀλλὰ καὶ περὶ τῆς ἐν Ἀλεξανδρείᾳ διαδοχῆς ἐροῦμεν τὰ προσήκοντα, καὶ δὴ καὶ κατ' ἄλλους φανεροὺς καὶ ἀναντιρρήτους τρόπους παραστήσομεν, ὅτι οἱ μετὰ τὴν φυσίωσιν τοῦ πομπηϊακοῦ ἀξιώματος Πάπαι οὐδ' ὅλως εἰσὶν οὔτε τοῦ Πέτρου, οὔτε τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων διάδοχοι. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον ἐνδέκατον, ὅτι ἴσοι οἱ Ἐπίσκοποι.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Ι.

Ὅτι τὸ ἐπισκοπεῦσαι τὸν Πέτρον εἰς Ῥώμην ἔτη εἰκοσιπέντε, καὶ εἰς ταύτην ἀποδημῆσαι τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ Κλαυδίου, ψεῦδος δείκνυται ἐκ τῶν πράξεων καὶ τῶν Παύλου ἐπιστολῶν καὶ τῆς περιόδου τῆς ζωῆς Πέτρου, καὶ πάσης τῆς ἀποστολικῆς ἱστορίας καὶ τῶν παλαιῶν μαρτυριῶν.

Ὅτι μὲν οὖν ὁ Πέτρος εἰς Ῥώμην ἀπῆλθε, μάρτυς ὁ Εὐσέβιος βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ, καὶ ἑκκαιδεκάτῳ, καὶ εἰκοστῷ πέμπτῳ, καὶ Ὠριγένης παρ' Εὐσεβίῳ, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ πρώτῳ. ὅτι δὲ εἰκοσιπέντε ἔτη ἐπεσκόπευσεν εἰς Ῥώμην, ψεῦδος, ἀντίκεινται γὰρ τοῖς λέγουσι τοῦτο Λατίνοις αἱ ἀποστολικαὶ πράξεις, αἱ Παύλου ἐπιστολαί, καὶ ἡ περίοδος τῆς ζωῆς τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ αἱ τῶν παλαιῶν μαρτυρίαι, ἐξ ὧν ἐστι καὶ ἡ τοῦ Ὠριγένους παρ' Εὐσεβίῳ, βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ πρώτῳ, καὶ ἡ τοῦ Λακταντίου παλαιοῦ καὶ περιφήμου ἐκκλησιαστικοῦ ἀνδρός, λέγοντος, Πέτρος πρὸς τὸ τέλος τῆς ζωῆς αὐτοῦ ἐλθὼν εἰς Ῥώμην, τῷ ἰδίῳ αἵματι ἐτίμησεν αὐτήν. καὶ Πέτρος Ἀλεξανδρείας καὶ μάρτυς ἐν τῇ κανονικῇ αὐτοῦ ἐπιστολῇ, κεφαλαίῳ ἐνάτῳ φησίν, ὁ πρόκριτος τῶν Ἀποστόλων Πέτρος πολλάκις συλληφθείς, καὶ φυλακισθείς, καὶ ἀτιμασθείς, ὕστερον εἰς Ῥώμην ἐσταυρώθη, ταῦτα φησὶ καὶ τὸ Μηνολόγιον Ἰουνίου εἰκοστῇ ἐνάτῃ. οἱ Λατῖνοι δέ, ἤτοι οἱ σοφισταὶ διαστρέφουσι καὶ μεταπλάττουσι τὰς χρονολογίας κατὰ τὸ ἔθος αὐτῶν, ὅθεν καὶ μαρτυρίας κιβδήλους προσφέρουσι πρὸς ἀπόδειξιν ὅτι ἐν τῷ δευτέρῳ ἔτει Κλαυδίου, ὅπερ ἐστὶν ἔτος σωτήριον τεσσαρακοστὸν δεύτερον, ἀπῆλθεν ὁ Πέτρος εἰς Ῥώμην, ἀμφότερα δὲ ψευδῆ, ἐπειδὴ ἀπὸ ἀκριβεστάτου στοχασμοῦ ἀξιολόγων ἀρχαίων συγγραφέων δείκνυται ὅτι ὁ Ἡρώδης ἐλθὼν παρὰ Κλαυδίου ἀπὸ Ῥώμης εἰς Παλαιστίνην, τῷ τρίτῳ ἔτει Κλαυδίου ἀπέκτεινε τὸν Ἰάκωβον, καὶ τὸν Πέτρον καθεῖρξεν εἰς φυλακήν, ἵνα ἀποκτείνῃ περὶ τὸ Πάσχα, Πέτρος δὲ λυθεὶς

θεὶς τῶν δεσμῶν, ἐπορεύθη, ὥς φησιν ἡ γραφὴ, εἰς ἄλλον τόπον, ὅπερ ἐξηγούμενος ὁ Χρυσόστομος, οὐκ εἶπε τὸν τόπον, ἀλλὰ τόσον μόνον, ὅτι ἐπορεύθη εἰς ἄλλον τόπον, ὅτι μὴ ἐμβάλλειν ἑαυτοὺς εἰς πειρασμὸν ἐδιδάχθησαν παρὰ τοῦ Κυρίου οἱ Ἀπόστολοι. ἄλλος τόπος τὶς δ' ἂν εἴη περὶ τὴν Παλαιστίνην, ἢ ἡ Ἀντιόχεια. οἱ δὲ παπισταὶ λέγουσιν ὅτι ἐπορεύθη εἰς Ῥώμην, ὅπερ εἰ καὶ ψεῦδός ἐστιν, ἀλλ' οὐ ποιεῖ πάλιν τὰ εἰκοσιπέντε ἔτη, ἅτινα ὑποτίθεασιν οἱ αὐτοί, ἀπὸ γὰρ τοῦ τρίτου ἔτους τοῦ Κλαυδίου, ἐφ' οὗ ὀνειρεύονται οἱ παπισταὶ ἐλθεῖν τὸν Πέτρον εἰς Ῥώμην, ἕως τοῦ ἑνδεκάτου ἔτους τοῦ Νέρωνος, ὅπερ ἐστὶν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ ἑξηκοστὸν πέμπτον, ἐφ' οὗ ἐσταυρώθη ὁ Πέτρος κατὰ τὴν κοινὴν καὶ ἀναμφίβολον μαρτυρίαν τῶν συγγραφέων, παρεῤῥύη ἔτη εἴκοσι καὶ ἕν. ἀλλ' ὁ Βαρώνιος φησὶν ὅτι οὐ πάντα τὰ τοῦ Πέτρου ἱστόρησεν ὁ Λουκᾶς. ῥητέον ὅμως πρὸς αὐτὸν ὅτι ἀναιδής ἐστιν, εἰ γὰρ ὁ Λουκᾶς τὰς ἐν Σαμαρείᾳ καὶ Λύδδῃ καὶ Ἰόππῃ ἀποδημίας τοῦ Πέτρου ἱστόρησε, πῶς τῆς ἐπὶ Ῥώμην ἐπελάθετο μεγίστης οὔσης; εἶτα ἐν ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ, καὶ τῆς ἐπιστροφῆς τοῦ Παύλου πρὸς Χριστὸν ἔτει τεσσαρεσκαιδεκάτῳ ἐλθὼν ὁ Παῦλος εἰς Ἱερουσαλὴμ, εὗρεν ἐκεῖ τὸν Πέτρον, ὡς γράφει πρὸς Γαλάτας κεφαλαίῳ δευτέρῳ, καὶ συνῆν ἐν τῇ ἀποστολικῇ Συνόδῳ περὶ τοῦ, εἰ δεῖ φυλάττειν τὰ ἔθη τοῦ μωσαϊκοῦ Νόμου, καὶ μετὰ τὴν Σύνοδον ἀπῆλθεν ὁ Πέτρος εἰς Ἀντιόχειαν, ὅτε μετά τινα χρόνον ἀντέστη αὐτῷ ὁ Παῦλος, ὡς γράφει πάλιν πρὸς Γαλάτας ὁ αὐτός. ἀλλ' ὁ Βαρώνιος συγχέει τὰς ἱστορίας, καὶ λέγει, τοῦ Κλαυδίου διώξαντος τοὺς ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίους, ὁ Πέτρος ἀναχωρήσας τῆς Ῥώμης, ἦλθεν εἰς Ἱερουσαλὴμ, καὶ εὑρέθη εἰς τὴν Σύνοδον. ὁ Ὀρόσιος ὅμως Λατίνοις καταθύμιος, καὶ ἀρχαῖος, γράφει ἀπὸ μαρτυρίας Ἰωσήπου, ὅτι ὁ Κλαύδιος τὸν διωγμὸν ἐποίησε τῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅπερ ἐστὶν ἔτος τεσσαρακοστὸν ἔνατον, τρίτῳ δὲ μετὰ τὴν ἀποστολικὴν Σύνοδον. δεύτερον, τῷ πεντηκοστῷ τετάρτῳ ἔτει ἔγραψεν ὁ Παῦλος τὴν πρὸς Ῥωμαίους ἐπιστολὴν, ἐν ᾗ οὐδεμία μνήμη τοῦ Πέτρου. τρίτον, ὅτι τῷ πεντηκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει ὁ Παῦλος δέσμιος εἰς Ῥώμην ἀπάγεται, καὶ ἀπαντῶσιν αὐτῷ οἱ ἀδελφοί, καὶ ποιεῖ μετὰ τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἰουδαίων τὸν διάλογον, ὃν περιγράφει ὁ Λουκᾶς κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ, καὶ πάλιν οὐδεμία μνήμη τοῦ Πέτρου. διαμείνας δὲ τῆς ἀπαγωγῆς ἐπὶ ἔτη δύο, ἔγραψεν ἐκεῖθεν ὁ Παῦλος τὰς πρὸς Κολοσσαεῖς καὶ Ἐφεσίους καὶ Φιλιππησίους καὶ Φιλήμονα ἐπιστολὰς, ἐν αἷς οὐδὲ σημεῖον, οὐδὲ γνώρισμα (εἰ μή τις μαντεύεσθαι βούλοιτο) τοῦ Πέτρου ἢ τότε εἶναι ἐν Ῥώμῃ, ἢ γενέσθαι πώποτε, μάλιστα δὲ πᾶν τοὐναντίον φαίνεται, ἐν γὰρ τῇ πρὸς Κολοσσαεῖς ἐπιστολῇ, κεφαλαίῳ τετάρτῳ, τοὺς μετ' αὐτοῦ ὄντας ἐν Ῥώμῃ ὁ Παῦλος ἀπαριθμῶν, ἐκ τῆς περιτομῆς μόνους τίθεται Ἀρίσταρχον, Μάρκον καὶ Ἰοῦστον. Οὗτοι μόνοι, φησὶν, ἦσάν μοι συνεργοὶ εἰς τὴν Βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, οἵτινες ἐγενήθησάν μοι παρηγορία. τὸ δὲ ἢ τὸν Πέτρον τὴν συνεργείαν ἀπαρνήσασθαι, ἢ τὸν Παῦλον τοῦτο σιγῇ παρελθεῖν, οὐδεὶς ἐχέφρων πιστεύσειε. κἂν τῇ πρὸς Τιμόθεον δευτέρᾳ, ἣν δοκεῖ τηνικαῦτα τὸν Παῦλον γεγραφέναι, φησὶν, Ἐν τῇ πρώτῃ μου ἀπολογίᾳ οὐδείς μοι συμπαρεγένετο, ἀλλὰ πάντες με ἐγκατέλιπον. ἐξ ὧν δύναται πᾶς τὶς εἰκάσαι μὴ πω παραγενέσθαι τὸν Πέτρον εἰς Ῥώμην. λυθεὶς δὲ τῆς ἐν Ῥώμῃ φυλακῆς, καὶ ἔτι διατρίβων ἐν Ἰταλίᾳ, ἔγραψε τὴν πρὸς Ἑβραίους ἐπιστολὴν, ἐν δὲ τῷ ταύτης τέλει μέμνηται Τιμοθέου, ὅπως τε τῶν δεσμῶν ἐλύθη, καὶ ὅτι ἐλεύσεται σὺν αὐτῷ πρὸς ἐκείνους, οὐκ ἂν δὲ εἴασεν ἐν τοιαύτῃ τοῦ λόγου ὑποφάσει τοὺς πόνους, τὰς μερίμνας, καὶ τοὺς κινδύνους τοῦ Πέτρου, οὕστινας ὑπήνεγκεν ὁ Πέτρος ἐν Ῥώμῃ, ἢ ἐν Δύσει ὑπάρχων. ἐκ πάσης οὖν τῆς ἀποστολικῆς ἱστορίας φαίνεται μήπω τὸν Πέτρον εἰς Ῥώμην ἐλθεῖν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι οὔτε τὰ ἐν τῇ ἀπολογίᾳ τῆς φυγῆς τοῦ Ἀθανασίου, οὔτε ὁ ἐν τῇ τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου κοιμήσει λόγος τοῦ Λέοντος Ῥώμης, ἢ τὰ Εὐσεβίου καὶ Ἱερωνύμου καὶ ὁ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης κατάλογος βοηθοῦσι Λατίνοις, ἐπὶ Κλαυδίου λέγουσιν ἀνελθεῖν τὸν Πέτρον εἰς Ῥώμην καὶ ἐπισκοπεῦσαι ἔτη εἰκοσιπέντε, ἅτε ἐπὶ Νέρωνος ἀνελθόντα, καὶ ἅπαξ, οὔτε συγχωρεῖ τὸ ἀποστολικὸν ἀξίωμα εἶναι μερικὸν Ἐπίσκοπον τὸν Πέτρον, καὶ ὅτι οὐ μόνον ὁ Πέτρος, ἀλλὰ καὶ ὁ Παῦλος ᾠκοδόμησε τὴν Ῥώμης Ἐκκλησίαν.

Οὐ μόνον τὰ ἀπὸ τῶν ἱστορικῶν προβαλλόμενα ὑπὸ τῶν βουλομένων τὸν Πέτρον τῷ δευτέρῳ ἔτει τοῦ Κλαυδίου εἰς Ῥώμην παραγενέσθαι βοηθεῖ αὐτοῖς οὐδὲν, ἀλλὰ καὶ τὰ ὑπὸ τῶν ἀρχαίων πατέρων προτεινόμενα, καὶ γὰρ παραπέμπουσιν ἡμᾶς εἰς τοὺς μεγάλους Ἀθανάσιον καὶ Λέοντα, τὸν μὲν Ἀθανάσιον λέγοντα ἐν τῇ ἀπολογίᾳ τῆς ἰδίας φυγῆς, Πέτρος δὲ ὁ διὰ τὸν φόβον τῶν Ἰουδαίων κρυπτόμενος, καὶ Παῦλος ὁ ἐν σαργάνῃ χαλασθεὶς καὶ φεύγων, ἀκούσαντες, Δεῖ ὑμᾶς εἰς Ῥώμην μαρτυρῆσαι, οὐκ ἀνεβάλλοντο τὴν ἀποδημίαν, χαίροντες δὲ μᾶλλον ἀπῆλθον. καὶ ὁ μὲν, ὡς πρὸς τοὺς ἰδίους σπεύδων, ἐγάννυτο σφαζόμενος. ὁ δὲ, καὶ παρόντα τὸν καιρὸν οὐ κατέπτηξεν, ἀλλὰ καὶ ἐκαυχᾶτο λέγων, Ἐγὼ γὰρ ἤδη σπένδομαι, καὶ ὁ καιρὸς τῆς ἐμῆς ἀναλύσεως ἐφέστηκε. τὸν δὲ Λέοντα, εἰπόντα λόγῳ εἰς τὴν κοίμησιν Πέτρου καὶ Παύλου, Πέτρος ὁ μακάριος καὶ κορυφαῖος τοῦ ἀποστολικοῦ τάγματος τὴν ἀκρόπολιν τῆς ῥωμαϊκῆς βασιλείας κληροῦται. οὔτε φοβῇ τὴν δέσποιναν τοῦ κόσμου Ῥώμην σὺ ὁ ἐν

τῇ

τῇ οἰκίᾳ τοῦ Καϊάφα φοβηθεὶς τὴν τοῦ ἱερέως παιδίσκην; μήτι ἄρα ἢ ἐν τῇ κρίσει τοῦ Πιλάτου, ἢ ἐν τῇ ἀπηνείᾳ τῶν Ἰουδαίων ὑπῆρχεν ἐλάττων ἢ ἡ ἐν Κλαυδίῳ ἐξουσία, ἢ ἡ ἐν Νέρωνι ὠμότης; Ἀλλὰ ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι τὸ, ὡς πρὸς τοὺς ἰδίους προϊδὼν, ὅπερ ἔμφασιν παρέχει ὅτι ὁ Πέτρος φυγὼν ἀπὸ Ῥώμης πάλιν ἐπανῆλθεν εἰς αὐτὴν, ἐν ἄλλοις πολλοῖς καὶ ἀναμφιβόλοις ἀντιγράφοις λέγεται, Ὁ πρότερον τοὺς Ἰουδαίους φεύγων, ἐξ οὗ παρίσταται περὶ μιᾶς καὶ τῆς αὐτῆς φυγῆς τοῦ Πέτρου λέγειν τὸν ἅγιον Ἀθανάσιον, καὶ προσέτι ὅτι οὐδέποτε δύνανται ἐκ τούτων τῶν λόγων συναγαγεῖν τι οἱ ἀντικείμενοι εἰς τὴν ὑπόθεσιν αὐτῶν. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, ἐκ τῶν Ῥωμαίων Αὐτοκρατόρων ἐπὶ τῶν Ἀποστόλων τούτων μόνοι ἐφρυάξαντο κατὰ τῆς Ἐκκλησίας Κλαύδιος καὶ Νέρων, ὧν τὴν ἐξουσίαν καὶ ὠμότητα εἰς οὐδὲν λογίζεσθαι ὁ Πέτρος ἠδύνατο, εἰ καὶ μήπω εἰς Ῥώμην ἦλθεν ἐπὶ Κλαυδίου. εἶτα ὁ Λέων ἐσπούδασε τὸν Πέτρον μεγαλῦναι ὡς ῥήτωρ, τὸ δὲ τοιοῦτον τῆς συγγραφῆς εἶδος οὐ δύναται φὲ τρόπον ἔχειν ἱστορικοῦ καθαροῦ τε καὶ ἀναμφιβόλου. πρὸς τούτοις οἱ σοφισταὶ φέρουσι τὸν Εὐσέβιον τάχα γράφοντα ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ τρίτῳ ἔτει ἀπὸ Χριστοῦ, Πέτρος ὁ Ἀπόστολος μετὰ τὸ θεμελιῶσαι τὴν ἐν Ἀντιοχείᾳ Ἐκκλησίαν αἰέρχεται εἰς Ῥώμην, ἔνθα ἐπὶ εἰκοσιπέντε ἔτη κηρύττων τὸ Εὐαγγέλιον, τῆς αὐτῆς πόλεως Ἐπίσκοπος διαμένει. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι παρ' Εὐσεβίῳ οὐχ εὑρίσκεται ταῦτα τὰ ῥήματα, εἰ δὲ καὶ ὁ μεταφράσας αὐτὸν εἰς τὴν λατινικὴν γλῶτταν Ἱερώνυμος, ἢ ἄλλος τις εἶπε ταῦτα, μακρὰν τῆς ἀληθείας ἐστίν, ὁ γὰρ Εὐσέβιος ἐν οὐδενὶ αὐτοῦ συγγράμματι, οὔτε ἐν τῇ ἐκκλησιαστικῇ αὐτοῦ ἱστορίᾳ περὶ Ἐπισκοπῆς μνείαν τινὰ ποιεῖται τοῦ Πέτρου, οὐδὲ Ἐπίσκοπόν ποτε καλεῖ τὸν Πέτρον, τόσον δὲ μόνον εἶπεν, ὅτι ὁ Πέτρος ἐπὶ Κλαυδίου κατὰ τοῦ Σίμωνος ἀνῆλθεν εἰς Ῥώμην, οὐ λέγει δὲ τὸν χρόνον. ὅτι δὲ ὁ Εὐσέβιος ἐν τούτῳ ἠπατήθη, δῆλον, οὐ δυνάμεθα ὅμως γνῶναι πόθεν αὐτῷ περιεγένετο ἡ ἀπάτη. ὁ δὲ Ἱερώνυμος ἐν ἄλλοις, καὶ ἐν τῷ καταλόγῳ τῶν ἱερῶν συγγραφέων λέγει διὰ πολλῶν, ὅτι ὁ Πέτρος τῷ δευτέρῳ ἔτει Κλαυδίου ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην, καὶ κατέβαλε Σίμωνα τὸν μάγον, κἀκεῖ ἐν ἔτεσιν εἰκοσιπέντε τὴν ἱερατικὴν κατεῖχε καθέδραν. Ἀλλὰ ῥητέον, πόθεν ὁ Ἱερώνυμος λαβὼν εἶπεν; ἐκ τῆς κοινῆς παραδόσεως; ἀλλ' οὐκ ἦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ τοιαύτη παράδοσις, εἰ γὰρ ἦν, ἔγραψαν ἂν καὶ ἄλλοι περὶ αὐτῆς, ἢ τάχα ἐκ τοῦ Λακταντζίου παρέλαβεν, εἰπόντος τοὺς Ἀποστόλους κηρῦξαι τὸ Εὐαγγέλιον κατὰ πάσας τὰς χώρας δι' ἐτῶν εἰκοσιπέντε ἕως ἀρχῆς τῆς Βασιλείας τοῦ Νέρωνος. ὅτι ὅμως ὁ Ἱερώνυμός ἐστιν ὁ ἀρχηγὸς ταύτης τῆς δόξης, τῆς, ὁ Πέτρος δηλαδὴ κατεῖχε τὴν ἱερατικὴν Ἐπισκοπὴν ἐν τῇ Ῥώμῃ ἔτη εἰκοσιπέντε, δοκεῖ ἀναμφίβολον. τέως οἱ σοφισταὶ προβάλλουσι τὸν κατάλογον τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης, ἀλλὰ καὶ τοῦτο μάταιον, δείκνυται γὰρ διὰ πολλῶν, ὅτι οἱ τοιοῦτοι κατάλογοι ἐπιπλαστοί εἰσι, καὶ πρὸς χάριν γεγραμμένοι, καὶ ὑπὸ τῶν Ῥωμαίων πολυειδῶς σεσοφισμένοι, τουτέστι διεστραμμένοι, καὶ ἐν τῷ μεταξὺ αὐτῶν ἀσύμφωνοι, ὅθεν καὶ ἀμφίβολοι, καὶ ἀδύνατοι παράπαν πρὸς σύστασιν ἀληθείας. Πρὸς τούτοις ὁ Νικηφόρος βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ φησὶ περὶ Πέτρου, Ἐν ταῖς ἀρχαῖς Νέρωνος τῇ Ῥωμαίων ἐπιδημήσας. καὶ τὸ Μηνολόγιον Ἰουνίου τριακοστῇ φησὶ, Μετὰ τὸ κήρυγμα τὸ ἐν τῇ διασπορᾷ κατέβη ὁ Πέτρος εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ ἐσταυρώθη ὑπὸ Νέρωνος: καὶ οὐ λέγει ὅτι ἐκεῖ δὶς ἀπῆλθεν, ἢ ἐπὶ Κλαυδίου, ἀλλ' ἐπὶ Νέρωνος, καὶ οὐκ ἀπὸ Ἱεροσολύμων, ἀλλὰ μετὰ τὸ κηρῦξαι ἐν Πόντῳ, καὶ Γαλατίᾳ, καὶ Καππαδοκίᾳ, καὶ Ἀσίᾳ, καὶ Βιθυνίᾳ. ἐπιλαμβάνονται οἱ διαληφθέντες τῶν ἀνωτέρω ῥημάτων τοῦ Λακταντζίου, καὶ λέγουσιν, ὅτι οὐκ ἀρνεῖται διὰ τούτων τὸν Πέτρον ἀνελθεῖν εἰς τὴν Ῥώμην ἐπὶ Κλαυδίου, καὶ διδάξαι ἐπὶ ἔτεσιν εἰκοσιπέντε. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ὁ Λακτάτζιος περὶ τοῦ θανάτου τῶν διωκτῶν κεφαλαίῳ δευτέρῳ ῥητῶς ταῦτα φησὶ, Διεσπάρησαν οἱ Ἀπόστολοι εἰς πᾶσαν τὴν γῆν εἰς τὸ κηρῦξαι τὸ Εὐαγγέλιον καθὼς αὐτοῖς ὁ Διδάσκαλος Κύριος ἐνετείλατο, καὶ δι' ἐτῶν εἰκοσιπέντε μέχρι τῆς ἀρχῆς τῆς Νέρωνος Βασιλείας κατὰ πάσας τὰς Ἐπαρχίας καὶ πόλεις τὴν Ἐκκλησίαν ἐθεμελίωσαν, βασιλεύοντος δὲ Νέρωνος, Πέτρος εἰς Ῥώμην ἐπιδημεῖ, καὶ θαύματα τινὰ ἐπιδειξάμενος; ἅπερ ἐποίει διὰ τῆς δωρηθείσης αὐτῷ παρὰ τοῦ Θεοῦ δυνάμεως καὶ ἐξουσίας, ἐπέστρεψε πολλοὺς πρὸς τὴν δικαιοσύνην, οὗ δὴ πράγματος ἀνενεχθέντος πρὸς Νέρωνα, πρῶτος πάντων καταδιώξας τοὺς δούλους τοῦ Θεοῦ, προσήλωσε τὸν Πέτρον σταυρῷ. καὶ τὸν Παῦλον ἀπέκτεινεν, ἐξ ὧν δῆλον, μὴ εἶναι ἄλλην ἔννοιαν τῶν τοιούτων λόγων, εἰ μὴ ταύτην, ὅτι δηλαδὴ μετὰ τὴν εἰς Οὐρανοὺς Ἀνάληψιν τοῦ Χριστοῦ οἱ δώδεκα Ἀπόστολοι ἀνὰ πάσας τὰς Ἐπαρχίας καὶ πόλεις ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον τοῦ Χριστοῦ ἐπὶ ἔτη εἰκοσιπέντε, βασιλεύοντος δὲ Νέρωνος, ἦλθε καὶ Πέτρος εἰς Ῥώμην, καὶ θεμελιώσας τὴν Ἐκκλησίαν ἐκεῖ, σταυρῷ τελευτᾷ. ὃ δὲ προβάλλονται οἱ ἀντικείμενοι, ψεῦδός ἐστι σαφῶς, καὶ ἀσύμφωνον πᾶσι τοῖς Λακταντζίου λόγοις. ἐκ τῶν εἰρημένων δὲ γίνεται σαφὲς, ὅτι ὁ Πέτρος οὔτε γέγονεν, οὔτε ἐρρέθη μερικὸς καὶ ἰδικῶς Ἐπίσκοπος Ῥώμης, πρῶτον, ὅτι ὁ λόγος τοῦ ἀποστολικοῦ ἀξιώματος οὐ συγχωρεῖ τὸν Πέτρον εἶναι Ἐπίσκοπον Ῥώμης μερικόν. δεύτερον, ὅτι οὐδεὶς τῶν ἀρχαίων τοῦτο ἐσημειώσατο, ὁ γὰρ Εἰρηναῖος παρ' Εὐσεβίῳ βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ ἕκτῳ πρῶτος τὴν διαδοχὴν τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἀρχιερέων παραδιδοὺς, οὕτω λέγει, Θεμελιώσαντες οὖν, καὶ οἰκοδομήσαντες οἱ μακάριοι Ἀπόστολοι τὴν Ἐκκλησίαν, Λίνῳ τὴν τῆς Ἐπισκοπῆς λειτουργίαν ἐνεχείρισαν. συνᾴδει τῷ Εἰρηναίῳ καὶ ὁ Εὐσέβιος λέγων βιβλίου τρίτου κεφαλαίῳ δευτέρῳ, Μετὰ τὸ μαρτύριον Παύλου καὶ Πέτρου,

πρῶτος

πρῶτος τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας κληροῦται τὴν Ἐπισκοπὴν Λῖνος. μάλιστα πολλοὶ τῶν ἀρχαίων, καὶ βασιλεῖς καὶ πατέρες Πέτρῳ τὴν Ἐπισκοπὴν Ῥώμης χαριζόμενοι, συνεργὸν καὶ συνεπίσκοπον καὶ τὸν Παῦλον ὁμολογοῦσι, κοινὴν δηλονότι τὴν λειτουργίαν αὐτῶν, ἀμφοτέρους τῆς αὐτῆς ἀξίας καὶ φροντίδος οὐ μόνον εἰς τὸ θεμελιῶσαι, ἀλλὰ καὶ εἰς τὸ διοικῆσαι τὴν ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησίαν. ὅθεν ὁ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει κατὰ Καρποκρατιανῶν φησιν, Ἐν Ῥώμῃ γὰρ γεγόνασι πρῶτοι Πέτρος καὶ Παῦλος οἱ Ἀπόστολοι αὐτοὶ καὶ Ἐπίσκοποι, εἶτα Λῖνος. καὶ πάλιν, Ἡ τῶν ἐν Ῥώμῃ Ἐπισκόπων διαδοχὴ ταύτην ἔχει τὴν ἀκολουθίαν, Πέτρος, Παῦλος, Λῖνος, καὶ τὰ ἑξῆς. καὶ ὁ Πάπας Ἀγάθων ἐν τῇ πρὸς τὸν Αὐτοκράτορα Κωνσταντῖνον ἀναφορᾷ φησιν, Ἵνα δι' αὐτοῦ τῆς καθολικῆς καὶ ἀποστολικῆς ἡμῶν πίστεως τὸ τηλαυγέστατον λάμψῃ φῶς ἐν ταῖς πάντων καρδίαις, ὅπερ ἐκ τῆς πηγῆς τοῦ ἀληθινοῦ φωτὸς ὡς δι' ἀκτίνων τῆς ζωοποιοῦ λαμπηδόνος τοῖς μακαρίοις λειτουργοῖς Πέτρῳ καὶ Παύλῳ τοῖς τῶν Ἀποστόλων κορυφαίοις, καὶ τοῖς τούτων μαθηταῖς καὶ διαδόχοις τοῖς ἀποστολικοῖς κατὰ βαθμὸν μέχρι τῆς ἡμετέρας οὐδενότητος τῇ τοῦ Θεοῦ βοηθείᾳ ἐφυλάχθη. καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ἐν τῇ πρὸς Κωνσταντῖνον καὶ Εἰρήνην ἀναφορᾷ, ἣ κεῖται ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει τῆς ἑβδόμης Οἰκουμενικῆς, φησὶ περὶ τοῦ Ταρασίου, Καὶ μάλιστα ἐὰν τῇ παραδόσει τῆς ὀρθοδόξου πίστεως τῆς Ἐκκλησίας τοῦ ἁγίου Πέτρου καὶ Παύλου τῶν κορυφαίων Ἀποστόλων ἐξακολουθήσῃ. ταῦτα καὶ ἄλλοι πολλοὶ λέγουσιν οὕτω ῥητῶς, ἅτινα παραλείπομεν διὰ τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ἐπιτομῆς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι πρὸ Πέτρου καὶ Παύλου ἐν Ῥώμῃ καὶ ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον ἄλλοι, καὶ πότε Παῦλος καὶ Πέτρος ἐπεδήμησαν εἰς Ῥώμην, τίνος τε αἰτίᾳ οἱ Ἀντιοχεῖς ἐκλήθησαν Χριστιανοί, καὶ ἐπὶ τίνος βασιλέως ἀνεχώρησαν οἱ Ἀπόστολοι τῶν Ἱεροσολύμων. καὶ περὶ τῶν Πέτρου καὶ Παύλου διαδόχων ἐν Ῥώμῃ καὶ Ἀντιοχείᾳ, καὶ διατί ἐν αὐταῖς πολλάκις μόνου τοῦ Πέτρου ἡ διαδοχὴ λέγεται.

Ὥσπερ ἐν τῇ Ῥώμῃ πρὸ τῆς ἐκεῖσε ἀποδημίας τοῦ Πέτρου καὶ Παύλου, ἐκήρυξαν τὸ Εὐαγγέλιον τινές, μαρτυροῦντος τοῦ Λουκᾶ κεφαλαίῳ ἐσχάτῳ τῶν πράξεων, ὅτι ἀπαγομένου τοῦ Παύλου εἰς Ῥώμην, ἐξῆλθον οἱ ἀδελφοὶ εἰς ὑπάντησιν αὐτοῦ, εἶτα ὁ Παῦλος μείνας ἐκεῖ ἔτη δύο, ἐκήρυξε περισσότερον τὴν βασιλείαν τοῦ Θεοῦ, ἐπὶ δὲ Νέρωνος ἀπελθὼν ἐκεῖ καὶ ὁ Πέτρος, ἐποίησε τὰ ἑαυτοῦ, λέγει γὰρ ὁ Νικηφόρος βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ, Ἐν ταῖς ἀρχαῖς τοῦ Νέρωνος τῇ Ῥωμαίων ἐπιδημήσας ὁ Πέτρος, ἐθεμελίωσαν τὴν Ἐκκλησίαν ὁ Πέτρος καὶ ὁ Παῦλος, ὅπερ ἐστὶν ὅτι τελειότερον τὸν εὐαγγελικὸν σκοπὸν ἐποίησαν, ἤγουν ἐκήρυξαν, ᾠκονόμησαν καὶ Ἐπισκόπους κατέστησαν, Λῖνον, Ἀνάκλητον, καὶ Κλήμεντα. ὡς οὖν ταῦτα ἐν Ῥώμῃ ἐγένετο, οὕτω καὶ ἐν τῇ Ἀντιοχείᾳ, ὡς ἱστορεῖ πάλιν ὁ Λουκᾶς πράξεων κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, πρῶτοι ἐκήρυξαν ἄνδρες Κύπριοι, καὶ Κυρηναῖοι, πολύς τε ἀριθμὸς ἐπίστευσαν εἰς τὸν Κύριον Ἰησοῦν. εἶτα οἱ Ἀπόστολοι ἀπὸ Ἱεροσολύμων ἀκούσαντες ταῦτα, ἔπεμψαν τὸν Βαρνάβαν καὶ προσετέθη ὄχλος ἱκανὸς τῷ Κυρίῳ. μετὰ ταῦτα δὲ ὁ Βαρνάβας ἀναγαγὼν τὸν Παῦλον ἀπὸ Ταρσοῦ εἰς Ἀντιόχειαν, ἔμεινε σὺν αὐτῷ ἐνιαυτὸν ἕνα, ὅτε καὶ οἱ πιστοὶ Χριστιανοὶ ὠνομάσθησαν ἀπὸ αἰτίας τοῦ Παύλου, λέγοντος τοῦ Χρυσοστόμου ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ οὕτω, Διατοῦτο ἐν Ἀντιοχείᾳ ἐχρηματίσθησαν καλεῖσθαι Χριστιανοί, ὅτι ὁ Παῦλος ἐν ταύτῃ πολὺν διέτριψε χρόνον. ἦν δὲ ὁ καιρὸς οὗτος ἐπὶ Κλαυδίου τοῦ Καίσαρος, ὡς λέγεται ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ περὶ τοῦ γεγονότος τότε λιμοῦ, ὅτε καὶ ὁ Πέτρος ἅπαξ ἐξῆλθε τῆς Παλαιστίνης, μετὰ γὰρ τὸ τὸν Ἡρώδην ἀποκτεῖναι Ἰάκωβον, ὁ Πέτρος λυτρωθεὶς τῆς φυλακῆς, ἀνεχώρησε τῆς Ἱερουσαλήμ, καὶ ἐπορεύθη εἰς ἄλλον τόπον, ἤτοι τῷ τρίτῳ ἔτει Κλαυδίου, ὅπερ ὡς εἴρηται ἦν ἔτος ἀπὸ Χριστοῦ τεσσαρακοστὸν δεύτερον. ἐν δὲ τῷ τεσσαρακοστῷ ἑβδόμῳ ἐγένετο ἐν Ἱεροσολύμοις ἡ ἀποστολικὴ Σύνοδος περὶ τῆς Περιτομῆς, καὶ τῶν μωσαϊκῶν ἐθῶν. μετὰ δὲ τὴν Σύνοδον ταύτην, ἐν τῷ διωγμῷ τῶν Ἰουδαίων ὑπὸ Κλαυδίου, ὃς ἐγένετο τῷ ἐνάτῳ ἔτει τῆς βασιλείας αὐτοῦ, ὅπερ ἦν τρίτον μετὰ τὴν ἀποστολικὴν Σύνοδον, ἀνεχώρησαν οἱ Ἀπόστολοι τῶν Ἱεροσολύμων, ὅτε καὶ ὁ Πέτρος ἦλθεν εἰς Ἀντιόχειαν, καὶ διέτριψεν ἐν αὐτῇ χρόνον ἱκανόν, ὅτε καὶ ὁ Παῦλος ἀντέστη αὐτῷ φυλάττοντι (εἰ καὶ οἰκονομικῶς) τὰ ἔθη Μωσέως, κἀκεῖθεν ἐπορεύθη εἰς τὴν διασποράν, καὶ ἐπὶ Νέρωνος ἀπῆλθεν εἰς Ῥώμην. σημείωσαι δὲ ὅτι ὁ Παῦλος ἀπῆλθε δέσμιος εἰς Ῥώμην τῷ πεντηκοστῷ ἑβδόμῳ ἔτει, καὶ λέγει ὁ Χρυσόστομος λόγῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ εἰς τὰς πράξεις, ὅτι οἱ Ἀπόστολοι ἦσαν ἐν Ἱεροσολύμοις, καὶ ἕως Παῦλος εἰς Ῥώμην μὴ ἀνέβαινον, ἐκεῖ ἦσαν. εἰ οὖν οἱ Κύπριοι, καὶ Κυρηναῖοι, καὶ Βαρνάβας, καὶ Παῦλος ἐκήρυξαν ἐν Ἀντιοχείᾳ, καὶ μετὰ ταῦτα καὶ ὁ Πέτρος, μᾶλλον δὲ πάντων ὁ Παῦλος, δι' οὗ ἐκλήθησαν οἱ πιστοὶ Χριστιανοί, ἀλλ' ἐπειδὴ τοῦ Βαρνάβα πρὸ καιροῦ ἀναχωρήσαντος τῆς Ἀντιοχείας, ὁ δὲ Πέτρος καὶ Παῦλος μέλλοντες εἰς ἄλλους τόπους ἀποδημεῖν, ἐθεμελίωσαν τὴν Ἐκκλησίαν, τουτέστιν οὐ μόνον ἐκήρυξαν καὶ ᾠκονόμησαν περισσότερον, ἀλλὰ καὶ Ἐπίσκοπον ἐχειροτόνησαν τὸν Εὔοδον, καὶ οὕτως ἐκεῖθεν ἀπῆραν. λέγεται δὲ ἡ ἐν Ἀντιοχείᾳ διαδοχὴ ποτὲ μὲν τοῦ Πέτρου, ὡς λέγουσιν ὁ Νικηφόρος

βιβλίῳ

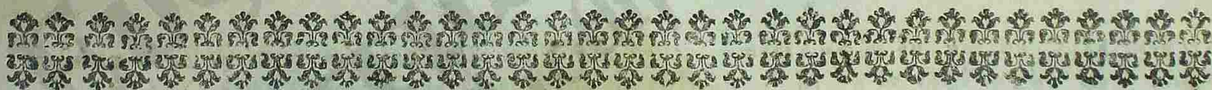
βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ, καὶ ὁ Εὐσέβιος βιβλίῳ τρίτῳ, κεφαλαίῳ τριακοστῷ πέμπτῳ, ὅτι ὁ Ἰγνάτιος τῆς κατὰ Ἀντιόχειαν Πέτρου διαδοχῆς δεύτερος τὴν ἐπισκοπὴν κεκλήρωται. καὶ Σωκράτης βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ ὀγδόῳ, Ἰγνάτιος Ἀντιοχείας τῆς Συρίας τρίτος ἀπὸ τοῦ Ἀποστόλου Πέτρου ἐπίσκοπος. καὶ Μακάριος ὁ Ἀγκύρας φησί, θρόνος πρῶτος τοῦ Πέτρου ὁ τῆς Ἀντιοχέων, τούτου διάδοχος Εὔοδος, καὶ τούτου Ἰγνάτιος. ποτὲ δὲ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ποτὲ Πέτρου καὶ Παύλου, ὅτι δὲ τοῦ Πέτρου, καὶ τοῦ Παύλου, καὶ κοινῶς τῶν Ἀποστόλων ἐστὶν ἡ διαδοχή, δῆλον, ὁ γὰρ Ἰγνάτιος ἐπιστολῇ πρὸς Ἀντιοχεῖς φησί, Μνημονεύσατε Εὐόδου τοῦ ἀξιομακαρίστου ποιμένος ὑμῶν, ὃς πρῶτος ἐνεχειρίσθη παρὰ τῶν Ἀποστόλων τὴν ὑμετέραν προστασίαν. ἐν τῇ αὐτῇ, Παύλου καὶ Πέτρου γεγόνατε μαθηταί. Καὶ ἐν τῷ τεσσαρακοστῷ ὀγδόῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἑβδόμου βιβλίου τῶν Διαταγῶν λέγεται, Εὔοδος μὲν ὑπ' ἐμοῦ Πέτρου Ἀντιοχείας, Ἰγνάτιος δὲ ὑπὸ Παύλου. καὶ ἐπιστολῇ πρὸς Μαγνησιεῖς ὁ Ἰγνάτιος λέγει, Πέτρου καὶ Παύλου θεμελιούντων τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχέων. τοῦτο φησὶ καὶ ὁ Οἰκουμένιος δευτέρας πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, Παῦλος καὶ Πέτρος ἐθεμελίωσαν τὴν Ἐκκλησίαν Ἀντιοχέων. καὶ Δεκεμβρίου εἰκοστῇ τὸ Μηνολόγιον λέγει, ὅτι ὁ Ἰγνάτιος ἦν τῶν Ἀποστόλων διάδοχος. τοῦτο αὐτὸ λέγει καὶ Νικηφόρος Κάλλιστος βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ τρίτῳ, Καθὼς οὖν ἐν τῇ Ῥωμαίων ἡ διαδοχὴ ἦν τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Παύλου, φησὶ γὰρ ὁ Εὐσέβιος βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ δευτέρῳ, Τῆς Ῥωμαίων Ἐκκλησίας μετὰ Πέτρου καὶ Παύλου τὴν μαρτυρίαν, πρῶτος κληροῦται τὴν ἐπισκοπὴν Λῖνος. καὶ κεφαλαίῳ ἑκκαιδεκάτῳ, Ὁ Κλήμης τρίτος τῶν μετὰ Παῦλον καὶ Πέτρον ἐπισκοπευσάντων. καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ πέμπτῳ περὶ Ἀλεξάνδρου ὅτι εἶχε πέμπτην διαδοχὴν ἀπὸ Πέτρου καὶ Παύλου, καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ, ἕβδομος ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων διαδέχεται Τελεσφόρος. καὶ βιβλίῳ πέμπτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ, Τούτου δωδέκατος ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων Ἐλεύθερος διαδέχεται. Καὶ Ἐπιφάνιος Αἱρέσει εἰκοστῇ ἑβδόμῃ, Καὶ μηδεὶς θαυμαζέτω ὅτι πρὸ αὐτοῦ Κλήμεντος ἄλλοι τὴν ἐπισκοπὴν διεδέξαντο ἀπὸ τῶν Ἀποστόλων, ὄντος τούτου συγχρόνου Πέτρου καὶ Παύλου. καὶ Αἱρέσει τεσσαρακοστῇ πρώτῃ κατὰ Κέρδωνος, Οὗτος μὲν οὖν ὁ Κέρδων ἐν χρόνοις μὲν γέγονεν Ὑγίνου ἐπισκόπου τοῦ ἔνατον κλῆρον ἄγοντος ἀπὸ τῆς τῶν περὶ τὸν Πέτρον καὶ Παῦλον Ἀποστόλων διαδοχῆς. Καὶ Θεοδώρητος ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ τεσσαρεσκαιδεκάτῃ πρὸς τὸν Πάπαν Λέοντα περὶ Πέτρου καὶ Παύλου φησίν, Ὁ ἐκείνων Θεὸς καὶ νῦν τὸν ἐκείνων ἐλάμπρυνε θρόνον, τὴν ὑμετέραν ἁγιωσύνην ἱδρύσας ἐν τούτῳ. Λέγεται δὲ πολλάκις ὑπὸ πολλῶν ἡ διαδοχὴ μόνου τοῦ Πέτρου κοινὴ οὖσα, χάριν ἐπιτομῆς ποιούντων τοῦτο τῶν συγγραφέων. ἔτι ὅτε δὲ καὶ διὰ τὴν τάξιν, καὶ ὁ Πέτρος πρῶτος τῶν Ἀποστόλων κατὰ τὴν τάξιν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω πολλάκις, καὶ μάλιστα ἐν τῷ πρώτῳ κεφαλαίῳ τοῦ παρόντος μέρους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ.

Ὅτι οὐδεὶς λόγος κωλύσει μὴ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας διαδόχους εἶναι τοῦ Πέτρου ὡς τὸν Κλήμεντα Ῥώμης, καὶ πάντων ἔχειν τὰ πρωτεῖα. καὶ τί δηλοῖ τὸ ἐθεμελίωσαν οἱ Ἀπόστολοι, ἢ ὁ Ἀπόστολος τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ τὰς Ἐκκλησίας, καὶ ὅτι πολὺ ὕστερον τῶν Ἀποστόλων καὶ ἐξ ἔθους τὸ πατριαρχικὸν ἀξίωμα, καὶ ὅτι Πέτρος καὶ Παῦλος καὶ οἱ λοιποὶ τῶν Ἀποστόλων μόνον ἐπισκόπους ἁπλῶς ἐν αἷς ἐκήρυξαν πόλεσι κατέστησαν. καὶ εἴχεται κἀντεῦθεν τὸ πομπικὸν ἀξίωμα τοῦ Πάπα.

Ἐν Ἀλεξανδρείᾳ καὶ τοῖς περὶ αὐτὴν μέρεσιν ἐκήρυξε πρῶτος τὸ Εὐαγγέλιον ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος, ὅθεν ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ ἡ Ἀλεξάνδρεια ἐρρέθη εὐαγγελικὸς θρόνος, ἔπεμψε δὲ αὐτὸν ἐκεῖ ὁ μακάριος Πέτρος, ὅθεν καὶ διάδοχος τοῦ Πέτρου ὁ Ἀλεξανδρείας ἐκλήθη, λέγει γὰρ ὁ Βαρλαὰμ βιβλίῳ τρίτῳ περὶ τῆς ἀρχῆς τοῦ Πάπα, Τίς δὲ λόγος κωλύσει μὴ καὶ τὸν Ἀλεξανδρείας διάδοχον εἶναι τοῦ Πέτρου, καὶ πάντων ἔχειν τὰ πρωτεῖα, ὥσπερ γὰρ Κλήμης Ῥώμης, οὕτως ὁ Εὐαγγελιστὴς Μάρκος Ἀλεξανδρείας ἐπίσκοπος ὑπὸ τοῦ θείου Πέτρου ἐγένετο. τοῦτο λέγει καὶ Νεῖλος ὁ Δόξα πατρίς, γράφων πρὸς Ῥογ[illegible]ον Ῥῆγα Σικελίας, καὶ Νικηφόρος βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πέμπτῳ. καὶ δὴ καὶ ὁ Διάλογος γράφει πρὸς τὸν Ἀλεξανδρείας Εὐλόγιον βιβλίῳ ἕκτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἑβδόμῃ, τὸν αὐτὸν τοῦ Πέτρου θρόνον εἶναι ἐν ταῖς τρισὶ καθέδραις, ἤγουν Ῥώμης, Ἀλεξανδρείας καὶ Ἀντιοχείας. οὐ μόνον δὲ οὗτοι, ἀλλὰ καὶ ἄλλοι παλαιοί τε καὶ νέοι τοῦτο λέγουσι. Σημειῶσαι ὅμως πρῶτον, ὅτι τὸ ἐθεμελίωσαν, καὶ ᾠκοδόμησαν οἱ Ἀπόστολοι, ἢ ὁ Ἀπόστολος τὴν Ἐκκλησίαν, ἢ τὰς Ἐκκλησίας, οὐκ ἔστιν ἕτερον, εἰ μὴ τὸ κηρύξαι τὸ Εὐαγγέλιον, τουτέστι τὸ διδάξαι τὴν ἁγίαν πίστιν, τὸ παραδοῦναι τὰ Μυστήρια αὐτῆς, καὶ τὸ χειροτονῆσαι ἐπίσκοπον, ἢ ἐπισκόπους. τοῦτο δὲ οὐ μόνον ὁ Πέτρος ἐποίει, ἀλλὰ καὶ πάντες οἱ λοιποὶ Ἀπόστολοι πανταχοῦ πορευόμενοι καὶ κηρύσσοντες, ἐπισκόπους καθιστῶν ἐν ἑκάστῃ πόλει εἰς ἃς περιήρχοντο. ὅθεν Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος φησὶ περὶ Βαρθολομαίου καὶ Φιλίππου, Τὸν ἀρραγῆ τοιγαροῦν τῆς πίστεως θεμέλιον ἐπὶ τὰς ἐκείνων πάσας πόλεις καταπήξαντες, Ναούς τε ᾠκοδόμουν, καὶ ἱερέας προεβάλοντο, βιβλίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, κεφαλαίῳ τριακοστῷ ὀγδόῳ. καὶ ὁ μακά-

μακάριος Παῦλος γράφει Τίτῳ, Τούτου χάριν κατέλιπόν σε ἐν Κρήτῃ, ἵνα τὰ λείποντα ἐπιδιορθώσῃς, καὶ καταστήσῃς κατὰ πόλεις Πρεσβυτέρους, ὡς ἐγώ σοι διεταξάμην. ἐν ᾧ φησὶν ὁ Χρυσόστομος λόγῳ δευτέρῳ, Καθάπερ οἰκίαν μίαν τὴν οἰκουμένην διανεμάμενοι (οἱ Ἀπόστολοι) οὕτως ἅπαντα διῳκοῦντο, καὶ τῶν ἁπανταχοῦ ἐπεμέλοντο, ὁ μὲν τοῦτο, ὁ δὲ ἐκεῖνο λαβὼν τὸ μέρος. καὶ ταῦτα ἐπιτρέπεται τῷ μαθητῇ, τῶν Ἐπισκόπων, λέγω, τὰς χειροτονίας, καὶ τὰ ἄλλα πάντα ὅσα ἐδεῖτο τινὸς διορθώσεως, οἷον ἂν εἴποι τις πλείονος καταρτισμοῦ, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ, ὡς ὁ Πέτρος καὶ Παῦλος ἐθεμελίωσαν τὰς Ἐκκλησίας Ῥώμης καὶ Ἀντιοχείας, ἤτοι ἐν αὐταῖς πλείονα καταρτισμὸν ἐποίησαν, οὕτως ἐθεμελίωσε καὶ τὴν ἐν Κρήτῃ Ἐκκλησίαν ὁ Τίτος, ὥστε ἀπὸ τοῦ ἐθεμελίωσαν, ᾠκοδόμησαν, καὶ τῶν ὁμοίων οὐδὲν ἰδικὸν ἀξίωμα συνάγεται. δεύτερον, ὅτι οὔτε ἐν Ῥώμῃ οὔτε ἐν Ἀντιοχείᾳ, οὔτε ἐν Ἀλεξανδρείᾳ εἶχε σκοπὸν ὁ μακάριος Πέτρος, ἢ ὁ Παῦλος ἵνα ὦσι θρόνοι Πατριαρχικοὶ καὶ ὑπερκείμενοι τῶν πέριξ πόλεων καὶ ἐθνῶν, ἀλλὰ μόνους Ἐπισκόπους κατέστησαν ἐκείνων τῶν πόλεων, ὡς καὶ ἐν ἄλλαις. μετὰ δὲ τοὺς Ἀποστόλους ἡ γεγονυῖα συνήθεια ἐκ τῶν κοινῶν ἐνεργειῶν ὧν ἐποίουν οἱ ἐν αὐταῖς Ἐπίσκοποι διὰ τὸ ἀξίωμα καὶ τὴν δύναμιν τῶν πόλεων, παρέδωκε μείζονα προτίμησιν καὶ ἐξουσίαν. ὅθεν ἡ πρώτη Σύνοδος εἶπεν ἐν τῷ ἕκτῳ καὶ ἐν τῷ ἑβδόμῳ τοῖς Κανόσιν αὐτῆς, Τὰ ἀρχαῖα ἔθη κρατείτω. Καί, ἐπειδὴ συνήθεια κεκράτηκε καὶ ἀρχαία παράδοσις, καὶ ἴδε τὴν ἑρμηνείαν τῶν Κανόνων ἀνωτέρω βιβλίῳ δευτέρῳ, καὶ σημείωσαι, ὅτι ὡς τῶν Ἱεροσολύμων, Ἀντιοχείας, καὶ Ἀλεξανδρείας, ναὶ δὴ καὶ τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐδόθη ἀπὸ τῆς συνηθείας ἡ προτίμησις καὶ ἡ ἐξουσία τῶν τάδε Ἐπαρχιῶν, οὕτως ἐδόθη καὶ τῆς Ῥώμης ἀπὸ συνηθείας τὰ Ἑσπέρια. εἰ δὲ καὶ οἱ ἐκκλησιαστικοὶ συγγραφεῖς, καὶ πολλοὶ τῶν ἐγκρίτων πατέρων λέγουσι τοὺς μετὰ πολὺν χρόνον τῆς ζωῆς τῶν Ἀποστόλων Ἐπισκόπους Ῥώμης, Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀντιοχείας Πατριάρχας, ἀλλὰ τοῦτο λέγουσι κατὰ ἀντιχρονισμόν, ἐκ γὰρ τῶν μελλόντων, ἤτοι τῶν μετὰ ταῦτα γεγονημένων ἐκάλεσαν τὰς ἀρχὰς τῶν θρόνων ἐκείνων, καὶ οὐχ ὅτι γε τότε χειροτονηθέντες παρὰ τῶν Ἀποστόλων εἶχον προτίμησιν, ἢ πατριαρχικὸν ἀξίωμα, καὶ γὰρ τοῦτο οὐδεὶς δύναται δεῖξαι, εἰ μήπου διά τινων ὁμωνυμιῶν καὶ σοφισμάτων, ὅπερ ἔργον ταὐτόν ἐστι τῷ ψεύδει, τῷ παραλογισμῷ, καὶ τῇ συκοφαντίᾳ. συνάγεται οὖν ἐκ τούτων, ὅτι ὡς ἐν τῇ Ῥώμῃ καὶ Ἀντιοχείᾳ κοινῶς ὁ Πέτρος καὶ Παῦλος, οὕτως ἐν τῇ Ἀλεξανδρείᾳ ὁ Μάρκος πεμφθεὶς ὑπὸ τοῦ Πέτρου, ἐθεμελίωσε τὴν Ἐκκλησίαν, ὡς ὁ Τιμόθεος ἐν Ἐφέσῳ, καὶ ὁ Τίτος ἐν Κρήτῃ ὑπὸ τοῦ Παύλου, καὶ ὁ Πολύκαρπος ἐν Σμύρνῃ ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἄλλοι πολλοὶ καὶ ὑπὸ τούτων καὶ ὑπὸ τῶν λοιπῶν Ἀποστόλων, κατὰ γὰρ τὸν Πηλουσιώτην Ἰσίδωρον ἐπιστολῇ ἑκατοστῇ ἑβδομηκοστῇ ἕκτῃ, τμήματι τρίτῳ, ἕκαστος τῶν Ἀποστόλων, ὡς ἔπος εἰπεῖν, μίαν ἀπολαβὼν χώραν, ταύτην ἐρρύθμισεν, ἢ ἀμέσως, ἢ ἐμμέσως δηλονότι, ὥστε οὐδὲν ὠφελήθησαν οὐδὲ ἐντεῦθεν οἱ παπισταὶ περὶ τοῦ πομπικοῦ ἀξιώματος.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι'. ΜΕΡΟΣ Β'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΑ'.

Περὶ τῆς δικαιολογίας ἣν ἔχουσιν οἱ ἁγιώτατοι Πατριάρχαι ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, καὶ τῆς ἀντιθέσεως τῶν Λατίνων, δι' ἧς συνάγουσιν ἔχειν τὸν Πάπαν κατὰ πάντων ἰδικὴν ἐξουσίαν, καὶ περὶ τῆς προπαρασκευῆς εἰς τὴν ἀπαίτησιν ταύτης πρῶτον ἀπὸ τῆς πανταχῶς κοινωνίας τῶν Πατριαρχῶν μετὰ τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων.

Ἀνθυποφέρουσι πρὸς τὰ ἀνωτέρω οἱ Λατῖνοι, καὶ λέγουσιν, Εἰ ἴσοι εἰσὶ πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἐν οἷς καὶ ὁ Ῥώμης τῇ ἀποστολικῇ διαδοχῇ, καὶ ἐπισκοπικῇ ἐξουσίᾳ τῆς τε τάξεως καὶ τῆς δικαιολογίας, πῶς οἱ Πατριάρχαι τῆς Ἀνατολῆς ὑποτίθενται παρὰ τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας μείζονα ἐξουσίαν ἔχειν τῶν Μητροπολιτῶν καὶ τῶν Ἐπισκόπων; εἰ δὲ τοῦτο οὕτως ὁμολογεῖται, ἄρα οὐκ ἀντικείμενόν ἐστι τῷ ἐκκλησιαστικῷ Κανόνι τὸν Πάπαν ἰδικὴν ἐξουσίαν ἔχειν κατὰ πάντων. ταῦτα οἱ παπισταί. Ἀλλὰ ῥητέον, ἡμεῖς οὐκ ἀρνούμεθα, ἀλλὰ μᾶλλον γενναίως ὁμολογοῦμεν ἔχειν τοὺς Πατριάρχας ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ μείζονα ἐξουσίαν, ἢ ὡς φιλοῦσι λέγειν οἱ Λατῖνοι μείζονα δικαιολογίαν, ποία ὅμως ἐστί, καὶ πόση, καὶ ποίοις τρόποις ἔχουσιν αὐτήν, εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, καὶ μάλιστα ἰδίως ἐν τῷ ἐσχάτῳ Παραγράφῳ τοῦ πρώτου κεφαλαίου τοῦ παρόντος μέρους. πρὸς σαφεστέραν ὅμως λύσιν τῆς ἀντιθέσεως ῥητέον καὶ ἐνταῦθα τινά, καὶ πρῶτον τίς ἡ κοινωνία ἡ καὶ διαφορὰ τῶν Πατριαρχῶν, Μητροπολιτῶν, καὶ Ἐπισκόπων. εἰ δὲ καὶ περὶ τούτου ἱκανῶς εἴρηται ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, ὀγδόῳ, καὶ ἐνάτῳ, καὶ μάλιστα ἐν ὅλῳ τῷ δευτέρῳ μέρει, καὶ ἐν ὅλῳ σχεδὸν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, καὶ μάλιστα τούτου τοῦ δευτέρου βιβλίου κεφαλαίῳ τρίτῳ, ὅμως ὡς εἴπομεν, ῥητέον καὶ ἐνταῦθα διὰ τὴν αὐτὴν αἰτίαν. οὐ περὶ πάντων δὲ τῶν ἐν οἷς κοινωνοῦσι καὶ διαφέρουσιν ἐροῦμεν, ἀλλὰ περὶ μόνων τῶν συντεινόντων ἐν ταύτῃ τῇ ὑποθέσει

θέσει. Κοινωνοῦσιν οὖν οἱ Ἐπίσκοποι, Μητροπολῖται καὶ Πατριάρχαι πρῶτον, ὅτι ὃν λόγον ἐνεργοῦσιν οἱ Ἐπίσκοποι ἐν ταῖς παροικίαις αὐτῶν τὰ τῆς ἐπισκοπικῆς ἀξίας, εἴτε Μυστήρια, εἴτε ἄλλο τι δηλαδή, κατὰ τὸν αὐτὸν λόγον ἐνεργοῦσιν αὐτὰ καὶ οἱ Μητροπολῖται καὶ οἱ Πατριάρχαι ἐν ταῖς ἰδίαις ἐνορίαις, καὶ γὰρ οὐ ποιεῖ διαφορὰν Ἐπισκόπου, Μητροπολίτου καὶ Πατριάρχου ἡ πενία καὶ ὁ πλοῦτος κατὰ τὸν Ἱερώνυμον, καὶ ἡ μείζων καὶ ἡ ἐλάττων παροικία, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ἕκτῳ. δεύτερον, ὅταν τύχῃ ζήτημα ἐκκλησιαστικόν, ὅπερ οὐκ ἀπαιτεῖ ἕνα Ἐπίσκοπον, ἀλλὰ πλέονας, ὥσπερ ὁ Ἐπίσκοπος θεωρεῖ αὐτὸ ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Ἐπαρχίας, οὕτως αὐτὸ θεωρεῖ καὶ ὁ Μητροπολίτης ἐν τῇ Συνόδῳ τῆς Ἐπαρχίας, εἰ δὲ τὸ ζήτημα δόξει δυσλήπτιον, ὥσπερ θεωρεῖ αὐτὸ ὁ Μητροπολίτης καὶ ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ Συνόδῳ τοῦ Πατριάρχου, τῷ αὐτῷ τρόπῳ θεωρεῖ αὐτὸ καὶ ὁ Πατριάρχης ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ, ἤτοι τῆς κατ᾽ αὐτὸν Διοικήσεως, καὶ γὰρ οὐ δύναται ἐνεργῆσαι εἷς, ὅπερ ἔξεστι τοῖς πολλοῖς. τρίτον, ὁ Ἐπίσκοπος ἐν τῇ ἰδίᾳ παροικίᾳ ὅτι ἐνεργεῖ, ἐνεργεῖ τοῦτο ἐξηγούμενος τὴν ἁγίαν γραφήν, ἑπόμενος τοῖς προηγησαμένοις ἁγίοις πατράσι τε καὶ Συνόδοις, καὶ ἀποβλέπων εἰς τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, καὶ κατὰ τὸν τρόπον τοῦτον ἐνεργοῦσιν ἐν ταῖς ἰδίαις παροικίαις καὶ ὁ Μητροπολίτης καὶ ὁ Πατριάρχης, ὅθεν λέγεται ἐν τῷ Τόμῳ τῆς ἑνώσεως, καὶ ἐν τῷ Συνοδικῷ τῆς ὀρθοδοξίας κατὰ τὴν ἀπόφασιν τῆς Οἰκουμενικῆς ἑβδόμης Συνόδου, Ἅπαντα τὰ παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν καὶ διδασκαλίαν καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων πατέρων πραχθέντα, ἢ πραχθησόμενα, ἀνάθεμα. τέταρτον, ὡς τὰ ὅρια τῆς παροικίας τοῦ Ἐπισκόπου διωρισμένα εἰσίν, οὕτω καὶ τὰ ὅρια τῶν ἐνοριῶν τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Πατριαρχῶν διωρισμένα εἰσί. πέμπτον, ὡς ὁ Ἐπίσκοπος ἐνεργεῖ ἐν τῇ ἰδίᾳ Ἐπαρχίᾳ συνοδικῶς, οὕτως ἐνεργοῦσι καὶ ὁ Μητροπολίτης καὶ ὁ Πατριάρχης συνοδικῶς, καὶ γὰρ ὡς εἴρηται οὐ δύναται εἷς ἐνεργῆσαι, ὅπερ τοῖς πολλοῖς προσήκει, εἰ γὰρ ἀφ᾽ ἑνὸς ἡ Ἐκκλησία κρέμαται, ὅλη καταπεσεῖται, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον πέμπτον. καὶ ταῦτα περὶ τῆς κοινωνίας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Περὶ τῆς προδιασκευῆς δεύτερον εἰς τὴν ἀπάντησιν τῆς ἀντιθέσεως τῶν Λατίνων ἀπὸ τῶν τριῶν διαφορῶν τῶν μεταξὺ Πατριαρχῶν, Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων.

Ἡ διαφορὰ δέ ἐστιν, ὅτι ὁ Μητροπολίτης ἄνευ πάντων τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ μετὰ τῶν παρευρεθέντων δύναται θεωρῆσαι τὰ ἀνήκοντα τῇ Συνόδῳ τῆς Ἐπαρχίας, οἱ δὲ Ἐπίσκοποι πάντες οὐ δύνανται θεωρῆσαι ταῦτα ἄνευ τοῦ Μητροπολίτου. καὶ τὰ ἀνήκοντα τῇ Συνόδῳ τῆς Διοικήσεως δύναται θεωρῆσαι ὁ Πατριάρχης μετὰ τῆς Συνόδου τῶν παρεπιδημούντων Ἀρχιερέων, οἱ δὲ Μητροπολῖται καὶ Ἐπίσκοποι καθάπαξ πάντες τῆς αὐτῆς Διοικήσεως οὐ δύνανται ἄνευ Πατριάρχου θεωρῆσαι τὰ ἀνήκοντα τῇ Συνόδῳ τῆς Διοικήσεως. καὶ εἰ ὁ Πατριάρχης ἀποθάνει, ἢ Αἱρετικὸς εἴη, καθαιροῦσιν αὐτόν, καὶ χειροτονοῦσιν ἕτερον Πατριάρχην, καὶ οὕτω μετ᾽ αὐτοῦ θεωροῦσι τὰ ἐκκλησιαστικά, ὡς πεποιήκασιν οἱ τῆς Αἰγυπτιακῆς Διοικήσεως ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ παρευρεθέντες Ἐπίσκοποι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τὸν τόπον βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. δεύτερον, τοῦ Ἐπισκόπου ἡ Σύνοδος συνίσταται διὰ μόνων Πρεσβυτέρων καὶ Διακόνων, ἡ δὲ τοῦ Μητροπολίτου καὶ διὰ τούτων, καὶ διὰ Ἐπισκόπων, ἡ δὲ τοῦ Πατριάρχου καὶ διὰ τούτων πάντων, καὶ διὰ Μητροπολιτῶν. τρίτον, ἡ Σύνοδος τοῦ Ἐπισκόπου ἐνδέχεται σφαλῆναι εἰς λύσιν προσπεσούσης ἀμφιβολίας, ἡ δὲ τοῦ Μητροπολίτου ἧττον σφαλῆναι ἐνδέχεται, ὡς ἔχουσα Κληρικοὺς πλέονας, καὶ σοφωτέρους, καὶ μάλιστα τοὺς Ἐπισκόπους. μᾶλλον δὲ ἧττον ἐνδέχεται σφαλῆναι ἡ τοῦ Πατριάρχου διὰ τὸ ἀναγκαίως ἔχειν αὐτὴν σοφωτέρους καὶ πλέονας Κληρικοὺς εἰδότας καλῶς τοὺς Νόμους καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια, καὶ μάλιστα διὰ τὸ ἔχειν αὐτὴν τοσούτους Ἐπισκόπους καὶ Μητροπολίτας, ἐξ ὧν κατὰ τὸ εἰκὸς πολλοί εἰσι σοφοὶ καὶ εἰδήμονες τῶν ἐκκλησιαστικῶν δικαιωμάτων, ἔχοντες καὶ ἑρμηνείας τῆς ἁγίας γραφῆς, καὶ βιβλία τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ ἐξηγητὰς τῶν ἱερῶν Κανόνων, καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως ἀκριβεστέραν γνῶσιν. ὅθεν τὴν μὲν Σύνοδον τοῦ Ἐπισκόπου ἀνακρίνει ἡ Σύνοδος τῆς Ἐπαρχίας, εἰ δὲ ἀδυνατήσει λῦσαι τὴν προσπεσοῦσαν ἀμφιβολίαν ἡ Σύνοδος τῆς Ἐπαρχίας, ἢ διορίσει παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, κρίνει καὶ ἀνακρίνει αὐτὴν ἡ πατριαρχικὴ Σύνοδος, καθὼς τὴν πατριαρχικὴν εἰ ἁμάρτοι, κρίνει καὶ ἀνακρίνει καὶ διορθοῖ ἡ Οἰκουμενική, ἥτις καὶ ἀναμάρτητός ἐστιν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, καὶ ἰδίως μέρους τρίτου κεφαλαίου δεκάτου Παραγράφῳ τρισκαιδεκάτῳ, ἢ τοὐλάχιστον ἡ κοινότης τῶν Πατριαρχῶν. ὅθεν Βονιφάτιος τοῦ Μαγουντίνου Ἐπίσκοπος ἐν τετάρτῃ διαιρέσει φησίν, Εἰ τοίνυν κρίσιν ἔχει, ἀναμφισβητήτως εἶναι τὸν δικαστὴν χρή, ἵνα μὴ ἐπ᾽ ἄπειρον ἡ τῆς ἁμαρτίας γένηται πρόοδος, τοιοῦτος δ᾽ οὐ δύναται εἶναι, εἰ μὴ Οἰκουμενικὴ Σύνοδος, ἢ τοὐλάχιστον οἱ τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι. ἴδε καὶ ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίου τρίτου τμήματος ἕκτου Παράγραφον ἕβδομον. τούτων οὕτω διωρισμένων, θεωρητέον τίνα διαφορὰν ἰδικὴν ἔχουσιν οἱ Πατριάρχαι τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, ἥν τινα διαφορὰν χάριν τῶν παπιστῶν, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω, ἐροῦμεν καὶ ἐνταῦθα διαφορὰν δικαιολογίας.

ΠΑΡΑ΄ΓΡΑΦΟΝ Γ΄.

Τίνος σῶμα ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία, καὶ τίς καὶ ποίας φύσεως ἡ κεφαλὴ αὐτῆς, καὶ τίς ὁ διάκονος αὐτῆς καὶ αἱ τούτου μερικαὶ κεφαλαί, καὶ τίνα διαφορὰν ἰδικὴν ἔχουσιν οἱ Πατριάρχαι τῶν Μητροπολιτῶν καὶ Ἐπισκόπων, ἐξ ὧν καὶ ἡ τῆς ἀντιθέσεως τῶν παπιστῶν λύσις.

Ἐπειδὴ ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία σῶμα ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, καὶ ἔχει κεφαλὴν τὸν Χριστόν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, καὶ ἰδίως μέρους τρίτου κεφαλαίῳ πρώτῳ, ἔχει δὲ κεφαλὴν τὸν Χριστὸν τῆς αὐτῆς φύσεως, συνεχῶς γὰρ ἔχει, καὶ λέγεται κεφαλὴ κατὰ συνάφειαν ἡνωμένη ἡμῖν ἅπασι, καθότι ὡς λέγει ὁ Ἀπόστολος κεφαλαίῳ δευτέρῳ πρὸς Ἑβραίους, Κεκοινώνηκεν ἡμῖν σαρκὸς καὶ αἵματος, καὶ ὤφειλε κατὰ πάντα τοῖς ἀδελφοῖς ὁμοιωθῆναι, πλὴν τῆς ἁμαρτίας δηλονότι, ὅθεν ὁ Αὐγουστῖνος ἐν τῷ βιβλίῳ περὶ διορθώσεως τῶν Δονατιστῶν πρὸς Βονιφάτιον φησίν, Εἷς ἄρτος, ἓν σῶμα οἱ πολλοί ἐσμεν, μόνη ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία σῶμα ἐστὶ τοῦ Χριστοῦ, ἧς ἐκεῖνος κεφαλή ἐστι, Σωτὴρ τοῦ ἰδίου σώματος. Ἐν τούτῳ τῷ σώματι ἔθηκεν ὁ Κύριος διάκονον αὐτοῦ τὴν κοινὴν Ἱερωσύνην, ἧς μερικὰς κεφαλὰς ἔθηκε τοὺς πρώτους Ἐπισκόπους ἑκάστου ἔθνους, ὡς διορίζει ὁ τριακοστὸς τέταρτος Ἀποστολικὸς Κανών, οὓς ἡ συνήθεια κατὰ τὸ ἀκόλουθον Μητροπολίτας ὠνόμασεν. ἐπὶ πᾶσι δὲ τούτοις ἔθηκε κεφαλὰς κατὰ προεδρίαν τοὺς Ἐπισκόπους τῶν πέντε καθολικῶν θρόνων, οὓς ἡ συνήθεια πάλιν κατὰ τὸ ἀκόλουθον Πατριάρχας ὠνόμασε. τούτους οὖν ὥσπερ τινὰς πέντε αἰσθήσεις ἐνέθηκεν ὁ Θεός, ὡς εἴρηκε καὶ ὁ Ἀναστάσιος ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφαλαίου δευτέρου Παραγράφῳ ὀγδόῳ. καὶ Πεντακόρυφον κράτος, καὶ τῶν θείων δογμάτων κριτήριον, ὡς εἴρηκε Θεόδωρος ὁ Στουδίτης, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίου δωδεκάτου Παράγραφον πρῶτον. καὶ Κάρας, ὡς ἄλλοι εἰρήκασιν. ὑπὸ δὲ τῶν ἐκκλησιαστικῶν συγγραφέων λέγονται εἶναι ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις πρόεδροι, Ἡγούμενοι, Προηγούμενοι, Ἄρχοντες, Ἐξάρχοντες, Ἡγεμόνες, Προκαθήμενοι, Κεφαλαί, Ἀρχιερεῖς μέγιστοι, Προστάται, Ταξιάρχαι, καὶ ἄλλοις ὀνόμασι, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους. καὶ τοῦτο, διότι τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους προτρέποντες τοὺς Βασιλεῖς ἤγειραν, συνέστησαν, καὶ δι' αὐτῶν διώρισαν καὶ ἐβεβαίωσαν τὴν ὀρθόδοξον πίστιν, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται καθαρῶς ἐν πολλοῖς. Οὗτοι οὖν ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις ἔχουσι τὴν αὐθεντίαν, ἤ τινες, ἢ ἐκ πάντων τινές, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον εἰκοστὸν ὄγδοον. καὶ τέως εἰπεῖν, ἕκαστος τῶν Πατριαρχῶν ὡρισμένης ἐστὶν ἀρχῆς μονοκράτωρ, καὶ κοινῶς κριταί εἰσι καὶ οἱ πέντε ἐν ταῖς Συνόδοις, ὧν ἡ συμφωνία διορίζει τὴν ἐκκλησιαστικὴν σύστασιν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ ἐνάτῳ· καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παραγράφῳ τρίτῳ. Τούτων αἱ ἐπιστολαὶ ὑπεροχικαὶ νομίζονται, καὶ οὕτω γράφονται, ὡς ἀνωτέρω βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παραγράφῳ ὀγδόῳ. Οὗτοι καὶ ἐν ἀλλοτρίαις Ἐπαρχίαις, καὶ ἐν αὐταῖς δὲ ταῖς πατριαρχικαῖς ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἐνεργοῦσιν, εἰ γὰρ καὶ πᾶς Ἐπίσκοπος ἐν καιρῷ ἀνάγκης ἐνεργεῖ ὅπου καὶ ὅπως δυνηθῇ, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ ἐνδεκάτῳ, ἀλλὰ μάλιστα πάντων καὶ ἀσυγκρίτως οἱ Πατριάρχαι ἐνεργοῦσιν, ὡς εἴρηται ἐν τῷ αὐτῷ κεφαλαίῳ, ἐκδικοῦσι καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις καὶ ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις παροικίαις τῶν πραγμάτων ἁπάντων τοὺς ἐκκλησιαστικοὺς Κανόνας καὶ τὰ ἐκκλησιαστικὰ δίκαια, ὅθεν καὶ ἐν ταῖς ἀλλοτρίαις διοικήσεσι τιμῶνται ὡς καὶ ἐν ταῖς ἰδίαις, καὶ ἴδε τὸν Βαλσαμῶνα ἐν τῇ περὶ τῶν Πατριαρχῶν μελέτῃ, καὶ ἱεροῖς ἰδικοῖς ἀμφίοις κατακοσμοῦνται, καὶ ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς διαφόρως μεγαλύνονται πράγμασιν, ὅθεν καὶ Οἰκουμενικοὶ Πατριάρχαι ὀνομάζονται, καὶ οἱ θρόνοι αὐτῶν καθολικοὶ θρόνοι καλοῦνται, καὶ τὴν δικαιολογίαν αὐτῶν ὁ ἱερὸς Μάξιμος ἀποστολικὴν διαδοχὴν ἰδιαιτέρῳ τρόπῳ ὠνόμασε, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου τρίτου Παράγραφον τεσσαρεσκαιδέκατον, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφάλαιον ὄγδοον. πρὸς τὸ τέλος περὶ τούτων ὁ ἱερὸς Αὐγουστῖνος παρὰ Γρατιανῷ, Διορθούσθωσαν, φησίν, οἱ ὑποκείμενοι ὑπὸ τῶν προϊσταμένων αὐτῶν, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφαλαίου ἑβδόμου Παράγραφον δεύτερον. τούτους Ἰωάννης ὁ Νομοφύλαξ ἐν τῇ ἀντιρρήσει τοῦ Φλωρεντινοῦ Ὅρου φησὶν ἰσοτίμους καὶ ἰσοδυνάμους τῇ πνευματικῇ ἐξουσίᾳ, καὶ ἴδε περὶ τῆς προεδρίας καὶ ἰσοτιμίας καὶ ἰσοδυναμίας αὐτῶν τοῦ τετάρτου βιβλίου τὸ πρῶτον κεφάλαιον ἕως τοῦ πέμπτου κεφαλαίου, καὶ τὸ δέκατον ἔνατον κεφάλαιον καὶ εἰκοστὸν τοῦ πέμπτου βιβλίου, ἐξίσου γὰρ τοῖς πέντε τὰ τῆς Οἰκουμένης κλίματα διῄρηται, ὡς παρίστησι Θεόδωρος Πατριάρχης Ἀντιοχείας ὁ Βαλσαμών.

ΠΑΡΑ΄ΓΡΑΦΟΝ Δ΄.

Ὅτι αὕτη ἡ τῶν Πατριαρχῶν προεδρία καὶ ἐξουσία ἢ δικαιολογία τισὶν ἀ[illegible]ύσεσι περιορίζεται, οὐκ οὖσα αὐτοδέσποτος καὶ ἀπολελυμένη, ἀλλὰ διακονικὴ καὶ ἀδελφική, ὅθεν ἀσύστατος καὶ ἀνωφελὴς ὁ παπισμός.

Πλὴν ἡ προεδρία καὶ δύναμις καὶ ἐνέργεια καὶ τὸ ΠΕΝΤΑΚΟΡΥΦΟΝ ΚΡΑΤΟΣ καὶ τὸ τῶν θείων δογμάτων

μάτων ΚΡΙΤΗΡΙΟΝ, ἢ ὡς φίλον Λατίνοις εἰπεῖν, Η' ΔΙΚΑΙΟΛΟΓΙΑ, οὐκ ἔστιν αὐτεξούσιος καὶ αὐθαίρετος καὶ αὐτουργική, ἢ ἀπολελυμένη ἐξουσία καὶ γενικὴ καὶ καθόλου, ἀλλ᾽ ὑπουργικὴ καὶ διακονική, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ τρίτῳ, καὶ περιωρισμένη ἐν λύσεσι τρισί, Τῆς γραφῆς, Τῶν προηγησαμένων πατέρων, Καὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς εἴτε συνηθείας εἴτε παραδόσεως κοινῆς τε καὶ ἀρχαίας· καὶ γὰρ διὰ τούτων λαλεῖ καὶ ἐνεργεῖ τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, ἀλλὰ τούτοις τοῖς τρόποις. ὅτε δὲ παρὰ τοὺς τρόπους τούτους λαλοῦσιν, ἢ ἐνεργοῦσιν οἱ Πάπαι καὶ Πατριάρχαι, ἢ ὡς παραβάται τῶν ἱερῶν Κανόνων, ἢ ὡς καταφρονηταὶ τῆς ἐκκλησιαστικῆς παραδόσεως, ἢ ὡς παραχαράκται τῆς ἁγίας γραφῆς νομίζονται, ὅθεν κρίνονται, καθαιροῦνται, καὶ ἀποβάλλονται ὑπὸ τοῦ ὑγιαίνοντος μέρους τῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἴδε ἀνωτέρω τοὺς τόπους τῶν Συνόδων, καὶ βιβλίου πρώτου κεφάλαιον ἕκαστον· ἀλλὰ καὶ ἐν τῇ αὐθεντίᾳ τῶν Συνόδων εἰ παρὰ τὸ πρέπον ἐνεργήσουσι παρορῶνται, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον εἰκοστὸν ὄγδοον. συμπεραίνομεν οὖν, ὅτι ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία τὴν προεδρείαν καὶ τὸ πρωτεῖον καὶ τὴν ὑπεροχικὴν δύναμιν καὶ ἐξουσίαν καὶ κοινὴν ἐνέργειαν τῶν Πατριαρχῶν γινώσκει, καὶ ἔχει, οὐχ οὕτως ὅμως ἀπολελυμένην ὡς ἐρραψῳδήσαν μετὰ τοῦ Βεελζεβοὺλ τὰ γιεζουβιτάκια ἀνωτέρω ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ ὀγδόου κεφαλαίου περὶ τοῦ Ῥώμης, ἀλλ᾽ ὡς εἴρηται διακονικὴν, καὶ ἀδελφικὴν, καὶ ὑπὸ τῶν Κανόνων διωρισμένην, ὥστε οὐδ᾽ ἀπὸ τῆς περιέργου καὶ σεσοφισμένης ταύτης διαιρέσεως ὠφελήθη ὁ ἀσύνετος παπισμός. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφάλαιον τρίτον καὶ τέταρτον, καὶ βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον τρίτην, καὶ βιβλίου τρίτου κεφάλαιον τέταρτον.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΒ'.

Περὶ διαδοχῆς ἀληθῶς ἐκκλησιαστικῆς καθ᾽ ἣν οἱ ἀληθεῖς τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι γινώσκονται διὰ τριῶν τινῶν, καὶ ποῖα εἰσὶ ταῦτα.

Τρία εἰσὶν ἐκεῖνα δι᾽ ὧν ἡ διαδοχὴ τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ποιμένων ἀπὸ τοὺς Ἀποστόλους δίδοται, πρῶτον ὁ τόπος, δεύτερον τὸ ἐπάγγελμα, τρίτον ἡ διδασκαλία. Διαδοχὴν εἰς τὸν Τόπον λέγομεν ἐκείνην, δι᾽ ἧς εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν τῆς αὐτῆς πόλεως πρὸς διοίκησιν τῆς μερικῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας γίνεται ἡ διαδοχὴ, ὃν τρόπον λέγονται οἱ Ἐπίσκοποι Ἱεροσολύμων διάδοχοι εἰς τὸν θρόνον τοῦ Ἀδελφοθέου, καὶ οἱ Ἀλεξανδρείας Ἐπίσκοποι διάδοχοι εἰς τὸν θρόνον τοῦ Μάρκου. Διαδοχὴ εἰς τὸ ἐπάγγελμα ἐστὶν ἐκείνη, ἥτις γίνεται διὰ νομίμου χειροτονίας, ἢ διὰ τῆς ὁδοῦ τῆς ἐκκλησιαστικῆς χειροτονίας πᾶς Ποιμὴν ἐκκλησιαστικὸς διά τινος τόπου ἐστὶ διάδοχος τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν διακονίαν τὴν ποιμαντικήν. Διαδοχὴ εἰς τὴν διδασκαλίαν, τουτέστιν εἰς τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως ἐστὶν ἐκείνη, δι᾽ ἧς ὁ ἐκκλησιαστικὸς Ποιμὴν ἐστὶ κῆρυξ καὶ πιστὸς ὑφηγητὴς τῆς αὐτῆς ἀληθοῦς διδασκαλίας, τῆς κηρυχθείσης ὑπὸ τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἀσαλεύτως ἐν ταῖς ἁγίαις γραφαῖς παραδοθείσης τοῖς μεταγενεστέροις πρὸς τὸ κηρύττειν, ὅθεν ὁ Εἰρηναῖος φησὶν, Οὐ δι᾽ ἑτέρων τὴν διάθεσιν τῆς ἡμετέρας σωτηρίας ἔγνωμεν, εἰμὴ δι᾽ ὧν τὸ Εὐαγγέλιον πρὸς ἡμᾶς ἦλθεν, ὃ τότε μὲν ἐκήρυξαν, μεταταῦτα δὲ διὰ θελήματος Θεοῦ ἐν ταῖς γραφαῖς παρέδωκαν ἡμῖν οἱ Ἀπόστολοι, ἐσόμενον θεμέλιον καὶ στύλον τῆς ἡμετέρας πίστεως. βιβλίῳ τρίτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ κατὰ Αἱρέσεων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Ὅτι ἡ κατὰ τόπον διαδοχὴ καὶ διδασκαλία κατὰ δύο τρόπους ἐστὶν ὠφέλιμος καὶ ἀναγκαία, καὶ κατὰ τὸν Εἰρηναῖον οἱ ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις Ἐπίσκοποι τῶν Ἀποστόλων διάδοχοι, οἱ καὶ τὰ ἀπόκρυφα Μυστήρια παρ᾽ ἐκείνων διδαχθέντες.

Ὠφέλιμος ἐστὶ, καὶ μάλιστα ἀναγκαία ἡ διαδοχὴ κατὰ τῶν Αἱρετικῶν, τῶν τὰς θείας γραφὰς καὶ τὴν θείαν διδασκαλίαν διαφθειρόντων. πρῶτον, ὅτε αὐτὰ τῶν γραφῶν τῶν ἀποστολικῶν τὰ αὐτόγραφα ἐν ταῖς κατὰ μέρος Ἐκκλησίαις ἐφυλάττοντο. καὶ ἔτι κατὰ τῶν ποιητῶν τῶν νέων δογμάτων, καθ᾽ ὅσον κοινὴ ἐν ἐκείναις ταῖς Ἐκκλησίαις ἀδόλως σῳζομένη ἡ ὁμολογία τῆς παρὰ τῶν Ἀποστόλων ληφθείσης διδασκαλίας. δεύτερον, διὰ τὴν ἀδιάψευστον καὶ ἀληθεστάτην διαδοχὴν ἀλληλοδιαδόχως τῶν Ἐπισκόπων, τὰ αὐτὰ διδασκόντων τοῖς Ἀποστόλοις καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσιν, ὅθεν ὁ Εἰρηναῖος φησὶν, Ἔχομεν ἀπαριθμῆσαι ἐκείνους, οἱ παρὰ τῶν Ἀποστόλων Ἐπίσκοποι ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις ἀπὸ κατεστάθησαν, καὶ τοὺς διαδόχους αὐτῶν μέχρις ἡμῶν, οἵτινες οὐδὲν ἀνόμοιον ἐδίδαξαν, οὔτε ἔγνωσαν ὁποῖον παρὰ τῶν νῦν νοθεύεται, εἰ γὰρ εἶδον οἱ Ἀπόστολοι τὰ ἀπόκρυφα Μυστήρια, ἃ κατὰ μέρος καὶ κρυφίως τῶν

ἄλλων

ἄλλων τοὺς τελείους ἐδίδασκον, ταῦτα ἐκείνοις αὖ παρέδωκαν οἷς καὶ αὐτὰς τὰς Ἐκκλησίας, ἡμῖν δὲ τοῖς ἀδοκίμοις. ταῦτα βιβλίῳ τρίτῳ κατὰ Αἱρέσεων, κεφαλαίῳ τρίτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι ὁ Τερτυλλιανὸς τὰς μερικὰς Ἐκκλησίας καθέδρας τῶν Ἀποστόλων, καὶ ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν προΐστασθαι λέγων, ἀριθμεῖ καὶ ὀνομαστί.

Ὁμοίως ὁ Τερτυλλιανὸς φησί, Διελθὲ τὰς ἀποστολικὰς Ἐκκλησίας, παρ' αἷς ἔτι τὴν σήμερον αὗται αἱ καθέδραι τῶν Ἀποστόλων ἐν τοῖς τόποις αὐτῶν προΐστανται, καὶ ἐν αὐταῖς εὑρίσκεις τὰ αὐτόγραφα αὐτῶν ἀναγινωσκόμενα, καὶ φωνοῦντα τὴν φωνὴν, καὶ παριστάνοντα τὰ πρόσωπα ἑκάστου ἀφ' οὗ ἐρρέθη. ἐγγύς ἐστί σοι ἡ Ἀχαΐα, ἔχεις τὴν Κόρινθον. εἰ μὴ μακρὰν εἶ ἀπὸ Μακεδονίας, ἔχεις Φιλίππους καὶ τοὺς Θεσσαλονικεῖς. εἰ δύνασαι εἰς Ἀσίαν πορευθῆναι, ἔχεις τὴν Ἔφεσον, εἰ δὲ καὶ ἐν Ἰταλίᾳ, ἔχεις τὴν Ῥώμην. ἴδες εὐτυχῆ κατάστασιν Ἐκκλησίας, ἐν ᾗ πόσον τὴν τοῦ Χριστοῦ διδασκαλίαν τῷ αἵματι αὐτῶν ἔσπειραν οἱ Ἀπόστολοι, ὅπου Πέτρος ἐμιμήθη τοῦ Κυρίου τὸ πάθος, ὅπου Παῦλος τῇ ἐκβάσει τοῦ Βαπτιστοῦ στεφανοῦται, ὅπου Ἰωάννης ὁ Ἀπόστολος μετὰ τὸν βυθὸν τοῦ ξυλίνου ἐλαίου οὐδὲν παθὼν, ἐξωρίσθη εἰς τὴν Νῆσον. ἴδωμεν τί εἶπε, τί ἐδίδαξε, τί μετὰ τῶν Ἀφρικανῶν προσέτι Ἐκκλησιῶν διηλέχθη. ἕνα Θεὸν εἶπε ποιητὴν τοῦ παντὸς, καὶ Χριστὸν Ἰησοῦν ἐκ τῆς Παρθένου Μαρίας Υἱὸν Θεοῦ τοῦ ποιητοῦ. Καὶ, Νόμον καὶ Προφήτας μετὰ εὐαγγελικῶν καὶ ἀποστολικῶν γραμμάτων μιγνύουσιν ἔνθα, καὶ ἐπίνει ἐκείνην τὴν πίστιν ἀφ' ἧς ἐσημειώθη καὶ αὐτὸς, ἢ τῷ Πνεύματι τῷ ἁγίῳ ἐνδύει τοὺς πιστοὺς, τῇ Εὐχαριστίᾳ τρέφει, τῷ μαρτυρίῳ πρὸς τὰ ὅμοια παροτρύνει, καὶ οὕτως οὐδένα παραλαμβάνει τὸν ἀνθιστάμενον ταύτῃ τῇ θείᾳ καὶ παναληθεστάτῃ διαταγῇ. βιβλίῳ περὶ παραγραφῶν κεφαλαίῳ τριακοστῷ ἕκτῳ, καὶ τὰ ὅμοια βιβλίῳ τετάρτῳ κατὰ Μαρκίωνος, κεφαλαίῳ πέμπτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'

Ὅτι κατὰ Κυπριανὸν καὶ Πακιανὸν τὸν Βερκιλονίας ἡ ἐν τόπῳ διαδοχὴ τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων ἀναγκαία κατὰ τῶν Σχισματικῶν, ὡς καὶ ἡ τοῦ Ῥώμης κατὰ Ναυάτου καὶ κατ' ἄλλων ἄλλη.

Ἔστιν ἰδεῖν τὴν διαδοχὴν τῶν Ἐπισκόπων τῶν ὀρθοδόξων ἐν τῷ τόπῳ κατὰ τῶν σχισματικῶν, οἵτινες τὴν χάριν τῶν ἑτέρων ἁρπάζοντες, ἐγείρουσι θυσιαστήριον κατὰ θυσιαστηρίου, ὁποῖοι ἦσαν ποτὲ ἐν Ῥώμῃ Νοβατιανὸς ὁ πρῶτος τῆς τῶν Καθαρῶν Αἱρέσεως Ἐπίσκοπος, καὶ οἱ διάδοχοι αὐτοῦ, καὶ Βίκτωρ ὁ Γερβισώσης τῆς τῶν Δονατιστῶν Αἱρέσεως πρῶτος, καὶ αὐτὸς τῆς αὐτῆς πόλεως Ἐπίσκοπος, καὶ οὕτω παρὰ τῶν ὑπερασπιστῶν τῶν εἰρημένων Αἱρέσεων ἐγένοντο καὶ ἐν ἑτέραις τισὶ πόλεσιν, ὅθεν ὁ Κυπριανὸς περὶ τοῦ Νοβατιανοῦ καὶ τῶν διαδόχων αὐτοῦ φησὶν, Οὗτοί εἰσιν, οἵτινες παρὰ αὐθάδεσί τισιν ἄνευ τινὸς θείας διαθέσεως προκαθίσαντες, οἵτινες ἑαυτοὺς προϊστάμενοι ἄνευ τινὸς χειροτονίας νόμου ὁμολογοῦσιν, οἵτινες μηδενὸς διδόντος τὴν Ἐπισκοπὴν τὸ τοῦ Ἐπισκόπου ὄνομα ἑαυτοῖς ἐπισωρεύουσι. παρήκοος δοῦλος, υἱὸς ἀσεβὴς, ἀδελφὸς ἐχθρὸς, καταφρονήσας Ἐπισκόπων, καταλιπὼν Θεοῦ ἱερεῖς, ἀποτολμᾷ ἕτερον θυσιαστήριον ἀνιστᾶν. ταῦτα βιβλίῳ περὶ ἑνότητος ἐκκλησιαστικῆς. καὶ ἐπιστολῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ, ἢ βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ δευτέρᾳ πρὸς Ἀντωνιανὸν φησί, Καὶ πῶς μὴ δόξῃς σὺ Ἐπίσκοπος μοιχὸς καὶ ξένος, ὃς τὸν ἀληθῆ Ἐπίσκοπον ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ παρὰ δεκαὲξ Ἐπισκόπων χειροτονηθέντα ἀποβαλὼν, ἑτέρους ψευδοεπισκόπους ἐν τῷ τόπῳ αὐτοῦ χειροτονεῖν ἀπαυθαδιάζῃ; πρὸ πολλοῦ γὰρ κατὰ πάσας τὰς Ἐπαρχίας, καὶ τὰς τῶν Χριστιανῶν πόλεις κεχειροτόνηνται Ἐπίσκοποι τῇ ἡλικίᾳ προβεβηκότες, τῇ πίστει ἀκέραιοι, ταῖς θλίψεσι δόκιμοι, τοῖς διωγμοῖς καρτερικοί. τίς ἐπάνω τούτων ἄλλος; τίς ἑτέρους θήσεται; περὶ τούτου τοῦ Νοβατιανοῦ γράφει ὁ Πακιανὸς Ἐπίσκοπος Βερκιλονίας ἐπιστολῇ τρίτῃ πρὸς Σιμπρονιανὸν, Τόμῳ τρίτῳ Βιβλιοθήκης τῶν πατέρων, Καθημένου τοῦ Ἐπισκόπου ἐν Ῥώμῃ, κατὰ τοῦ δικαίου τῆς Ἱερωσύνης αὐτὸς ἑτέρου Ἐπισκόπου ὄνομα ἑαυτῷ προσείληφε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε'.

Ὅτι κατὰ Ὀπτάτον Μιλεβιτανὸν, Εὐσέβιον, Θεοδώρητον, Νικηφόρον Κωνσταντινουπόλεως, Νικηφόρον Κάλλιστον, καὶ τὸν ἅγιον Ἐπιφάνιον, ἀναγκαιοτάτη καὶ ἐπωφελεστάτη ἡ ἐν τόπῳ διαδοχή.

Ὀπτᾶτος ὁ Μιλεβιτανὸς κατὰ Δονατιστῶν, μετὰ τὸ ἀπαριθμῆσαι τοὺς Ἐπισκόπους Ῥώμης ἀπὸ Πέτρου τοῦ Ἀποστόλου ἕως Δαμάσου, λέγει περὶ τοῦ Δαμάσου, Ἡμέτερός ἐστιν ὀπαδὸς, μεθ᾽ οὗ ἡ σύμπασα ἐν μιᾷ ὁμοφρόνῳ ὁμολογίᾳ ὁμοφρονεῖ. αἱ δὲ ἡμέτεραι καθέδραι τὴν ἁγίαν πληροῦσιν Ἐκκλησίαν, αὗται αἱ ὁρώμεναι ἐν Ῥώμῃ παρ᾽ ἡμῖν, καὶ ἀλλαχοῦ ἐν διαφόροις τόποις. τὰς δὲ ὑμετέρας καθέδρας ποῦ θήσομεν; ποῖον ἔχετε μέρος οἱ ἐχθροὶ ἐν Ῥώμῃ, ἢ καὶ ἀλλαχοῦ; στέλεχος ἐστὶ τῆς ὑμετέρας βλασφημίας, ὃ προῆλθεν οὐκ ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς ἀληθείας, ἀλλ᾽ ἀπὸ τῆς τοῦ ψεύδους. τέως εἰ Μακρόβιος ἐρωτηθῇ, ποῦ κάθηται; δύναται τάχα εἰπεῖν ἐν τῇ καθέδρᾳ τοῦ Πέτρου; τὸν Μακρόβιον εἶπον, καὶ γὰρ Βίκτωρ ὁ Γερσιτάνης παρὰ τῶν ὑμετέρων πρὸς ὀλίγους τινὰς ἐν Ἀφρικῇ πεπλανημένους ἐπέφθη, καὶ ἦν ἐκεῖ ὁ υἱὸς ἄνευ πατρὸς, ὁ Στρατιώτης ἄνευ Ἡγεμόνος, ὁ μαθητὴς ἄνευ Διδασκάλου, τὸ ἀκόλουθον χωρὶς τῆς μείζονος προστάσεως, ὁ ἐργάτης ἄνευ οἴκου, ὁ ξένος ἄνευ ξενοδοχείου, ὁ Ποιμὴν χωρὶς ποίμνης, ὁ Ἐπίσκοπος χωρὶς λαοῦ, καὶ γὰρ οὐκ εὐλογόν ἐστι ποίμνην καὶ λαὸν ὀνομάσαι ἐκείνους τοὺς ὀλίγους, οἵτινες μεταξὺ, καὶ ἐπέκεινα ὑμῶν οὐκ εἶχον τόπον ὅπου συνασέλθωσιν, ὅθεν καὶ σπήλαιόν τι ἔξω τῆς πόλεως ὑπόβαθες καὶ σκοτεινὸν μόλις ἐκτήσαντο προσηκόντως τοῦ ἑαυτῶν συνεδρίου ἁρμόδιον, ὅθεν καὶ Σπηλαιῶται ὠνομάσθησαν. ἄρα ἐπειδὴ Κλαυδιανὸς τῷ Λουκιανῷ, Λουκιανὸς τῷ Μακροβίῳ, Μακρόβιος τῷ Ἐγκολπίῳ, Ἐγκόλπιος τῷ Βονιφατίῳ, Βονιφάτιος τῷ Βίκτορι δοκεῖ λέγειν Διάδοχός σου εἰμί. ἐρωτήσωμεν δὴ τῷ Βίκτορι ποῦ ἐκάθισε, καὶ δειξάτω τὸν πρὸ αὐτοῦ. οὐ δύναται καθέδραν ἀποστολικὴν ἐπιδεῖξαι, εἰ μὴ ἄρα τὴν τῶν λοιμῶν. βιβλίῳ δευτέρῳ κατὰ Παρμενιανοῦ. οὕτως Εὐσέβιος, Σωκράτης, Σωζόμενος, Θεοδώρητος, Νικηφόρος ὁ Κωνσταντινουπόλεως, Νικηφόρος Κάλλιστος, καὶ ὁ ἅγιος Ἐπιφάνιος τὰς κατὰ τὸν τόπον διαδοχὰς τῶν πατριαρχικῶν θρόνων, καί τινων ἑτέρων ἐπιμελῶς ἐκτίθονται, ἀλλὰ δὴ καὶ ἕτεροι πατέρες, καὶ βίοι τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἀρχαίων πατέρων περὶ ταύτης τῆς κατὰ τόπον διαδοχῆς διαλαμβάνουσιν, ἐξ ὧν δῆλον ἀναγκαιοτάτην εἶναι καὶ ἐπωφελεστάτην τὴν ἐν τῷ τόπῳ διαδοχήν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ΄.

Ὅτι ἡ εἰς τόπον ἀναγκαία διαδοχὴ οὐ περὶ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ἀλλὰ περὶ τῶν καθολικῶν καὶ πρώτων Πατριαρχικῶν λέγεται, ὡς μηδέποτε ἐπίπαν τὸ πασῶν ἁμαρτησασῶν ὡς δείκνυται, καίτοι ἐνδέχεταί τις τούτων ἐκκλῖναι τῆς εὐσεβείας, ὡς ἡ Ῥώμης Ἐκκλησία, ἥτις οὐδὲν ὠφελεῖται ἐκ τοῦ τόπου καὶ τῶν οἰκοδομιῶν καὶ τῶν ἄλλων κατὰ Ἱλάριον, καὶ κατὰ τὸν Χρυσόστομον καὶ Ἱερώνυμον οὐ τείχεσι καὶ λίθοις, ἀλλ᾽ ἀληθείᾳ δογμάτων σώζεται ἡ Ἐκκλησία.

Λέγω δὲ ἀναγκαίαν τὴν διαδοχὴν ἐν τόπῳ οὐ περὶ πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, καθότι βλέπομεν ἐν πολλοῖς τόποις ἔνθα ποτὲ ἡ ὀρθοδοξία ἤνθει, νῦν ἐξέλιπε διόλου, ἀλλὰ περὶ τῶν καθολικῶν καὶ πρώτων θρόνων τῶν καὶ πατριαρχικῶν λεγομένων, οἵτινες πάντες ἐπίπαν τὸ οὐχ ἥμαρτόν ποτε, οὔτε δυνατὸν ἁμαρτῆσαι, ὄντων γὰρ ἐν Κωνσταντινουπόλει, Ἀλεξανδρείᾳ, καὶ Ἀντιοχείᾳ Ἀρειανῶν Πατριαρχῶν, ἦσαν ὀρθόδοξοι ὁ Ῥώμης καὶ ὁ Ἱεροσολύμων. Ἀρειανίσαντος τοῦ Ῥώμης Λιβερίου, ἦν ὁ Ἱεροσολύμων ὀρθόδοξος. Καὶ οἱ ἐν Ἀλεξανδρείᾳ Ἀρειανοὶ τότε Πατριάρχαι παρὰ Κανόνας χειροτονηθέντες, οὐκ ἦσαν διάδοχοι, ἔζη γὰρ ὁ μέγας Ἀθανάσιος ὁ γνήσιος διάδοχος. Ἐν τῇ ἐν Ἐφέσῳ λῃστρικῇ παρετράπησαν τινὲς Πατριάρχαι, ὁ Ῥώμης ὅμως ἦν ὀρθόδοξος. Ἐν τῇ πέμπτῃ Συνόδῳ παρετράπη μόνος ὁ Ῥώμης Βιγίλιος. Ἀναφυείσης τῆς Αἱρέσεως τῶν Μονοθελητῶν, ὁ Ῥώμης Ὀνώριος, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Σέργιος, καὶ ὁ Ἀλεξανδρείας Κῦρος ἦσαν Αἱρετικοὶ, ἀλλ᾽ ὁ Ἀντιοχείας καὶ ὁ Ἱεροσολύμων ἦσαν ὀρθόδοξοι. Ἐν τῇ ἀρχῇ τῆς ἕκτης Συνόδου μόνος ὁ Ἀντιοχείας ἦν Αἱρετικὸς, οἱ δὲ λοιποὶ ὄντες ὀρθόδοξοι. Ἐπὶ τῆς εἰκονομαχίας Ἀναστάσιος, Κωνσταντῖνος, Νικήτας, Ἀντώνιος, Θεόδοτος, καὶ Ἰωάννης Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχαι ἦσαν Αἱρετικοὶ, τῶν δὲ λοιπῶν θρόνων οἱ Πατριάρχαι ἦσαν ὀρθόδοξοι. ἀναγκαία οὖν τῷ τόπῳ ἡ διαδοχὴ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον, οὐ μὴν οὐκ ἐνδέχεται τούτων τῶν θρόνων ἐκκλῖναί τινα τῆς εὐσεβείας, ὡς πέπονθεν ὁ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης, περιπεσὼν εἰς μυρίας Αἱρέσεις, ὅθεν περὶ τούτου ἐν τῷ προσώπῳ τῆς ἐν Ἐφέσῳ Ἐκκλησίας λέγεται ἐν τῇ Ἀποκαλύψει, κεφαλαίῳ δευτέρῳ, Ἔρχομαί σοι ταχὺ, καὶ κινήσω τὴν λυχνίαν σου ἐκ τοῦ τόπου αὐτῆς, ἐὰν μὴ μετανοήσῃς. καὶ ἐπειδὴ πολλάκις ἐνουθετήθη ἡ Ῥώμη, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς, καὶ ἰδίως ἐν τῷ ὀγδόῳ βιβλίῳ, καὶ οὐ μετενόησεν, ἀφῃρέθη τοῦ στηριγμοῦ. εἰ δὲ καὶ ἡ ἀπειλὴ κοινή ἐστιν, ἐπιφέρει γὰρ, Ὁ ἔχων οὖς, ἀκουσάτω τί τὸ Πνεῦμα λέγει ταῖς Ἐκκλησίαις. ἀλλὰ νοητέον τὸν λόγον ὃν τρόπον εἴπομεν, καθότι οἱ λοιποὶ πατριαρχικοὶ θρόνοι ἀπαραλλάκτως φυλάττουσι τὴν ἐκκλησιαστικὴν παράδοσιν, ἡ δὲ Ἐκκλησία Ῥωμαίων καθάπαξ καὶ τὴν πίστιν καὶ τὰ ἤθη ἐν τοῖς καινοῖς παρέτρεψεν ὡς εἴρηται καὶ ῥηθήσεται, ὅθεν ἐσβέσθη ἡ λυχνία αὐτῆς, καὶ εἰ ὁ Ἀρετζέρος λέγει, ὅτι τοῦτο μέλλει γενήσεσθαι ἐν τῷ καιρῷ τοῦ Ἀντιχρίστου εἰς τὴν Ῥώμην, ὅμως ὡς ἀληθῶς μετὰ τὸ σχίσμα ἐξέλιπεν ἡ ὀρθοδοξία ἀπὸ τῆς Ῥώμης, καὶ πολιτεύεται ἐν αὐτῇ ὁ ἀντιχριστιανισμὸς ὡς ἐδείξαμεν, καὶ δείξομεν. εἰ δὲ καὶ προβάλλωσιν οἱ παπισταὶ

ἀνομοῦν-

αἰνομοῦντες, καὶ μὴ μετανοοῦντες τὸν τόπον, ἤτοι τὰς οἰκοδομὰς τοῦ Ναοῦ τοῦ ἁγίου Πέτρου, καὶ τὰς αὐλὰς αὐτοῦ τὰς μεγάλας, καὶ τῆς Ῥώμης τὸ μέγεθος, καὶ τὰ τείχη, καὶ τὴν τρίπυργον τοῦ Ῥώμης μίτραν, καὶ Κληρικοὺς κοκκινοφόρους, βουλόμενοι ἀπὸ τοῦ τοιούτου τόπου δεῖξαι τὴν ἀλήθειαν τῆς πίστεως ὡς ἀπὸ αἰτίου ἀναγκαίου, ματαιοπονοῦσιν. οὐδὲ γὰρ ἀπὸ τῆς προφάσεως ταύτης οὐδὲν ὠφελοῦνται. ἀποκελευέσθω ὁ Ἱλάριος βιβλίῳ κατὰ Αὐξεντίου τοῦ Ἀρειανοῦ, κατακρατοῦντος τῆς Ἐκκλησίας Μεδιολάνων, φησὶ γάρ, Προσέχετε ἀπὸ τοῦ Ἀντιχρίστου, κακῶς γὰρ ἡ ἀγάπη τῶν τοίχων κυριεύει ὑμῶν, κακῶς τὴν τοῦ Θεοῦ Ἐκκλησίαν ἐν ταῖς σκέπαις καὶ ταῖς οἰκοδομαῖς προσκυνεῖτε, κακῶς ὑπ᾽ αὐτῶν τῶν οἰκοδομῶν τὸ τῆς εἰρήνης ὄνομα διαβοᾶτε, ἴσως ἀμφιβολόν ἐστιν ὅτι ἐν αὐτῷ μέλλει καθίσειν ὁ Ἀντίχριστος. τὰ ὄρη, πιστεύσατέ μοι, αἱ ἔρημοι, αἱ λίμναι, αἱ φυλακαί, αἱ ὀπαὶ τῆς γῆς ἀσφαλέστεραί εἰσι διὰ τὴν τοῦ Θεοῦ προσκύνησιν, ἐν τούτοις γὰρ οἱ Προφῆται ἢ διαμένοντες, ἢ καταβυθισθέντες τῷ θείῳ Πνεύματι προεφήτευον. φύγετε ἀπὸ τοῦ Αὐξεντίου τοῦ ἀγγέλου τοῦ Σατανᾶ, τοῦ ἐχθροῦ τοῦ Χριστοῦ. καὶ Χρυσόστομος Ὁμιλίᾳ τριακοστῇ εἰς τὸν Ἰωάννην, κεφαλαίῳ τετάρτῳ φησί, Τόπου μὲν ἕνεκεν οὐδὲν δεῖ λοιπὸν φιλονεικεῖν. Καί, τίνες εἰσὶν οἱ ἀληθινοὶ προσκυνηταί, οἱ μήτε τόπῳ περικλείοντες τὴν λατρείαν, καὶ Θεὸν ἐν Πνεύματι θεραπεύοντες; οὐ γὰρ τείχεσι καὶ λίθοις συνίσταται ἡ Ἐκκλησία, ἀλλ᾽ ἀληθείᾳ δογμάτων. τὸ αὐτὸ διδάσκει ὁ Ἱερώνυμος ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ἑκατοστοῦ τριακοστοῦ τρίτου ψαλμοῦ, ὅπου φησίν, Ἡ Ἐκκλησία οὐκ ἐν τοῖς τοίχοις, ἀλλ᾽ ἐν τῇ ἀληθείᾳ ἐστὶ τῶν δογμάτων. τὸ αὐτὸ διδάσκουσι καὶ πολλοὶ τῶν λοιπῶν ἐγκρίτων πατέρων.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ'.

Περὶ τῆς εἰς τὸ ἐπάγγελμα διαδοχῆς. ἣν οὐδεὶς ἑαυτῷ λαμβάνει, ἀλλ᾽ ὁ καλούμενος θεόθεν.

Τοῦ ποιμαντικοῦ ἐπαγγέλματος, ἤτοι τῆς νομίμου χειροτονίας τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων τὴν ἀνάγκην πάντες γινώσκομεν, οὔτε δύναταί τις ἀρνηθῆναι τὴν ἀνάγκην τῆς νομίμου κλήσεως εἰς τὸ ποιμαντικὸν ἐπάγγελμα, οὐδεὶς ὅμως ἑαυτῷ λαμβάνει ταύτην τὴν τιμήν, ἀλλ᾽ ὁ καλούμενος ὑπὸ Θεοῦ, ὡς Μωϋσῆς καὶ Ἀαρών. Ποιμὴν δέ ἐστιν ὁ εἰσερχόμενος διὰ τῆς θύρας, ὁ δὲ ἀλλαχόθεν, ἤτοι παρὰ Κανόνας εἰσερχόμενος, καὶ προσάπτων ἑαυτῷ ἅπερ οὐκ ἔξεστι, κλέπτης ἐστὶ καὶ λῃστής.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ὅτι διττὴ ἡ κλῆσις, ἡ μὲν ἀδιάδοχος, οἵα ἦν ἡ τῶν Προφητῶν καὶ τῶν Ἀποστόλων, ἡ δὲ διαδοχῆς, ὁποία ἦν καὶ ἐστὶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἡ τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν καὶ τῶν καθεξῆς Ἐπισκόπων, ἣν παραχαράξασα ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία, ὡς σχισματικὴ ἀποβέβληται.

Ἡ δὲ κλῆσις, ἡ μέν ἐστιν ἀδιάδοχος, οἵα ἡ τῶν Προφητῶν καὶ Ἀποστόλων, ἡ δέ ἐστι διαδοχῆς, ὁποία ἦν καὶ ἐστὶν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἐκείνων, οἱ διὰ νομίμου διαδοχῆς μετὰ τοὺς Ἀποστόλους ἀρχιεράτευσαν, τουτέστιν οἱ ἀποστολικοὶ ἄνδρες, καὶ καθεξῆς οἱ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοποι, οἵτινες πάντες διεδέχθησαν τοὺς Ἀποστόλους ἐν τῷ ποιμαντικῷ ἐπαγγέλματι ἐξίσου ἄχρι τῆς σήμερον, οὐκ ἀδιορίστως μέντοι ὡς οἱ Ἀπόστολοι, ἀλλ᾽ ἐν τόποις διωρισμένοις. ταύτην λέγομεν ὅτι ἐστὶν ἀναγκαία ἕνεκεν τῆς συστάσεως καὶ τῆς φυλακῆς τῆς Ἐκκλησίας, χωρὶς γὰρ τοῦ Μυστηρίου τῆς Ἐπισκοπῆς οὔτε Ἐκκλησία ἐστίν, οὔτε Ἐκκλησία φυλάττεται. διατίθεται δ᾽ αὐτὴν διὰ τῶν νομίμως χειροτονηθέντων Ἐπισκόπων ὁ Χριστός, ὅς ἐστι δοτὴρ τῆς τάξεως καὶ τῆς εἰρήνης, οὐ τῆς συγχύσεως ἢ ἀκαταστασίας, ὅθεν καὶ ἐν τῷ οἴκῳ αὐτοῦ πάντα εὐσχημόνως καὶ κατὰ τάξιν γίνεσθαι ἐπηγγείλατο. κερδαίνουσι δὲ οὐδὲν ἐντεῦθεν οἱ παπισταὶ ἀπὸ τῆς μάχης ἣν κινοῦσι περὶ τῆς κλήσεως ἐκείνων, ὧν τῇ διακονίᾳ τῷ παρελθόντι χρόνῳ ἦν ἡ ἀληθὴς διαδοχὴ καὶ ὀρθοδοξία εἰς τὴν Ῥώμην, καὶ γὰρ ἐντεῦθεν ἐπιφύεται κατάλυσις ἰσχυρὰ τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ τῆς ἁρπαγῆς τῶν Παπῶν τῆς Ῥώμης. διδάσκουσι γάρ, ὡς εἴρηται, παρά τε τὴν γραφὴν καὶ τὴν κοινὴν διδασκαλίαν τῶν ἁγίων πατέρων, περὶ δὲ τῶν τοιούτων λέγει πρὸς Γαλάτας ὁ Παῦλος, Ἐὰν καὶ Ἄγγελος ἐξ οὐρανοῦ εὐαγγελίζηται ὑμῖν παρ᾽ ὃ παρελάβετε, ἀνάθεμα. καὶ Ἰωάννου ἐπιστολῇ δευτέρᾳ, ἐδαφίῳ ἑβδόμῳ, Πολλοὶ πλάνοι εἰσῆλθον εἰς τὸν κόσμον. καὶ ἐν τῷ ἁγίῳ Εὐαγγελίῳ, τῶν προβάτων τοῦ Χριστοῦ ἴδιόν ἐστι τῆς φωνῆς τοῦ Χριστοῦ ἀκούειν, καὶ αὐτῷ ἀκολουθεῖν, ἀλλοτρίῳ δὲ οὐ μὴ ἀκολουθήσωσιν, ἀλλὰ φεύξονται ἀπ᾽ αὐτοῦ. ὅθεν καὶ διὰ γραμμάτων τῶν προεστώτων, καὶ διὰ Συνόδων ἡ καθολικὴ Ἐκκλησία σχισματικὴν καὶ ἀπόβλητον ἔκρινε τὴν ῥωμαϊκήν, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίῳ ὀγδόῳ καὶ ἐνάτῳ, καὶ ἐν τῷ πρώτῳ μέρει τούτου τοῦ βιβλίου, καὶ ἐν ἄλλοις, καὶ ἐν οἷς τόμον πρὸς τὴν ἐπιστολὴν τοῦ Πάπα Νικολάου, καὶ προσέτι ἐν τῇ ἀρχῇ τοῦ τρίτου μέρους.

ΠΑΡΑ-

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Τερτυλλιανοῦ κατὰ τῶν ἐν ἔτισιν Αἱρετικοῖς Ἐπισκόποις οἰκοδομουμένων, καὶ περὶ τοῦ τίνι τρόπῳ αἱ ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι τὴν διαδοχὴν αὐτῶν καταλιμπάνουσιν, ἣν μετὰ τὸ σχίσμα ἡ ῥωμαϊκὴ Ἐκκλησία οὐκ ἔχει.

Τερτυλλιανὸς βιβλίῳ περὶ παραγραφῶν κεφαλαίῳ τρίτῳ λέγει, Φιλοῦσιν οὖτοι οἱ πρότεροι καὶ ἐν ἔτισι προσώποις ἐν Αἱρέσει ληφθεῖσιν οἰκοδομεῖσθαι πρὸς ὄλεθρον. τί ἄρα ἢ Ἐπίσκοπος, ἢ Διάκονος, ἢ χήρα, ἢ Παρθένος, ἢ Διδάσκαλος, ἢ Μάρτυς ἀποπέσοι ἐκ τοῦ Κανόνος, τούτου ἕνεκα δόξωσιν αἱ Αἱρέσεις ἀληθεῖς εἶναι; ἐκ τῶν προσώπων βεβαιοῦμεν τὴν πίστιν, ἢ ἐκ τῆς πίστεως τὰ πρόσωπα; αὐτὸς ὁ παραδότης τοῦ Χριστοῦ ἐκ τῶν Ἀποστόλων ἦν. ταῦτα ἐκεῖ. ὅτι μὲν γὰρ τὸ ἀρχαῖον τῆς Ῥώμης ἦν ἀποστολικὴ διαδοχὴ, πασίδηλον, καὶ μαρτυρεῖ ὁ αὐτὸς ἐν τῷ τριακοστῷ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τοῦ αὐτοῦ βιβλίου, Τοῦ λοιποῦ, φησὶν, εἰ καί τινες Αἱρέσεις τολμῶσι συζεύγνυσθαι τῇ ἀποστολικῇ ἡλικίᾳ, ἵνα δόξωσι παρὰ τῶν Ἀποστόλων παραληφθῆναι, ὅτι ἐν τῷ καιρῷ τῶν Ἀποστόλων ἦσαν, σφαλερὰ ἡ ἐπίνοια. ἐκθέτωσαν τὰς ἀρχὰς τῶν αὐτῶν Ἐκκλησιῶν, ἐρευνέτωσαν τὴν τάξιν τῶν σφῶν Ἐπισκόπων οὕτω κατὰ διαδοχὰς ἐξ ἀρχῆς τὴν τρέχουσαν, ὡς ὁ πρῶτος ἐκεῖνος Ἐπίσκοπος τίνα ἐκ τῶν Ἀποστόλων, ἢ τῶν ἀποστολικῶν ἀνδρῶν ἔχει ἀρχηγὸν, καὶ πρὸ αὐτοῦ ὅστις ἐν τῇ ἀποστολικῇ διδασκαλίᾳ ἐτελεύτησε, τούτῳ γὰρ τῷ τρόπῳ αἱ ἀποστολικαὶ Ἐκκλησίαι τὴν διαδοχὴν αὐτῶν καταλιμπάνουσι, δηλονότι ἡ τῶν Σμυρναίων Ἐκκλησία ἔχουσα προϊστάμενον τὸν Πολύκαρπον παρὰ Ἰωάννου ἐκεῖ τεθειμένον δείκνυσιν, ὡς καὶ ἡ τῶν Ῥωμαίων Κλήμεντα παρὰ Πέτρου κεχειροτονημένον, οὕτω καὶ αἱ ἑξῆς τοὺς αὐτῶν Ἐπισκόπους παρὰ τῶν Ἀποστόλων εἰς τὴν Ἐπισκοπὴν καταστάθεντας, καὶ ἐχέτωσαν τοῦ ἀποστολικοῦ σπόρου τὸ εἶδος. εἶχεν οὖν ἡ ἐν Ῥώμῃ Ἐκκλησία πρὸ τοῦ σμήνους τῶν ὧν ἔχει Αἱρέσεων τοῦ ἀποστολικοῦ σπόρου τὸ εἶδος, μετὰ δὲ τὸ σχίσμα οὐκ ἔχει. ὅθεν ὁ αὐτὸς ἐν τῷ αὐτῷ τόπῳ περὶ τῶν τοιούτων φησὶ, Προσποιείτωσαν τοιοῦτόν τι οἱ Αἱρετικοὶ, τί γὰρ αὐτοῖς μετὰ τὴν βλασφημίαν οὐκ ἔξεστι; καὶ γὰρ εἰ καὶ προσποιηθῶσιν, οὐδὲν ὠφελοῦνται, αὐτὴ γὰρ ἡ αὐτῶν διδασκαλία μετὰ τῆς ἀποστολικῆς συγκραθεῖσα ἀπὸ τῆς διαφορᾶς καὶ τῆς ἀντιστάσεως προέρεσιν οὔτε Ἀποστόλου τινὸς, οὔτε ἀποστολικοῦ εἶναι τὴν διδασκαλίαν. ὥσπερ γὰρ οἱ Ἀπόστολοι οὐκ ἂν ἐδίδαξαν μεταξὺ αὐτῶν διάφορα, οὕτω καὶ οἱ ἀποστολικοὶ οὐκ ἂν ἐναντία τοῖς Ἀποστόλοις ἐξέθεντο, εἰ μὴ τῶν Ἀποστόλων ἑαυτοὺς σχίσαντες, καὶ ἑτέρους διδάξαντες.

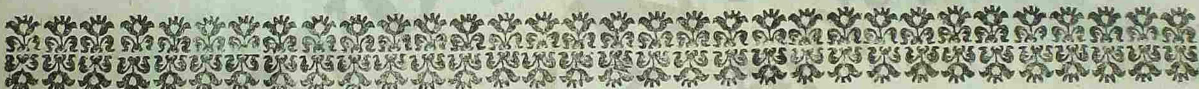
ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Ὅτι τὸ διὰ μακρῶν χρόνων ἐπισκοπῆσαι Αἱρετικοὺς Πατριάρχας διακοπὴν πεποίηκε κατὰ τὴν ἐθελούσιον κακουργίαν Βελλαρμίνου τῆς ἐν ταῖς πατριαρχικαῖς Ἐκκλησίαις τῶν πάλαι Ποιμένων διαδοχῆς, δείκνυται καὶ παράθεσιν τῶν ἐν Ῥώμῃ χρηματισάντων Αἱρετικῶν, καὶ ἐξάρχων τῆς δυσσεβείας Παπῶν μὴ διακοπῆναι, καίτοι ἡ τῆς παλαιᾶς Ῥώμης λυχνία καθάπαξ ἐσβέσθη κατά τε τὴν διαδοχὴν τῆς ἐπαγγελίας καὶ τῆς διδασκαλίας ὡς δείκνυται.

Ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ περὶ σημειώσεων ἐκκλησιαστικῶν, κεφαλαίῳ ὀγδόῳ φησὶν, Αἱ πατριαρχικαὶ Ἐκκλησίαι εἶχον διὰ μακρῶν χρόνων Ἐπισκόπους Αἱρετικοὺς, διὸ καὶ διεκόπη τῶν παλαιῶν Ποιμένων ἡ διαδοχή. Ἀλλὰ ῥητέον, ἐθελοντὶ κακουργεῖ ὁ σοφιστὴς, μετὰ γὰρ Μακεδόνιον, Εὐσέβιον, καὶ Εὐδόξιον τοὺς Κωνσταντινουπόλεως Ἀρειανοὺς Ἐπισκόπους, ἐγένοντο διάδοχοι τῶν Ἀποστόλων Γρηγόριος καὶ Νεκτάριος, καὶ μετὰ Νεστόριον Μαξιμιανὸς, ὡς καὶ μετὰ τοὺς Εἰκονομάχους ὁ θεῖος Ταράσιος. οὕτω καὶ εἰς τὴν Ἀλεξάνδρειαν μετὰ Διόσκορον ὁ Προτέριος. καὶ εἰς τὴν Ῥώμην μετὰ Λιβέριον καὶ Φίληκα τοὺς Ἀρειανοὺς ὁ Δάμασος, ὡς καὶ μετὰ Μάρκελλον τὸν εἰδωλολατρήσαντα ὁ Εὐσέβιος, καὶ μετὰ Ὁνώριον τὸν μονοθελήτην ὁ Σεβερῖνος. εἰ οὖν εἰς Ῥώμην οὐκ ἐνεκόπη ἡ ἀποστολικὴ διαδοχὴ, οὕτως οὐδὲ εἰς τὰ ἄλλα Πατριαρχεῖα, μάλιστα εἰς Ῥώμην, εἰ καὶ μένει ἡ διαδοχὴ τῆς τάξεως καὶ τοῦ τόπου, ἀλλ᾽ ὅμως τῆς κατὰ διδασκαλίαν διόλου φθαρείσης διαδοχῆς, ἐκλέλοιπε καὶ ἡ πατρικὴ καὶ ἀποστολικὴ διαδοχή. λέγει γὰρ ὁ θεῖος Ἀμβρόσιος βιβλίῳ πρώτῳ περὶ μετανοίας, κεφαλαίῳ ἕκτῳ, Οὐκ ἔχουσι τοῦ Πέτρου τὴν κληρονομίαν οἱ τὴν πίστιν μὴ ἔχοντες. καὶ Ἱερώνυμος ἐν τῇ πρὸς Ἡλιόδωρον ἐπιστολῇ, Οὐκ εἰσὶν, ἔφη, υἱοὶ τῶν ἁγίων οἱ ἔχοντες τοὺς τόπους τῶν ἁγίων, ἀλλ᾽ οἱ ἀσκοῦντες τὰ ἔργα τῶν ἁγίων. καὶ Γρηγόριος ὁ Θεολόγος λόγῳ εἰς τὸν μέγαν Ἀθανάσιον λέγει περὶ αὐτοῦ, ὅτι ἐγένετο οὐχ ἧττον τῆς εὐσεβείας, ἢ τῆς προεδρείας διάδοχος, ἣν δὴ καὶ κυρίως ὑποληπτέον διαδοχήν. τὸ γὰρ ὁμόγνωμον, καὶ ὁμόθρονον, τὸ δὲ ἀντίδοξον, καὶ ἀντίθρονον. καὶ ἡ μὲν, προσηγορίαν, ἡ δὲ, ἀλήθειαν ἔχει διαδοχῆς. οὐ δὲ ὁ τἀναντία δοξάζων, ἀλλ᾽ ὁ τῆς αὐτῆς πίστεως. ἕπεται οὖν ἀναγκαίως τῇ διαδοχῇ τοῦ ἐπαγγέλματος καὶ ἡ διαδοχὴ τῆς διδασκαλίας, τῇ δὲ διαδοχῇ τῆς διδασκαλίας ἀναγκαίως ἕπεται ἡ διαδοχὴ τῶν προσώπων. ἡ διαδοχὴ οὖν τοῦ ἐπαγγέλματος χωρὶς τῆς διαδοχῆς τῆς διδασκαλίας οὐ μόνον ἀνωφελὴς, ἀλλ᾽ ἤδη καὶ παράνομος, θεομισής τε καὶ ἀποτρόπαιος. λέγω δὲ διαδοχὴν διδασκαλίας. οὐχὶ ἐκεῖνο,

ὅτι

ὅτι κατὰ πᾶσαν ἀνάγκην δεῖν εἶναι τὸν Ἐπίσκοπον ἐπιστήμονα καὶ Διδάσκαλον διὰ σοφίας καὶ μαθήσεως τεχνικῆς (ἐπειδὴ πολλοὶ πολλάκις ἐχρημάτισαν Ἐπίσκοποι ὀλίγων γραμμάτων ὄντες εἰδήμονες, καὶ οὔτε ὁ πάνυ δυνατὸς, κατὰ τὸν μέγαν Ἐπιφάνιον ἐν λόγῳ τῶν ἐν ταῖς Ἐκκλησίαις προεστώτων, ἕτερα τούτων ἐρεῖ, οὐδεὶς γὰρ ὑπὲρ τὸν Διδάσκαλον, οὔτε ὁ ἀσθενὴς ἐν λόγῳ ἐλαττώσει τὴν παράδοσιν, μιᾶς γὰρ καὶ τῆς αὐτῆς πίστεως οὔσης, οὔτε ὁ πολὺ περὶ αὐτῆς δυνάμενος εἰπεῖν, ἐπλεόνασεν, οὔτε ὁ τὸ ὀλίγον, ἠλάττωσεν. ἴδε καὶ ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίου τρίτου τμήματος ἑβδόμου Παραγράφῳ δευτέρῳ τί ἔγραφεν ὁ Ἀγάθων καὶ ἡ Σύνοδος αὐτοῦ πρὸς τοὺς Βασιλεῖς τῶν Ῥωμαίων περὶ τῆς σοφίας τῶν τότε ἐν τῇ Δύσει Ἐπισκόπων, καὶ βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου δεκάτου Παραγράφῳ πρώτῳ τί εἶπεν ὁ Πλάτινας περὶ τῶν ἐν τῇ ἐν Ἀριμίνῳ Συνόδῳ δυτικῶν πατέρων, ὅτι ἦσαν ἁπλοῖ καὶ ἀγράμματοι, ἦσαν ὅμως εὐσεβέστεροι τῶν σοφωτάτων Ἀρειανῶν) ἀλλ' ὅτι ἡ διαδοχὴ τοῦ ἐπαγγέλματος πρέπει ἵνα ἔχῃ τὴν διαδοχὴν τῆς διδασκαλίας, ὅπου ὁ Ἐπίσκοπος ἵνα φρονῇ καὶ ἵνα διδάσκῃ ὀρθόδοξα. ἔστι δὲ ὀρθόδοξα, τὰ συμβαίνοντα τῇ πατροπαραδότῳ πίστει, τουτέστι τῇ πίστει ἣν παρέδωκαν οἱ ἅγιοι Ἀπόστολοι, καὶ ἡρμήνευσαν οἱ ἅγιοι καὶ αἱ κανονικαὶ Σύνοδοι. ὅθεν ὁ Ἐπιφάνιος πάλιν φησὶ, Καὶ Ὅροι γὰρ ἐτέθησαν ἡμῖν, καὶ θεμέλιοι, καὶ οἰκοδομὴ πίστεως, καὶ Ἀποστόλων παραδόσεις, καὶ γραφαὶ ἅγιαι, καὶ διδαχαὶ διδασκαλίας, καὶ πανταχόθεν ἡ ἀλήθεια ἠσφάλισται, καὶ μηδεὶς ἀπατάσθω καινοῖς μύθοις. ταῦτα Αἱρέσει πεντηκοστῇ πέμπτῃ. ἐπειδὴ οὖν ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης προσέθηκε, καὶ ἀφῄρηκε πολλὰ, καὶ ὁσημέραι προστίθησιν ἐν τῇ τῆς Ἐκκλησίας διδασκαλίᾳ, οὐκ ὠφελεῖ αὐτὸν ἡ Ῥώμη, καὶ ἡ ἐπαγγελία, μάλιστα οὔτε τὴν διαδοχὴν τῆς ἐπαγγελίας ἔχει, ἐπειδὴ οὐκ ἐκλέγουσιν αὐτὸν οἱ Ἐπίσκοποι κατὰ τὸ ἀρχαῖον πάτριον καὶ κανονικὸν ἔθος, ἀλλ' οἱ Καρδηνάλεις, καίτοι πολλοὶ τούτων οὐδὲ Πρεσβύτεροι, ἀλλὰ Διάκονοι καὶ Ἀναγνῶσται ὄντες, καὶ τὸ δὴ χεῖρον, ὅτι καὶ ῥαδιούργως καὶ σιμωνιακῶς ἐκλέγουσιν αὐτὸν ὡς ῥηθήσεται. εἶτα εἰ κατὰ καιροὺς, ὃν τρόπον εἴρηται ἀνωτέρω, ἐν τοῖς λοιποῖς Πατριαρχικοῖς θρόνοις γεγόνασι Πατριάρχαι Αἱρετικοὶ, ἀλλ' οὐ πάντες, καὶ οἱ πλείους τῶν ὑποκειμένων αὐτοῖς Μητροπολιτῶν καὶ λοιπῶν Ἐπισκόπων ἦσαν ὀρθόδοξοι, οἱ δὲ τῇ Ῥώμῃ ὑποκείμενοι καθάπαξ σχισματοαιρετικοὶ γεγόνασιν, ὅθεν καὶ καθάπαξ ἐσβέσθη ἡ λυχνία τῆς ἐν τῇ παλαιᾷ Ῥώμῃ καθέδρας.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ Ε. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ ΙΓ.

Λόγῳ καθολικωτέρῳ περὶ τῆς ἱεραρχίας καὶ μοναρχίας τοῦ Πάπα, οὗ τὰ προνόμια εἰς ὀκτώ τινα ἐνταῦθα συντέμνονται).

Πολλὰ ἀριθμοῦσι τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης προνόμια οἱ Κανονισταὶ, συντέμνονται ὅμως εἰς ὀκτὼ, πρῶτον, ὅτι εἰς τὴν καθόλου Ἐκκλησίαν ἐστὶ μοναρχία, ἢ μόνος ὁ Πάπας ἐστὶ παντὸς τοῦ κόσμου κοινὸς Ἐπίσκοπος, καὶ πάντας κρίνει, καὶ ἐκ τῆς Διοικήσεως ἑτέρων Ἐπισκόπων οὓς βούλεται ἐξαιρεῖ, καὶ ᾧ πάντας πείθεσθαι ἀνάγκη, ὅθεν ἐγεννήθησαν ἐκεῖνα τὰ ῥητὰ παρ' αὐτοῖς, Μεταφέρει, Καθαιρεῖ, Μερίζει, Ἑνοῖ, Ἐξαιρεῖ, Μεταβάλλει, Ὁρίζει, Κρίνει, Προστάττει, δηλονότι καθὸ κοινὸς τῆς Οἰκουμένης Ἐπίσκοπος, ᾧ καὶ μόνῳ πάντας ἀνάγκη ὑποκεῖσθαι, ἄνευ γὰρ τούτου οὐκ ἔστι σωτηρίας τυχεῖν. δεύτερον ἐστὶν ἡ ἐξουσία τοῦ ἀθροίζειν τὰς Οἰκουμενικὰς Συνόδους. τρίτον ἐστὶν ἡ ἐξουσία τοῦ διορίζειν ἀποφαντικῶς περὶ τῶν πραγμάτων τῆς πίστεως, καὶ βεβαιοῦν, καὶ ἀνακαλεῖν τὰς ἀποφάσεις τῶν Συνόδων. τέταρτον ἐστὶν ἡ ἐξουσία τοῦ μεταλαμβάνειν τὰς Ἐκκλήτους, ὅτι πρὸς αὐτὸν ἀπὸ παντὸς ἑτέρου κριτοῦ τουλάχιστον ἐκκλησιαστικοῦ, ἢ περὶ ἐκκλησιαστικῶν πραγμάτων, περὶ ὧν νῦν διαφερόμεθα, δίκαιον ἐγκαλεῖν. πέμπτον ἐστὶν, ὅτι μετὰ τὴν αὐτοῦ ἀπόφασιν οὐδεμία χώρα πλέον Ἐκκλήτου τινὸς, ἀλλ' ἴδε περὶ τούτων ἀνωτέρω περὶ τῆς ἐν Σαρδικῇ Συνόδου, καὶ βιβλίου τετάρτου κεφάλαιον πέμπτον, καὶ μέρους τρίτου κεφάλαιον ἔσχατον, καὶ μάλιστα ὅλον τὸ παρὸν βιβλίον. ἕκτον ἐστὶν ἡ ἐξουσία τοῦ συντάττειν Νόμους περὶ τῶν μέσων, ἢ ὡς αὐτοί φασι διαφόρων πραγμάτων, οἵτινες Νόμοι ἰσχύουσι δεσμεῖν τὴν συνείδησιν, καὶ ἔξω καταφρονήσεως καὶ σκανδάλου ποιεῖν, τουτέστι τὸ προσταττόμενον παρὰ τοῦ Πάπα ποιητέον εἰ καὶ σκληρὸν καὶ κατὰ τῆς συνειδήσεώς ἐστιν, ἀλλὰ τοῦτο ἀποβέβληται ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίῳ δευτέρῳ. ἕβδομόν ἐστιν ἡ ἐξουσία τοῦ συγχωρεῖν μετὰ ἐλευθερίας Νόμους, ἀφορισμοὺς, ἀναθεματισμοὺς, ἁμαρτήματα, ἀλλὰ τοῦτο καταβέβληται ἀνωτέρω, τοῦτο μὲν, ὅτι ἡ ἀρχιερατικὴ ἐξουσία διακονική ἐστι, τοῦτο δὲ, ὅτι ἡ Σύνοδος ἐπὶ τοῦ Πάπα, ὡς καὶ παντὸς Ἐπισκόπου. ὄγδοόν ἐστιν, ὅτι ὁ Πάπας ὑπ' οὐδενὸς ἀνθρώπου, ἢ Συνόδου ἐπὶ γῆς κριθῆναι δύναται. ταῦτα μὲν τὰ προνόμια ἰσχυρῶς ἀνῄρηνται ἀνωτέρω, ῥητέον ὅμως ἐνταῦθα διεξοδικώτερον περὶ μόνου τοῦ πρώτου, οὗτινος καταστραφέντος, ἤτοι τῆς πεπλασμένης μοναρχίας μὲν καὶ Οἰκουμενικῆς Ἐπισκοπῆς, καὶ πάντα τὰ λοιπὰ προνόμια καὶ ἀπὸ τοῦ τόπου τούτου καθαρώτατα ματαιωθήσονται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β.

Ὅτι οὐδεὶς ἀνθρώπων καθολικὸς Ἐπίσκοπος παντὸς τοῦ κόσμου, δείκνυται.

Εἰ καὶ παντὶ τῷ δικαίως κρίνοντι αὕτη ἡ μυθώδης Μοναρχία φανερῶς ἐκπομπεύεται ἐξ ὧν εἴρηται ἀνωτέρω, ὅμως ὀλίγ᾽ ἄττα εἰπεῖν καὶ ἐνταῦθα, οὐκ ἔστιν ἀνωφελὲς, ἀλλὰ μάλιστα ἀναγκαῖον, κηρύττεται γὰρ ἡ ἀλήθεια τηλαυγέστερον. ὅτι μὲν οὖν ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης οὐκ ἔστι μοναρχικὸς Ποιμὴν καὶ καθολικὸς Ἐπίσκοπος παντὸς τοῦ κόσμου, συμπεραίνεται ἐκ τούτου τοῦ ἀκολουθοῦντος ἐπιχειρήματος, ἤτοι τοῦ, οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ καθολικὸς Ἐπίσκοπος παντὸς τοῦ κόσμου.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ.

Ὅτι ἐκ τοῦ ἐνταῦθα συλλογισμοῦ συμπεραίνεται μὴ πρέπειν τῷ Πάπᾳ Ῥώμης μοναρχικὸν εἶναι Ποιμένα καὶ καθολικὸν Ἐπίσκοπον παντὸς τοῦ κόσμου.

Τὸ οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους πρέπον, οὔτε τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης πρέπει, ἢ ἄλλως τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ. Τὸ πρέπον τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης, τοῦτο καὶ ἑτέρῳ τινὶ τῶν ἀνθρώπων πρέπει μετὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους. ἀλλὰ μὴν τὸ εἶναι μοναρχικὸν Ποιμένα καὶ καθολικὸν Ἐπίσκοπον παντὸς τοῦ κόσμου, οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων μετὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους πρέπει, ἄρα τὸ εἶναι μοναρχικὸν Ποιμένα καὶ καθολικὸν Ἐπίσκοπον παντὸς τοῦ κόσμου τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης οὐ πρέπει. λέγομεν δὲ μετὰ τοὺς ἀποστολικοὺς χρόνους, διότι εἰ καὶ οὐδεὶς ποτε παρὰ τοῦ Σωτῆρος μονάρχης εἶναι, ἢ καὶ καθολικὸς καὶ μοναρχικὸς Ποιμὴν παντὸς τοῦ κόσμου, ἢ καὶ τῆς ἀνὰ πᾶσαν τὴν Οἰκουμένην καθολικῆς Ἐκκλησίας ἀποκατέστη, θετέον ὅμως ἐστὶ πάντας, καὶ ἑκάστους τῶν Ἀποστόλων Ποιμένας καθολικοὺς εἶναι τῆς Ἐκκλησίας, οἷς εἴρηται, Πορευθέντες εἰς τὸν κόσμον ἅπαντα κηρύξατε, καὶ μαθητεύσατε πάντα τὰ ἔθνη, εἰ καὶ οὐδεὶς τῶν ἐχόντων ταύτην τὴν ἐξουσίαν ἐρρέθη αὐτονομικῶς καθολικὸς Ἐπίσκοπος, ὡς διδάσκει ὁ Διάλογος βιβλίῳ τετάρτῳ τῶν Ἐπιστολῶν αὐτοῦ, κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ, ἤτοι ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ. ἡ μείζων πρότασις ἀρνηθῆναι οὐ δύναται παρὰ τῶν ὁμολογούντων τὸν Πάπαν εἶναι ἄνθρωπον θνητόν. τὴν ἐλάττονα ἀποφάσκουσιν οἱ παπισταὶ μετὰ ἐνστάσεως ἐν ἐκείνῳ μόνῳ περὶ οὗ ζητεῖται, τουτέστιν ἐν τῷ Ἀρχιερεῖ τῆς Ῥώμης, ὃν φασὶν εἶναι μοναρχικὸν Ποιμένα, καὶ καθολικὸν Ἐπίσκοπον παντὸς τοῦ κόσμου. ὅμως βεβαιωθείσης τῆς ἡμετέρας μείζονος προτάσεως τῇ ἐλάττονι, οἴχεται καὶ ἡ ἔνστασις αὐτῶν.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ.

Δεῖξις τῆς ἐλάττονος τοῦ ἀνωτέρω συλλογισμοῦ, ἐκ τοῦ βαθμοῦ τῆς ἐπισκοπῆς, ἣν οἱ παπισταὶ ἀποφάσκουσιν.

Ἡ Ἐπισκοπὴ ἐστὶν ἄκρος βαθμὸς τιμῆς ἐκκλησιαστικῆς, καὶ τῇ ἐπισκοπικῇ ἐξουσίᾳ κατά τε τάξιν καὶ διοίκησιν πάντες οἱ Ἐπίσκοποι ἀλλήλοις εἰσὶν ἴσοι, ἄρα οὐδεὶς τῶν λοιπῶν ταύτῃ τῇ ὑπεροχῇ ὑπέρτερός ἐστιν, ὥστε εἶναι αὐτὸν μονάρχην ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας, καὶ παντὸς τοῦ κόσμου καθολικὸν Ἐπίσκοπον. ἡ δὲ τῆς μείζονος ἀλήθεια κατὰ πλάτος ἐδείχθη κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ τοῦ παρόντος μέρους.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε.

Δευτέρα δεῖξις τῆς αὐτῆς ἐλάττονος ἀπὸ τῶν τοῦ Κυπριανοῦ ἐπιστολῶν πρὸς Ἀντωνιανὸν καὶ τοὺς Πάπας Κορνήλιον καὶ Στέφανον, ὅτι οὐδεὶς εἷς Ἐπίσκοπος μονάρχης τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ Ποιμένες μιᾶς ποίμνης.

Οὔσης τῆς Ἐκκλησίας παρὰ Χριστοῦ εἰς ἅπαντα τὸν κόσμον ἐν πολλοῖς μέρεσι διῃρημένης, ὁμοίως καὶ τῆς Ἐπισκοπῆς μιᾶς πολλῶν Ἐπισκόπων ὁμοφρόνῳ ἀριθμότητι μεμερισμένων, ὡς φησὶν ὁ Κυπριανὸς ἐπιστολῇ πεντηκοστῇ δευτέρᾳ πρὸς Ἀντωνιανὸν, Οὐδεὶς εἷς Ἐπίσκοπος ἐστὶ μονάρχης ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας. Ἡ Ἐπισκοπὴ μία ἐστὶν, ἧς τὸ μέρος παρ᾽ ἑκάστου κρατεῖται φησὶν ὁ αὐτὸς Κυπριανὸς βιβλίῳ περὶ ἑνότητος Ἐκκλησίας, τουτέστιν ἑκάστῳ Ποιμένι μέρος τι τῆς ποίμνης παρεδόθη τοῦ προσέχειν αὐτῷ, ὡς δώσοντι λόγον περὶ τούτου τῷ Κυρίῳ τῆς ἐργασίας αὐτοῦ, ὡς ἐκτίθησιν αὐτὸς ὁ Κυπριανὸς ἐπιστολῇ πεντηκοστῇ πέμπτῃ, ἤτοι βιβλίῳ πρώτῳ ἐπιστολῇ τρίτῃ πρὸς Κορνήλιον. καὶ ἀλλαχοῦ ὁ αὐτὸς νουθετῶν τὸν Στέφανον Ῥώμης ἐπὶ τῷ γράψαι τοῖς ἐν Γαλλίᾳ Ἐπισκόποις, ἵνα ἐξώσωσιν ἐκ τῆς τάξεως τὸν Ἐπίσκοπον Μαρτιανὸν τὸν Ἀρελατησίων, τὸν ἀκόλουθον τοῦ Νοβατιανοῦ, οὐκ αὖ ἀφεῖκε μνήμην ποιῆσαι τῆς μοναρχικῆς ἐξουσίας τοῦ τῆς Ῥώμης Ἐπισκόπου, εἰ αὐτὴν ἐγίνωσκεν, οὔτε ἐκ τοῦ ἀδελφικοῦ ἐπαγγέλματος τῶν Ἐπισκόπων

σκόπων πᾶσαν τὴν δύναμιν τῆς αὐτοῦ νουθεσίας ἀπεγράψατο αὖ, λέγων, Διὰ τοῦτο γὰρ ἀδελφὲ περιπόθητε πολυπληθές ἐστι τὸ σῶμα τῶν ἱερωμένων, συνδεδεσμῷ τῆς ἑνώσεως καὶ τῆς ὁμοφροσύνης συνδεδεμένον, ὥστε εἴτις ἐκ τῆς ἡμετέρας συνοδίας αἵρεσιν ποιῆσαι καὶ τὴν τοῦ Χριστοῦ ποίμνην διασπαράξαι τολμήσῃ, βοηθείτωσαν οἱ λοιποί, καὶ ὡς ἐπωφελεῖς Ποιμένες καὶ ἐλεήμονες τὰ πρόβατα τοῦ Θεοῦ εἰς τὴν ποίμνην συναγαγέτωσαν, καὶ γὰρ εἰ πολλοὶ ἐσμὲν Ποιμένες, μίαν ὅμως ποίμνην ποιμαίνομεν, καὶ πάντα τὰ πρόβατα ἃ ἐν τῷ αἵματι αὐτοῦ ὁ Κύριος ἐξητήσατο, καὶ θάλπειν, καὶ ἄγειν ὀφείλομεν, ὥστε ὑποφέρειν τοὺς δεσμίους, καὶ πολεμουμένους ἀδελφοὺς ἡμῶν. σκληρῶς καταφρονεῖσθαι, καὶ ὑπερηφανίᾳ τινῶν ὑπερηψίᾳ καταπατεῖσθαι, Κυπριανὸς ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἑβδόμῃ, ἤτοι βιβλίῳ τρίτῳ ἐπιστολῇ δεκάτῃ τρίτῃ πρὸς Στέφανον Ῥώμης, ὅπου τοὺς ἀδελφοὺς οὓς παρὰ τοῦ Μαρτινιανοῦ σκληρῶς καταφρονεῖσθαι βοᾷ, τοὺς μετανοοῦντας δηλονότι, ὡς αὐτὸς ἐκεῖ ἐκτίθησι. σημείωσαι δὲ κἀκεῖνα τὰ ῥήματα, ἤγουν εἴτις ἐκ τῆς ἡμετέρας συνοδίας αἵρεσιν ποιῆσαι, καὶ τὰ ἑξῆς, οἷς φαίνεται μηδένα Ἐπίσκοπον, μήτε αὐτὸν τὸν Ῥώμης ἐξαιρεῖν ἀπὸ τούτου τοῦ ἐλέγχου, ἀπ' αἰτίας Αἱρέσεως καὶ Σχίσματος. ἐνταῦθα καὶ ἑτέρα τὶς γεννᾶται ἀπόδειξις.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ϛ.

Ἀπόδειξις ἑτέρα συλλογιστικὴ περὶ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα ἐκ τοῦ προΐστασθαί τινων καὶ ὑποκεῖσθαι τὸν αὐτὸν τισί.

Ὃς ἄν τισιν ὑποκείμενος, οὐκ ἔστι μοναρχικῶς πάσι προϊστάμενος. ἀλλὰ μὴν πᾶς Ἐπίσκοπος, καὶ αὐτὸς ὁ Ῥώμης ἔστι τισὶν ὑποκείμενος, ἄρα οὐδεὶς Ἐπίσκοπος, οὔτε ὁ Ῥώμης, οὔτε ἄλλος τὶς ἐστὶ μοναρχικῶς προϊστάμενος τῶν ἄλλων. τὴν μείζονα καίτοι τῷ ἑαυτῆς φωτὶ φανερὰν οὖσαν βεβαιοῖ ὁ Βελλαρμῖνος φάσκων, Ἀντίκειται τὸν αὐτὸν εἶναι καὶ προϊστάμενον πάντων, καὶ ὑποκεῖσθαι τισὶ, βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ τεσσαρεσκαιδεκάτῳ. ἡ ἐλάττων ἐστὶ τοῦ Κυπριανοῦ ἐν τοῖς προλεχθεῖσι. μάλιστα τοῦτο φανερῶς διδάσκει ἡ θεία γραφή, Τὸ Πνεῦμα τῶν Προφητῶν Προφήταις ὑποτάσσεται φάσκουσα πρώτη πρὸς Κορινθίους κεφαλαίῳ δωδεκάτῳ, διὸ ὀρθῶς Ἰσίδωρος ὁ Πηλουσιώτης βιβλίῳ τρίτῳ, ἐπιστολῇ διακοσιοστῇ ἑνδεκάτῃ φησὶ τὴν Ἐπισκοπὴν εἶναι μὴ αὐθύνουν ἐξουσίαν, ἀλλ' ὑπεύθυνον λειτουργίαν. πλείω ταύτην τὴν ἐλάττονα βεβαιοῦμεν εὑρήσεις ἐν τοῖς ἐκδοθεῖσιν ἐλέγχοις καὶ ἀποφάσεσι κατὰ τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης, ὡς Βικλὶφ, Οἰωρίου, καὶ τῶν λοιπῶν, καὶ ἐν ἐκείνῳ, ὅτι αἱ Σύνοδοι αἱ Οἰκουμενικαὶ ὑπεραίνω εἰσὶ πάντων, καὶ αὐταῖς ὑπόκειται ὁ Πάπας, ὡς καὶ πᾶς Ἐπίσκοπος. ἴδε καὶ ἀνωτέρω κεφάλαιον, ὄγδοον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ζ.

Ἀπόδειξις ἑτέρα συλλογιστικὴ κατὰ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα ἐκ τῶν τοῦ Κυπριανοῦ ῥημάτων, ὅτι οὐδείς ἐστιν Ἐπίσκοπος Ἐπισκόπων.

Ὁ μοναρχικὸς Ποιμὴν, καὶ καθολικὸς Ἐπίσκοπος παντὸς τοῦ κόσμου, ἐστὶν Ἐπίσκοπος τῶν Ἐπισκόπων. ἀλλ' οὐδείς ἐστιν Ἐπισκόπων Ἐπίσκοπος, ἄρα. τὴν μείζονα καταφάσκουσι καὶ οἱ ἐναντίοι, βουλόμενοι πάντας τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἐπισκόπους ὡσεὶ πρόβατα ὑποκεῖσθαι τῷ καθολικῷ Ἐπισκόπῳ, ὁ Βελλαρμῖνος καὶ ὁ Γρετζέρος βιβλίῳ δεκάτῳ περὶ τοῦ Πάπα κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ, ὁ δὲ Βελλαρμῖνος περὶ τοῦ Πάπα βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τελικοστῷ πρώτῳ, βούλεται τοῦτον τὸν Τίτλον ἴδιον εἶναι μόνῳ τῷ Πάπᾳ, ὥστε λέγεσθαι Ἐπίσκοπον τῶν Ἐπισκόπων. ἡ ἐλάττων πρότασις δήλη ἐκ τῶν τοῦ Κυπριανοῦ λόγων ἐν τῇ Συνόδῳ τῶν ἑβδομηκονταπέντε Ἐπισκόπων, καὶ γὰρ φησὶν, Οὐδεὶς ἡμῶν Ἐπίσκοπος Ἐπισκόπων ἑαυτὸν συνίστησιν, ἢ τυραννικῷ φόβῳ πρὸς τὴν ἀνάγκην τῆς ὑπακοῆς τοὺς ἀπαδοὺς αὐτοῦ καταναγκάζει. ἔχει γὰρ ἔχει πᾶς Ἐπίσκοπος ὡς ἔξεστι τῇ ἐλευθερίᾳ καὶ τῇ αὐτοῦ ἐξουσίᾳ ἴδιον αὐτεξούσιον, ὥστε μὴ δύνασθαι ὑπ' ἄλλου κρίνεσθαι. ἀλλὰ μένομεν τὴν καθολικὴν κρίσιν τοῦ Κυρίου ἡμῶν Ἰησοῦ Χριστοῦ, ὅστις μόνος ἔχει τὴν ἐξουσίαν προθεῖναι ἡμᾶς ἐν τῇ αὐτοῦ Ἐκκλησίᾳ διοικητὰς, καὶ κρῖναι ἕκαστον κατὰ τὴν ἐργασίαν αὐτοῦ. ταῦτα ὁ Κυπριανὸς, συμφωνούντων αὐτῷ καὶ τῶν λοιπῶν τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ. οἱ δὲ παπισταὶ πολλὰς διαιρέσεις ποιοῦνται, ἵνα συγχύσωσι τοῦ Κυπριανοῦ τὰ ῥήματα, ἀλλὰ νικᾷ ἡ ἀλήθεια, καθότι ὁ Βίνιος καὶ ἄκων σημαίνει ἐν τούτοις, ὅτι ἐνεπαίχθη ὁ Στέφανος Ῥώμης, καὶ τὰ ῥήματα τοῦ Κυπριανοῦ τὸν Τίτλον καὶ τῆς καθολικῆς ἐξουσίας τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Ἐπισκόπων καθαπτόμενα, προαπέβαλον αὐτὰ ἤτοι καὶ τοὺς Τίτλους καὶ τὴν τοιαύτην ἐξουσίαν. ταῦτα ῥήματα τοῦ Κυπριανοῦ καὶ Αὐγουστῖνος βιβλίῳ τρίτῳ περὶ βαπτισμοῦ κατὰ Δονατιστῶν, κεφαλαίῳ τρίτῳ ἀναγινώσκει, καὶ καλεῖ πρᾳότατον, καὶ ἀληθέστατον λόγον τῆς ἀληθείας.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Η'.

Ὅτι τοῦ, ἔχει πᾶς Ἐπίσκοπος αὐτεξούσιον ἴδιον ὥστε μὴ κρίνεσθαι ὑφ' ἑτέρου μήτε αὐτὸν ἕτερον κρίνειν, ῥητοῦ τοῦ Κυπριανοῦ, δηλοῖ τὴν ἔννοιαν ὁ Αὐγουστῖνος, ἐπαινῶν αὐτόν.

Ἐν οἷς δὲ λέγει ὁ Κυπριανὸς, ὅτι ἔχει πᾶς Ἐπίσκοπος αὐτεξούσιον ἴδιον, ὥστε μὴ κρίνεσθαι ὑπὸ ἑτέρου μήτε αὐτὸν ἕτερον κρίνειν, πρὸς ταῦτα τοῦ Κυπριανοῦ λέγει ὁ Αὐγουστῖνος, Νομίζω πάντως ἐν τούτοις τοῖς ζητήμασιν, ἅτινα ὡς δεῖ οὐ διευκρινήθησαν, οἶδε γὰρ ὁ Κυπριανὸς πόσον τοῦ Μυστηρίου τὸ βάθος, ὥστε τὸ αὐτεξούσιον τοῦ ζητεῖν ἑκάστῳ παντελεύθερον ἀφίησιν, ἵνα διενεργηθείσης τῆς ὑποθέσεως ἡ ἀλήθεια φανερωθῇ. ταῦτα ἐκεῖ ὁ Αὐγουστῖνος, ὅπου τῇ ἐξετάσει τῶν ζητημάτων τί βούλεται δηλῶσαι, ἐξ ἑτέρων αὐτοῦ λόγων, ἤτοι βιβλίῳ δευτέρῳ κεφαλαίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ ζητήματος τοῦ Βαπτισμοῦ, φανερόν ἐστι, καὶ αὐτὸν τὸν Κυπριανὸν ἐπαινῶν, συμφάσκει τῇ δόξῃ αὐτοῦ, λέγων, Οὔτε ἡμεῖς αὐτοὶ τοιοῦτόν τι ἀπετολμήσαμεν ἂν ὁμολογῆσαι, εἰ μὴ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῇ ὁμοφρονεστάτῃ ἐξουσίᾳ ἐθεμελιούμεθα, ᾗ καὶ αὐτὸς (ὁ Κυπριανὸς) παρεῖχεν ἂν τὴν νίκην ἀναμφιβόλως, εἰ ἐν ἐκείνῳ τῷ καιρῷ τούτου τοῦ ζητήματος ἡ ἀλήθεια διὰ πληρεστάτης Συνόδου διωρίσθη. ἴδε ἀνωτέρω μέρους τρίτου κεφαλαίου τε' τοῦ τμήματος τρίτου Παραγράφῳ ἕκτῳ τὰ τοῦ Αὐγουστίνου, καὶ ἔτι βιβλίου τρίτου τοῦ Αὐγουστίνου κεφάλαιον τέταρτον, ὅπου φησὶν, Ἠσπασάμην ἂν κἀγὼ ταύτην τὴν γνώμην, εἰ μὴ πρὸς ἐπιμελεστέραν καὶ κοινὴν σκέψιν ἡ συνείδησις κατηνάγκαζέ με. οὔτε ποτὲ εἰς ἐλάττωμα τοῦ Κυπριανοῦ ἐλογίσθη, ὅτι ἐν ἀμφιβόλῳ ζητήματι Στεφάνου τοῦ Πάπα Ῥώμης τὴν κρίσιν καὶ τὴν ἐξουσίαν αὐτοῦ τοῦ Πάπα ὑποδεεστέραν τῆς κοινῆς τῶν ὁπαδῶν κρίσεως ἐγίνωσκε.

ΠΑΡΑ'ΓΡΑΦΟΝ Θ'.

Ἀπόδειξις ἑτέρα κατὰ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα ἐκ τοῦ ἐπαίνου τῶν Κυπριανοῦ ῥημάτων παρὰ τοῦ Αὐγουστίνου, τὸ δὲ ἐκλαμβάνειν τινὰς τὸ Ἀρχιερεὺς ὁ μέγιστος κατὰ Τερτυλλιανὸν ὁ Ἐπίσκοπος τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἐντεῦθεν συνάγειν ὅτι εἶχε τότε ὁ Πάπας ταύτην τὴν κλῆσιν, ἀχρεῖον καὶ λίαν ἀσθενές ἐστι, καὶ ἀπαίσιον τοῖς ἐνταῦθα πατράσι καὶ Πάπαις.

Ἑτέραν προσέτι δικαιολογίαν εὑρίσκομεν ἐκεῖνον τὸν παρὰ τοῦ Αὐγουστίνου ἔπαινον τῶν τοῦ Κυπριανοῦ ῥημάτων, ὅθεν οὕτως ἐπιχειροῦμεν, Ἣν ἐξουσίαν εἷς καὶ μόνος ἔχει ὁ Χριστὸς, οὐδεὶς ἄλλος τῶν ἀνθρώπων αὐτὴν ἔχει, ἄρα οὔτε ὁ Πάπας. ἀλλὰ μὴν τὴν ἐξουσίαν τοῦ μοναρχικοῦ Ποιμένος, ἤτοι τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Ἐπισκόπων προελθοῦσαν πάντων τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων ἐν τῇ διοικήσει τῆς Ἐκκλησίας, καὶ λόγον ἀπαιτεῖν περὶ τῶν ἔργων αὐτῶν, εἷς καὶ μόνος ἔχει ὁ Χριστὸς, ἄρα· ἡ ἐλάττων ἐστὶ τοῦ Κυπριανοῦ καὶ τοῦ Αὐγουστίνου ἐν τοῖς προρρηθεῖσιν. Ἀλλ' ὁ Βελλαρμῖνος ἐν τῇ ἐπιγνώσει τοῦ δευτέρου βιβλίου περὶ τοῦ Πάπα κεφαλαίῳ τριακοστῷ πρώτῳ, καὶ Βαρώνιος ἔτει διακοσιοστῷ δεκάτῳ ἕκτῳ, καὶ Βίνιος ἐν ταῖς σημειώσεσι τῆς ὑπὸ τοῦ Κυπριανοῦ συγκροτηθείσης ἐν Καρθαγένῃ Συνόδου, καὶ Παμμέλιος ἐν ταῖς αὐτοῦ σημειώσεσιν εἰς τὸ τοῦ Τερτυλλιανοῦ περὶ σωφροσύνης, κεφαλαίῳ πρώτῳ, ἀριθμῷ πέμπτῳ, ἐκλαμβάνουσι τοὺς λόγους τοὺς ἐν τούτῳ τῷ τόπῳ τοῦ Τερτυλλιανοῦ, Ἀρχιερεὺς δηλαδὴ ὁ μέγιστος, ὁ Ἐπίσκοπος τῶν Ἐπισκόπων, καὶ ἐντεῦθεν συνάγουσιν, ὅτι εἶχεν ὁ Πάπας τότε ταύτην τὴν κλῆσιν. Ἀχρεία ὅμως ἐστὶν αὕτη ἡ ἀπόδειξις, καὶ λίαν ἀσθενής, ἐν ᾧ ἑνὸς ἀνθρώπου Αἱρετικοῦ καὶ ἐκμανέντος τῷ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας μίσει ὁ λόγος δυνηθῇ συστῆσαι δόγμα εἰς τὴν Ἐκκλησίαν, καὶ ὁ ἀποβεβλημένος τῆς Ἐκκλησίας ἵνα ἔχῃ δόξαν ὀρθόδοξον καὶ ἁγίου ἀνδρὸς, καὶ μάλιστα ὅπου ὁ λόγος οὗτος παρὰ τοῖς παλαιοῖς ὀρθοδόξοις ἐν τοῖς γνησίοις αὐτῶν ὑπομνήμασιν οὐχ εὑρίσκεται. εἶτα ἀπεδείχθη ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, ὅτι αὕτη ἡ λέξις, ΜΕΓΙΣΤΟΣ ἈΡΧΙΕΡΕΥΣ ἐξ ἀσεβείας ἤρξατο, καὶ εἰδωλολάτρου καὶ διώκτου τῶν Χριστιανῶν ἐφεύρεμά ἐστιν. ἔπειτα παρὰ τοῦ Κυπριανοῦ καὶ τῶν πατέρων τῶν κατ' αὐτὸν Συνόδων καὶ τῶν λοιπῶν ὁπαδῶν αὐτοῦ, καὶ παρὰ Αὐγουστίνου, καὶ ἔτι παρὰ Πελαγίου, καὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου φανερῶς κατακρίνεται, ὅπου τὸν Τίτλον τοῦ Ἐπισκόπου τῶν Ἐπισκόπων ἀρνοῦνται οὔποτε τῶν ἀνθρώπων ἐφαρμόττειν, καὶ δὴ καὶ τὸ ἰσοδυνάμον ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου, καὶ ἀφ' ἑαυτῶν καὶ ἀπὸ παντὸς ἄλλου Ἐπισκόπου πόρρω ἐκβάλλουσι Πελάγιος ὁ πρῶτος καὶ Γρηγόριος ὁ Διάλογος, καὶ ἐν ἐννενηκοστῇ ἐνάτῃ διαιρέσει τῶν Κανόνων, ἧς ἡ ἀρχὴ, ΟΥ̓ΔΕΙ͂Σ, καὶ Κανόνι, ἸΔΟΥ̓, ἐμποδίζουσι ταῦτα. ἐντεῦθεν δὲ ἑτέρα τις ἐπιφύεται ἀπόδειξις τῆς ἡμετέρας ἐλάττονος προτάσεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ι'.

Ἀπόδειξις ἑτέρα συλλογιστικὴ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου κατὰ τῆς μοναρχίας τοῦ Πάπα, ὅτι λῆψις διαβολικὴ ἡ καθόλου προσηγορία.

Συλλογίζεται ὁ Διάλογος φερωνύμως κατὰ τοῦ Νηστευτοῦ διὰ τὴν προσηγορίαν τοῦ καθολικοῦ οὕτω, Τὸ νέον ὄνομα, ἤτοι τὸ καθολικὸς Ἐπίσκοπος ἐστὶν ἐθνικὸν, αὔθαδες, δεισιδαίμον, ἄφρον, πομπηϊκὸν, ὑπερήφανον, ἀλιτήριον, ληρῶδες, βδελυκτὸν, βλασφημιῶν πλῆρες, τὸ δὲ οἰκειοποιεῖσθαι τοῦτο, λῆψις ἐστὶ διαβολική. ἀλλὰ μὴν τὸ οἰκειοποιεῖσθαι νέον ὄνομα, καὶ τὰ ἑξῆς, ἄρα τὸ οἰκειοποιεῖσθαι τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου, διαβολική ἐστι λῆψις, δηλαδὴ ὥσπερ ὁ θεὸν ἑαυτὸν καλῶν ἄνθρωπος ὢν ψιλὸς, οἰκειοποιεῖται ὄνομα ἐθνικὸν, αὔθαδες, δεισιδαίμον, ἄφρον, πομπηϊκὸν, ὑπερήφανον, ἀλιτήριον, λοιμῶδες, βδελυκτὸν, βλασφημιῶν πλῆρες, ὅπερ ἐστὶ διαβολικὴ λῆψις, οὕτω πᾶς τις τῶν Ἐπισκόπων ἑαυτῷ ταύτην τὴν παράδοξον τιμὴν οἰκειοποιεῖται, ἵνα καθολικὸς καλῆται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΑ'.

Ἐν πόσοις τόποις τῶν συγγραμμάτων αὐτοῦ Γρηγόριος ὁ Διάλογος καὶ πρὸς τίνας καλεῖ τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου νέον, ἐθνικὸν, ἄθεον καὶ τὰ ἑξῆς, λέγων καὶ αὐτοὺς τοὺς πρώτους τῶν Ἀποστόλων κεφαλὰς μὲν μερικῶν ὄχλων, μέλη δὲ πάντας τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας ὑπὸ μιᾷ κεφαλῇ τῷ Χριστῷ.

Ὁ συλλογισμὸς οὗτος ἐστὶ Γρηγορίου τοῦ Διαλόγου, ὅστις τὴν οἰκειοποίησιν τούτου τοῦ ὀνόματος καλεῖ οἰκειοποίησιν διαβολικὴν βιβλίῳ τετάρτῳ τῶν ἐπιστολῶν κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ, ἤτοι ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἕκτῃ πρὸς Εὐλόγιον τὸν Πατριάρχην Ἀλεξανδρείας, ὅστις αὐτὸ τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου λέγει ὅτι ἐστὶ νέον, ἐθνικὸν, καὶ τὰ ἑξῆς, βιβλίῳ τετάρτῳ τῶν ἐπιστολῶν κεφαλαίοις ἑβδομηκοστῷ ἕκτῳ, ἑβδομηκοστῷ ὀγδόῳ, ὀγδοηκοστῷ, ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ, καὶ βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίοις ἑκατοστῷ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ, ἑκατοστῷ ἐνενηκοστῷ δευτέρῳ, ἑκατοστῷ ἐνενηκοστῷ τετάρτῳ, ἑκατοστῷ ἐνενηκοστῷ πέμπτῳ, καὶ βιβλίῳ ἑβδόμῳ κεφαλαίῳ ἑξηκοστῷ ἐνάτῳ. καὶ πρὸς Ἀνιανὸν Διάκονον Κωνσταντινουπόλεως γράφων λέγει, Ταύτην τὴν ἄθεον λέξιν στέργειν, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, εἰ μὴ τὴν πίστιν ἀπολέσαι, βιβλίῳ τετάρτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἐνάτῃ, ἤτοι κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ. καὶ ἵνα μήτις νομίσῃ ὅτι ἐξαιρεῖ τὸν Πάπαν τῆς Ῥώμης, τουτέστι τοῖς λοιποῖς μόνοις μὴ ἁρμόττειν τὴν λέξιν, τῷ δὲ Πάπᾳ καὶ δίκαιον καὶ εὔλογόν ἐστι τὸ οἰκειοῦσθαι τοὔνομα τοῦτο, ὁ Διάλογος αὐτὸς ἀπαντᾷ, καὶ μεγαλοφώνως βοᾷ, Οὐδείς ποτε τῶν προκατόχων μου ταύτῃ τῇ ἀθέῳ λέξει χρῆσθαι ἠθέλησεν, ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς αὐτῆς οὐδένα ποτὲ καθολικὸν ὀνομασάτω, βιβλίῳ τετάρτῳ κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ, ἤτοι ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἕκτῃ πρὸς Εὐλόγιον τὸν Ἀλεξανδρείας. καὶ ἑτέρωθι λέγει ὁ αὐτὸς, Ἐγὼ δὲ θαρρῶν λέγω, ὅτι πᾶς ὁ ἑαυτὸν καθολικὸν Ἐπίσκοπον καλῶν, ἢ καὶ καλεῖσθαι ἐπιποθῶν ἐν τῇ ἐπάρσει αὐτοῦ, πρόδρομός ἐστι τοῦ Ἀντιχρίστου, ὑπερηφανευόμενος γὰρ, ἑαυτὸν τῶν λοιπῶν προτίθησιν, ὥστε οὐκ ἀνίσῳ ὑπερηφανίᾳ τῷ τοῦ Ἀντιχρίστου ὁλκῷ φέρεται, βιβλίῳ ἕκτῳ κεφαλαίῳ ἑκατοστῷ ἐνενηκοστῷ πέμπτῳ, ἤτοι ἐπιστολῇ τριακοστῇ πρὸς Μαυρίκιον τὸν Αὐτοκράτορα. προσέτι ἐν τῇ διαλέξει ἐκείνῃ καὶ αὐτοὺς τοὺς Ἀποστόλους, καὶ πάντας τοὺς ἁγίους ἐξαιρεῖ ἀπὸ τοῦ τοιούτου Τίτλου, ταῦτα λέγων, Ἀληθῶς Πέτρος ὁ Ἀπόστολος τὸ πρῶτον μέλος ἐστὶ τῆς ἁγίας καθολικῆς Ἐκκλησίας, Παῦλος, Ἀνδρέας, Ἰωάννης, τί ἕτερον, εἰ μὴ τῶν μερικῶν ὄχλων κεφαλαί εἰσι, καὶ ὅμως ὑπὸ μιᾷ κεφαλῇ ἅπαντες μέλη εἰσὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἵνα τὰ πάντα βραχυτάτῃ τοῦ λόγου περιόδῳ σφίγξω, ἅγιοι πρὸ τοῦ Νόμου, ἅγιοι ὑπὸ τὸν Νόμον, ἅγιοι ὑπὸ τὴν Χάριν, πάντες οὗτοι τελοῦντες τὸ σῶμα τοῦ Κυρίου ἐν μέλεσι τῆς Ἐκκλησίας καθίσταντο, καὶ οὐδείς ποτε καθολικὸν ἑαυτὸν ὀνομάσαι ἠθέλησεν, ἡ δὲ σὴ ἁγιωσύνη γνώτω πόσῳ μᾶλλον τυφοῦται ὁ τούτῳ τῷ ὀνόματι καλεῖσθαι ζητῶν, ᾧ οὐδείς ποτε καλεῖσθαι ἐνόμισεν, ὅστις ἀληθῶς ἅγιος ἦν. ταῦτα Γρηγόριος βιβλίῳ τετάρτῳ τῶν ἐπιστολῶν κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ, ἤτοι ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ πρὸς Ἰωάννην τὸν Νηστευτὴν, ὃς ἑαυτὸν ὡς εἴρηται καθολικὸν ὠνόμασε.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΒ'.

Πρόβλημα τῶν παπιστῶν, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ καθόλου Ἐπισκόπου διχῶς διαιρεῖται, ἢ εἰς ἕνα μόνον πασῶν τῶν πόλεων Ἐπίσκοπον, ὃ καὶ ὁ Διάλογος ἀπεστρέφετο, ἢ εἰς τὸν ἔχοντα τὴν μέριμναν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν, ὃ κατὰ τὴν ἔννοιάν φασι τοῦ Διαλόγου μόνῳ τῷ Ῥώμης ἁρμόζειν. ὃ καὶ σπουδάζει ὁ Βελλαρμῖνος τρισὶν ἀποδείξεσι βεβαιῶσαι.

Προβάλλουσιν οἱ ἀντικείμενοι εἰς διαυθέντευσιν αὐτῶν τὴν διαίρεσιν ἣν προφέρει ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ ὑστάτῳ, ἤτοι τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου διχῶς δύνασθαι διαιρεῖσθαι, καθ' ἕνα μὲν τρόπον ὁ λεγόμενος Οἰκουμενικὸς νοεῖται εἶναι μόνος Ἐπίσκοπος πασῶν τῶν Χριστιανικῶν πόλεων οὕτως, ὥστε τοὺς λοιποὺς μὴ εἶναι Ἐπισκόπους, ἀλλὰ βικαρίους μόνον ἐκείνου τοῦ λεγομένου καθολικοῦ Ἐπισκόπου, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐστὶ τοῦτο τὸ ὄνομα ἀληθῶς βέβηλον, ἱερόσυλον καὶ ἀντιχριστιανικόν, καὶ περὶ ταύτης τῆς σημασίας ὁμιλεῖ ὁ Διάλογος, ὅπερ φανερόν ἐστιν ἀπὸ τοῦ λόγου ὃν ἀποδίδωσιν ὁ Γρηγόριος, λέγων βιβλίῳ τετάρτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ τετάρτῃ πρὸς Κωνσταντίαν, Λυπηρόν ἐστι λίαν ὡς μεθ' ὑπομονῆς φέρειν αὐτό, καθότι καταφρονήσας πάντων ὁ προῤῥηθεὶς ἀδελφός, καὶ συνεπίσκοπός μου, μόνος βιάζεται καλεῖσθαι Ἐπίσκοπος. καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἕκτῃ πρὸς Εὐλόγιον λέγει, Εἰ εἷς Πατριάρχης καθολικὸς λέγεται, τὸ ὄνομα τῶν Πατριαρχῶν ἀφαιρεῖται τῶν λοιπῶν. καὶ βιβλίῳ ἑβδόμῳ, ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἐνάτῃ πρὸς Εὐσέβιον, Εἰ εἷς καθολικός ἐστι, μαρτυρεῖ ὑμᾶς μὴ εἶναι Ἐπισκόπους. κατὰ δὲ δεύτερον τρόπον δύναται λέγεσθαι Οἰκουμενικὸς Ἐπίσκοπος, ὃς ἔχει τὴν φροντίδα ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας, ἀλλὰ γενικὴν οὕτως, ὥστε μὴ ἀποβάλλειν τοὺς μερικοὺς Ἐπισκόπους, καὶ κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον τὸ ὄνομα τοῦτο δύναται δοθῆναι τῷ Πάπᾳ ἐκ τοῦ νοὸς τοῦ Γρηγορίου. Βιάζεται δὲ ὁ Βελλαρμῖνος δεῖξαι σταθερὸν τὸ πρόβλημα τοῦτο τρισὶν ἀποδείξεσι, πρῶτον, ὡς δῆθεν ὁμολογεῖ ὁ Γρηγόριος βιβλίῳ τετάρτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ τὸ ὄνομα τοῦ Οἰκουμενικοῦ Ἐπισκόπου δοθῆναι παρὰ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου τῷ Πάπᾳ, ἣν ἁγίαν καὶ καθολικὴν οἶδεν ὁ Γρηγόριος, φαίνεται ἄρα ὅτι ὁ Γρηγόριος βούλεται τὸ ὄνομα τοῦτο ἁρμόττειν τῷ Πάπᾳ. δεύτερον, ὁ αὐτὸς Γρηγόριος βιβλίῳ τετάρτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ φάσκει τὴν φροντίδα πάσης τῆς Ἐκκλησίας δοθῆναι τῷ Πέτρῳ παρὰ τοῦ Κυρίου, καὶ τοῦτο ταὐτόν ἐστιν, ὡσεὶ εἶπον, ὁ Πέτρος Οἰκουμενικὸς Ἐπίσκοπος κατέστη παρὰ τοῦ Κυρίου. τρίτον, εἰ καὶ οἱ τῆς Ῥώμης Ἀρχιερεῖς, ὡς ὀρθῶς φησὶν ὁ Γρηγόριος οὐκ ἐκάλεσαν ἑαυτοὺς Οἰκουμενικοὺς Ἐπισκόπους, ὅμως πολλάκις ἐκάλεσαν ἑαυτοὺς Ἐπισκόπους τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, Σίξτος ὁ πρῶτος ἐπιστολῇ δευτέρᾳ, Βίκτωρ ὁ πρῶτος ἐπιστολῇ πρώτῃ, Πουλιανὸς ἐπιστολῇ δευτέρᾳ, Στέφανος ὁ πρῶτος ἐπιστολῇ δευτέρᾳ, Λέων ὁ πρῶτος ἐπιστολῇ πεντηκοστῇ τετάρτῃ, καὶ ἑξηκοστῇ δευτέρᾳ, καὶ ἑξηκοστῇ πέμπτῃ. λέγουσι λοιπόν, ὅτι ταύτας τὰς μαρτυρίας ἀνέγνω ὁ Γρηγόριος, καὶ ἔγνω καλῶς μὴ διαφέρειν ἐάν τις εἴπῃ Ἐπίσκοπον τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ Ἐπίσκοπον καθολικόν. λεγόντων δὲ ἡμῶν τὸν Γρηγόριον ἀπολελυμένως λέγειν τοὔνομα τοῦτο βέβηλον, ἄνομον καὶ ἀντιχριστιανικόν, καὶ ἀπολελυμένως ἀποβάλλειν τὴν χρῆσιν αὐτοῦ, ὁ Βελλαρμῖνος ἀποκρινόμενος λέγει τὸν Γρηγόριον ποιῆσαι τοῦτο δύο ἕνεκα αἰτιῶν, ὧν ἡ πρώτη ἦν χάριν προσοχῆς, καθότι καὶ τοὔνομα Χριστοτόκος ἀγαθὴν ἔχει τὴν ἔννοιαν, ἀλλ' ὅμως οἱ πατέρες ἀπεδοκίμασαν τὴν κλῆσιν ἐκείνου τοῦ ὀνόματος, ἵνα μὴ ὑπ' αὐτὸ ἡ τοῦ Νεστορίου κρύπτηται αἵρεσις, ὃς τὴν ἁγίαν Μαρίαν Χριστοῦ μητέρα, καὶ οὐ Θεοῦ ὠνόμαζε. δευτέρα, ὅτι τὸ ζήτημα ἦν τότε πότερον δυνατόν ἐστι συγχωρῆσαι τὸ ὄνομα τοῦτο τῷ Κωνσταντινουπόλεως Ἰωάννῃ, οὐ μὴν δέ, εἰ δυνατόν ἐστι συγχωρῆσαι τοῦτο τῷ Ῥώμης· ἐπεὶ ἄρα τῷ Ἰωάννῃ ἐκείνῳ ἐν οὐδὲ μιᾷ ἐννοίᾳ ἥρμοζε τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ, τούτου χάριν κατέκρινεν αὐτὸ ὁ Γρηγόριος, καὶ ὅμως αὐτὸ ἰδιοποιεῖτο ἑαυτῷ, ὅθεν ἁπλῶς καὶ ἀπολελυμένως ὁ Γρηγόριος ἔλεγε τὸ ὄνομα τοῦτο βέβηλον καὶ ἱερόσυλον, τουτέστι καθὸ ἐδίδοτο τῷ Κωνσταντινουπόλεως, εἰ δὲ καὶ ἑαυτῷ ἔν τινι ἐννοίᾳ ἥρμοζε τὸ ὄνομα, ὅμως ἵνα καταβάλλῃ ῥᾷον τὴν ὑπερηφανίαν τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἀπεποιεῖτο αὐτὸ τελείως. ταῦτά εἰσιν ἐκεῖνα ὁποῖα δὴ τὰ καταφύγια, οἷς ἀναγκάζονται οἱ παπισταὶ ἐκκλίνειν τὴν βίαν τὴν προερχομένην αὐτοῖς ἀπὸ τῶν τοῦ Διαλόγου λόγων, ἀλλὰ πάνυ ἀσθενὲς καὶ δυστυχὲς τέλος ἀποβήσεται τούτοις ἐκ τῶν τοιούτων παιδικῶν μύθων. σὺν τῷ Βελλαρμίνῳ δὲ ταῦτα φησὶ καὶ Βαρώνιος ἐν ἔτει πεντακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ πέμπτῳ, ἐλέγχονται ὅμως ἄμφω ὡς σοφισταὶ κατακράτος ταῖς παρούσαις ἀντιθέσεσι.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΓ'.

Ἀντίθεσις πρώτη, ὅτι οὐ ποτέ τις τῶν Κωνσταντινουπόλεως Πατριαρχῶν ἠθέλησε καλεῖσθαι Οἰκουμενικὸς κατὰ τὴν πρώτην διαίρεσιν τοῦ Βελλαρμίνου, ἤτοι μόνος Ἐπίσκοπος πασῶν τῶν Χριστιανικῶν πόλεων.

Ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ἐπίσκοπος ἠθέλησε λέγεσθαι Οἰκουμενικός, ἤτοι καθολικός, οὐχὶ μέντοι καθ' ὃν τρόπον λέγει ὁ Βελλαρμῖνος τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου βέβηλον καὶ ἀντιχριστιανικόν, καὶ γὰρ ὁ Νηστευτὴς Ἰωάννης καὶ ὁ διάδοχος αὐτοῦ Κυριακὸς οὐκ ἔλεγον ἑαυτούς, εἶναι μόνους Ἐπισκόπους ἁπασῶν τῶν Χριστιανικῶν πόλεων οὕτως, ὥστε μὴ κρατεῖν τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους κυρίᾳ καὶ ἀληθεῖ διαδοχῇ, καὶ κυρίως εἶναι ἕκαστον κεφαλὴν τῆς παροικίας αὐτοῦ, ἀλλ' εἶναι ἀντὶ βικαρίων ἐκείνου, ὃς ἐλέγετο Οἰκουμενικὸς Ἐπίσκοπος, οὔτε τοιαύτην τινὰ ἔννοιαν ἔλαβέ ποτε περὶ ἑαυτοῦ Ἐπίσκοπός τις Κωνσταντινουπόλεως, ὃς ἑαυτὸν Οἰκουμενικὸν εἶπε, καὶ μάλιστα τὸ ὄνομα τοῦτο ἕως τῆς σήμερον

ὡς

εἰς τοὺς Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκόπους σταθερῶς ἐπικρατεῖ, καὶ παρὰ τῶν λοιπῶν τῆς Ἀνατολῆς Ἐπισκόπων δίδοται αὐτῷ, οὐκ ἀληθῶς ἐκεῖνος ὁμοτίμους συνεπισκόπους γινώσκει, καθὰ καὶ πρὸ τοῦ Νηστευτοῦ καὶ τοῦ Κυριακοῦ ἐπὶ τῶν συναθροισθεισῶν Συνόδων ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Καππάδοκος καὶ Μηνᾶ οἱ Ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοὶ ἐκαλοῦντο, ὡς φαίνεται πράξεσι δευτέρᾳ καὶ τετάρτῃ καὶ πέμπτῃ τῆς ἐπὶ Μηνᾶ Συνόδου, καὶ εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου πέμπτου κεφαλαίῳ ἑνδεκάτῳ. ἀλλὰ δὴ καὶ ὁ μέγας Ἰουστινιανὸς Μηνᾶν, Ἐπιφάνιον καὶ Ἄνθιμον τοὺς Κωνσταντινουπόλεως Ἐπισκόπους Οἰκουμενικοὺς καλεῖ, ὡς φαίνεται εἰς τὰς Νεαρὰς αὐτοῦ, δηλαδὴ τρίτην καὶ πέμπτην καὶ ἑβδόμην καὶ ἑκκαιδεκάτην καὶ τεσσαρακοστὴν δευτέραν καὶ ἑβδομηκοστὴν ἐνάτην καὶ ὀγδοηκοστὴν τρίτην, καὶ τοῦ Κώδικος Κανόνι ἑβδόμῳ περὶ τῆς ἁγίας Τριάδος, καὶ Κανόνι τριακοστῷ τετάρτῳ περὶ τοῦ δέχεσθαι τοὺς Ἐπισκόπους. καὶ δὴ καὶ ὁ Μαυρίκιος Οἰκουμενικὸν ἐκάλει τὸν Νηστευτήν, καὶ ὁ Ἡράκλειος τὸν Σέργιον, ὡς καὶ Λέων ὁ σοφὸς ἐν ταῖς διαταγαῖς τὸν Στέφανον. καὶ ἐν ταῖς πράξεσι τῆς ἑβδόμης Συνόδου μεγαλοφώνως παρὰ πάντων τῶν πατέρων ὁ Ταράσιος Οἰκουμενικὸς ἐκαλεῖτο, ἀλλ' οὐδέποτε ἐφρόνησαν οἱ Ἐπίσκοποι Κωνσταντινουπόλεως, οὔτε ἐπὶ τοῦ Νηστευτοῦ καὶ τοῦ Κυριακοῦ, οὔτε πρὸ αὐτῶν, οὔτε μετ' αὐτοὺς περὶ αὐτῶν οὐδὲ γρῦ, ὡς ὁ Βελλαρμῖνος φησὶ κατηγορῶν τοῦ Νηστευτοῦ, καὶ ὡς ὁ Πάπας τῆς Ῥώμης καταχρώμενος τῷ ὀνόματι εἰς περικάλυμμα τῆς ἄκρας ὑπερηφανίας αὐτοῦ, ἀναιδῶς ὅτι λίαν μυθεύεται.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΔ´.

Ἀντίθεσις δευτέρα, ὅτι ἃ προσφέρει ῥητὰ τοῦ Διαλόγου ὁ Βελλαρμῖνος εἰς πρώτην διαίρεσιν τοῦ Οἰκουμενικοῦ ὀνόματος, δείκνυνται ἐκ τῶν αὐτῶν ῥητῶν τοῦ αὐτοῦ καὶ ἐπιστολῶν οὐκ ἀπολελυμένως ἀλλὰ συγκριτικῶς εἰρῆσθαι.

Τοῦ Διαλόγου τὰ ῥήματα, ἅτινα ὁ Βελλαρμῖνος λαμβάνει ἀπὸ τοῦ τετάρτου βιβλίου ἐπιστολῇ τριακοστῇ τετάρτῃ καὶ τριακοστῇ ἕκτῃ, καὶ ἐκ τοῦ ἑβδόμου βιβλίου ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἐνάτῃ, οὐκ εἰσφέρουσι τοῦτο ὅπερ λέγει ὁ Βελλαρμῖνος, καὶ γὰρ οὐκ ἀπολελυμένως, ἀλλὰ συγκριτικῶς λυτέον τὰ ῥήματα, ὃ γίνεται δῆλον ἐκ τῶν αὐτοῦ τοῦ Γρηγορίου διαλέξεων, καὶ ἐξ ἑτέρων αὐτοῦ ἐπιστολῶν, ὅπου δείκνυσι ταύτῃ τῆς ὑπερηφανίας τῇ λέξει τὸν Ἐπίσκοπον Κωνσταντινουπόλεως μιμεῖσθαι τὸν Διάβολον, ὅστις καταφρονήσας τῶν Λεγεώνων τῶν Ἀγγέλων τῶν συνόντων ἐν τῇ ὁμοφρόνῳ χαρᾷ, ἠναγκάσθη πρὸς τὸ ὕψος τῆς μονότητος ἐπιβῆναι. οὕτως οὖν ὁμολογεῖ ὁ Γρηγόριος. καὶ βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ τετάρτῃ, ἤτοι κεφαλαίῳ ἑξηκοστῷ ὀγδόῳ πρὸς Κωνσταντίαν καὶ Εὐλογίῳ Ἀλεξανδρείας γράφων φησί, Διὰ τοῦτο ἡ ὑμετέρα ἁγιωσύνη ἐν ταῖς αὐτῆς ἐπιστολαῖς μηδένα ποτὲ καθολικὸν ὀνομασάτω, ἵνα μὴ τὸ πρέπον σοι ἐλαττωθῇ, ἑτέρῳ τὴν μὴ πρέπουσαν τιμὴν προσφέρων. Καί, μεγαλαυχίαν ἔλαβεν Ἰωάννης ὁ Κωνσταντινουπόλεως τοσαύτην, ὅτι πάντα δοκιμάζει ἑαυτῷ περιγράφειν, καὶ πάντα, ἃ μιᾷ μόνῃ κεφαλῇ συγγίνονται δηλαδὴ τῷ Χριστῷ, διὰ τῆς ἐπάρσεως τοῦ πομπηικοῦ λόγου, τοῦ Χριστοῦ τὰ μέλη ὑποχείρια ποιῆσαι σπουδάζει, βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἕκτῃ, ἤτοι κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ πρὸς Εὐλόγιον. Ὁ αὐτὸς φησίν, Οὐδείς ποτε τῶν Ἀρχιερέων τῆς Ῥώμης ἔλαβε ταύτην τὴν λέξιν τῆς μονότητος, οὔτε χρῆσθαι ἑαυτῷ συγκεχώρησεν, ἵνα μὴ ἑνὶ μερικόν τι διδόμενον τῆς προσκλήσεως τιμῆς οἱ ἱερεῖς (ἤτοι οἱ λοιποὶ Ἐπίσκοποι) στερηθῶσι, βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ, ἤτοι κεφαλαίῳ ἑβδομηκοστῷ ἕκτῳ πρὸς Μαυρίκιον Αὔγουστον. καὶ πρὸς αὐτὸν γράφων τὸν Νηστευτὴν φησί, Πρὸς τοῦτο πολλάκις προέβης, ὅτι καταφρονήσας τῶν ἀδελφῶν, μόνος καλεῖσθαι Ἐπίσκοπος ἐπιποθεῖς. λάβε κατὰ νοῦν παρακαλῶ, ὅτι ἐν ταύτῃ τῇ αὐθάδει αἰτήσει ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας ἡ εἰρήνη θορυβεῖται, καὶ ἀντιλέγεται τῇ χάριτι τῇ κοινῶς πάσαις ταῖς Ἐκκλησίαις διαδοθείσῃ. ἀληθῶς Παῦλος ὁ Ἀπόστολος ἀκούων τινῶν λεγόντων, Ἐγώ εἰμι Παύλου, ἐγὼ δὲ Ἀπολλῶ, ἐγὼ δὲ Κηφᾶ, ταύτην τὴν διαρραγὴν τοῦ κυριακοῦ σώματος δι' ἧς τὰ μέλη αὐτοῦ τρόπον τινὰ ἑτέραις τισὶ κεφαλαῖς συνεγίνοντο, σφοδρῶς φρίττων ἐβόησε, Μὴ Παῦλος ὑπὲρ ὑμῶν ἐσταυρώθη; ἢ εἰς τὸ ὄνομα Παύλου ἐβαπτίσθητε; εἰ ἄρα ἐκεῖνος τὰ μέλη τοῦ κυριακοῦ σώματος μερικαῖς τισιν ἔξω Χριστοῦ κεφαλαῖς, καὶ μέντοι ἀποστολικαῖς ὑποτάσσεσθαι μερικῶς ἀπηγορεύσατο, σὺ τί τῷ Χριστῷ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας τῇ κεφαλῇ ἐν τῇ ἐσχάτῃ τῆς κρίσεως ἐξετάσει εἴποις; ὃς πάντα τὰ μέλη σοὶ μόνῳ τῇ κλήσει τοῦ Οἰκουμενικοῦ ἀναγκάζῃ. τίς παρακαλῶ ἐν τούτῳ τῷ τοσούτῳ διεστραμμένῳ ὀνόματι πρὸς τὸ μιμεῖσθαι προβάλλεται, εἰ μὴ ἐκεῖνος ὁ καταφρονήσας τῶν Λεγεώνων τῶν Ἀγγέλων τῶν συνοδικῶς αὐτῷ διατεταγμένων, μόνος πρὸς τὸ ὕψος τῆς μονότητος ἐπιβῆναι ἠναγκάσθη, ἵνα μηδενὶ ὑπέχειν, καὶ μόνος πᾶσι προΐστασθαι δόξῃ, ὅστις καὶ εἶπεν, Ἀναβήσομαι εἰς τὸν Οὐρανόν, ἐπὶ τοὺς Ἀστέρας τοῦ Οὐρανοῦ ὑψώσω τὸν θρόνον μου, καθήσομαι ἐν τῷ ὄρει τῆς διαθήκης ἐν τοῖς μέρεσι τοῦ Βορρᾶ, ἀναβήσομαι ἐπὶ τὸ ὕψος τῶν Νεφελῶν, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ. τί γὰρ πάντες εἰσὶν οἱ ἀδελφοὶ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπίσκοποι, εἰ μὴ Ἄστρα τοῦ Οὐρανοῦ εἰσίν, ὧν ἡ ζωὴ ὁμοίως καὶ ἡ γλῶσσα μεταξὺ τῶν ἁμαρτιῶν καὶ τῶν σφαλμάτων τῶν ἀνθρώπων, ὡσεὶ μεταξὺ τοῦ σκότους τῆς νυκτὸς ἐκλάμπουσιν, ὧν ἐπιθυμῶν σεαυτὸν τῷ ῥήματι τῆς

ὑπάρσεως

ἐπάρσεως προστιθοῦσαι, τό, τε αὐτῶν ὄνομα τῇ σεαυτοῦ συγκρίσει καταπατῆσαι. τί ἕτερον φῇς, εἰ μὴ ἀναβήσομαι εἰς τὸν Οὐρανὸν, ἐπὶ τὰ Ἄστρα τοῦ Οὐρανοῦ ὑψώσω τὸν θρόνον μου. ἆρα οὐκ εἰσὶ πάντες οἱ Ἐπίσκοποι Νέφη, οἱ τοῖς λόγοις τοῦ κηρύγματος βρέχουσι καὶ τῷ τῶν ἀγαθῶν ἔργων φωτὶ, οὓς καταφρονῆσαι ἡ σὴ ἀδελφότης, ὑπὸ σεαυτῷ καταβαλεῖν σπεύδεις, τί ἕτερον φῇς, εἰ μὴ τὸ τοῦ παλαιοῦ ἐχθροῦ λεγόμενον, Ἀναβήσομαι ἐπὶ τὸ ὕψος τῶν Νεφελῶν. γνώτω δὲ ἡ σὴ ἀγιωσύνη πόσον παρ' αὐτῷ τυφοῦται εἴτις ἐκείνῳ τῷ ὀνόματι καλεῖσθαι ποθεῖ, ᾧ οὐδεὶς ὀνομασθῆναι ᾠήθη, ὃς ἀληθῶς ἅγιος ἦν. ἆρα οὐ γινώσκει καὶ ἄλλος τις ὡς ἡ σὴ ἀγιωσύνη, ὅτι διὰ τῆς προσκυνητῆς ἁγίας ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου τούτου τοῦ θρόνου οἱ Ἀρχιερεῖς, ᾧ θρόνῳ κἀγὼ Θεοῦ εὐδοκοῦντος ὑπηρετῶ, καθολικοὶ προπόντως ὠνομάσθησαν, ἀλλ' ὅμως οὐδείς ποτε ταύτῃ τῇ λέξει καλεῖσθαι ἠθέλησεν, οὐδεὶς ἑαυτῷ τὸ ἀναίσχυντον ὄνομα ἔλαβεν, ἵνα μὴ ἐν τῷ βαθμῷ τῆς Ἀρχιερωσύνης τὴν τάξιν τῆς μονότητος ἰδιοποιούμενος ταύτην πάντων τῶν λοιπῶν ἀδελφῶν ἀπαγορεῦσαι δόξῃ. τί δὲ ὁ Κύριος φησί; Πατέρα ἐπὶ τῆς γῆς μὴ θέλετε καλέσαι, εἷς γάρ ὁ Πατὴρ ὑμῶν ὁ ἐν τοῖς Οὐρανοῖς. τί ἆρα ἀδελφὲ περιπόθητε ἐν ἐκείνῃ τῇ φοβερᾷ ἐτάσει ἐρχομένῳ τῷ Κριτῇ ἀποκριθήσῃ; ὅστις οὐ μόνον πατὴρ, ἀλλὰ καὶ γενικῶς πατὴρ ἐν τῷ κόσμῳ ὀνομάζεσθαι ποθεῖς. ταῦτα Γρηγόριος ὁ Διάλογος βιβλίῳ τετάρτῳ, κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ ὀγδόῳ, ἤτοι ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ πρὸς Ἰωάννην τὸν Κωνσταντινουπόλεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΕ'.

Ἀντίθεσις τρίτη εἰς τὴν αὐτὴν, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου ἐκλαμβανόμενον καθ' ὃν τρόπον οἱ Σχολαστικοὶ διδόασι τῷ Ῥώμης, ἐστὶ κατὰ τὸν νοῦν τοῦ Διαλόγου βέβηλον καὶ διαβολικὴ λῆψις, ὡς ὕψος μονότητος δηλοῦν.

Τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ Ἐπισκόπου λαμβανόμενον κατ' ἐκεῖνον τὸν τρόπον, ὃν οἱ Σχολαστικοὶ ἐκεῖνον δεικνύουσι καὶ διδόασι τῷ Ῥώμης, ἐστὶ κατὰ τὸν νοῦν τοῦ Γρηγορίου βέβηλον, ἱερόσυλον, ἀντιχριστιανικὸν καὶ διαβολικὴ λῆψις, ἐπεὶ τοῦτο τὸ ὄνομα, ὡς αὐτὸ σήμερον ἑαυτῷ ἰδιοποιεῖται ὁ Ῥώμης, δηλοῖ τὸ ὕψος τῆς μονότητος, καὶ πάντα ἃ μόνῃ μιᾷ κεφαλῇ συγκλίνονται δηλαδὴ τῷ Χριστῷ, κατ' ἔπαρσιν τοῦ ποιμαντικοῦ λόγου, αὐτὰ τοῦ Χριστοῦ τὰ μέλη ὑποτάσσει τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης, καὶ τὸν Πάπαν προστίθησι πάντων τῶν λοιπῶν, καὶ μερικὸν τὴν δίδωσιν ἑνὶ, δι' οὗ τῆς προσηκούσης τιμῆς ὑστεροῦνται οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι καὶ πάντες οἱ Ἐπίσκοποι, καὶ ἀντιλέγεται τῇ χάριτι τῇ κοινῶς πᾶσι διαχυθείσῃ, καὶ βεβαίως ἔξω τοῦ Χριστοῦ ὡσανεὶ τῇ κεφαλῇ τὰ μέλη τοῦ κυριακοῦ σώματος μερικῶς ὑποτάσσονται, καὶ πάντα τὰ μέλη τοῦ Χριστοῦ τῇ κλήσει τοῦ καθολικοῦ τῷ Πάπᾳ ὑποτίθονται, καὶ ὁ Πάπας καταφρονήσας τῶν ὁμοταγῶν τῆς χαρᾶς, εἰς ὕψος τῆς μονότητος ἐπιβαίνει, καὶ ἑαυτῷ ταύτην τὴν δόξαν τῆς μονότητος ἰδιοποιεῖται, ἵνα μηδενὶ ὑποείκῃ, καὶ μόνος πάντων προεῖσθαι δόξῃ, καὶ πάντων τῶν ἄλλων Ἐπισκόπων τὸ ὄνομα συγκρίσει τῇ ἑαυτοῦ καταπατήσῃ, καὶ ἑαυτὸν τῇ τῆς λέξεως ἐπάρσει ἐκείνων ὑπερτίθησι, καὶ οὕτως ἑαυτὸν μιμητὴν τοῦ Διαβόλου καθίστησιν, ὃς εἶπεν, Ἐπὶ τοὺς Ἀστέρας τοῦ Οὐρανοῦ ὑψώσω τὸν θρόνον μου, καὶ ἀναβήσομαι ἐπὶ τὸ ὕψος τῶν Νεφελῶν, καὶ ἔσομαι ὅμοιος τῷ ὑψίστῳ, ὅθεν καὶ γενικῶς πατὴρ ἐν τῷ κόσμῳ καλεῖσθαι ὑπερποθεῖ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙϚ'.

Ἀντίθεσις τετάρτη εἰς τὴν αὐτὴν, ὅτι ὁ Διάλογος κατὰ τὴν πρὸς Ἀνιανὸν ἐπιστολὴν αὐτοῦ τὸ τοῦ καθολικοῦ ὄνομα ἁπλῶς ἀφ' ἑκάστου Ἐπισκόπου ἀποκηρύττει.

Οὐ μόνον ἕνεκεν προσοχῆς, οὔτε μετὰ διαφορᾶς τῶν προσώπων, ἀλλ' ἁπλῶς παρ' ἑκάστου Ἐπισκόπου, εἴτε Ῥωμαίων, εἴτε ἄλλου, τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ ἀποκηρύττει ὁ Γρηγόριος ὡς ἄθεον, ἀντιχριστιανικὸν, διαβολικὸν, ὡς ἄθεον, καὶ αἱρετικὸν, καὶ γὰρ πρὸς Ἀνιανὸν γράφων φησὶν, Ἐν τούτῳ τῷ ἀθέῳ ὀνόματι συγκλίνειν, οὐδὲν ἕτερόν ἐστιν, εἰ μὴ τὴν πίστιν ἀπολέσαι, βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ἐνάτῃ, ἤτοι κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ τρίτῳ.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΖ'.

Ἀντίθεσις πέμπτη εἰς τὴν αὐτὴν, ὅτι καθ' ἣν ἔννοιαν ὁ Βελλαρμῖνος λέγει τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ βέβηλον, κατ' αὐτὴν οἱ Γιεζουβῖται καὶ ἄλλοι τῷ Πάπᾳ διδόασιν, ἐμμέσως παρ' αὐτοῦ ὡς μονάρχου ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας τοὺς Πατριάρχας καὶ πάντα Ἐπίσκοπον λαμβάνειν τὴν ἐπισκοπικὴν δικαιολογίαν λέγοντες, ὡς δείκνυται τοῦτο καὶ ἐκ τῆς πρὸ τῶν Γιεζουβιτῶν διαταγῆς τοῦ τρίτου Ἰννοκεντίου ἐν τῇ ἐν Λατερανῷ Συνόδῳ.

Τὸ ὄνομα τοῦ καθολικοῦ τῷ Πάπᾳ διδόασιν οἱ Γιεζουβῖται, καὶ τινες ἄλλοι ὡς ἀληθῶς τῇ αὐτῇ ἐννοίᾳ, καθ᾽ ἣν τοῦτο τὸ ὄνομα λέγει ὁ Βελλαρμῖνος ὅτι ἐστὶ βέβηλον, καὶ τὰ ἑξῆς, βουλόμενοι τὴν πᾶσαν ἐπισκοπικὴν δικαιολογίαν ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ δίδοσθαι μόνῳ τῷ Ῥώμης ὡς Ἡγεμόνι καὶ μονάρχῃ ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας, τὴν δὲ ἐπισκοπικὴν δικαιολογίαν πᾶσαν τόσον εἰς τοὺς Πατριάρχας τῶν καθολικῶν θρόνων, ἤτοι τῶν Πατριαρχικῶν, ὅσον καὶ εἰς τοὺς λοιποὺς ἅπαξάπαντας Ἐπισκόπους ἐμμέσως καταβαίνειν ἀπὸ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, καὶ μὴ λαμβάνειν ταύτην ἐκείνους ἀμέσως παρὰ Χριστοῦ, ἀλλ᾽ ἀπὸ τοῦ Πάπα, ὡς μετὰ Καϊτάνου καὶ ἄλλων τινῶν Σχολαστικῶν διδάσκει ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ τετάρτῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίοις εἰκοστῷ δευτέρῳ, εἰκοστῷ τετάρτῳ, καὶ εἰκοστῷ πέμπτῳ, οὗπερ δόγματος καὶ Λαϊνέσιος ὁ Ἡγούμενος τῆς συντροφίας τῶν Γιεζουβιτῶν ἐν τῇ ἐν Τριδέντῳ συναγωγῇ ἐσπούδασεν ὑπερασπίσασθαι οὐκ ἄνευ προσκόμματος καὶ σκανδάλου πολλῶν Ἐπισκόπων σοφῶν καὶ τιμίων, ὡς διηγεῖται Παῦλος ὁ Σοάβε εἰς τὴν ἱστορίαν τῆς αὐτῆς Συνόδου βιβλίῳ ἑβδόμῳ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω κεφάλαιον ὄγδοον. ἡμεῖς ὅμως τὸ πασιδήλως ἄτοπον τοῦτο δόγμα ἀπεβάλομεν ἐν τοῖς ἀνωτέρω κεφαλαίοις πέμπτῳ καὶ ὀγδόῳ τοῦ παρόντος μέρους. ὅτι δὲ τὸ δόγμα τοῦτο ἐλέγετο εἰς τὴν Ῥώμην καὶ πρὸ τοῦ γενέσθαι τὸ τάγμα τῶν Γιεζουβιτῶν, φανερόν ἐστι σημεῖον ἐκ τῆς συνοδικῆς διαταγῆς Ἰννοκεντίου τοῦ τρίτου ἐν τῇ κατ᾽ αὐτὸν ἐν Λατεράνῳ Συνόδῳ, κεφαλαίῳ πέμπτῳ, ὅπου ταῦτα ἐκεῖνος εἶπε ῥητῶς, Τὰ παλαιὰ τῶν πατριαρχικῶν θρόνων προνόμια ἀνανεοῦντες τῇ τῆς ἱερᾶς Οἰκουμενικῆς Συνόδου βεβαιώσει, ἀποφαινόμεθα, ὅτι μετὰ τὴν ῥωμαϊκὴν Ἐκκλησίαν, ἥτις Θεοῦ εὐδοκοῦντος ἐπὶ πάσας τὰς λοιπὰς τὴν τῆς κοινῆς ἐξουσίας κατέχει Ἡγεμονίαν, οἷα Μήτηρ ἁπαξαπάντων τῶν πιστῶν καὶ Διδάσκαλος, ἡ ἐν Κωνσταντινουπόλει πρώτη, δευτέρα ἡ Ἀλεξανδρινή, τρίτη ἡ Ἀντιοχέων, καὶ τετάρτη ἡ ἐν Ἱεροσολύμοις τὸν τόπον κατέχουσα, φυλαττομένης ἑκάστου τῆς ἰδίας ἀξίας οὕτως, ὥστε μετὰ τὸ λαβεῖν αὐτοὺς τοὺς Πατριάρχας τὸ Πάλιον ἀπὸ τοῦ Πάπα τῆς Ῥώμης, ὅπερ ἐστὶ τοῦ πληρώματος τοῦ Ἀρχιερατικοῦ ἐπαγγέλματος ἡ σφραγίς, δοθέντος αὐτῷ παρ᾽ αὐτῶν τοῦ ὅρκου τῆς πίστεως καὶ τῆς ὑπακοῆς, ἵνα εἰς τὸ ἑξῆς ἐξῇ καὶ αὐτοῖς τοῖς ὑπ᾽ αὐτοὺς δωρεῖσθαι τὸ Πάλιον, λαμβάνουσιν ὑπὲρ αὐτῶν τὸ κανονικὸν ἐπάγγελμα, καὶ ὑπὲρ τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας τὴν ὑπόσχεσιν τῆς ὑπακοῆς, τοῦ δὲ κυριακοῦ Σταυροῦ τὴν σημαίαν (παντιέραν) πανταχοῦ αὐτῶν προπορεύεσθαι ἐκτὸς καὶ μόνης τῆς Ῥώμης, καὶ ὅπου ἂν ὁ ἄκρος Ἀρχιερεὺς παρῇ, ἢ καὶ ὁ παρ᾽ αὐτοῦ ἀπεσταλμένος, καὶ τῆς ἀποστολικῆς ἐξουσίας χρώμενος τοῖς σημείοις. ἔτι ἐν πάσαις ταῖς Ἐπαρχίαις ταῖς τῇ αὐτῶν δικαιολογίᾳ ὑποκειμέναις, ὅσης χρείας περὶ αὐτοὺς, προσκαλείσθωσαν Ἔκκλητιν, πλὴν τῶν Ἐκκλήτων τῶν ἀνηκόντων τῷ ἀποστολικῷ θρόνῳ, καὶ γὰρ μετὰ ταπεινότητος αὐτῷ μόνῳ τῷ θρόνῳ τὰ ἑαυτῶν ἀναφέρειν ὀφείλουσιν ἅπαντες οἱ Χριστιανοί. ταῦτα Ἰννοκέντιος ὁ τρίτος, συναινέσεις τῆς Συνόδου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ διακοσιοστῷ πεντεκαιδεκάτῳ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ὀγδόου κεφάλαιον δέκατον ἕβδομον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΗ΄.

Ὅτι τὸ βέβηλον τοῦ καθολικοῦ ὄνομα κατὰ Βελλαρμῖνον, καὶ Βενάρδος Ζάνας ὁ Σπαλάθου καὶ Θωμᾶς Ντεβίο καὶ Χριστόφορος Μάρκελλος, ἐν ἄλλῃ ἐν Λατεράνῳ Συνόδῳ, Ἰουλίῳ τῷ δευτέρῳ παρόντι δεδώκασι, μέλη αὐτοῦ τοὺς Χριστιανοὺς, καὶ μόνον ἐπὶ γῆς Βασιλέα αὐτὸν διαμάχαιρον, καὶ κυλιομένην εἰς τοὺς πόδας αὐτοῦ ὡς Θεοῦ γῆς τὴν Ἐκκλησίαν εἰπόντες.

Βενάρδος Ζάνας (Γιανός) Ἀρχιεπίσκοπος Σπαλάθου, ἐν τῷ λόγῳ, ὃν εἴρηκεν ἐν τῷ πρώτῳ τμήματι τῆς ἐν Λατεράνῳ ἄλλως μετέπειτα Συνόδου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ δωδεκάτῳ, παρόντος Ἰουλίου τοῦ δευτέρου, ταῦτα εἶπε ῥητῶς, Σταθηρῶς κρατεῖ ἡ σὴ ἁγιωσύνη πάτερ μακαριώτατε καθὸ κεφαλὴ καὶ κύριος. καὶ μετ᾽ ὀλίγα, Ὥσπερ τὸ ἀνθρώπινον σῶμα ἀπὸ κεφαλῆς καὶ πολλῶν μελῶν συνίσταται, ἵνα ἀποτελῇ τὰς διαφόρους ἐνεργείας τῆς φύσεως, οὕτω καὶ ἡ π[...]εμουμένη Ἐκκλησία παρὰ σοῦ τοῦ ἁγιωτάτου Ἀρχιερέω[ς] ὡς ἀπὸ κεφαλῆς, καὶ ἀπὸ τῶν λοιπῶν Χριστιανῶ[ν] ὡς ἀπὸ μελῶν συνίσταται. τούτου δὲ τοῦ σώματος καὶ Ἐκκλησίας ὑπὸ τῷ σημείῳ τοῦ Χριστοῦ πολεμουμένης ἡ ἐξουσία ἐλευθέρα καὶ ἄκρα, ἥ τε δικαιολογία καὶ αἱ ἡνίαι τῇ σῇ ἁγιωσύνῃ ἱερώτατε Ἀρχιερεῦ παρεδόθησαν. ποίμαινε τὰ πρόβατά μου, ποίμαινε τὰ ἀρνίά μου. ἀλλὰ τίς ἡ δευτέρα φωνή; παρὰ τῆς σῆς ἁγιωσύνης ἱερώτατε Ἀρχιερεῦ, ἧς τὰ μέλη καὶ εἰς τοὺς σοὺς ὑποκειμένους περιελθεῖν δύναται, ὡς ἡ ἑνότης ἐν τῷ πιστεύειν, καὶ τὰ ἑξῆς. ταῦτα ἐκεῖνος. καὶ ἐν τῇ αὐτῇ Συνόδῳ πράξει δευτέρᾳ, παρόντος τοῦ αὐτοῦ Ἰουλίου, λόγον εἴρηκε Θωμᾶς Ντεβίο ὁ Καϊτάνος τῆς τάξεως τῶν Πρεδικατόρων ὁ Ἡγούμενος, καὶ μεταταῦτα Καρδινάλις, ἐν ᾧ λέγει, Κατὰ τὸ παράδειγμα τῆς ἐν Οὐρανῷ ἱεραρχίας ταύτης τῆς ἐν τῇ γῇ μακαριώτατε τὴν Ἡγεμονίαν διετάξατο ὁ Θεὸς, κατ᾽ ἐκεῖνο γὰρ, οὐχὶ παρὰ πᾶσιν, ἢ παρὰ πολλοῖς, ἀλλὰ [...]με[...] ἐν τῷ Βικαρίῳ τοῦ Χριστοῦ, καὶ τῆς κυριακῆς ποίμνης τῷ Ποιμένι συνίσταται, διότι καθάπερ ἐν τῇ Ἱε[ρου]σαλὴμ ἐκείνῃ τῇ ἐν Οὐρανοῖς, ἥτις καὶ μήτηρ ἡμῶν ἐστιν, εἷς μόνος ἐστὶν ὁ Κύριος ἡμῶν Ἰησοῦς Χριστὸς, οὕτως ἐν ταύτῃ τῇ Ἱερουσαλὴμ

τῇ

τῇ θυγατρὶ ἐκείνης, τῇ τῷ αἵματι τοῦ Χριστοῦ ἀρδευομένῃ καὶ ταῖς τῆς μητρὸς λάμψεσι καταυγαζομένῃ εἷς μόνος Ἡγεμών ἐστι καὶ κύριος τοῦ Χριστοῦ Βικάριος, καὶ ἄκρος Ἀρχιερεύς, ᾧ πάντες οἱ τῆς ἀπ' Οὐρανοῦ καταβαινούσης Ἱερουσαλὴμ πολῖται καὶ κάτοικοι, οὐ μόνον διῃρημένως ἕκαστοι, ἀλλ' ἔτι ὡς ὁμοῦ καὶ καθόλου πάντες ὑποτάσσεσθαι ὀφείλουσι, καθ' ὃν τρόπον οἱ ἐν τῇ ἄνω Ἱερουσαλὴμ ἅγιοι καὶ εἷς καθεὶς καὶ ὁμοῦ πάντες ἑνὶ μόνῳ τῷ πλήρει ὑπόκεινται, ὑποτάσσονται, ὑπακούουσι. καὶ μετὰ ταῦτα ἐν τῷ αὐτῷ λόγῳ πρὸς τὸν αὐτὸν Ἰούλιον ὁ αὐτὸς τοῖσδε τοῖς ῥήμασι προσφωνεῖ, Καὶ ἵνα ἐκ πρώτης ἀφετηρίας τὴν δύναμιν μιμηθῇς, περίζωσαι πάτερ ἄκρε τὴν ῥομφαίαν σου, περίζωσαί φημι, διττὰς γὰρ ἔχεις, μίαν σοὶ, καὶ τοῖς λοιποῖς Ἡγεμόσι κοινὴν, δευτέραν δὲ σοὶ ἰδίαν, καὶ οὕτω σὴν, ὥστε αὐτὴν οὐδεὶς ἄλλος εἰμὴ ἀπὸ σοῦ αὐτὴν ἔχειν δύναται. ταύτην τοίνυν τὴν σὴν ῥομφαίαν, ἣ τῆς Ἐκκλησιαστικῆς ἐξουσίας ἐστὶ, περίζωσαι δυνατὲ ἐπὶ τὸν μηρόν σου, τουτέστιν ἐπὶ πάσας τὰς τοῦ ἀνθρωπίνου γένους ἐξουσίας. ταῦτα ὁ Καϊτάνος. καὶ πράξει τετάρτῃ τῆς αὐτῆς Συνόδου Χριστόφορος Μάρκελλος δημηγορῶν, εἶπε πρὸς Ἰούλιον, Σοὶ τῷ καλλίστῳ καὶ μεγίστῳ Ἡγεμόνι φαιδρᾷ δουλεῦσαι τῇ ψυχῇ ἐπὶ τὴν σὴν Βασιλείαν παμπληθεὶ προστρέχει, καὶ δὴ εἰς τοὺς ἁγίους σου πόδας κυλιομένη ἡ Ἐκκλησία κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον βοήθειαν ἐξαιτεῖ, καὶ εὐδοκεῖ πρὸς σὲ ὦ Ἰούλιε μακαριώτατε ποιμὴν, ἱκετεύουσα ὡς πρὸς ἀληθινὸν Ἡγεμόνα, διαυθεντοῦντα τὴν καὶ πατέρα καὶ νυμφίον προστρέχει. ἐπιμελήθητι μακαριώτατε πάτερ, ἵνα τῆς σῆς Νύμφης τὸ εἶδος καὶ ἡ στολὴ ἐπανέλθῃ, σὺ γὰρ Ποιμὴν, σὺ ἰατρὸς, σὺ κυβερνήτης, σὺ ἐργάτης, σὺ ἄλλος Θεὸς τέως ἐπὶ τῆς γῆς. ταῦτα ὁ Χριστόφορος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΙΘ'.

Ὅτι καὶ Παμμέλιος καὶ Βίνιος τὸ ἐν καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ δεῖ ἕνα Ἐπίσκοπον εἶναι ῥητὸν τῶν ὁμολογητῶν, εἰς τὴν παγκόσμιον ἐπισκοπὴν τοῦ Ῥώμης μετασύρουσιν, ἣν καὶ Βονιφάτιος ὁ ὄγδοος καὶ Λέων ὁ δέκατος ἐν οἷς σημειοῦμεν ἐνταῦθα τρόποις ἀντιχριστιανικῶς ἀποφαίνονται καὶ κατὰ τῆς Ἐκκλησίας.

Παμμέλιος δὲ προσέτι ἐν ταῖς σημειώσεσιν αὐτοῦ εἰς τὴν ἐπιστολὴν Κορνηλίου τοῦ Πάπα πρὸς Κυπριανὸν, ἥτις ἐν ταῖς ἐπιστολαῖς Κυπριανοῦ ἀριθμεῖται ἐπιστολὴ τεσσαρακοστὴ ἐνάτη, καὶ ὁ Βίνιος εἰς τὰς σημειώσεις τῆς τούτου τοῦ Κορνηλίου ἐπιστολῆς πρὸς Φάβιον Ἐπίσκοπον Ἀντιοχείας, κειμένης εἰς τὸν πρῶτον Τόμον τῶν Συνόδων, τοὺς λόγους ἐκείνους τῶν ὁμολογητῶν, τοὺς, ἀνάγκη ἐστὶν ἕνα εἶναι καὶ μόνον Ἐπίσκοπον ἐν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ, λέγοντας, τουτέστιν ἐν μιᾷ πόλει ἕνα μερικὸν Ἐπίσκοπον καὶ οὐ δύο δεῖ εἶναι, ὡς εἴρηται ἀνωτέρω κεφαλαίῳ ἑβδόμῳ, καὶ βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ δεκάτῳ πέμπτῳ, τοὺς λόγους ἐκείνους φημὶ μετὰ μεγάλης καταστροφῆς καὶ αἰσχύνης αὐτῶν, καὶ βίᾳ τῶν συγγραμμάτων, μετασύρουσιν εἰς ἀντιστήριγμα τῆς παγκοσμίου Ἐπισκοπῆς τοῦ Πάπα. Ὁρᾷς φησὶν ὁ Παμμέλιος ἕνα Ἐπίσκοπον ἐνταῦθα ἁπλῶς ἀντὶ τοῦ Ῥώμης λαμβανόμενον. ὁ δὲ Βίνιος φησὶν, Ἓν τῇ καθολικῇ Ἐκκλησίᾳ ἕνα Ἐπίσκοπον καὶ ἄκρον Ἀρχιερέα, ὅστις τὰ πρόβατα ὁμοῦ καὶ τὰ ἀρνία τοὺς κληρικοὺς ἅμα καὶ τοὺς λαϊκοὺς πάντας διοικήσει. ὅστις ἄρα οὐχ ὑποτάξει ἑαυτὸν τῇ προσηκούσῃ ὑπακοῇ τῷ ἑνὶ τούτῳ Ποιμένι ἐν τοῖς ἤθεσι καὶ ἐν τῇ πίστει, Σχισματικός ἐστι. ταῦτα ὁ Βίνιος καὶ Παμμέλιος. τὸ βέβηλον τοῦτο τῆς ἐπάρσεως φύσημα φανερῶς ὁρᾶται καὶ ἐν τοῖς λόγοις τοῦ Πάπα Βονιφατίου τοῦ ὀγδόου, λέγει γὰρ, ὅτι δεῖ πείθεσθαι τῷ Πάπᾳ τῆς Ῥώμης πᾶσαν τὴν ἀνθρωπίνην κτίσιν. ἔστι δὲ πάντῃ καὶ πάντως ἐξ ἀνάγκης τῆς ἀνθρωπίνης σωτηρίας ἵνα ἐπιγράφηται ὁ Πάπας, Ἐκτιθέμεθα, Ὁρίζομεν, Λέγομεν, Προστάττομεν, ταῦτα δὲ φησὶν ἐν τοῖς κοινοῖς Τίτλοις αὐτοῦ κεφαλαίῳ πρώτῳ. Φύεται ἄνω αὕτη ἡ πονηρὰ ῥίζα καὶ ἐν ἐκείνῃ τῇ πράξει τῆς ἀναβολῆς τῆς ἐν Λατερανῷ Συνόδου Ἰουλίου τοῦ δευτέρου, ἥτις ἄρχεται, Ὁ ἈΚΑΤΑΛΗΠΤΟΣ. Τὸ ὕψος τῆς θείας προνοίας ἐπὶ τούτου ἡμᾶς μάλιστα δεδωκυίας τῆς προνοίας τὸ πλήρωμα τῆς ἄνω ἐξουσίας ἐπὶ πᾶσαν τὴν κυριακὴν ποίμνην προϊσταμένους ἔθετο, καὶ τὰ ἑξῆς. ὁμοίως καὶ Λέων ὁ δέκατος ἐν τῇ πράξει κατὰ Λουθήρου, ἧς ἡ ἀρχὴ, ἈΝΑΣΤΑ ΚΥΡΙΕ. ὡς σφαλερὰν κατακρίνει τὴν γνώμην τὴν λέγουσαν, μὴ εἶναι τὸν Ῥώμης μόνον διάδοχον τοῦ Πέτρου, μήτε βικάριον τοῦ Χριστοῦ ἐν πάσαις ταῖς τοῦ κόσμου Ἐκκλησίαις παρὰ τοῦ Χριστοῦ ἐν τῷ μακαρίῳ Πέτρῳ καθισταμέναις. Ἀλλ' ὅτι ἡ γνώμη αὕτη ἐστὶν ἀληθὴς, μαρτυρεῖ ἡ γραφὴ, οἱ πατέρες καὶ ἡ ἀρχαία δόξα καὶ πρᾶξις τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἀνωτέρω εἴρηται ἡμῖν κατὰ πλάτος, ἡ δὲ αὐτῆς κατάκρισις παρὰ τοῦ Λέοντος τύφον δείκνυσιν ἀντιχριστιανικὸν, βέβηλον, καὶ αἱρετικὸν ἐν τῷ Πάπᾳ διὰ τὴν ἔπαρσιν τοῦ ἀναισχύντου λόγου κατὰ τὸν Γρηγόριον, τοὺς ὅρους τοῦ μέτρου καὶ τῆς ἀνθρωπίνης εὐλαβείας ὑπερβαίνοντος.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Κ'.

Ἀντίθεσις αὕτη εἰς τὴν δευτέραν διαίρεσιν τοῦ Βελλαρμίνου, ὅτι ἡ δοθεῖσα φροντὶς ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας τῷ

Πέτρῳ

ψ ψ ψ ψ ψ ψ

Πέτρῳ οὐ ταὐτὸν τῷ καθολικὸς Ἐπίσκοπος, οὐ γὰρ λέγεται, οὐδὲ ἔστι μονάρχης τῶν Ἀποστόλων ὁ Πέτρος, ἅτε καὶ πᾶσι τοῖς Ἀποστόλοις τῆς αὐτῆς φροντίδος δοθείσης.

Λέγει ὁ Γρηγόριος βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ δευτέρᾳ, ὅτι ἡ φροντὶς ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας παρὰ Κυρίου ἐδόθη τῷ Πέτρῳ, ἀλλὰ τοῦτο οὐκ ἔστι τὸ αὐτὸ τῷ ὁ Πέτρος ἐστὶ καθολικὸς Ἐπίσκοπος πάσης τῆς Ἐκκλησίας, ὡς λέγουσιν οἱ παπισταὶ περὶ τοῦ Πέτρου καὶ τοῦ Πάπα. ἡ φροντὶς λέγει ὁ Διάλογος καὶ ἡ Ἡγεμονία ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας ἐδόθη τῷ Πέτρῳ, καὶ ὅμως καθολικὸς Ἐπίσκοπος οὐ καλεῖται. ταῦτα ὁ Γρηγόριος ἐν τῷ σημειωθέντι τόπῳ, τουτέστιν ἡ φροντὶς ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας ἐδόθη τῷ Πέτρῳ ὡς Ἀποστόλῳ, καὶ πᾶσι, καὶ ἑκάστῳ τῶν Ἀποστόλων ἡ αὐτὴ φροντὶς παρεδόθη ἴσῃ συζυγίᾳ τιμῆς καὶ ἐξουσίας. ἔτι τὴν φροντίδα ἁπάσης τῆς Ἐκκλησίας οὐ μόνον ἑαυτῷ ὁ Πέτρος οἰκείως ᾠκειοποιήσατο, ἢ καὶ τὴν Ἡγεμονίαν ἔλαβεν ἵνα ᾖ πρῶτον μέλος τῆς ἁγίας καθολικῆς Ἐκκλησίας, ὡς ἐκτίθησιν ὁ Γρηγόριος βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ. οὐκ εἶπε δὲ ὁ Γρηγόριος ὅτι ἐστὶν ὁ Πέτρος καθολικὸς Ἐπίσκοπος, ἢ μονάρχης τῶν Ἀποστόλων ἐξουσιαστής.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΑʹ.

Ἀντίθεσις ἑβδόμη εἰς τὴν αὐτήν, ὅτι ἄλλο Ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας καὶ ἄλλο καθολικὸς Ἐπίσκοπος καὶ οὐ ταὐτὸν κατὰ τὸν Διάλογον.

Ὁ Γρηγόριος καλῶς οἶδεν, ὅτι ἄλλο ἐστὶν Ἐπίσκοπος τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας, καὶ ἄλλο καθολικὸς Ἐπίσκοπος, οὐκ ἔγνω δέποτε ὅτι τοῦτο ἐστὶ ταὐτόν. ὅθεν ἅπαντας τοὺς Ἐπισκόπους καλεῖ τῆς καθολικῆς Ἐκκλησίας Ἐπισκόπους, καὶ οὐδένα θέλει καλεῖσθαι Ἐπίσκοπον καθολικόν, ὥστε εἶναι ἐπάνω πάντων τῶν ἁπανταχοῦ Ἐπισκόπων. βιβλίῳ τετάρτῳ ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ, ἤτοι κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ πρὸς Ἰωάννην τὸν Κωνσταντινουπόλεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΒʹ.

Ἀντίθεσις ὀγδόη εἰς τὴν αὐτήν, ὅτι ἐκ τοῦ μὴ ἀντειπεῖν τὴν ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδον τοῖς εἰποῦσιν Οἰκουμενικὸν τὸν Λέοντα Ῥώμης διὰ λιβέλλων, οὐ δίδοται τῷ Ῥώμης μοναρχικὸν ἀξίωμα ἐν τῇ καθόλου Ἐκκλησίᾳ, τὰ ἴσα πρεσβεῖα ἔχοντι μετὰ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως κατὰ τὸν εἰκοστὸν ὄγδοον Κανόνα τῆς αὐτῆς Συνόδου.

Θεόδωρος καὶ Ἰσχυρίων Διάκονοι τῆς Ἐκκλησίας Ἀλεξανδρείας, καὶ Ἀθανάσιος Πρεσβύτερος τῆς αὐτῆς Ἐκκλησίας, καὶ Σωφρόνιος λαϊκὸς ἔδωκαν λιβέλλους κατὰ Διοσκόρου εἰς τὴν τετάρτην Οἰκουμενικὴν Σύνοδον, ἤτοι τὴν ἐν Χαλκηδόνι, ὡς φαίνεται εἰς τὴν τρίτην πρᾶξιν αὐτῆς. ἔγραψαν δὲ εἰς τὴν ἐπιγραφὴν τῶν λιβέλλων, Τῷ Οἰκουμενικῷ Ἀρχιεπισκόπῳ καὶ Πατριάρχῃ τῆς μεγάλης Ῥώμης Λέοντι. λέγει δὲ ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ ὑστάτῳ, ὅτι τὸ ὄνομα τοῦτο ΟἸΚΟΥΜΕΝΙΚΟΣ, ἐδόθη τῷ Πάπᾳ ἀπὸ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου, καθότι ἡ Σύνοδος οὐκ ἀντεῖπεν, οὐδὲ ἀπέβαλεν αὐτό. ῥητέον ὅμως πρῶτον, μαρτυρούντων Λατίνων, ὅτι ἐπὶ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου ἐρρέθη τὸ πρῶτον ὁ Πάπας Οἰκουμενικός, καὶ οὐχὶ πρότερον. δεύτερον, ὅτι οὐδὲν περὶ τοῦ ὀνόματος τούτου ἡ Σύνοδος εἶπε, μαρτυρεῖ καὶ ὁ Βελλαρμῖνος βιβλίῳ δευτέρῳ περὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ ὑστάτῳ. ἐκεῖνο δέ, ὅπερ ἐν τῷ τόπῳ τούτῳ προτίθησιν ὁ Βελλαρμῖνος, τουτέστι τὸ ὄνομα τοῦτο διδόμενον τῷ Πάπᾳ, μὴ ἀπαρέσκον φανῆναι τῇ Συνόδῳ, καὶ εἶναι σημεῖον ὅτι οὐδεὶς τῶν ἐν τῇ Συνόδῳ ταύτην ἤλεγξε τὴν ὀνομασίαν, λέλυται, καὶ λίαν ἀσθενές ἐστι, καὶ γὰρ οὐ τολμᾷ εἰπεῖν ὅτι ἤρεσε τῇ Συνόδῳ, εἰ γὰρ τοῦτο εἶπε, κατεβάλετο ἂν ὡς ψεύστης ἐκ τοῦ εἰκοστοῦ ὀγδόου Κανόνος τῆς αὐτῆς Συνόδου περὶ τῶν ἴσων πρεσβείων τοῦ Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τοῦ Ῥώμης διαλαμβάνοντος. καὶ ἔνθεν δῆλον τὴν ὀνομασίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ τούτῳ τῷ τρόπῳ τῷ μοναρχικῷ, ᾧ τὴν σήμερον οἰκειοποιεῖται αὐτὴν ὁ Πάπας εἶναι ἐναντίαν τῇ ἁγίᾳ Συνόδῳ, καὶ ἴδε ἐκεῖ τὸν τόπον, ἤτοι ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δωδέκατον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΓʹ.

Ὅτι τὸ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως προνόμιον παρά τε Συνόδων καὶ Πατριαρχῶν καὶ παρὰ τοῦ μεγάλου Ἰουστινιανοῦ βεβαιοῦται, ὅθεν ἡ ἐν τῷ πρώτῳ βιβλίῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ τοῦ Κώδικος τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὸν Ῥώμης Ἰωάννην ἐπιστολὴ ἐστὶ πλάσμα ὡς μαρτυροῦσι πολλοί.

Πόσον βεβαιοῦται καὶ ἐντεῦθεν τὸ προνόμιον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ἐπειδὴ καὶ ἐν ταῖς Συνόδοις, καὶ παρὰ τῶν Πατριαρχῶν καὶ τῶν λοιπῶν Ἐπισκόπων, καὶ παρὰ τῆς ἐπὶ τοῦ Νηστευτοῦ Συνόδου καλεῖται Οἰκουμενικὸς Πατριάρχης, καὶ ἴδε ἀνωτέρω ἐν πολλοῖς. ἡ ἐπιστολὴ δὲ, ἣ κεῖται βιβλίῳ πρώτῳ κεφαλαίῳ πρώτῳ τοῦ κώδικος τοῦ Ἰουστινιανοῦ πρὸς τὸν Ῥώμης Ἰωάννην, ἐστὶ πλάσμα, ὡς μαρτυροῦσι πολλοὶ Θεολόγοι, καὶ Ἰάκωβος ὁ Ἐλέκτζιος ἐν πολλοῖς, μάλιστα αὐτὸς ὁ Ἰουστινιανὸς λέγει τὴν Κωνσταντινουπόλεως Ἐκκλησίαν πασῶν τῶν Ἐκκλησιῶν κεφαλὴν εἶναι ἐν τῷ περὶ Ἐπισκόπων καὶ Κληρικῶν κεφαλαίῳ ἐν τῷ κώδικι, εἰ καὶ δευτέραν αὐτὴν τίθησι Νεαρᾷ ἑκατοστῇ τριακοστῇ πρώτῃ, ὡς ἡ δευτέρα Οἰκουμενικὴ Σύνοδος διωρίσατο Κανόνι τρίτῳ. Ὁ αὐτὸς ἐν πολλοῖς τοὺς Πατριάρχας Κωνσταντινουπόλεως Οἰκουμενικοὺς καλεῖ, ὡς εἴρηται ἐν πολλοῖς.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΔ΄.

Ὅτι ὁ Βίνιος μὴ εὑρίσκεσθαι λέγων ἐν τῇ ἐπὶ τοῦ Νηστευτοῦ Συνόδῳ τὸν Οἰκουμενικὸς Τίτλον τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, οὐκ ἔχει δεῖξαι ἀντειποῦσαν τῷ Τίτλῳ τὴν Σύνοδον, ἧς μάλιστα καὶ οἱ Πατριάρχαι ὑπερασπισθέντες αὐτοῦ, κατεφρόνησαν τῶν νουθεσιῶν Πελαγίου καὶ Γρηγορίου τῶν Παπῶν.

Συλλογίζεται ὁ Βίνιος λέγων, εἰ ὁ Κωνσταντινουπόλεως εἶχε τὸν Τίτλον τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου αὐτόθεν τῶν ὀρθοδόξων Ἐπισκόπων ἐν τῇ κανονικῇ αὐτῶν συνελεύσει ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Νηστευτοῦ, καὶ εἰ ἐψηφίσθη ἕτως ἀπὸ τῆς ἐξουσίας ἐκείνης τῆς Συνόδου τῆς κατὰ Πελαγίου καὶ Γρηγορίου τῶν Παπῶν, τῶν τῷ προσρήματι τούτῳ καὶ τοῖς αὐτῷ χρωμένοις Ἰωάννῃ τῷ νηστευτῇ καὶ τῷ διαδόχῳ αὐτοῦ Κυριακῷ ἀντιλεγόντων, πῶς ἐκείνη ἡ ἀπόφασις τῆς Συνόδου οὐχ εὑρίσκεται; Ἀλλὰ ῥητέον πρῶτον, ὅτι οὐ δύναται ὁ Βίνιος δεῖξαι τὴν Σύνοδον ἐπιτιμήσασαν, ἢ ὅλως ἀντειποῦσαν περὶ τούτων τῷ Κωνσταντινουπόλεως. δεύτερον, ὅτι ἡ Σύνοδος ὑπερήσπισε τῆς λέξεως, καὶ φανερά ἐστιν ἡ ἀπόφασις αὐτῆς, καθότι κατεφρόνησε τῶν νουθετήσεων Πελαγίου καὶ Γρηγορίου τῶν Παπῶν, ὡς αὐτὰ τὰ πράγματα παρίστησι, καὶ ὁ Γρηγόριος μαρτυρεῖ βιβλίῳ ἑβδόμῳ, ἐπιστολῇ ἑξηκοστῇ ἐνάτῃ. τρίτον, ὁ Ἀλεξανδρείας, καὶ οἱ λοιποὶ Πατριάρχαι εἰς οὐδὲν ἐλογίσαντο τοὺς ἀγῶνας τῶν Παπῶν, οὓς μιμησάμενοι οἱ αὐτῶν διάδοχοι διδόασι μέχρι τῆς σήμερον τῷ Κωνσταντινουπόλεως τὴν ὀνομασίαν τοῦ Οἰκουμενικοῦ Πατριάρχου. ἔτι δὲ, ὅτι ὁ Γρηγόριος οὐκ ἔγνω τοῦτο τὸ βέβηλον ἀξίωμα, πρὸς τοῖς παροῦσιν ἴδε καὶ ἀνωτέρω μέρους δευτέρου κεφάλαιον πέμπτον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ ΚΕ΄.

Ἐπανάληψις τοῦ ἀνωτέρου ἐπιχειρήματος, ὅ ἐστιν, ὃ πρέπει τῷ Πάπα αὐτῷ, καὶ ἑτέρῳ τινὶ πρέπει, καὶ τὰ ἑξῆς τοῦ συλλογισμοῦ μετὰ τοῦ συμπεράσματος, καὶ προσθήκης ἑτέρου ἐπιχειρήματος, ἐξ ὧν δείκνυται μηδένα πατέρα πατέρων καλεῖσθαι τῇ μοναρχικῇ ἐννοίᾳ ἐν τῷ κόσμῳ, καὶ καταντῶσιν εἰς τὸ μηδὲν καὶ τὰ ὀκτὼ ἴδια τοῦ Ῥώμης.

Ἐπαναλαμβάνομεν τὸ ἐπιχείρημα ὅπερ ἐξ ἀρχῆς ἐθέμεθα, ἤτοι ὃ πρέπει τῷ Πάπᾳ αὐτῷ, καὶ ἑτέρῳ τινὶ πρέπει, ἀλλὰ μὴν ἡ καθολικὴ Ἐπισκοπὴ ἐκείνῃ τῇ ἐννοίᾳ, ἣ νῦν δίδοται τῷ Πάπᾳ, οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων πρέπει, ἄρα οὔτε τῷ Πάπᾳ πρέπει. ἡ ἐλάττων πολλοῖς δικαιολογήμασιν ἐβεβαιώθη, εἰς καὶ ταύτην τὴν παροῦσαν βεβαίωσιν προστίθημι, Ὁ καθολικὸς Ἐπίσκοπος παντὸς τοῦ κόσμου κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἔννοιαν ἐστὶ πατὴρ πατέρων, καὶ μέντοι εἷς καὶ μόνος πρῶτος μεταξὺ πάντων τῶν ἐκκλησιαστικῶν Ποιμένων, ἀλλὰ μὴν οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων κατὰ τοῦτον τὸν τρόπον ἐστὶ πατὴρ πατέρων, ἄρα οὐδεὶς τῶν ἀνθρώπων ἐστὶ καθολικὸς Ἐπίσκοπος παντὸς τοῦ κόσμου κατὰ τὴν ῥηθεῖσαν ἔννοιαν. τὴν μείζονα καταφάσκουσιν οἱ ὑπεναντίοι, καὶ ἀποφάσκουσι τὴν ἐλάττονα, καὶ γὰρ λέγουσιν, ὁ Πάπας ἐστὶ πατὴρ πατέρων, καὶ μέντοι ἑνὶ καὶ μόνῳ, καὶ οὐδενὶ ἑτέρῳ ποτὲ τοῦτο τὸ ὄνομα κοινωνηθὲν [illegible] ἀναγινώσκομεν, Βελλαρμῖνος βιβλίῳ δευτέρῳ [illegible]ρὶ τοῦ Πάπα, κεφαλαίῳ τριακοστῷ πρώτῳ. [illegible]γει δὲ τὸν Βελλαρμῖνον ἀσυλλόγιστον ὁ Γρετζέρος ἐν τ[illegible] ὑπερασπίσει τοῦ αὐτοῦ κεφαλαίου, εἰ καὶ ἴση ἀγνωσίᾳ καὶ ἀναισχυντίᾳ ὅ, τε Γρετζέρος καὶ Βελλαρμῖνος ὑπερασπίσαι βούλονται τοῦτο τοῦ κεφαλαίου, ἐθελοντὶ ἄμφω κακουργοῦντες, ἢ καὶ ἀγνοοῦντες, εἰ γὰρ ἔγνωσαν τὰ πρακτικὰ τῶν Συνόδων, καὶ τὰ συγγράμματα τῶν ἁγίων πατέρων, καὶ τὴν τῆς καθο[illegible]ῆς Ἐκκλησίας παράδοσιν καὶ πρᾶξιν, οὐκ ἂν τὰ τοιαῦτα εἶπον. Ἐρχόμενοι οὖν ἐπὶ τὸ προκείμενον λέγομεν, Τῇ μοναρχικῇ ἐννοίᾳ, καθ' ἣν ὁ Πάπας τὴν σήμερον θέλει καλεῖσθαι πατὴρ πατέρων, οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων πρέπει καλεῖσθαι ταύτῃ τῇ προσηγορίᾳ, καὶ γὰρ κατὰ ταύτην τὴν ἔννοιαν ταὐτόν ἐστι πατὴρ πατέρων τῷ καθολικὸς πατὴρ ἐν τῷ κόσμῳ, ὅπερ ὄνομα ὁ Διάλογος διδάσκει μηδενὶ τῶν ἀνθρώπων πρέπειν συγχωρεῖσθαι, βιβλίῳ τετάρτῳ, ἐπιστολῇ τριακοστῇ ὀγδόῃ, ἤτοι κεφαλαίῳ ὀγδοηκοστῷ δευτέρῳ. ὅμως λέ[illegible] ὁ δέκατος ἐν τῇ ἐν Λατερανῷ Συνόδῳ τμήματι [illegible]άτῳ, καὶ ὁ Πάπας Εὐγένιος ἐν τῷ Φλωρεντινῷ ὅρ[illegible], τὸν Πάπαν φασὶν εἶναι καθολικὸν πάντ[illegible] τῶν Χριστιανῶν πατέρα. στερεωθέντος οὖν καὶ τούτου τοῦ ἐπιχειρήματος κατὰ τῆς μοναρχίας, ἤτοι τῆς καθο-

λικῆς Ἐπισκοπῆς τοῦ Πάπα, ταύτην δηλαδὴ τὴν ἀξίαν οὐδενὶ τῶν ἀνθρώπων πρέπει, καὶ διὰ τοῦτο οὐδὲ τῷ Πάπᾳ πρέπειν, ἐκ φανερῶν καὶ ἀναγκαίων ἐπιχειρήματος, καὶ τὰ λοιπὰ ἀνωτέρω ἑρμηνευθέντα ὀκτὼ ἴδια, ἅπερ οἱ Ῥωμαῖοι τῷ Ἐπισκόπῳ αὐτῶν διδόασι καθάπαξ ἐλεγχόμενα καὶ ἐνταῦθα, τῆς δοκούσης ὑποστάσεως αὐτῶν ἀποβάλλονται, καὶ εἰς τὸ μηδὲν καταντῶσι. περὶ δὲ τοῦ Οἰκουμενικὸς ἴδε καὶ ἀνωτέρω τὸ δεύτερον μέρος.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι΄. ΜΕΡΟΣ Ϛ΄. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α΄.

Περὶ τῆς αὐλῆς τοῦ Πάπα, ἤτοι τῶν Καρδηνάλεων, καὶ τί δηλοῖ Καρδηνάλις, καὶ περὶ τῆς παρὰ Κανόνας τιμῆς τῶν Καρδηνάλεων, θεσπισθείσης παρὰ τῶν Παπῶν ἐν τέσσαρσι καινοτομίαις.

Ἰστέον ὅτι τὸ Καρδηνάλις ὄνομα, ὃ δηλοῖ στύλον, ἐστὶν ἀρχαῖον, ὅμως ἦν ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ ἄγνωστον καὶ ἄχρηστον, μετὰ δὲ τὸ σχίσμα ἔφερον εἰς αὐτὴν αὐτὸ οἱ Πάπαι, καὶ ὠνόμασαν τοὺς Κληρικοὺς Καρδηνάλεας, οἱονεὶ Στύλους. ἐπεὶ οὖν παράδοσίς ἐστιν ἀρχαία καὶ Νόμοι καὶ Κανόνες ἵνα ὦσιν οἱ μὲν Ἐπίσκοποι πρῶτοι πάντων, καὶ αὐτοὶ ἀθροίζωσι Σύνοδον, καὶ κρίνωσι καὶ ἀνακρίνωσι, καὶ λύωσι καὶ δεσμῶσιν, οἱ δὲ Κληρικοὶ μόνοι ὑπουργοὶ τῶν Ἐπισκόπων εἰς ὀρθὴν διεξαγωγὴν τῶν κατ᾽ αὐτοὺς Ἐκκλησιῶν, οἱ Πάπαι συνέχεον καὶ ἐνταῦθα τὰ ἐκκλησιαστικά, καὶ ἐτίμησαν αὐτοὺς Καρδηνάλες παρὰ Κανόνας, ἐνδύσαντες αὐτοὺς Σκιάδεια καὶ ἱμάτια κόκκινα, ὡς εἴρηται ἐν τῷ δεκάτῳ ἐνάτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ὀγδόου βιβλίου. εἶτα ἐθέσπισαν πρῶτον, ἐκλέγεσθαι καὶ προβάλλεσθαι τοὺς Πάπας παρὰ τῶν Καρδηνάλεων, καὶ οὐχὶ παρὰ τῶν Ἐπισκόπων. δεύτερον, πάντας τοὺς ἐν τῇ Ῥώμῃ Καρδηνάλεας εἶναι μείζονας τῶν Ἐπισκόπων ὡς ψηφιζομένους τὸν Πάπαν. τρίτον, γίνεσθαι καὶ Ἐπισκόπους Καρδηνάλεας. τέταρτον, ὁ Καρδηνάλις ἐὰν ἀπέλθῃ εἰς Ἐπισκόπου ἐπαρχίαν, καὶ οὐκ ἔστιν ἱερωμένος, προτιμᾶσθαι αὐτοῦ τὸν Ἐπίσκοπον, εἰ δὲ ἔστι τῶν ἱερωμένων κἂν ᾖ καὶ Διάκονος, προτιμᾶσθαι τοῦ Ἐπισκόπου. ἀλλ᾽ εἰς τοσαύτην κακίαν ἡδονῆς καὶ κοσμικὴν ὑπερηφανίαν καὶ ματαιότητα ἦλθεν αὐτὸ τὸ τάγμα, ὥστε τὴν ἐν Τριδέντῳ τάλαιναν Σύνοδον ἐν τῇ εἰκοστῇ τετάρτῃ αὐτῆς συνελεύσει ἀναγκάζουσαν θεσπίσαι, πανταχόθεν δεῖν τὸν Πάπαν συνάγειν σοφοὺς καὶ ἐναρέτους, καὶ ποιεῖν αὐτοὺς Καρδηνάλεις ἵνα ἐνασχολῶνται εἰς μόνα τὰ Ἐκκλησιαστικά, ἀλλ᾽ οὐδὲν ὠφέλησεν ἡ Σύνοδος, ὅθεν ἐπειδὴ ἐλάμβανον χρήματα οἱ Καρδηνάλεις ἀπὸ τῶν ἐν Ῥώμῃ διευρισκομένων Πρέσβεων τῶν Βασιλέων, ἵνα ψηφίζωνται Πάπαν ἀπὸ τοῦ μέρους αὐτῶν, Πῖος ὁ τέταρτος ἐν ἔτει χιλιοστῷ πεντακοσιοστῷ ἑξηκοστῷ, καὶ Γρηγόριος ὁ δέκατος πέμπτος ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑξακοσιοστῷ ἐθέσπισαν μετὰ ἀναθέματος, ἵνα ὅταν οἱ Καρδηνάλεις ἐκλέγωσι Πάπαν, μὴ δέχωνται τινὸς Πρέσβεως γράμματα, μήτε τις γράφῃ αὐτοῖς, μήτε συνομιλῇ μετ᾽ αὐτῶν, καὶ ἐκεῖνοι ὁμοῦ οἱ ὄντες μεσῖται εἰς τὰ γράμματα ἢ εἰς τὰ λόγια ἵνα ὦσιν ἐν τῷ ἐπιτιμίῳ. ἀλλὰ ματαίως ἐκοπίασαν, ἐπειδὴ οἱ Καρδηνάλεις ἢ διὰ χρήματα, ἢ διὰ χάριν ψηφίζονται τοὺς Πάπας σιμωνιακῶς τε καὶ παρανόμως, καὶ προτιμῶσι τῶν ἀφορισμῶν τῆς Ἐκκλησίας τὸ ἀργύριον, καὶ διὰ τοῦτο τινὲς συνέγραψαν πολύστιχα βιβλία, ἐρωτῶντες καὶ ἀποκρινόμενοι, πόσον Κανόνα δεῖ ποιῆσαι ἐκείνους τοὺς Καρδηνάλεις, οἳ λαμβάνοντες χρήματα, γίνονται ἐπίβουλοι διὰ τῆς σιμωνίας ὅλης τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας. τοιοῦτον οὖν τέλος ἔχει καὶ ἡ εἰς τοὺς Κληρικοὺς καινοτομία τῆς Ῥώμης.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β΄.

Ὅτι ὁ ἱματισμὸς καὶ ἡ φατρεία τῶν Καρδηνάλεων καὶ τὸ προτιμᾶσθαι τῶν Ἐπισκόπων, πρόσφατόν ἐστι καὶ ἄθεσμον ἔργον, τὸ γὰρ Καρδηναλάτον Μοναχοῖς Ἀββᾶσι καὶ Δικαίοις ἦν ὀφφίκιον.

Ὅτι δὲ οὐ μόνον ὁ ἱματισμὸς τῶν Καρδηνάλεων πρόσφατός ἐστιν, ἀλλὰ καὶ ἡ φατρεία αὐτῶν ὑστερογενής ἐστι, δείκνυται διὰ πολλῶν, τοῦ γὰρ Διακόνου Πέτρου τοῦ μετὰ τοῦ ἁγίου Γρηγορίου τοὺς Διαλόγους ποιήσαντος, γράψαντος ὅτι οἱ Καρδηνάλεις τοῦ καθ᾽ ἐκεῖνο καιροῦ δηλονότι προεκρίνοντο τῶν Ἐπισκόπων, ὁ Βελλαρμῖνος λέγει, τοῦτο ὅτι ὁ Γρηγόριος προετίμα τοὺς Καρδηνάλεις τῶν Ἐπισκόπων ψεῦδός ἐστιν, ὡς μαρτυρεῖ Ἰωάννης ὁ Διάκονος, εἰ γὰρ καὶ τὸ ἀξίωμα τῶν Καρδηνάλεων ὑψηλότερόν ἐστι τοῦ ἀξιώματος τῶν Ἐπισκόπων, ὡς δείκνυται παρὰ Λατίνοις πολλοῖς, ἀλλὰ παρὰ τοῖς ἀρχαίοις οὐκ ἦν οὕτως ἕως Βονιφατίου τοῦ ὀγδόου, ἕως γὰρ τότε τοῦ ῥωμαϊκοῦ οὐδεὶς ἠρέσθη πορφυροκαλλωπισμοῦ, ἐνόμιζον γὰρ οἱ τότε ἄνθρωποι σοφοὶ καὶ εὐλαβεῖς ὄντες, ἄθεσμον εἶναι τὸ προτιμᾶσθαι τοὺς Κληρικούς, ἤτοι τοὺς Καρδηνάλεις τῶν Ἐπισκόπων, καὶ Καρδηνάλεις ἐγίνοντο ὅσοι ἐβάπτιζον τοὺς κατηχουμένους, καὶ ἀπεκόμιζον τοὺς νεκροὺς εἰς τὸν τάφον. ταῦτα ἱστοροῦσι πολλοί, καὶ ἱππόλυτος ὁ Μαρσίλιος, ὃς προστίθησιν ὅτι

ὅτι μέχρι Κλήμεντος τρίτου, ἐν ἔτει χιλιοστῷ ἑκατοστῷ ὀγδοηκοστῷ ὀγδόῳ, τὸ Καρδηναλάτον ἐδίδοτο μόνοις Μοναχοῖς καὶ Ἀββᾶσι καὶ Δικαιοῖς καὶ Ἡγουμένοις, ψεῦδος ἄρα ὅτι ἐπὶ τοῦ Διαλόγου οἱ Καρδηνάλεις προετιμῶντο τῶν Ἐπισκόπων. ταῦτα οἱ Λατῖνοι. ὅτι δὲ ὁ Ἱππόλυτος ἀλήθειαν εἶπε, φανερόν ἐστι καὶ ἀπὸ τῆς ἐπὶ Φωτίου Συνόδου, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου δεκάτου τετάρτου Παράγραφον δέκατον ἕβδομον, ὅπου λέγεται ὅτι ἐν τῇ Δύσει Κληρικοὶ ἐγίνοντο μόνοι Μοναχοί.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Ὅτι τὸ προτιμᾶσθαι τοὺς Καρδηνάλεις τῶν Ἐπισκόπων δείκνυται ἐνταῦθα ἀντικείμενον τῇ γραφῇ, τοῖς πατράσι, καὶ τοῖς Κανόσι, καὶ ἡ δοῦσα τοῦτο Σύνοδος μετὰ τοῦ βεβαιώσαντος Πάπα ἀθέμιτος καὶ ὑπ' ἀνάθεμα.

Ὅτι δὲ οὗτος ὁ τῆς ὑπερηφανίας σωρὸς ἀντίκειται τῇ ἁγίᾳ γραφῇ καὶ τοῖς ἁγίοις πατράσι καὶ τοῖς ἱεροῖς Κανόσι, δῆλον, προτίθεται γὰρ ἀεὶ ὁ μακάριος Παῦλος τοὺς Ἐπισκόπους τῶν Πρεσβυτέρων, καὶ τούτους τῶν Διακόνων, καὶ τοῦτο μόνοι οἱ νέοι Αἱρετικοὶ οὐ δέχονται, ταὐτὸν λέγοντες εἶναι Ἐπίσκοπον καὶ Πρεσβύτερον, οἱ δὲ ἅγιοι πατέρες καὶ ἐκθετικῶς καὶ ἐξηγηματικῶς, ἤτοι τὴν θείαν γραφὴν ἑρμηνεύοντες, τὴν διαφορὰν ἀποδιδόασιν ὡς παρέλαβε καὶ παρέδωκεν ἡ καθολικὴ τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησία, τὸ γὰρ ἔλαττον ὑπὸ τοῦ κρείττονος εὐλογεῖται. Ὁ Θεοφόρος Ἰγνάτιος λέγει, Τί γάρ ἐστιν Ἐπίσκοπος, ἀλλ' ἢ πάσης ἀρχῆς καὶ ἐξουσίας ἐπέκεινα, οἱ ἱερεῖς σύμβουλοι, καὶ συνεδρεύοντες τῷ Ἐπισκόπῳ, Διάκονοι λειτουργοῦντες τῷ Ἐπισκόπῳ. καὶ Διονύσιος ὁ Ἀρεοπαγίτης φησίν, Ἡ θεία τῶν ἱεραρχῶν τάξις πρώτη μέν ἐστι τῶν θεοπτικῶν τάξεων, καὶ ἴδε ἀνωτέρω μέρους πέμπτου κεφάλαιον πρῶτον, καὶ βιβλίου πρώτου κεφαλαίου ἑνδεκάτου Παράγραφον τρίτον. Ἡ ἐν Λαοδικείᾳ Σύνοδος Κανόνι εἰκοστῷ φησίν, Οὐ δεῖ Διάκονον ἔμπροσθεν πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἀλλὰ μετὰ κελεύσεως τοῦ Πρεσβυτέρου. Ἡ ἐν Νικαίᾳ Οἰκουμενικὴ πρώτη Κανόνι δεκάτῳ ὀγδόῳ φησίν, Οἱ Διάκονοι ὑπηρέται εἰσὶ τοῦ Ἐπισκόπου, τοῦ δὲ Πρεσβυτέρου ἐλάττονες, καὶ μὴ ἐξέστω αὐτοῖς ἐν μέσῳ τῶν Πρεσβυτέρων καθέζεσθαι, παρὰ Κανόνας γὰρ καὶ παρὰ τάξιν ἐστὶ τὸ γινόμενον. Σύνοδος ἡ ἐν Τρούλλῳ Κανόνι ἑβδόμῳ φησὶ περὶ τῶν ὀφφίκια ἐκκλησιαστικὰ ἐχόντων Διακόνων, καὶ ἐξ αὐθαδείας τῶν Πρεσβυτέρων προκαθεζομένων, ὁρίζομεν ὥστε τὸν Διάκονον, κἂν ἐν ἀξιώματι, τουτέστιν ἐν ὀφφικίῳ οἱῳδήποτε ἐκκλησιαστικῷ τυγχάνοι, τὸν τοιοῦτον μὴ πρὸ τοῦ Πρεσβυτέρου καθέζεσθαι, ἐκτὸς εἰ μὴ τὸ πρόσωπον ἐπέχων τοῦ οἰκείου Πατριάρχου, ἢ Μητροπολίτου, ἐν ἑτέρᾳ πόλει παραγένηται ἐπί τινι κεφαλαίῳ, τότε γάρ, ὡς τὸν ἐκείνου τόπον ἀναπληρῶν, τιμηθήσεται. καὶ ἐν τῷ τέλει, Τὸ δὲ αὐτὸ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγμάτων, ἐπειδὴ τῶν κατὰ κόσμον ἀξιωμάτων κρείττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα. καὶ βιβλίῳ τῶν Διαταγῶν ὀγδόῳ, κεφαλαίῳ τρισκαιδεκάτῳ, μεταλαμβανέτω ὁ Ἐπίσκοπος, ἔπειτα οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι. καὶ ὁ Γελάσιος βιβλίῳ δευτέρῳ, κεφαλαίῳ τριακοστῷ φησίν, Ὥρισαν οἱ τριακόσιοι δεκαοκτὼ πατέρες, τὸν μὲν Ἐπίσκοπον ἐπέχειν τὸν τόπον τοῦ Κυρίου, τὸν δὲ Πρεσβύτερον τὸν Σεραφικὸν ἐπέχειν τόπον, τὸν δὲ Διάκονον τὸν Χερουβικόν. καὶ ὁ Ἱερώνυμος γράφει πρὸς Εὐάγγελον, ὅτι ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ῥωμαίων οἱ Διάκονοι ἵστανται, οἱ δὲ ἱερεῖς κάθηνται, εἰ καὶ αὐξανομένης τῆς κακίας, κάθηνται οἱ Διάκονοι ἐν μέσῳ τῶν Πρεσβυτέρων. ταῦτα οἱ Κανόνες καὶ οἱ πατέρες. καὶ ἐπειδὴ οἱ Καρδηνάλεις παρὰ τοὺς Κανόνας καὶ παρὰ τὴν τάξιν προτάττονται τῶν Ἐπισκόπων, παράνομον καὶ ἄτακτον ἔργον ποιοῦσι, καὶ ἡ δοῦσα ταῦτα αὐτοῖς Σύνοδος, ἀθέμιτος, καὶ ὁ βεβαιῶν τὰ τοιαῦτα Πάπας, ἕλκει πρὸς ἑαυτὸν τό, Πάντα τὰ παρὰ τὴν διδασκαλίαν καὶ ὑποτύπωσιν τῶν ἁγίων πατέρων πραχθέντα, ἢ πραχθησόμενα, ἀνάθεμα ἔστω.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Δ'.

Ἀνθυποφορὰ παπιστῶν, ὅτι ἐλάσσονες τῶν Ἐπισκόπων τῷ βαθμῷ οἱ Καρδηνάλεις, μείζονες δὲ τῷ ἀξιώματι, ἐν οἷς καὶ πέντε τινὰ προτείνουσιν εἰς βεβαίωσιν.

Ἀνθυποφέρουσιν οἱ παπισταὶ πρῶτον, ὅτι οἱ Πρεσβύτεροι καὶ Διάκονοι καὶ Ἀναγνῶσται Καρδηνάλεις, εἰ καὶ ἐλάττονες τῷ βαθμῷ τῶν Ἐπισκόπων εἰσίν, ὅμως εἰσὶ τῷ ἀξιώματι μείζονες, ὅπερ ὅτι οὐκ ἄτοπον, δῆλον, ἐν γὰρ ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις οἱ Τοποτηρηταὶ τῶν Πατριαρχῶν οὐ μόνον Ἐπίσκοποι, ἀλλὰ καὶ Πρεσβύτεροι ἦσαν, καὶ ὅμως εἶχον τοὺς τόπους τῶν ἀποστειλάντων αὐτούς. δεύτερον, ὅτι ὁ Ἐπίσκοπος Ἱεροσολύμων, καίτοι ἐλάττων κατὰ τὴν ἐξουσίαν τοῦ Καισαρείας ὤν, ἐκεῖνος γὰρ ἐστιν ἁπλῶς Ἐπίσκοπος, οὗτος δὲ Μητροπολίτης, ὅμως κατὰ τὸν ἕβδομον Κανόνα τῆς ἐν Νικαίᾳ μειζόνων ἐπελάβετο Πρεσβείων παρὰ τοὺς λοιποὺς Ἐπισκόπους. τρίτον, ὅτι οἱ Καίσαρες ἐν τοῖς ἐκκλησιαστικοῖς πράγμασι τοῖς ἱερεῦσιν εἰσὶν ὑποκείμενοι. τέταρτον, Ἀλέξιος ὁ Κομνηνὸς τὸν Χαρτοφύλακα προκαθῆσθαι τῶν Ἀρχιε-

Ἀρχιερέων διὰ διπλωμάτων προσέταξε. πέμπτον, ὡς ἱστορεῖ ὁ Συρόπουλος ἐν τῇ ἐν Φλωρεντίᾳ Συνόδῳ οἱ Ἐξωκατάκοιλοι Κληρικοὶ προεκάθηντο τῶν Ἐπισκόπων. ταῦτα, καὶ ἄλλα ἀπὸ συλλογισμῶν καὶ πολιτικῶν ἐπιχειρημάτων συνάζουσι πρὸς σύστασιν τῆς καρδηναλικῆς ἀλαζονείας.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Ε΄.

Ἀπάντησις εἰς τὰ πέντε ἐπιχειρήματα τῶν παπιστῶν, ἐξ ἧς δείκνυται ψεῦδος τὸ τὸν ἐλάττονα βαθμοῦ ὄντα δύνασθαι ἔχειν μεῖζον ἀξίωμα, καὶ τὸ τάγμα τῶν Καρδηνάλεων ἀθέμιτον, καὶ ψεῦδος τὸ ἰσοτίμους εἶναι αὐτοὺς τῶν Βασιλέων.

Ῥητέον πρὸς μὲν τὸ πρῶτον, ὅτι ἐν ταῖς Οἰκουμενικαῖς Συνόδοις τῶν Πατριαρχῶν καὶ ἄλλων Ἀρχιερέων οἱ Τοποτηρηταὶ Ἐπίσκοποι καὶ Πρεσβύτεροι εἶχον τοὺς τόπους τῶν ἀποστειλάντων αὐτούς, ἀλλ' ἐν καιρῷ καὶ πράγματι διωρισμένῳ, ὡς λέγει ὁ ἀνωτέρω Κανὼν τῆς ἕκτης Συνόδου. οἱ δὲ Καρδινάλεις οὐκ ἐπὶ Σύνοδόν τινα τὸ τοῦ Ῥώμης πρόσωπον ἐπιφέροντες προηγοῦνται τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλ' ἁπλῶς οἱ πάντες, καὶ πανταχοῦ, ὅπερ οὐκ ἔρρωται. δεύτερον, ὅτι οὐ μόνον οἱ Πρεσβύτεροι Καρδινάλεις προηγοῦνται τῶν Ἐπισκόπων, ἀλλὰ καὶ Διάκονοι καὶ Ἀναγνῶσται. ὁ δὲ Κανὼν φησί, Τὸ αὐτὸ φυλαχθήσεται καὶ ἐπὶ τῶν λοιπῶν ἱερῶν ταγμάτων, ἐπειδὴ τῶν κατὰ κόσμον ταγμάτων κρείττονα τὰ πνευματικὰ ἐπιστάμεθα. ὅτι δὲ κοσμικὰ τάγματά εἰσι τὰ Ὀφφίκια, εἴτ' οὖν Ἀρχοντίκια, πρόδηλον. πρὸς δὲ τὸ δεύτερον, εἴρηται ἀνωτέρω ἐν τῷ δευτέρῳ βιβλίῳ, ἐν τῇ ἑρμηνείᾳ τοῦ ἑβδόμου Κανόνος τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς, ὅτι ὁ Ἱεροσολύμων οὐδέποτε ἦν τοῦ Καισαρείας Ἐπίσκοπος, εἰ δὲ καὶ διὰ τὸ μὴ ματαιολογεῖν δώσομεν τοῦτο, ἀλλ' ὁ σκοπὸς τοῦ Κανόνος οὐκ ἦν τοιοῦτος, ὥστε τὸν Ἱεροσολύμων ὑποκείμενον εἶναι τῷ Καισαρείας, ἀλλὰ τιμωμένου τοῦ Ἱεροσολύμων, τὸν Καισαρείας μὴ γενέσθαι Ἐπίσκοπον ἀπὸ Μητροπολίτου, ἀλλ' εἶναι μὲν Μητροπολίτην, ὑποκείμενον ὅμως τῷ Ἱεροσολύμων, ὥσπερ τοῦ Βυζαντίου Πατριαρχείου γενομένου, ὁ Ἡρακλείας ἔμεινε Μητροπολίτης ὑποκείμενος τῷ Κωνσταντινουπόλεως. ὥστε ὥσπερ ὁ Κωνσταντινουπόλεως ὑπερέχει τοῦ Ἡρακλείας τάξει καὶ ἀξιώματι, οὕτως ὑπερέχει ὁ Ἱεροσολύμων τοῦ Καισαρείας. πρὸς τούτοις ἡ ἐν Χαλκηδόνι Σύνοδος πράξει τετάρτῃ διορίζεται, οὐχ οἷόν τε τὸν ἐλάττονος βαθμοῦ ὄντα μείζονος ἀξιώματος καθεστάναι διάδοχον, ὅπερ ταὐτόν ἐστι τῷ ὁ ἐλάττονος βαθμοῦ ὤν, οὐ δύναται ἔχειν μείζονα ἀξίαν τοῦ ἔχοντος τὸν μείζονα βαθμόν. πρὸς δὲ τὸ τρίτον, ὅτι ἡμῖν βοηθεῖ ὁ λόγος, εἰ γὰρ οἱ Καίσαρες κοσμικοὶ ὄντες Ἄρχοντες ὑπόκεινται τοῖς Ἱερεῦσι, πῶς οἱ ἔχοντες Ὀφφίκια καὶ Ἀρχοντίκια κοσμικὰ προτιμηθήσονται τῶν Ἐπισκόπων; ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφάλαιον εἰκοστὸν πρῶτον, καὶ μέρους τρίτου ὅλον τὸ δωδέκατον κεφάλαιον. πρὸς δὲ τὸ τέταρτον, ὅτι οἱ τῆς ἐν Χαλκηδόνι Συνόδου πατέρες πράξει τετάρτῃ ὁμοῦ μετὰ τῶν Ἀρχόντων ἐψηφίσαντο τοὺς πραγματικοὺς τύπους ἀργεῖν, τοὺς δὲ Κανόνας κρατεῖν, φασὶ γάρ, Οἱ πραγματικοὶ τύποι ἀργείτωσαν, οἱ Κανόνες κρατείτωσαν. ὥστε μείζονα ἀσυγκρίτως δύναμιν ἔχουσιν οἱ συνοδικοὶ Κανόνες τῶν βασιλικῶν διπλωμάτων, διὸ καὶ τὸ πρόσταγμα τοῦ Βασιλέως Ἀλεξίου κατὰ τῶν Κανόνων πραχθέν, εἰς οὐδὲν λογισθήσεται. ἴδε καὶ ἀνωτέρω βιβλίου πρώτου κεφαλαίῳ εἰκοστῷ πρώτῳ τὸ περὶ τοῦ Χαρτοφύλακος. πρὸς δὲ τὸ πέμπτον, ὅτι συκοφαντοῦσι τὸν Συρόπουλον οἱ λατινόφρονες, ἐπειδὴ ἐκεῖνος λέγει τοὺς πέντε Ἐξωκατακοίλους καθῆσθαι ἐγγὺς τοῦ Πατριάρχου ἐν ἰσοπεδίοις, ἤτοι εἰς καθίσματα ἰσόπεδα, ἤγουν ἀπὸ ὁμαλῶν σανίδων συγκείμενα ἐχουσῶν στρίγματα, ἵνα ἔχῃ ὁ Πατριάρχης ἐρωτᾷν αὐτοὺς σοφοὺς ὄντας, εἴ που τύχοι τι ἀναγκαῖον, ἐκεῖνο δὲ τὸ κάθισμα ἦν ὄπισθεν τοῦ Πατριάρχου, οὐκ εἰς τὴν κατ' εὐθεῖαν σειρὰν ἐν ᾗ ἐκάθηντο οἱ Ἀρχιερεῖς μετὰ τοῦ Πατριάρχου, καὶ οἱ μὲν Κληρικοί, ἤτοι μόνοι οἱ Ἐξωκατάκοιλοι ἐκάθηντο ἐπὶ τοιούτων καθισμάτων, καὶ ὄπισθεν, οἱ δὲ Ἀρχιερεῖς ἐπὶ θρόνων, καὶ κατὰ σειράν. εἶτα τοῦτο ἐγίνετο ἐν ταῖς μεγίσταις συνελεύσεσιν, οὐ μὴν καὶ πάντοτε, καθότι ἐν ταῖς οἰκειακαῖς Συνόδοις οἱ Κληρικοὶ οὐκ ἐκάθηντο, ἀλλ' ἵσταντο, ὅθεν ἐν τοῖς συνοδικοῖς τῶν Πατριαρχῶν λέγεται, Προκαθημένου τοῦ ἁγιωτάτου Πατριάρχου, συνεδριαζόντων αὐτῷ καὶ τῶν δείνων Ἀρχιερέων, καὶ ἐκκλησιαστικῶν Ἀρχόντων παρισταμένων. ψεῦδος ἄρα τὸ ὁ ἐλάττονος βαθμοῦ δύναται ἔχειν μεῖζον ἀξίωμα ἐν τῇ Ἐκκλησίᾳ. ὅτι δὲ καὶ ἡ χειροτονία τοῦ Πάπα μὴ γινομένη ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων τῆς δυτικῆς Συνόδου, ἀλλ' ὑπὸ τῶν Κληρικῶν, οὐκ ἔστι νόμιμος, δῆλον. Σημειοῦσθαι ὅμως ἔτι τρία τινά, πρῶτον, ἐπειδὴ τὸ τάγμα τῶν Καρδηνάλεων ἐστὶν οὐ μόνον παρὰ τὴν ἐκκλησιαστικὴν τάξιν καὶ παρὰ Κανόνας, ἀλλὰ καὶ ὑστερογενές, ἀθέμιτόν ἐστι, καὶ προφανὲς κατὰ τῆς ἐκκλησιαστικῆς πατροπαραδότου εὐταξίας ῥᾳδιούργημα. δεύτερον, ὅτι οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα Ἀγάθωνος ἔλεγον ἐπ' ὄψει τῆς Οἰκουμενικῆς ἕκτης Συνόδου πρὸς τὸν Βασιλέα, Ἀπεστάλημεν παρὰ Ἀγάθωνος εἰς τὰ ἴχνη τῆς θεοστηρίκτου ὑμῶν γαλήνης. καὶ λοιπὸν ψεῦδος παπικόν ἐστι τό, οἱ Καρδηνάλεις εἰσὶν ἰσότιμοι τῶν Βασιλέων. τρίτον, ἐν τῇ ἑβδόμῃ Οἰκουμενικῇ, ἐν τῇ δευτέρᾳ πράξει, ὁ Κωνσταντινουπόλεως Ταράσιος ἐξετάζει, εἰ οἱ Τοποτηρηταὶ τοῦ Πάπα ἀληθεῖς εἰσι, καὶ ἐμαρτύρησαν τρεῖς Ἐπίσκοποι Σικελοί, ὅτι ἀληθεῖς εἰσι. καὶ ὁ Πάπας Ἀδριανὸς ἔγραφε τῷ Ταρασίῳ, ἵνα συστήσῃ αὐτοὺς εἰς τὸν Βασιλέα. ἐξ οὗ συνάγεται ὅτι ἦλθον εἰς Κωνσταντινούπολιν οἱ Τοποτηρηταὶ σεμνῶς, καὶ ἀποστολικῶς,

λικῶς, τουτέστι ταπεινῶς καὶ κανονικῶς, ταὐτὸν εἰπεῖν ἄνευ τινὸς φαντασίας καὶ κόμπου. ὥστε, ὡς εἴρηται, ἡ νῦν δόξα καὶ ἐπαγγελία τῶν καρδηνάλεων ἐκ τῶν ἐνδοτάτων σπλάγχνων τῆς ὑπερηφανίας ἐστί.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ ς. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Β.

Περὶ τῆς ἀσεβείας Βησσαρίωνος Νικαίας τοῦ Καρδηνάλεως.

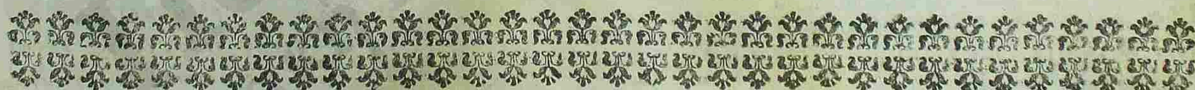
Μανουὴλ ὁ Ῥήτωρ ἱστορεῖ τὴν μιαρὰν ζωὴν Βησσαρίωνος καὶ Γεμιστοῦ, ἡμεῖς ὅμως ἀφέντες τὸν Γεμιστὸν, γράφομεν ὀλίγ' ἄττα ἐξ ὧν εἶπεν ἐκεῖνος περὶ τοῦ Βησσαρίωνος. Φησὶ γοῦν ὅτι ἦν θεομάχος, καὶ πολυειδῶς διεφθαρμένος, κόθορνος, καὶ θεοκάπηλος, καὶ οὐχ Αἱρετικὸς μόνον ἁπλῶς, ὅθεν καὶ τοῖς ἐναντίοις νῶτα δέδωκε, καὶ τοὺς προσανέχοντας αὐτῷ προσέφθειρε, καὶ τὴν ἀλήθειαν προδοῦναι τιμῶν καὶ δωρεῶν ἐπαγγελίαις, ἀλλὰ καὶ ἀσεβὴς ἄντικρυς ἦν, τὴν πάλαι τῶν Ἑλλήνων περὶ Θεῶν, ἢ Δαιμόνων εἰπεῖν οἰκειότερον βδελυγμίαν ἐν τῇ αὐτοῦ περιφέρων ψυχῇ, καθὼς τὰ αὐτοῦ ἀθεώτατα πρὸς συγγράμματα διασαφοῦσι. γράφει γοῦν ὁ Βησσαρίων ὁ Καρδηνάλις τῆς ῥωμαϊκῆς Ἐκκλησίας πρὸς Γεμιστὸν, λύσει δῆθεν ζητῶν ἐπ' ἀπορίας τῶν κατ' αὐτὸν αὐτοπαραγώγων, ἢ Θεῶν, ταῦτα, Κοινῆς οὔσης, φησί, πᾶσιν ἐνεσπαρμένης ἐννοίας, καὶ ταύτης ἀληθεστάτης, μηδὲν μηδαμῇ ἀναίτιον εἶναι, οὐκ ὀλίγους δὲ τῶν Πλάτωνος ἑτέρων, ὡς Πρόκλον, Ἑρμείαντε καὶ Δαμάσκιον, τήν τε ψυχὴν, τούς τε πρὸ αὐτῆς πάντας, εἴτε νοητούς τε καὶ νοερούς, εἴτε νοεροὺς Θεοὺς αὐθυποστάτους εἶναι τιθεμένους εὑρίσκομεν. εἴποι δ' ἄν τις, μὴ δ' ἂν μηδὲ Πορφυρίῳ, Ἰαμβλίχῳ καὶ Συριανῷ περί γε τοῦ τοιούτου καὶ τοσούτου πράγματος ἄλλως δοκεῖν, τούστε προειρημένους ὁρῶν συνεχῶς τὰς τούτων ἀναλεγομένους ἐννοίας, καὶ ταῖς αὐτῶν ἑπομένους ὡς τὰ πολλὰ δόξαις. ὥσπερ τοίνυν ἐκ μιᾶς δόξης ἤ τελείας τῶν προειρημένων ἀνδρῶν αὐθυπόστατα εἶναι τὰ τοιαῦτα τῶν ὄντων ἀποφαίνεται, καὶ οὕτως αὐθυπόστατα ὡς αὐτὰ ἑαυτὰ ὑφιστῶντα, καὶ ἑαυτῶν αἴτια ὄντα, καὶ ὅλα ἅμα αἰτιατά τε καὶ αἴτια. Ὁ αὐτὸς ἀποθανόντος τοῦ Γεμιστοῦ γράφει παραμυθούμενος τοὺς υἱοὺς αὐτοῦ, καὶ φησί, Πέπεισμαι τὸν κοινὸν πατέρα καὶ καθηγεμόνα τὸ γεῶδες πᾶν ἀποθέμενον, εἰς Οὐρανὸν καὶ τὸν ἀκραιφνῆ μεταστῆναι χῶρον, τὸν μυστικὸν τοῖς ὀλυμπίοις Θεοῖς συγχορεύοντα Ἴακχον. καὶ κατωτέρω, Ὡς εἴτις τὸν περὶ τῆς ἀπείρου τῶν ψυχῶν ἀνόδου τε καὶ καθόδου Πυθαγόρου τε καὶ Πλάτωνος ἀποδέχεται λόγον, πάνυ εὔλογον ὄντα, οὐκ ἂν ὤκνησε καὶ τοῦτο προσθεῖναι, ὡς ἄρα Πλάτωνος τὴν ψυχὴν τοῖς τῆς Ἀδραστείας ἀρρήκτοις δεσμοῖς δεῆσαν δουλεῦσαι, καὶ τὴν ἀναγκαίαν ἀποδοῦναι περίοδον, ἐπὶ τῆς γῆς κατελθοῦσαν τὸ Γεμιστοῦ σκῆνος, καὶ τοῦ σοῦ ἐκείνῳ βίου ἔχεσθαι. ταῦτα τὰ συγγράμματα τοῦ ἀθέου. ἐν οἷς φησὶν ὁ Μανουὴλ, Φεῦ, μετ' αἰθρίαν νέφος ζοφῶδες, μετ' ἀλήθειαν ψεῦδος, μετὰ Ἥλιον σκότος, μετὰ τρισυπόστατον ἐν τῇ οὐσίᾳ Θεὸν ἀληθῆ, καὶ τῶν ὄντων ἁπάντων δι' ὑπερβολὴν ἀγαθότητος δημιουργὸν, Θεοὶ πολλοὶ, κατάτε φύσιν καὶ χρόνον καὶ στάσιν διάφοροι, καὶ αὐτοπαράγωγοι καὶ αὐταίτιοι. καὶ αὖθις, Πῇ μὲν παραγόμενοι κατ' ἄλλους τῶν κατ' αὐτοὺς θεολόγων, πῇ δὲ παράγοντες, καὶ ἀσυστάτως οὕτω μεριζόμενοι, οὐδ' ὅλως Θεοὶ προσαγορεύεσθαι ἄξιοι, τὸ γὰρ θεῖον ἀμέριστον, ἐν οἷς γε καὶ ὁ αἴσχιστος Ἴακχος, καὶ ταῦτ' ἐν ψυχῇ καὶ χείλεσιν ἐμφερόμενοι, καὶ δόγμασι τοῦ τῆς πρεσβυτέρας Ῥώμης χρηματίσαντος Καρδηνάλεως Βησσαρίωνος. ἀκουέτωσαν συνετῶς οἱ ἐν τῇ Ἰταλίᾳ κοινῶς ἅπαντες Χριστιανοὶ, ἀνάσσοντες καὶ ἀνασσόμενοι, ἰδιῶται καὶ Ἄρχοντες. ἀκουέτωσαν οἷον ἀθεώτατον ἄνδρα δώροις ὅτι πολλοῖς καὶ ἀξιώμασι λαθόντες λαμπρῶς ἐτίμων, προφανῶς ἔργοις τε καὶ λόγοις Χριστὸν τὸν Θεὸν ἡμῶν ἀθετήσαντα, καὶ ἐν τῇ μιαρᾷ αὐτοῦ ψυχῇ περιφέροντα Θεοὺς πολλοὺς αὐτοπαραγώγους, ἤτοι πλῆθος ἀκαθάρτων Δαιμόνων, καὶ τὸν ἐν αὐτοῖς, καὶ τοῖς Ἀριστοφανείοις Βατράχοις ἀσχημονέστατον Ἴακχον, καὶ τὰ ἑξῆς.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ ς. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Γ.

Πόσους ἡμεῖς γινώσκομεν Ἕλληνας συγγράψαντας κατὰ τῶν καινοτομιῶν τῶν Λατίνων

Ἀδελανὸς Βουλγαρίας. Ἀνδρόνικος ὁ Καματηρός. Ἀνδρόνικος Δούκας ὁ Σγουρός. Ἄγγελος Γρηγόριος. Ἀκοεῖται πολλάκις κατὰ διαφόρους καιρούς. Ἀλέξιος ὁ Κομνηνός. Ἄγγελος Νπανιζέλος ὁ Ἀθηναῖος. Ἀρσένιος Ἱερομόναχοι. Ἀλέξιος Ἀριστηνός. Βασίλειος ὁ Κερκύρας. Βαρλαὰμ ὁ Ἰταλός. Βαρλαὰμ Μοναχός. Βασίλειος Θεσσαλονίκης ὁ Ἀχελδινός. Βαρλαὰμ Μοναχὸς ἕτερος. Βασίλειος

Βασίλειος Στυδίτης ὁ Στηθᾶτος. Βησσαρίων Μακρῆς ὁ ἐξ Ἰωαννίνων. Γεώργιος ὁ Γεμιστός. Γεώργιος μέγας Λογοθέτης ὁ Ἀκροπολίτης. Γεώργιος Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐπὶ Νικαίας. Γρηγόριος Κωνσταντινουπόλεως Πατριάρχης ὁ Κύπριος. Γρηγόριος ὁ Παλαμᾶς. Γεώργιος Τορνίκης. Γεώργιος Γαβελιόπουλος. Γεώργιος Κύπριος. Γεώργιος ὁ Σχολάριος. Γαβριὴλ ὁ Φιλαδελφείας. Γεώργιος ὁ Κορέσσιος. Γεννάδιος Βουλγαρίας. Γεώργιος ὁ Παχυμέρης. Διαλέξεις ἐπὶ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ. Δημήτριος Χρυσολωρᾶς. Εὐθύμιος ὁ Ζυγαβηνός. Εὐστράτιος ὁ Νικαίας. Εὐθύμιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως. Ἐπιφάνιος Μοναχός. Θεοφύλακτος Βουλγαρίας. Θεόδωρος Σμυρναῖος ὁ Κουροπαλάτης. Θεόδωρος Ἀγαλλιανός. Θεοφάνης ὁ Νικαίας. ὁ Βασιλεὺς Θεόδωρος Δούκας Λάσκαρις. Θεοφάνης Πατριάρχης Ἱεροσολύμων. Θεόδωρος Ἀντιοχείας ὁ Βαλσαμών. Ἱερώνυμος Μοναχός. Ἰωάννης πρεσβύτερος ὁ Φουρνῆς. Ἰωάννης ὁ Ζωναρᾶς. Ἰωάννης Πατριάρχης Ἱεροσολύμων. Ἰωάννης Πατριάρχης Ἀντιοχείας. Ἰωάννης Κλαυδιουπόλεως. Ἰωάννης ὁ Μόσχος. Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος. Ἰωάννης ὁ Νομοφύλαξ. Ἰωάννης Ναυπάκτου. Ἰωάννης Βασιλεὺς ὁ Καντακουζηνός. Ἱερομνήμων. Ἰωσὴφ Φιλάνθρωπος, ἢ Φιλάγριος. Ἰωάννης Κουβουκλήσιος. Ἰωάννης Σαΐπης Κρὴς ὁ Κυδωνιάτης. Ἰωάννης καὶ Σωφρόνιος οἱ Κεφαλληναῖοι Ἱερομόναχοι καὶ αὐτάδελφοι. Κύριλλος Μοναχὸς ὁ Πετρινός. Κάλλιστος Μελινίκιος. Κύριλλος Κωνσταντινουπόλεως ὁ Λούκαρις. Κωνσταντῖνος Ἱερεὺς ὁ Ἄγγελος. Λέων Βουλγαρίας. Λέων Πρεσλάβας ἤτοι Μαρκιανουπόλεως. Λέων Ἀχριδινός. Μιχαὴλ ὁ Κηρουλάριος. Μιχαὴλ ὁ Ψελλός. Μιχαὴλ Βαλσαμών. Ματθαῖος Κοιαίστωρ Ἄγγελος. Μιχαὴλ ὁ Ἀγχιάλου. Μανουὴλ ὁ Κομνηνός. Μελέτιος Μοναχός. Μεθόδιος Πατριάρχης Κωνσταντινουπόλεως ὁ ἐπὶ Νικαίας. Μάξιμος ὁ Πλανούδης. Ματθαῖος ὁ Βλάσταρις. Μανουὴλ Κρής. Μεθόδιος Μοναχός. Μανουὴλ ὁ Ῥήτωρ. Ματθαῖος Μονότροπος. Ματθαῖος ὁ Καμαριώτης. Μακάριος Ἱερομόναχος ὁ Μακρῆς. Μάρκος ὁ Ἐφέσου. Μάρκος ὁ Ἀγκύρας. Μάξιμος ὁ Μαργούνιος. Μελέτιος Ἀλεξανδρείας ὁ Πηγᾶς. Μάξιμος ὁ Πελοποννήσιος. Μητροφάνης Σμύρνης σύγχρονος Φωτίου. Μιχαὴλ ὁ Γλυκᾶς. Μιχαὴλ Ἀποστόλης τοῦ Βυζαντίου. Μοχάμπαρ. Ματθαῖος Βουλγαρίας. Ματθαῖος Μυρέων. Μάρκος Ἀλεξανδρείας. Νικήτας Δαβὶδ ὁ Παφλαγών. Νικήτας ὁ Στηθᾶτος. Νικήτας Πατρίκιος Κωνσταντινουπολίτης. Νικήτας Σεΐδος ὁ ἐξ Ἰκονίου. Νικήτας ὁ Χωνειάτης. Νικόλαος Μεθώνης. Νικηφόρος ὁ Βλεμμίδης. Νικόλαος Μουζάλων. Νικηφόρος ὁ Γρηγορᾶς. Νεῖλος ὁ Θεσσαλονίκης. Νικόλαος ὁ Καβάσιλας. Νεῖλος Δαμύλας. Νεῖλος Ῥόδου. Νεῖλος Ἱερομόναχος ὁ Ταρχανιώτης. Νικήτας Σερρῶν. Νικηφόρος ὁ Κάλλιστος. Νεῖλος Κωνσταντινουπόλεως. Ναθαναὴλ ὁ Χύκας. Νεκτάριος Ἱεροσολύμων. Νικόλαος ὁ Ἐπίσκοπος Ὑδροῦντος. Νικόλαος Κεραμεὺς ὁ ἐξ Ἰωαννίνων. Νεκτάριος Ἡγούμενος. Νικήτας Μιρσινιώτης. Νικόλαος Σελευκείας. Οἰκουμένιος. Πέτρος ὁ Ἀντιοχείας. Πανάρετος Πατριάρχης Συρίας πρὸς Ἰωάννην τὸν Παλαιολόγον. Συμεὼν Πατριάρχης Ἱεροσολύμων. Συμεὼν ὁ Θεσσαλονίκης. Σύνοδος ἡ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Μονομάχου. Σύνοδος ἡ ἐπὶ Μανουὴλ τοῦ Κομνηνοῦ. Σύνοδος ἡ ἐπὶ Γερμανοῦ ἐν Νικαίᾳ. Σύνοδος ἡ κατὰ Βέκκου. Σύνοδος ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἐπὶ Ἰωάννου τοῦ Παλαιολόγου. Σύνοδος ἡ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ ἐπὶ Κωνσταντίνου τοῦ Παλαιολόγου. Συνοδικὴ διάγνωσις τῶν τριῶν Πατριαρχῶν τῆς Ἀνατολῆς. Σύνοδος ἐν Κωνσταντινουπόλει ἐν ἔτει ἑξακισχιλιοστῷ ἐννακοσιοστῷ ἐνενηκοστῷ δευτέρῳ. Σίλβεστρος ὁ μέγας Ἐκκλησιάρχης. Συμεὼν ὁ νέος Θεολόγος. Σεβαστὸς Τραπεζούντιος ὁ Κυμινίτης. Φώτιος ὁ Κωνσταντινουπόλεως. Φιλόθεος Κωνσταντινουπόλεως.

ΒΙΒΛΙΟΥ Ι. ΜΕΡΟΣ ς'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Δ'.

Ὅτι οἱ Λατῖνοι διαστρέφουσι τὴν γραφήν, καὶ φθείρουσι τὰ βιβλία τῶν ἁγίων καὶ τοὺς Κανόνας.

Ὁ Μέγας Κύριλλος ἐπιστολῇ πρὸς Ἰωάννην τὸν Ἀντιοχείας, ἧς ἡ ἀρχή, ΕΥΦΡΑΙΝΕΣΘΩΣΑΝ ΟἹ ΟΥΡΑΝΟΊ. καὶ γάρ, φησίν, Εἴτις τῶν νομοθετῶν διαστρέφει τὰ ὀρθὰ καὶ τὰς ἐμὰς φωνάς, καὶ κατὰ ἀρέσκειαν μετατίθησι, μὴ θαυμαζέτω ἡ σὴ ἁγιότης, εἰδυῖα ὅτι καὶ πάντες οἱ Αἱρετικοὶ ἐκ τῆς θεοπνεύστου γραφῆς τὰς τῆς ἑαυτῶν πλάνης συλλέγουσιν ἀφορμάς, τὰ διὰ τοῦ ἁγίου Πνεύματος ὀρθῶς εἰρημένα ταῖς ἑαυτῶν κακονοίαις παραφθείροντες. τίθησι δὲ παράδειγμα, ὅτι ἡ ἐπιστολὴ τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου πρὸς Ἐπίκτητον ἐφθάρη. καὶ ἐν τῇ πρὸς Ἀκάκιον ἐπιστολῇ, ἧς ἡ ἀρχή, ἈΜΟΙΒΑΊΑ ΠΑΡΗΓΟΡΊΑ. ἐν τῷ τέλει φησίν, Εἰ δὲ ὡς παρ' ἐμοῦ γραφέντα παρά τινων πεισθέντες ὅτι μετεμελήθην περὶ τούτων ἃ ἐν τῇ Ἐφεσίων ἐπράξαμεν, γελασθήτω καὶ τοῦτο, ἐσμὲν γὰρ διὰ τῆς τοῦ Χριστοῦ χάριτος καλοῦ νοός, ἀλλ' οὐδ' ἔξω τοῦ ὀρθοῦ λόγου ἀγόμεθα. ταῦτα ὁ Κύριλλος. οἱ Λατῖνοι οὖν ἐξομοιούμενοι τοῖς ἐπὶ Κυρίλλου Αἱρετικοῖς, οὐ μόνον διαστρέφουσι τὰς γραφάς, τὸν νοῦν αὐτῶν παρασαλεύοντες, ἀλλὰ καί τινας τῶν ἁγίων πατέρων καὶ πολλοὺς Κανόνας διαφθείρουσιν, ὅθεν Νικήτας Μιρσινιώτης ἐν τῷ περὶ ἐκπορεύσεως τοῦ ἁγίου Πνεύματος κατὰ Λατίνων φησίν, Ἔστι δὲ ἐν αἷς τῶν βίβλων καὶ περὶ τὴν γραφὴν κακουργοῦσι,

κακουργοῦσι, τὸ δοκοῦν αὐτοῖς οἴκοθεν τοῖς τῶν ἁγίων συγγράμμασι παρενείροντες ἐν οἷς θεολογοῦσι περὶ τῆς τοῦ Πνεύματος ἐκπορεύσεως, ἔστι δ' οὗ καὶ τὰ μέρη τοῦ λόγου κατὰ τὴν οἰκείαν λαμβανόμενα σημασίαν ἡμῶν, καὶ τῇ ἀληθείᾳ συμβαίνοντα, πρὸς τὸ δοκοῦν αὐτοῖς σφίσι βιάζονται, τὰς ῥήσεις παρεξηγούμενοι. Καὶ, τί γὰρ εἰ οἱ κατὰ τῆς ἀληθείας μεμηνότες ὕστερον τὰς τοιάσδε ῥήσεις διέφθειραν; τί δὲ εἰ καὶ διά τινα ἴσως οἰκονομίαν μικρόν τι τῆς ἀκριβείας ἐστὶν οὗ παρηνέχθησαν οὗτοι, ἵνα οὕτωγε ἢ κατὰ τῶν τοῦ Υἱοῦ φρυαξαμένων τὴν μανίαν ἐπίσχωσιν, ἢ τοὺς λυττῶντας κατὰ τοῦ Πνεύματος ἐπιπαύσωνται. καὶ Νικόλαος Σελευκείας ἐν τῇ ἀπολογίᾳ πρὸς Ἠσαΐαν χαιρολατῖνον τὸν Κύπριον λέγει, Ἐν ῥητοῖς φὴς πολλοῖς τοῖς ἐκείνων εὑρίσκω, ὡς σὺ νοεῖς ἄνθρωπε, οὐχ οὕτως ἡ ἀλήθεια ἔχει ὃ προσφέρεις, πολλὰ νενοθευμένα εἰσὶ παρὰ τῶν ὁμοίων σοι, καὶ ὑπὸ τῶν ἀπατωμένων τῇ ὑπερηφανίᾳ. ἐνόθευσαν οὖν οἱ Λατῖνοι Κανόνας τῆς ἐν Σαρδικῇ, εἰπόντες αὐτοὺς ἐν Καρθαγένῃ εἶναι τῆς πρώτης Οἰκουμενικῆς, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου πέμπτου Παράγραφον δέκατον ἕβδομον, καὶ βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου τρίτου Παράγραφον ἕκτον καὶ ὄγδοον. καὶ ἐν Κωνσταντινουπόλει περὶ Ἀκακίου, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου δεκάτου Παράγραφον τρίτον. καὶ ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ, καὶ ἴδε βιβλίου τετάρτου κεφαλαίου τρίτου Παράγραφον δέκατον τρίτον. Πατέρας δὲ, τὸν μέγαν Ἀθανάσιον ἐν τῷ καλουμένῳ αὐτοῦ Συμβόλῳ, ὡς εἴπομεν ἀνωτέρω βιβλίου τρίτου κεφαλαίου πέμπτου Παραγράφῳ ἕκτῳ, καὶ βιβλίου ὀγδόου κεφαλαίου δευτέρου Παραγράφῳ τετάρτῳ. πρὸς τούτοις Νικόλαος ὁ Ὑδροῦντος φησὶν, ὅτι καὶ αὐτοὶ οἱ Λατῖνοι ἀγνοοῦσι τίς ὁ προστεθεὶς ἐν τῇ πίστει τοῦ ἁγίου Ἀθανασίου τῇ καθολικῇ λεγομένῃ, ὡς ἐν τῷ ἑλληνικῷ, οὐχὶ τοῦτο, ὅπερ ἐστὶ καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ, περιέχεται, οὔτε ἐν τῷ Συμβόλῳ. εἶτα πῶς οἱ δυτικοὶ προσέφερον ἐπὶ Μαξίμου ῥήσεις Ῥωμαίων πατέρων, τοῦ δὲ Συμβόλου τοῦ Ἀθανασίου οὐκ ἐμνήσθησαν; ὅπερ εἰ οὕτως εἶχεν, ὡς οἱ Λατῖνοι βούλονται, ἤρκει αὐτοῖς ἀντὶ πάντων. καὶ πῶς ὁ Δαμασκηνὸς ἐναντία τοῦ Ἀθανασίου θεολογήσας, εἰπὼν, Ἐκ τοῦ Υἱοῦ οὐ λέγομεν, οὐκ ἐμέμφθη παρὰ τῶν τότε καὶ μεταταῦτα πατέρων καὶ Συνόδων; καὶ πῶς ὁ Ἀθανάσιος ἐν ἄλλαις ἀποκρίσεσιν αὐτοῦ εἶπεν, Ἐκ μόνου τοῦ Πατρὸς ἐκπορεύεσθαι, καὶ μόνον αἴτιον τὸν Πατέρα; ἀλλὰ καὶ τὸν μέγαν Βασίλειον παρεχάραξαν ἐν τῷ τρίτῳ κατ' Εὐνομίου, ὡς φαίνεται ἐν τοῖς ἀρχαίοις ἐν ὅλῃ τῇ Ἀνατολῇ χειρογράφοις, καὶ ἐν τοῖς τυπωθεῖσιν ἐν ὅλῃ τῇ Δύσει βιβλίοις, ἔνθα ἐκεῖνος τίθησι, Τῷ ἀξιώματι μὲν γὰρ δευτερεύειν τοῦ Υἱοῦ, παραδίδωσιν ἴσως ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος. οἱ Λατῖνοι δὲ προσ... εἰπόντες, Ἀξιώματι μὲν γὰρ δευτερεύειν τ... Υἱοῦ, παρ' αὐτοῦ τὸ εἶναι ἔχον, καὶ παρ' αὐτοῦ λαμβ... ον, καὶ ὅλως τῆς αἰτίας ἐκείνης ἐξημμένον ἔχον τὸ εἶναι παραδίδωσιν ὁ τῆς εὐσεβείας λόγος. ἅτινα ὅτι φθοραί εἰσιν, ἀναντίρρητόν ἐστιν. εἰ δὲ Ἰωσὴφ ὁ Μεθώνης ἐν τῇ ἀπολογίᾳ πρὸς Μάρκον τὸν Ἐφέσου λέγει, Τὸ ῥητὸν τοῦτο τοῦ ἁγίου Βασιλείου νοθευθῆναι παρά τινος Ἕλληνος, ἀλλὰ τοῦτο φλυαρία ἐστὶ φανερά. ἐνόθευσαν καὶ τὸν Νύσσης ἐν τῇ εἰς τὸ, Πάτερ ἡμῶν, Ὁμιλίᾳ. εἰ δὲ καὶ ὁ Βέκκος ἐν ἰδίῳ πεπλασμένῳ συνοδικῷ διαμαρτύρεται, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ Κληρικός τις ξέσας μετήμειψε τὸ ῥητὸν, ἐν ᾧ γὰρ λέγει, φησὶν, ὁ Νύσσης, Τὸ Πνεῦμα τὸ ἅγιον καὶ ἐκ τοῦ Πατρὸς εἶναι, καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ εἶναι προσμαρτυρεῖται, ἐκεῖνος ξέσας τὴν, ἘΚ, πρόθεσιν, ἀφῆκε λέγεσθαι, καὶ τοῦ Υἱοῦ εἶναι προσμαρτυρεῖται. Ἀλλὰ ῥητέον, τοῦτο εἰ οὕτως εἶχε, πῶς οὐ προέβαλον αὐτὸ κατὰ τῶν Ἀνατολικῶν οἱ πρὸ τοῦ Βέκκου Λατῖνοι; καὶ πῶς ἐναντία τοῦ Νύσσης θεολογήσαντες ὅ,τε Θεοδώρητος καὶ ὁ Δαμασκηνὸς, οὐκ ἐξηλέγχθησαν πώποτε παρὰ τῶν πατέρων; καὶ πῶς ὁ Κύριλλος οὐ προέβαλε τοῦτο κατὰ Θεοδωρήτου; Εἰ δὲ καὶ ὁ Βησσαρίων ἐπιστολῇ πρὸς Ἀλέξιον Λάσκαριν λέγει, Τοῦ Βέκκου χθὲς καὶ πρότριτα γεγονότος, αἱ βίβλοι πολλῷ τούτου παλαιότεραι ἦσαν, καὶ πῶς λέγειν τολμῶσιν, ὡς Λατῖνοι καὶ Βέκκος τὰς βίβλους ἐνόθευσαν; Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι ὁ Βέκκος πάνυ διωρισμένως μαρτυρεῖ ἐν τῷ εἰρημένῳ τόπῳ, ὅτι ἐπ' αὐτοῦ ἐγένετο ἡ φθορὰ εἰς τὸν Νύσσης, εἰ καὶ ὅπερ ἐκεῖνος ἐποίησεν, εἶπεν ἄλλον τοῦτο πεποιηκέναι. ὅτι δὲ ὁ Βέκκος φθορεύς ἐστι τῶν πατρικῶν βιβλίων, ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου πέμπτου Παράγραφον δέκατον ἕκτον ἐν τῷ τέλει. ἐνόθευσαν καὶ τὸν Μάξιμον, καὶ τὸν Δαμασκηνὸν, καὶ τὴν ἑβδόμην Σύνοδον. ὅθεν ἔλεγε Γεώργιος ὁ Γεμιστὸς, Εἰώθασιν οἱ Λατῖνοι διαφθείρειν τὰς βίβλους, ἴσμεν γὰρ πάλαι πεμφθέντα τὸν ἱερὸν Μάξιμον ὑπὸ τῶν τῆς βασιλίδος εἰς Ῥώμην περὶ τῶν τοῦ Πάπα Μαρτίνου συνοδικῶν ἰχνηλατήσοντα ἐν οἷς ὁ Πάπας διωρίζετο τὸ Πνεῦμα κἀκ τοῦ Υἱοῦ ἐκπορεύεσθαι, ἐκεῖνοι δὲ παρήγαγον χρήσεις Ῥωμαίων πατέρων, ἔτι δὲ καὶ Κυρίλλου Ἀλεξανδρείας. πῶς οὖν ἠγνόουν καὶ οἱ τῆς βασιλίδος Ἀθανάσιον καὶ Βασίλειον καὶ ἄλλους νενοθευμένους, καὶ μετ' ἐκείνων οἵ τε Ῥωμαῖοι καὶ ὁ Μάξιμος; καὶ πῶς ἠγνόησαν οἱ μεταταῦτα Λατῖνοι τὰς τοιαύτας μαρτυρίας; ἢ πῶς ἠγνόησαν αὐτὰς καὶ ὁ Θεοδώρητος; καὶ διατί ἠρνήσατο ὁ Δαμασκηνὸς εἰπὼν, Τὸ Πνεῦμα ἐκ τοῦ Υἱοῦ οὐ λέγομεν; καὶ ἐκ τοῦ Υἱοῦ οὐκ ἔχει τὴν ὕπαρξιν; καὶ πῶς οὐ τάδε ἐν τοῖς βίβλοις ἐγράφη; σ...μφώνως τῷ Γεμιστῷ λέγει καὶ ὁ Ἀμηρούτζης, Ἀθεεὶ ...λμῶσι τοὺς ἁγίους παραχαράττειν, ὡς καὶ τὸ τοῦ ...θανασίου Σύμβολον, καὶ τὸν Νύσσης ἐν τῇ εἰς τὸ, Π...ερ ἡμῶν, Ὁμιλίᾳ, καὶ τὸν Δαμασκηνὸν ἐν τῷ εἰς τ... Βαρλαὰμ λόγῳ, τὴν γὰρ οἰκείαν δόξαν, καὶ οὐ τ... ἀλήθειαν ἐπιβλέπουσιν. ἀλλὰ δὴ καὶ Ἀντώνιος ὁ Ἡρακλείας ἔλεγεν ἐν τῇ Συνόδῳ τῇ ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, Οἱ Λατῖνοι μὴ ἔχοντες τὸν προσθετικὸν δεῖξαι, ἐνόθευσαν

τὴν

τὴν ἑβδόμην Σύνοδον, καὶ νοθεύσαντες, κατηχώθησαν, διϊσχυρίζοντο γὰρ τὴν ἑβδόμην Σύνοδον τὸ ἐκ τοῦ Υἱοῦ τῷ Συμβόλῳ τῆς δευτέρας προσθέσθαι. ἐνόθευσαν καὶ τὸν θεῖον Μάξιμον, καὶ συμφώνους παρήγαγον χρήσεις Ῥωμαίων, ἐξ ὧν οὐκ αἰτίαν ποιοῦντας τὸν Υἱὸν τοῦ Πνεύματος ἀπέδειξαν, μίαν γὰρ ἴσασι τὸν Πατέρα αἰτίαν τοῦ Υἱοῦ καὶ τοῦ ἁγίου Πνεύματος. εἶτα ἀδίκως ἐγκαλεῖτε τοὺς δυτικοὺς μίαν εἰδότας τὸν Πατέρα καὶ τὸν Υἱὸν αἰτίαν τοῦ Πνεύματος μετοχετεύσαντες. ἴδε περὶ τῆς ἑβδόμης Συνόδου καὶ ἀνωτέρω βιβλίου ἑβδόμου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον εἰκοστὸν δεύτερον, καὶ ἔτι περὶ φθορᾶς βιβλίων βιβλίου ἕκτου κεφαλαίου ἐνάτου Παράγραφον τέταρτον. δέδεικται οὖν ἐν συντόμῳ, ὅτι οἱ Λατῖνοι φθορεῖς εἰσι τῶν ἁγίων βιβλίων. ἴδε καὶ ἀνωτέρω μέρους πρώτου κεφάλαιον πέμπτον, ἔτι ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δευτέρου κεφαλαίου ὀγδόου Παράγραφον ἕκτον, καὶ βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παράγραφον τριακοστὸν ὄγδοον ἐν τῷ τέλει, καὶ βιβλίου ἐνάτου κεφαλαίου πρώτου Παράγραφον δέκατον τέταρτον, καὶ βιβλίου τοῦ ἐν χερσὶ μέρους πρώτου κεφάλαιον πέμπτον, καὶ βιβλίου πρώτου κεφαλαίου δεκάτου πέμπτου Παράγραφον δεύτερον, καὶ βιβλίου τρίτου κεφαλαίου δεκάτου τρίτου Παράγραφον ἕκτον.

Ἐνταῦθα λήγει καὶ δέκατον βιβλίον.

ΔΟΣΙΘΕΟΥ

ΠΑΤΡΙΑΡΧΟΥ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΩΝ

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΕΝ ΙΕΡΟΣΟΛΥΜΟΙΣ ΠΑΤΡΙΑΡΧΕΥΣΑΝΤΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΝ ΙΑ'. ΚΕΦΑΛΑΙΟΝ Α'.

Λατίνων πρόβλημα, ὅτι διὰ τὴν πρὸς τὸν Πάπαν τῶν Ῥωμαίων ἀπείθειαν παρέδωκεν ὁ Θεὸς τὴν Κωνσταντινούπολιν τοῖς Ὀθωμανοῖς, καὶ ἀπόκρισις πρὸς αὐτούς.

Περὶ τῆς ἁλώσεως Κωνσταντινουπόλεως σημειῶσαι ἐνταῦθα οὐδεμία χρεία ἡμᾶς καλεῖ, πολλῶν τῶν κατ' ἐκεῖνο καιροῦ, καὶ τῶν μετέπειτα ἱστορικῶν πότε, καὶ ὑπὸ τίνος ἑάλω ἱστορησάντων εἰς πλάτος. Διὰ δὲ τὸ λέγειν τοὺς Λατίνους ἕνεκα τῆς πρὸς τὸν Πάπαν Ῥώμης ἀπειθείας τῶν Ῥωμαίων παραδεδωκέναι τὸν Θεὸν τοῖς Ὀθωμανοῖς τὴν Κωνσταντινούπολιν, προήχθημεν ὑπὸ τῆς ἀληθείας εἰπεῖν τὰ τῆς ἀληθείας, ἐλέγξαι τε καὶ ἀνατρέψαι αὐτῶν τὸ ψεῦδος, οἵτινες κατεξανιστάμενοι ἡμῶν σιωπώντων λέγουσιν, ὅτι τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ἀπειθείας ἕνεκα οἱ Ῥωμαῖοι ἐδουλώθησαν. Ἀλλὰ ῥητέον, ὅτι περὶ τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ἀπειθείας εἴρηται ἀνωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους πρώτου κεφαλαίῳ τρισκαιδεκάτῳ, καὶ ἔτι ἀρκετῶς ἀπεκρίθη εἰς ταῦτα Ἰωσὴφ ὁ Βρυέννιος, ὅστις καὶ ἐννέα συλλογισμοὺς ἐποίησεν ἀποκρινόμενος εἰς τὰ τοιαῦτα ἔν τινι τῶν λόγων αὐτοῦ, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου ἐνάτου κεφάλαιον ἑνδέκατον. καὶ δὴ καὶ ὁ Ἱεροσολύμων Νεκτάριος εἰς τὸ Συνταγμάτιον αὐτοῦ, καὶ Μελέτιος ὁ Πηγᾶς, καὶ ἄλλοι σοφοὶ καὶ ἅγιοι ἄνδρες ἱκανῶς εἰς τὰ τοιαῦτα τὴν ἀπολογίαν ἐποιήσαντο, καὶ ἡμεῖς ἀρκετῶς εἴπομεν περὶ τῆς ὕλης ταύτης ἐν τῷ δεκάτῳ βιβλίῳ, μάλιστα δὲ πᾶσα γραφὴ παλαιά τε καὶ [illegible]α, καὶ πᾶς ἁγίου βίος ἀπόκρισίς ἐστιν εἰς τοῦτο [illegible] λατινικὸν πρόβλημα, ῥητέον ὅμως καὶ ἤδη, ὅτι ἐξ ἁμαρτιῶν γέγονεν ἡ ἅλωσις ὁμολογουμένη, οὐ μὴν καὶ τῆς πρὸς τὸν Πάπαν ἀπειθείας ἕνεκα. πολλοὶ τῷ Πάπᾳ ἀπειθοῦσιν ὀρθόδοξοί τε καὶ Αἱρετικοί, καὶ ὅμως ἔχουσι καὶ τὴν Βασιλείαν καὶ τὴν ἐλευθερίαν αὐτῶν, ὡς Ἐγκλέζοι, Φιαμέγκοι, Δάνοι, Σφέτζοι, Βάνδαλοι, Γότθοι, Μόσχοβοι, Ῥῶσοι, Ἴβηρες τῆς Ἀνατολῆς, καὶ ἄλλοι. δεύτερον, ὅτε ἔλαβον τὴν Αἴγυπτον, Παλαιστίνην, Ἀφρικήν, Συρίαν, Φοινίκην, Ἀραβίαν, καὶ ἄλλας Ἐπαρχίας τῶν Ῥωμαίων οἱ Σαρακηνοί, ἦν πρὸ τῆς ἕκτης Οἰκουμενικῆς Συνόδου, ὅτε ἡ Ἐκκλησία Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως ἐτύγχανεν οὖσα ἡνωμένη, καὶ τότε τίνος κατάρα, ἢ τίνος Αἱρέσεως αἰτία ἦν τῆς ἐπιφορᾶς τῶν Σαρακηνῶν εἰς τὴν Ἐκκλησίαν; τρίτον, παντάπασι τὴν Λιβύην καὶ Κιλικίαν καὶ Μεσοποταμίαν καὶ πολλὰς Νήσους κατέδραμον οἱ Σαρακηνοὶ πρὸ τῆς ἑβδόμης Συνόδου καὶ πρὸ Φωτίου καὶ Κηρουλαρίου, ὅτε ἦν ἡ Ἐκκλησία Ἀνατολῆς καὶ Δύσεως μία, καὶ τίνος τότε ἔφθασεν ἀρά; τέταρτον, ὅτε ᾐχμαλωτίσθη καὶ ἑάλω ἡ Ῥώμη καὶ Ἰταλία ὑπὸ τῶν Γότθων Ἀλαρίχου καὶ Τωτίλα, καὶ ὑπὸ τοῦ Οὔννου Ἀττίλα, καὶ ἐν τῷ τετρακοσιοστῷ πεντηκοστῷ ἐνάτῳ ἔτει ὑπὸ τοῦ Βανδάλου Γιζερίχου, ὁμοίως καὶ ἡ Ἀφρική, καὶ καθεξῆς ὑπὸ Γότθων καὶ Βανδάλων, οὓς ἐξήλασε Β[illegible]ισάριος καὶ Ναρσῆς οἱ Στρατηγοὶ τοῦ Ἰουστινιανοῦ, ὡς Εὐάγριος, Προκόπιος, καὶ ἄλλοι ἱστοροῦσι, καὶ περὶ τὰ πεντακόσια πεντήκοντα καὶ ὀκτ[illegible] ἔτη ἐκράτησαν οἱ Λογγιβάρδοι, καὶ ἐβασάνιζ[illegible] διαφόρως Ῥώμην καὶ Ἰταλίαν, καὶ κατεφρόνουν τοῦ τε Πάπα

καὶ

καὶ τῆς ἐξουσίας αὐτοῦ. περὶ δὲ τὸ ὀκτακοσιοστὸν τεσσαρακοστὸν ἔτος καὶ αὐτοὶ οἱ Σαρακηνοὶ κατέδεαμον τὴν Ἰταλίαν καὶ τὴν Ἱσπανίαν ἕως εἰς ὀκταμοσίους χρόνους. καὶ ὅτε ἔλαβον οἱ Λατῖνοι τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ Συρίαν καὶ Φοινίκην, ἀρξάμενοι ἀπὸ Ἀλεξίου τοῦ Κομνηνοῦ, ἀπὸ τοῦ χιλιοστοῦ ἐννενηκοστοῦ ἐνάτου δηλονότι ἔτους καθ' ὃ γέγονεν ἡ ἅλωσις τῆς Ἱερουσαλὴμ ὑπὸ τῶν Λατίνων, ἕως οὗ ἀνεχώρησαν εἰς τὴν Ῥόδον κατὰ τὸ χιλιοστὸν τριακοσιοστὸν ὄγδοον ἔτος, ποσάκις αὐτοὺς κατέκοψαν οἱ Σαρακηνοί, καὶ τέλος πάντων αὐτοὺς ἐδίωξαν ἐκεῖθεν, καὶ ἔδωκαν τὰ προσκυνήματα τοῖς Ῥωμαίοις. καὶ τοσαῦται Βασιλεῖαι Λατινικαὶ γεγόνασι λοῦτεροι, Καλβῖνοι, Εὐαγγελισταί, Ἀντιβαπτισταί, καὶ ἐδίωξαν καὶ κατέκοψαν τοὺς παπιστὰς ἕως καὶ σήμερον, ὁμοίως καὶ οἱ Καζάκοι. καὶ ὅτε ἔλαβον οἱ Ὀθωμανοὶ παρὰ τῶν Λατίνων Κύπρον, Κρήτην, Οὐγγρίαν, καὶ ἄλλα μέρη, ἐν τούτοις πᾶσι τίνος Πάπα καθαρὰ ἔφθασεν αἰχμαλωτισθῆναι πρῶτον τοὺς ἡνωμένους τῇ Ῥώμῃ, καὶ ὕστερον τοὺς ἀντικειμένους; ὁρᾷς, ὅτι τὰ τῶν παπιστῶν εἰσὶ κόμποι καὶ συκοφαντίαι καὶ κατηγορίαι ψευδεῖς καὶ ἀνυπόστατοι. πρὸς τούτοις, εἰ ἐπεγένετο τοῖς Ῥωμαίοις ἀγανάκτησις θεία, διὰ τὴν πίστιν πάντως ἐγένετο, ἐπειδὴ ἐδέξαντο τὴν προσθήκην, καὶ ἐμνημόνευσαν καὶ τοῦ σχισματικοῦ Πάπα. ὅθεν ἐπὶ Μιχαὴλ τοῦ Παλαιολόγου τοῦ πρώτου ἐν τοῖς Βασιλεῦσι Ῥωμαίων δεχθέντος τὸν παπισμόν, ἐφαίνετο ὁ ὄλεθρος. καὶ εἰ ὁ υἱὸς αὐτοῦ Ἀνδρόνικος ἐστήριξε τὴν ὀρθοδοξίαν, ἀλλ' οὐκ ἔπαυσεν ἡ θεία ὀργή, καθὼς μήτε διὰ τὴν ἄκραν περὶ τὸν Νόμον δικαιοσύνην τοῦ Ἰωσίου ἔπαυσεν ἡ θεϊκὴ ἀπόφασις ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ διὰ τὰς ἁμαρτίας τοῦ Μανασσῆ Βασιλέως Ἰούδα, ὡς ἔλεγεν ὁ Θεὸς διὰ τῆς προφήτιδος Ὄλδας, καὶ ἴδε Βασιλειῶν τετάρτης κεφάλαιον εἰκοστὸν δεύτερον. ἐπειδὴ λοιπὸν οἱ Βασιλεῖς οὐκ ἐσωφρονίσθησαν, ἀλλ' ἀπέβλεπον εἰς παπισμὸν διὰ βοήθειαν δῆθεν ἐγκόσμιον, καὶ ὁ Ἰωάννης γέγονε κάτοχος τῆς βλασφημίας, ὥστε καὶ σύνοδον ἤθελεν ἐν τῇ Φλωρεντίᾳ ὑπὲρ αὐτῆς, καὶ ὁ μετ' αὐτὸν Κωνσταντῖνος ἐμνημόνευε τοῦ Ῥώμης ἐν τῇ ἁγίᾳ Σοφίᾳ, καὶ ἠκολούθει πάντως ἐκκλῖναι εἰς παπισμὸν τοὺς Ἕλληνας, καὶ οὕτω τὴν Ἐκκλησίαν ὑποστήσεσθαι ἔκλειψιν κατὰ τὴν ὀρθοδοξίαν, ὁ εἰπὼν πύλαι ᾅδου οὐ κατισχύσουσιν αὐτῆς, ἐξαπέστειλε τὸν Μωαμέτην καὶ κατέρραξε τὴν Βασιλείαν, ἵνα διασώσῃ ἀδιάσειστον τὴν Ἐκκλησίαν, ὅπερ καὶ γέγονε, καθότι καὶ ἐξ ἐκείνου μένει ἡ Ἐκκλησία ἄσπιλος καὶ ἀκαινοτόμητος, καὶ μενεῖ ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου σὺν αὐτῷ τῷ Θεῷ, καθὼς ὅτε ὁ Ναβουχοδονόσορ κατέστρεψε τὴν Ἱερουσαλήμ, συγκατέστρεψε καὶ τὴν εἰδωλολατρείαν, καὶ ἔλειψεν ἀπὸ τοῦ Ἰσραὴλ ἕως τοῦ Χριστοῦ. ὅτι δὲ ὁ παπισμὸς ἦν τὸ προσεχέστατον αἴτιον τῆς ἁλώσεως, μαρτυρεῖ Φραντζῆς ὁ Λογοθέτης εἰπών, ὅτι διὰ τὸ γενέσθαι τὴν Φλωρεντινὴν Σύνοδον, νομίσαντες οἱ Ὀθωμανοὶ γεγενῆσθαι ἕνωσιν τῶν Χριστιανῶν κατ' αὐτῶν, κατεπολέμησαν τὴν Κωνσταντινούπολιν ἄνευ ὑπερθέσεως καιροῦ, καὶ οὕτως ἡ βοήθεια, ἣν ὑπέσχετο ὁ Ῥώμης τοῖς λατινόφροσι Βασιλεῦσιν, ἦν ἀντίστροφος, ἐπειδὴ ταῖς πράξεσιν αὐτοῦ ἐγένετο συνεργὸς τοῖς Ὀθωμανοῖς εἰς καταστροφὴν τῆς πόλεως.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Β'.

Πρόβλημα Λατίνων δεύτερον, ὅτι Λέων ὁ πρῶτος, Γρηγόριος ὁ Διάλογος, Νικόλαος ὁ πρῶτος καὶ ὁ πέμπτος προεφήτευσαν τὴν ἐσομένην παντελῆ ἀπώλειαν τῆς Κωνσταντινουπόλεως διὰ τὴν ἔπαρσιν καὶ παράβασιν καὶ ἀποστασίαν αὐτῆς εἰς τὴν Φλωρεντινὴν συναγωγὴν καὶ τὸν Πάπαν, καὶ ἀπόκρισις πρὸς αὐτοὺς καιριωτάτη.

Λέγουσι δεύτερον, ὅτι Λέων ὁ πρῶτος καὶ Γρηγόριος ὁ Διάλογος καὶ Νικόλαος ὁ πρῶτος καὶ ὁ πέμπτος προεφήτευσαν, ὡς ἡ Κωνσταντινούπολις ἔμελλε πίπτειν διὰ τὴν ἔπαρσιν εἰς παντελῆ ἀπώλειαν, ἰδίως δὲ ὁ Νικόλαος εἶπε, Καὶ διασπαρήσονται εἰς τὰ ἔθνη οἱ Ῥωμαῖοι, ἀλλὰ δὴ καὶ Νικόλαος ὁ πέμπτος γράφων εἰς Κωνσταντῖνον τὸν Βασιλέα, προεφήτευσεν, ὅτι διὰ τὸ παραβῆναι τοὺς Ῥωμαίους τὰς συνθήκας τοῦ ἐν Φλωρεντίᾳ συνεδρίου, καὶ ἀποστατῆσαι τοῦ Πάπα, ὀργίσθη αὐτοῖς ὁ Θεός, ἵνα ἀφανισθῇ τὸ Βασίλειον αὐτῶν μετὰ τρεῖς χρόνους. Ἀλλὰ ῥητέον, περὶ μὲν Λέοντος (καὶ ἔστω ἡμῖν ἵλεως αὐτός τε καὶ ὁ Διάλογος, περὶ γὰρ τῶν λοιπῶν δύο οὐδεὶς ἡμῖν λόγος) ὅτι ἠναντιώθη ἡ ἀποφάσει τῆς δευτέρας καὶ τετάρτης τῶν Οἰκουμενικῶν Συνόδων περὶ τοῦ Κωνσταντινουπόλεως, ὡς εἴρηται εἰς τοὺς τόπους, οἱ δὲ τοιοῦτοι οὐ προεφήτευουσιν, ἀλλ' ἄξιοί εἰσι συγγνώμης, ἐπειδὴ ἁμαρτάνουσιν, εἰ καὶ ἅγιοι. περὶ δὲ Γρηγορίου διώρισαι εἰς τὸ δέκατον βιβλίον κατὰ ποῖον τρόπον τὸ Οἰκουμενικὸς πρόσρημα ἐστὶ βλασφημία, καὶ κατὰ ποῖον οὐκ ἔστιν. ὁ δὲ Κωνσταντινουπόλεως καὶ πρὸ τοῦ Διαλόγου ἔτη ἑκατὸν ὀγδοήκοντα, ἀπὸ Θεοδοσίου δηλονότι τοῦ μικροῦ, ἕως Μαυρικίου ἐλέγετο Οἰκουμενικὸς κατὰ τὸν αὐθεντικὸν τρόπον, καθ' ὃν καὶ ὁ Πάπας ἐρρέθη Οἰκουμενικὸς ἐν τῇ ἐν Χαλκηδόνι Συνόδῳ. ὁ οὖν Γρηγόριος ἐναντία εἰπὼν τῇ Ἐκκλησίᾳ, οὐ προεφήτευσεν, ἀλλ' ἥμαρτε καὶ αὐτὸς ὑπὸ φιλαρχίας ὡς ἄνθρωπος, ὁ δὲ ἁμαρτάνων περὶ τὴν ἀλήθειαν, οὐ δύναται λέγειν κατὰ τῆς ἀληθείας, καὶ εἴ τι εἴποι, κακῶς αὐτὸ λέγει. περὶ δὲ Νικολάου, ἔστω πρῶτον ὅτι ἦν σκανδαλοποιός, καὶ ἀρχικὴ αἰτία τοῦ σχίσματος, καθότι παρὰ κανόνας ἐκινήθη κατὰ Φωτίου, καὶ εἰς τὸν καιρὸν αὐτοῦ ἐδίδασκον οἱ Λατῖνοι εἰς τὴν Βουλγαρίαν τὰ παράνομα δόγματα, καὶ ὑπεψιθυρίζετο

ζεται ἡ παραθήκη. δεύτερον, ἦν φίλαρχος, διότι ἐζήτει ὑποτάξαι Λοδοβίκον τὸν Βασιλέα, εἰ καὶ μὴ ἐδυνήθη. τρίτον, ἔλεγε κατὰ τοῦ Εὐαγγελίου, ὅτι τὸ βάπτισμα ἐὰν γένηται καὶ εἰς μόνον τὸ ὄνομα τοῦ Χριστοῦ, ἐστὶν ἀρκετόν. τέταρτον, ὅτι προφανῶς ἐψεύσθη, ἐπειδὴ οἱ Ῥωμαῖοι εἰς τὰ ἔθνη οὐ διεσπάρησαν, ἀλλ' εἰς τὰ ἴδια μένοντες, πυκτεύουσι, καὶ νικῶσι. καὶ εἴ τινες πωλοῦνται ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν, ἀλλὰ τὰ δεινότερα πάσχουσι καθ' ὥραν καὶ οἱ παπισταί, Λέχοι, Οὔγγροι, Νέμτζοι, Ἰταλοί, Φραντζέζοι, καὶ Ἰσπανοί· ἐπειδὴ πωλοῦνται καὶ ὠνοῦνται εἴς τε Ἀνατολὴν καὶ Δύσιν, Αἴγυπτον καὶ Λιβύην ὑπὸ τῶν ἐθνικῶν, ὥστε ἁπλῶς ψευδοπροφήτης ὁ πρῶτος Νικόλαος. περὶ δὲ Νικολάου τοῦ πέμπτου ῥητέον, ὅτι ἦν σχισματικός, καὶ συνήγορος τοῦ Φλωρεντινοῦ συλλόγου, τοῦ ἀποδειχθέντος συνεδρίου κατὰ τοῦ Κυρίου καὶ κατὰ τοῦ Χριστοῦ αὐτοῦ, ἐποίησε τὸ παράνομον Ἰοβηλαῖον, ἐν ᾧ ἀπεπνίγησαν πλῆθος ἀνθρώπων φθαρείσης τῆς γεφύρας εἰς τὸν ποταμὸν Τίβεριν, ἢ ἐφθάρησαν περῶντες τριακόσιοι ἄνθρωποι, οἱ δὲ τοιοῦτοι Πάπαι οὐκ εἰσὶ προφῆται, ἀλλ' ἔνοχοι αἰωνίου κρίσεως. ἔτι εἰ ἦν προφήτης, καὶ ἐγίνωσκε πάντως τὴν καταστροφὴν τῆς Κωνσταντινουπόλεως μετὰ τρία ἔτη ἐσομένην, ἔδει μὴ θελῆσαι βοηθεῖν τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλ' ἐπεμελήθη βοηθῆσαι, καὶ οὐκ ἐδυνήθη, ὅθεν διὰ παρηγορίαν τῆς αὐτοῦ ἀδυναμίας ἔρριψε τὴν ἀφορμὴν εἰς τὴν πίστιν καὶ κατὰ τὸν Πλάτινα. ἀλλὰ δὴ καὶ Κάλλιστος ὁ Πάπας καλὸς κἀγαθὸς ἀνὴρ πολλὰ συνεβούλευε τοῖς δυτικοῖς Ἡγεμόσι κατὰ τῶν ἐθνῶν, ἀλλ' εἰς οὐδὲν ἐτίθεντο τοὺς λόγους αὐτοῦ, ὅθεν ἔκραζεν ὁ Κάλλιστος, φθαρμένης τῆς τοῦ γείτονος οἰκίας, φθείρεται καὶ ἡ ἡμετέρα. οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ τοὺς Βασιλεῖς τῶν Ἀρμενίων καὶ Περσῶν λίαν ἐσπούδασε κινηθῆναι κατὰ τῶν ἐθνικῶν. οὐδὲν ὅμως ἠδυνήθη. τί δαί; ὁ μετὰ Κάλλιστον Πίος πολλῶν ἐπαίνων ἄξιος διὰ τὴν ἐνάρετον αὐτοῦ καὶ ὁσίαν ζωήν, καθότι ἤθιον ἀσκητικώτατα, καὶ ὡς ἁπλοῦς Μοναχὸς ἀνεγίνωσκε τὴν ἀκολουθίαν αὐτοῦ. οὗτος ἤθροισεν εἰς τὴν Ἀγκῶνα τοὺς Αὐθέντας κατὰ τῶν ἐθνικῶν, ὅπου φοράδην καὶ αὐτὸς ἀπῆλθε, καὶ θνήσκων, παρήγγειλε τοῖς Καρδηνάλεσι μετὰ δακρύων, μὴ ἀφεῖναι τὸν κατὰ τῶν ἐθνικῶν πόλεμον. ἀλλὰ θανόντος αὐτοῦ, πᾶσα ἡ ἐλπὶς αὐτοῦ ἔμεινε νεκρά. ὅθεν Ἀδριανὸς ὁ ἕκτος, ὀλιγοδίαιτος καὶ αὐτὸς καὶ σοφὸς ἀνήρ, παρωμοίαζεν ἑαυτὸν ὀψαρίῳ ἀνόστῳ, ὅπερ οὐκ ἔχει λιμήν, εἰ μὴ παρὰ τοῖς πτωχοῖς, ἔλεγε δὲ ταῦτα, μεμφόμενος τοὺς κακοὺς Πάπας, καὶ τοὺς δυτικοὺς αὐθέντας, μὴ φροντίζοντας περὶ τῆς ἐλευθερίας τῶν Ἀνατολικῶν. ἀλλ' ὅτι λοιπὸν ἦν τὸ αἴτιον τῆς ἁλώσεως Βυζαντίου ἡ παρατροπὴ τῆς πίστεως τῶν Ῥωμαίων, καὶ ἡ πρὸς παπισμὸν κλίσις, οὐ μὴν ἡ ἀπὸ τοῦ παπισμοῦ διάστασις, ἥτις ἀναντιρρήτως ἐστὶ κοινωνία τῆς πίστεως τῶν Ἀποστόλων καὶ τῶν ἁγίων πατέρων, δῆλόν ἐστι. παραλόγως τοίνυν οἱ μακαριώτατοι τὰ τοιαῦτα εἶπον, εἰ[...]ς εἶπον, καὶ μὴ εἰσὶ

Λατίνων πλάσματα, ὥστε αὐτοῖς ἁρμόζειν τὴν ἐν τῷ Δευτερονομίῳ τῶν ψευδοπροφητῶν ῥῆσιν τὴν, ἐν ἀσεβείᾳ ἐλάλησαν, καὶ οὐκ ἀπὸ Κυρίου. εἶτα εἰ τὸ βασίλειον ἐφθάρη, ἀλλ' ἡ ὀρθόδοξος πίστις μένει, καὶ λάμπει ὡς ἔλαμπε, καὶ λάμψει ἕως τῆς ἡμέρας τοῦ Κυρίου. καὶ καθὼς ἀπὸ τοῦ Χριστοῦ ἕως τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου οὐκ εἶχον οἱ Χριστιανοὶ Βασίλειον, ἦσαν δὲ ἁγιώτατοι καὶ ὀρθοδοξότατοι καὶ κεκοσμημένοι ἀπείροις πλήθεσι Μαρτύρων, οὕτω καὶ νῦν ὁ αὐτὸς καιρός ἐστιν ἐν τῇ Ἀνατολικῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἐκείνη ἡ πολιτεία καὶ τὸ ἄπλετον πλῆθος τῶν Μαρτύρων ἀκμάζει ἐν αὐτῇ, οὐ μὴν ἀλλὰ καὶ χαρακτηριστικὸν οὐκ ἔστι τῆς Ἐκκλησίας ἡ κοσμικὴ Βασιλεία, ἣν ὁ Χριστὸς ἠρνήσατο ἐπὶ τοῦ Πιλάτου, ὅθεν θλίψεις, ταλαιπωρίας, ἁρπαγὰς καὶ θανάτους ἐπηγγείλατο, οὐ μὴν καὶ κοσμικὴν Βασιλείαν. ἔτι ἀπὸ Ἀβραὰμ ἕως τοῦ Χριστοῦ εἰσὶ γενεαὶ τεσσαρακονταδύο, ὧν αἱ μὲν εἰκοσιοκτὼ ἐκυβερνήθησαν Κριταῖς, ἐν δὲ μόναις ταῖς τεσσαρεσκαίδεκα ἦσαν Βασιλεῖς ἀπὸ Σαοὺλ ἕως τῆς μετοικεσίας Βαβυλῶνος, δηλονότι κατὰ τὴν Ἱερουσαλὴμ καὶ τὴν Σαμάρειαν, καὶ σημείωσαι πρῶτον, ὅτι οἱ Κριταὶ ἦσαν πάντες ὀρθόδοξοι. δεύτερον, εἰς μὲν τὴν Ἱερουσαλὴμ Βασιλεῖς ἦσαν ὀρθόδοξοι μόνοι ἑπτά, οἱ δὲ λοιποὶ Εἰδωλολάτραι, εἰς δὲ τὴν Σαμάρειαν σχεδὸν ἅπαξ ἅπαντες Εἰδωλολάτραι καὶ παράνομοι. τρίτον, ὅτι ἡ Βασιλεία ἐγένετο ἀκουσίως τοῦ Θεοῦ, ὡς περιέχει ἡ πρώτη τῶν Βασιλειῶν, καὶ δὴ καὶ εἰς τὴν νέαν Διαθήκην πολλοὶ Αἱρετικοὶ ἐφάνησαν ἕως τοῦ μεγάλου Κωνσταντίνου, ἀλλὰ ῥᾷον διελύθησαν ὑπὸ τῶν Ἐπισκόπων καὶ Διδασκάλων, μετὰ δὲ Κωνσταντῖνον, ἐπειδὴ Κωνστάντιος καὶ Οὐάλης ἐβοήθησαν τῷ Ἀρειανισμῷ, Ζήνων καὶ Ἀναστάσιος τοῖς Μονοφυσίταις, Ἡράκλειος καὶ Κώνστας καὶ Ἀρτέμιος τοῖς Μονοθελήταις, Λέων Κοπρώνυμος, Λέων Ἀρμένιος, Μιχαὴλ ὁ Τραυλὸς καὶ Θεόφιλος τοῖς Εἰκονομάχοις, ἔλαβον οἱ Αἱρετικοὶ αὔξησιν καὶ πληθυσμόν, καθὼς φαίνονται ἕως τῆς σήμερον. τέλος πάντων ῥητέον εἰς παντελῆ αἰσχύνην τῶν κατηγόρων ὑμῶν παπιστῶν, εἰ ἡ Βασιλεία τῆς Κωνσταντινουπόλεως ἐφθάρη, ἀφῆκεν ὁ Θεὸς τοὺς Ἴβηρας ἐλευθέρους, εἰς δὲ τὴν Ῥωσίαν ἀνέστησε τὴν χριστιανικωτάτην καὶ πανευσεβεστάτην ἀνακτορίαν, οὐ παπόσεπτον Βασιλείαν, ἀλλὰ θεόσεπτον Αὐτοκρατορίαν, καὶ λοιπὸν οἴχονται πάντες οἱ συλλογισμοὶ τῶν Λατίνων καὶ ἐν τούτῳ τῷ προβλήματι. Σὺ δὲ σημείωσαι κἀνταῦθα ὡς ἐν ἐπιτομῇ τῶν πολλάκις εἰρημένων, ὅτι οὐ μόνον τῆς δυτικῆς Ἐκκλησίας εἰς διαφόρους Αἱρέσεις διανομῆς γέγονεν ἡ ἐξουσία τοῦ Πάπα αἰτία, ἀλλὰ καὶ τῆς Βασιλείας τῶν Ῥωμαίων καταστροφῆς, οὐ μόνον διὰ τὸν Πα[πι]σμόν, ἀλλὰ καὶ διὰ τὰ κοσμικὰ πάθη, καθό[τι] ὁ Γρηγόριος τῇ περὶ τοῦ Ἰσαύρου Λέοντος ἀφορμῇ ἀπεῖρξε τοὺς φόρους τῆς Δύσεως τοῦ δί[δοσ]θαι τῇ Βασιλείᾳ τῆς Κωνσταντινουπόλεως, καὶ [illegible]ωματῆσαι ἐποίησε τὴν Βασιλείαν. δεύτερον, ὅτι [illegible] Λέων αὐ[τὸς]

φόβου

φόβου Θεοῦ περιποιούμενος τὸν Κάρολον Βασιλέα τῆς Δύσεως, διεῖλε τὴν Βασιλείαν ἀποστατήσας. τρίτον, ὅτι οἱ Πάπαι ποτὲ μὲν τοῖς Ἰταλοῖς Αὐθένταις, ποτὲ δὲ τοῖς Ῥηξὶ τῆς Ἀλαμανίας, καὶ ποτὲ τοῖς Σικελοῖς καὶ Βενετίκοις καὶ Κελτοῖς καὶ ἄλλοις Αὐθένταις τῆς Δύσεως μαχόμενοι, διήγειρον αὐτοὺς κατ' ἀλλήλων, καὶ προεξένουν τοῖς Χριστιανοῖς πολέμους καὶ μάχας, καὶ ἐγίνοντο ἐμπόδιον βοηθῆσαι τοῖς Ῥωμαίοις κατὰ τῶν ἐθνῶν. τέταρτον, ὅτι ὁ αὐτὸς Λέων, τῇ αὐτοῦ ἀποστασίᾳ καὶ τοῖς νεωτερισμοῖς σχίσμα προξενήσας εἰς τὴν καθολικὴν τοῦ Χριστοῦ Ἐκκλησίαν, ἔβαλε σκάνδαλον μεταξὺ τῶν Χριστιανῶν καὶ ἔχθραν, ὥστε οὐ μόνον τοὺς τῆς Δύσεως Ἡγεμόνας μὴ βοηθεῖν τοῖς Ῥωμαίοις, ἀλλὰ καὶ ἐπιβουλεύειν αὐτοῖς, καὶ πολεμεῖν, ὡς δηλοῦσι τὰ ἀπὸ Καρόλου καὶ καθεξῆς ἕως τῆς ἁλώσεως. πέμπτον, ὅτι οἱ Λατῖνοι ἀφορμῇ τῆς λυτρώσεως τῆς Ἱερουσαλὴμ, ἐπεβούλευσαν τῇ Βασιλείᾳ τῶν Ῥωμαίων διαφόρως, ὥστε καὶ τὴν Κωνσταντινούπολιν ἔλαβον, καὶ διήρησαν περισσότερον τὴν Βασιλείαν εἰς τὴν Ἀνατολὴν καὶ Τραπεζοῦντα καὶ Ἤπειρον, καὶ καθεξῆς αὐτοὶ ἀπὸ Ἰταλίας καὶ Σικελίας αἰχμαλωτεύοντες τοὺς Ῥωμαίους καὶ κατακαίοντες καὶ οἰκειοποιούμενοι, ἐποίησαν ἐνδυναμωθῆναι τοὺς ἐθνικοὺς, φθείροντες καὶ ἀφανίζοντες τὰ Ῥωμαίων, ὅτε καὶ αὐτὸς ὁ Πάπας ἐχειροτόνει γλυκέως καὶ λιγυρῶς, γανυμένος εἰς φθορὰν τῆς Βασιλείας, Βασιλεῖς καὶ Πατριάρχας παρανόμως καὶ ἀθέως ἐν τοῖς Ἀνατολικοῖς θρόνοις, συγχέων καὶ συνταράττων τὴν Ἐκκλησίαν τοῦ Θεοῦ, καὶ πολεμῶν αὐτῇ ψυχικῶς καὶ σωματικῶς. ἕκτον, εἰ ἤθελον καὶ οἱ Χριστιανοὶ Αὐθένται βοηθῆσαι κατά τι τοῖς Ῥωμαίοις, αὐτὸς τοῖς ἰδίοις αὐτοῦ πολέμοις ἐκώλυεν αὐτοὺς, καὶ ἴδε τὸν Λαόνικον καὶ ἄλλους ἱστορικούς. ἕβδομον, οἱ Λατῖνοι οὐκ ἐδουλώθησαν μὲν τοῖς ἐθνικοῖς, ἀλλ' ὑπέπεσον εἰς μυρίας Αἱρέσεις καὶ σχίσματα. εἶτα οὐ κρίνεται ἡ εὐσέβεια ἐκ τῆς κοσμικῆς δουλείας ἢ ἐλευθερίας, ἀλλ' ἐκ τῶν δογμάτων καὶ τῶν ἠθῶν, καθότι πολλαὶ μὲν Βασιλεῖαι εἰσὶν ἐν τῷ κόσμῳ ἔχουσαι πλοῦτον καὶ δόξαν ἄφατον, εἰσὶν ὅμως ἐξ αὐτῶν αἱ μὲν εἰδωλολάτραι, αἱ δὲ Αἱρετικαὶ, καὶ ἄλλαι κατ' ἄλλους τρόπους ἀσεβέσταται. Σὺ δὲ πρόσθες τὸν Αὐγουστῖνον ἐπιστολῇ τεσσαρακοστῇ ὀγδόῃ πρὸς Βικέντιον λέγοντα, Ἡ Ἐκκλησία ἡ καθολικὴ ποτὲ μὲν φαίνεται ἥσυχος καὶ ἐλευθέρα ἐν τῇ γαλήνῃ τοῦ καιροῦ, ποτὲ δὲ καλύπτεται τοῖς κύμασι τῶν θλίψεων καὶ τῶν πειρασμῶν, καὶ κλυδωνίζεται. τοιοῦτος ἦν ὁ καιρὸς περὶ οὗ γράφει ὁ Ἱλάριος, Καὶ τότε μὲν οἱ σαθρότατοι ἐδυνήθησαν ἐννοῆσαι τὰ πονηρὰ βουλεύματα τῶν Αἱρετικῶν, ὀλίγοι μὲν ἦσαν ὅσον εἰς τὴν σύγκρισιν τῶν λοιπῶν, ἀλλά τινες μὲν αὐτῶν γενναίως ἠγωνίσθησαν ὑπὲρ τῆς πίστεως, τινὲς δὲ παντὶ τῷ κόσμῳ ἐλάνθανον, ἀλλ' οὕτως ἡ Ἐκκλησία, ἥτις διὰ πάντων τῶν ἐθνῶν αὐξάνει ἐν ταῖς κυριακαῖς ἀρούραις, καὶ ἕως τέλους φυλαχθήσεται, ἕως ἂν κτήσῃ πάντα τὰ ἔθνη, καὶ αὐτὰ τὰ βάρβαρα. ταῦτα ὁ Αὐγουστῖνος. λέγομεν οὖν καὶ ἡμεῖς ἅπερ ἔγραφον ὁ Πάπας Ἀγάθων καὶ ἡ κατ' αὐτὸν ἐν Ῥώμῃ Σύνοδος πρὸς τὸν Βασιλέα Κωνσταντῖνον, ὅτι μόνη ἐστὶν ὑπόστασις ἡ πίστις ἡμῶν, κἂν οἱ ἐθνικοὶ κρατῶσιν ἡμῶν, οὐδὲ μία ζημία τῆς πίστεως, καὶ ἴδε ἀνωτέρω βιβλίου δεκάτου μέρους τρίτου κεφαλαίου τρίτου τμῆμα ἕβδομον.

ΠΑΡΑΓΡΑΦΟΝ Γ'.

Πρόβλημα Λατίνων τρίτον, ὅτι Βριγίτῃ τινὶ γυναικὶ σχισματικῇ καὶ ἐγγεγηρασμένῃ ἀπεκαλύφθη ὁ ἀφανισμὸς τῆς βασιλείας τῶν Ῥωμαίων, ἕως οὗ ὑποκλίνωσι τὴν εὐλάβειαν τῇ Ἐκκλησίᾳ Ῥωμαίων, καὶ ἀπόκρισις πρὸς αὐτοὺς ἐκ τῶν ἁγίων γραφῶν καὶ πατέρων καὶ τῆς περὶ τῆς Τραϊανοῦ ψυχῆς διαφωνίας Βριγίτης καὶ Μεχτίλδης καὶ αὐτῶν παπιστῶν, ὅτι ἡ ἀποκάλυψις αὕτη τῆς Βριγίτης ψευδής ἐστι καὶ πλάσμα παπιστῶν.

Λέγουσι τρίτον, ὅτι γυναικί τινι Μαρίᾳ καὶ Βριγίτῃ καλουμένῃ εἰς Ἱερουσαλὴμ ἀνερχομένῃ κατὰ τὴν Κύπρον ἀπεκαλύφθη ὁ μέλλων ἔσεσθαι ἀφανισμὸς τῶν Βασιλειῶν καὶ Δεσποτειῶν τῶν Ῥωμαίων διὰ τὴν πρὸς τὸν Πάπαν αὐτῶν ἀπείθειαν, ἕως ἂν ὑποκλίνωσι τὴν εὐλάβειαν αὐτῶν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥώμης. ἀλλὰ περὶ τοῦ τοιούτου εἴδους τῆς προφητείας εἴπομεν ἐν τῷ ἕκτῳ κεφαλαίῳ τοῦ ἐνάτου βιβλίου Παραγράφῳ δευτέρῳ, εἰ δὲ δεῖ καί τινα εἰπεῖν, ῥητέον πρῶτον, ὅτι τοῦτο ἐστὶ μεγάλη αἰσχύνη τῶν Λατίνων, ἐπειδὴ διὰ τὸ [...]αι αὐτοὺς καθάπαξ ἀνόμους διὰ τὴν προσθήκην [...] καὶ ἄλλας αὐτῶν βλασφημίας, καὶ τὸν ἀναμμένον βί[ον], [...] ἔμενον ἐν αὐτοῖς ἅγιος ἄνθρωπος, ἀλλὰ προφ[η]τεύει γυνή. δεύτερον, ὅτι ψεύδεται, ἐπειδὴ οὐδέπ[ο]τε οἱ Ῥωμαῖοι ὑπετάγησαν τῇ Ἐκκλησίᾳ τῆς Ῥώ[μη]ς, ἀλλ' ὃν τρόπον ἦν ἡ Ῥώμη ἡνωμένη αὐτοῖς, ἦσαν καὶ αὐτοὶ ἐκείνῃ ἡνωμένοι, ἀλλ' οὐδὲ ὑποταγήσονταί ποτε, οὐ γὰρ παραχωρήσει ὁ Θεὸς ἐκκλῖναι αὐτοὺς τῆς εὐσεβείας. κἂν γένηται αὐτῶν ἐλευθερία, γίνεται ἀπὸ τοῦ ἐλέους τοῦ Θεοῦ, καὶ οὐχὶ ἀπὸ τῆς τοῦ Ῥώμης εὐχῆς ἥντινα αὐτοὶ γινώσκουσι βλασφημίαν, οὐχ ὡραῖος γάρ φησιν ὁ Σειρὰχ αἶνος ἐν στόματι ἁμαρτωλοῦ. τρίτον, ὅτι τῆς Ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας τὰ δόγματα εἰσὶ βεβαιωμένα ἀπὸ τῆς γραφῆς, ἀπὸ τῆς παραδόσεως, ἀπὸ τῶν Συνόδων καὶ ἀπὸ τῶν ἐγκρίτων πατέρων, καὶ εἴ τις ἄλλως εὐαγγελίσηται αὐτῇ, κἂν Ἄγγελος ἢ ἐξ Οὐρανοῦ, γινώσκει αὐτὸν ἀντίθεον καὶ ὑπ' ἀνάθεμα, κατὰ τὴν νομοθεσίαν τοῦ μακαρίου Παύλου, ἐπειδὴ μᾶλλον πιστεύει ἡ Ἀνατολικὴ Ἐκκλησία τῇ γ[ρ]αφῇ καὶ ταῖς Συνόδοις, ἢ ἀποκαλύψεσι καὶ θαύμ[ασ]ι, μὴ ὅτι γε γυναικὶ, καὶ

ταύτῃ σχισματικῇ, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας λαλούσῃ. τέταρτον, ἡ Ἐκκλησία καταφρονεῖ τῶν τοιούτων ἀποκαλύψεων, καὶ ἐξ αὐτῶν οὐδὲν συνάγει, καὶ ἴδε τὸ δεύτερον Παράγραφον τοῦ ἕκτου κεφαλαίου τοῦ ἐνάτου βιβλίου. πέμπτον, Αἱρετικῶν ἐστιν ἴδιον τῶν περὶ Σαβέλλιον καὶ Μάρκελλον τὸν Γαλάτην προφέρειν ἀποκαλύψεις εἰς καταστροφὴν τῆς διδασκαλίας τῶν ἁγίων, καὶ ἴδε τὸν μέγαν Βασίλειον εἰς τὴν ἐπιστολήν, ἧς ἡ ἀρχή. Ἡ ΜΈΝ ΣΥΜΦΩΝΊΑ. καὶ εἰς τὴν πρὸς Νεοκαισαρεῖς, ἧς ἡ ἀρχή, ὍΛΩΣ ΜΈΝ, ὅπου τὸ τοιοῦτον εἶδος ἐλέγχει ὁ Βασίλειος λέγων, Τί χρὴ πρὸς ὀνείρους καταφεύγειν, καὶ ἀνάγνωθι τὴν ἐπιστολὴν ὅλην. ἕκτον, ἡ γραφὴ καταργεῖ τὰ τοιαῦτα, ὡς Ζαχαρίας φησὶ κεφαλαίῳ δεκάτῳ, Οἱ ἀποφθεγγόμενοι ἐλάλησαν κόπους, καὶ τὰ ἐνύπνια ψευδῆ ἐλάλουν. καὶ Ἡσαΐας κεφαλαίῳ πεντηκοστῷ ἕκτῳ, Ἐνυπνιαζόμενοι κοίτην, φιλοῦντες νυστάξαι. ἴδε καὶ τὸ δέκατον τρίτον κεφάλαιον τοῦ Δευτερονομίου, καὶ τοῦ Ἱερεμίου τὸ εἰκοστὸν τρίτον καὶ εἰκοστὸν ἕβδομον καὶ εἰκοστὸν ἔνατον τὰ κεφάλαια, ἵν᾽ ἴδῃς ὅτι αἱ τοιαῦται προφητεῖαι εἰσὶ πλάνη σατανικὴ ἐκ θείας παραχωρήσεως προηγμένη, καθότι πολλάκις ἐνεργεία πλάνης παραχωροῦνται ἐπὶ τοὺς υἱοὺς τῆς ἀπειθείας, καθὼς καὶ τὸ πονηρὸν πνεῦμα ἐπέμφθη εἰς ἀπάτην τοῦ Ἀχαὰβ, εἰ δὲ βούλει, ἴδε τὰ τοιαῦτα πλατύτερον εἰς τὸ Νεκταρίου Συνταγμάτιον. ἕβδομον, ἐψεύσθη ἡ Βριγίτη, καὶ ἐστὶ φανερὰ Ἐγγαστρίμυθος, εἴγε εἶπε τὰ τοιαῦτα, καὶ μὴ εἰσὶ πλάσματα τῶν Λατίνων, ἐπειδὴ ἡ μοναρχία τοῦ Πάπα ἐστὶ καινοτομία, καὶ ἀντικειμένη κατὰ διάμετρον τῇ τε γραφῇ καὶ τῇ Ἐκκλησίᾳ, καὶ ἴδε τοὺς τόπους τῶν Συνόδων εἰς τὴν παροῦσαν ἱστορίαν. ὑπὲρ δὲ τῶν καταργουμένων καὶ βλασφήμων ὁ προφητεύων συστατικά, βλάσφημος, οὐ Προφήτης. καὶ οἴχεται τῶν Λατίνων καὶ τοῦτο τὸ ἐπιχείρημα, Αἱρετικῶν ἀναφαιρετὸν ἴδιον, καὶ κατὰ τῆς ἀληθείας προφανῶς ἀποφαινόμενον, μάλιστα οἱ Λατῖνοι ὅτε ἔδει λυπηθῆναι ἐπὶ τοῖς Ἀνατολικοῖς χαίρουσιν, ὅπερ ὡς ἔργον ἀσεβέστατον μέμφεται ὁ Θεὸς τοῦ Ἀμὼς κεφαλαίῳ ἕκτῳ, Οὐκ ἔπασχον οὐδὲν ἐπὶ τῇ συντριβῇ Ἰωσήφ, καὶ τοῦ Μιχαίου πρώτῳ περὶ τῶν τὴν Σενναὰρ οἰκούντων, Οὐκ ἐξῆλθον κόψασθαι οἶκον ἐχόμενον αὐτῶν. ὅθεν ὁ Θεὸς παρεχώρησεν αὐτοῖς τὰ χειρότερα, εἰ καὶ οὐκ αἰσθάνονται ὄντες πεπωρωμένοι. ὄγδοον, τέως τῶν παπιστῶν τινὲς μὲν προβάλλουσι τὴν Βριγίτην ὡς θεηγόρον Προφῆτιν, οἵτινες καὶ ἐνταῦθα προσφέρουσιν εἰς μαρτυρίαν καθ᾽ ἡμῶν τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῆς. οἱ δὲ ἐγκριτώτεροι αὐτῶν τὴν ἀποκάλυψιν αὐτῆς ταύτην ὡς ἀντικειμένην τῇ Ἐκκλησίᾳ νομίζουσι, καὶ ἀποσκορακίζουσι, λέγουσι γάρ, ὅτι ἡ περὶ τῆς ἀποκαλύψεως τῆς Βριγίτης καὶ Μεκτίλδης ἱστορία ἡ λέγουσα τὸν Τραϊανὸν λυτρωθῆναι τῆς κολάσεως, ψευδής ἐστι, λέγεται γὰρ ἐν ἐκείνῃ, ὅτι ὁ Τραϊανὸς ἀγαθὸς καὶ ἐνάρετος ἦν, καὶ μόνον ἡ εὐσεβὴς ἐλείπετο πίστις αὐτῷ, ἀλλ᾽ οὐ συμφωνοῦσιν· ἡ γὰρ Βριγίτη ἀπολελυμένως ἀποφαίνεται τὴν τοῦ Τραϊανοῦ ἀπολύτρωσιν, ἡ δὲ Μεκτίλδη φησὶν οὐ δύνασθαι εἰδέναι τὶ περὶ ἐκείνης, ἐν γὰρ τῇ ἐκστάσει οὕτω φησὶ πρὸς αὐτὴν ὁ Νυμφίος, Ὅπερ ἐγὼ ἐκ τῆς ἐμῆς ἐλευθεριότητος ἀποφήναιμι περὶ τῆς Τραϊανοῦ ψυχῆς, οὐ βούλομαι ἵνα παρὰ ἀνθρώπων γινώσκοιτο, ἵνα μᾶλλον αὔξοιτο ἡ καθολικὴ πίστις, ἐκεῖνος γὰρ καίτοι πολλαῖς ὢν ἀρεταῖς κατηγλαϊσμένος, ἄπιστος ἦν, καὶ οὔπω τὸ βάπτισμα ἔλαβε. ταῦτα ἡ Μεκτίλδη. ἐν οἷς φασὶν οἱ διαληφθέντες, Εἰ ἡ τῆς Μεκτίλδης διήγησις ἀληθής, τῆς Βριγίτης πάντως ψευδής, καὶ τοὔμπαλιν, ἐν οἷς σημείωσαι, ὅτι καὶ αἱ δύο Προφήτιδες ψευδεῖς εἰσι καὶ κατὰ Λατίνους. ὅτε δὲ οἱ Προφῆται ἐν ἑνὶ, καὶ μάλιστα μεγίστῳ ψεῦσαι εἰσί, δῆλον ὅτι καὶ ἐν τοῖς λοιποῖς ψεῦσαί εἰσιν, ὥστε καὶ ἡ ἀποκάλυψις τῆς Βριγίτης περὶ τῆς δουλείας τῶν Ῥωμαίων, καὶ κατὰ Λατίνους αὐτοὺς ψευδής ἐστι.

ΠΑΡΆΓΡΑΦΟΝ Δʹ.

Τί δηλοῖ ἡ Νγιαοὺρ λέξις, καὶ πόθεν συντέθειται, καὶ διατί οἱ ἐθνικοὶ οἴονται εἶναι ἁμαρτίαν τὸ χρῆσθαι ἐν ταῖς συνάξεσιν αὐτῶν τὴν ἡμετέραν διάλεκτον, καὶ ὅτι καὶ οἱ Λατῖνοι ὁμοίως ὑποκρινόμενοι μὴ εἶναι ἡγεμονίαν καὶ Βασιλείαν τινὰ τῆς ἀνατολικῆς Ἐκκλησίας, λέγουσι διὰ τὸ μὴ δέξασθαι τὸν παπισμὸν ἐστερήθημεν τῆς βασιλείας.

Ἰστέον δὲ, ὅτι ὁ Ἀρχηγὸς τῶν Σαρακηνῶν καὶ Ὀθωμανῶν ἐν τῇ ἐκθέσει αὐτοῦ ὡς ἐπὶ τὸ πλεῖστον βλασφήμους τοὺς Χριστιανοὺς λέγει. τινὲς δὲ μεταγενέστεροι τῆς θρησκείας αὐτοῦ λέγουσιν αὐτοὺς ἀσεβεῖς, ὅπερ δηλοῖ ἡ Νγιαοὺρ λέξις, ἥπερ δηλοῖ ἄγνωστον καὶ αἴ[.]ητον καὶ παροιμιῶδες βοΐ, ἀπὸ τοῦ Νγιὰ τοῦ περσιστὶ δηλοῦντος βοῦν, καὶ τοῦ Βὲρ τοῦ δηλοῦντος τὸ ἄγει συντεθεῖσα εἰς μίαν λέξ[ιν] Νγιαοὺρ, ἤτοι ὁ ἄγων τὸν βοῦν, ἤτοι προσκυνῶν, ἢ [ὡ]ς βοῦς ἄφρων ὢν, καὶ οὐ γινώσκων τὸ συμφέρον, ὅπερ [ἐ]στιν ἡ εἰς Θεὸν πίστις. λέγουσι δὲ τὴν Νγιαοὺρ λέξιν [αὐ]τὴν μάλιστα κατὰ τῶν Ῥωμαίων ἰδίως, καθότι νομίζουσι τοὺς Ῥωμαίους καὶ Κωνσταντῖνον τὸν μέγαν ἰσχυρὸν ὄντα Βασιλέα ἀθροῖσαι ἐν τῇ Νικαίᾳ παγκόσμιον Σύνοδον καὶ ἐκβαλεῖν ἀπὸ τοῦ Εὐαγγελίου (ἵλεως ἔσω Θεὸς) τὸ ὄνομα τοῦ Ἀρχηγοῦ τῆς θρησκείας αὐτῶν, ὅθεν [καὶ] ἐν τῷ βασιλικῷ Παλατίῳ, καὶ ἐν πάσῃ αὐτῶν στρατιᾷ ἔντιμον, λαλοῦσιν οἱ γινώσκοντες λατινικὴν, περσικὴν, ἰβηρικὴν καὶ πᾶσαν ἄλλην διάλεκτον, τὸ [δὲ] ῥωμαϊκῇ διαλέκτῳ χρῆσθαι, αἰσχύνην ἔχουσι καὶ ἁμαρτίαν, ὡς μόνων Ῥωμαίων ὄντων ἄκρως αὐτοῖς ἀντικειμένων. οὕτω καὶ οἱ Λατῖνοι ὑποκρίνονται μὴ εἰδέναι ὅτι ἐστὶν

ἐν